LION FEUCHTWANGER

DUCESA SLUTĂ

EDITURA GARAMOND

LION FEUCHTWANGER

DUCESA SLUTĂ

BIBLIOTECA GARAMOND

Coperta:
CONSTANTIN POHRIB

LION FEUCHTWANGER
DIE HÄSSLICHE HERZOGIN
Rowohlt Verlag, Hamburg

Copyringt versiune:
© EDITURA GARAMOND

ISBN: 973-9140-59-9

LION FEUCHTWANGER

DUCESA SLUTĂ

Traducere:
ION ROMAN

EDITURA GARAMOND, 1993
BUCUREȘTI, BULEVARDUL REPUBLICII NR. 68

CARTEA ÎNTÎI

Între oraşul Innsbruck şi mănăstirea Wilten, pe cîmpia largă, deschisă, se înălţau corturi, prăjini pentru steaguri; fuseseră ridicate tribune, se însemnaseră marginile unui fel de piste pentru turnire şi alte jocuri sportive ale nobilimii. Se pregătiseră locuri pentru multe mii de oameni, astfel ca lumea să se simtă bine; într-un cuvînt se puseseră la cale toate cele trebuitoare pentru petrecere. De doi ani corturile acestea acopereau cîmpiile de la Wilten, aşteptînd măreaţa, fastuoasa nuntă pe care voia să şi-o serbeze Henric, duce de Carintia, conte de Tirol, rege al Boemiei. Fraţii monahi purtau de grijă ca vîntul să nu strice corturile, iarba să nu acopere din nou arena pentru jocurile sportive, tribunele să nu se prăbuşească din pricina putreziciunii. Dar serbarea se tot amina, iar cel de-al doilea plan de căsătorie ce se pusese la cale părea să fi căzut baltă la fel ca şi cel dintîi. Tîrgoveţii din Innsbruck, călugării de la Wilten zîmbeau pe sub mustaţă, munţii priveau încoace cu nepăsare. Nevestele celor din Innsbruck ieşeau la plimbare printre pînzele de preţ, pestriţe ale corturilor, copiii se jucau de-a prinselea prin tribune, perechile de îndrăgostiţi foloseau corturile drept bine venite ascunzişuri

Regele Henric, care începuse să îmbătrînească — toată Europa îi lăsa cu bunăvoinţă şi fără batjocură titlul regesc, deşi îşi pierduse de mult regatul Boemiei şi stăpînea acum numai comitatul Tirolului şi ducatul Carintiei —, trecea călare, mohorît, printre corturi. Îşi luase prînzişorul la stăre-

ția Wilten: păstrăvi prăjiți, muiați în zeamă clocotită de ghimbir, găini în lapte de migdale, iar după masă — rugăciuni de mulțumire și prăjituri. Dar cei de la Wilten nu se pricepeau în bucătăria aleasă: lipseau nuanțele. Starețul era un bărbat de treabă și înțelept, un diplomat folositor, dar despre rafinamentele bucătăriei habar n-avea. Oricum, lui, regelui, nu-i plăcuse, și dacă, de obicei, după masă se simțea în toane bune, de astă dată era mai posomorît decît înainte. Străbătea crîmpeiul de drum pînă la Innsbruck călare și fără armură. Veșmîntul strîmt, croit după cerințele modei, îl stringea; nu se putea tăgădui că de la o lună la alta se tot îngrășa. Dar era un om de lume; se proțăpea cu măreție pe bidiviul lui de rasă, gătit cu podoabe și nu se lăsa stînjenit de mînecile nemăsurat de lungi și de largi.

Adia un vînt ușor, fulguind zăpada, umflînd pereții corturilor, făcîndu-i să filfîie, să pleoscăie. Mica suită rămăsese în urmă, regele călărea singur, alene. Cerceta cu amărăciune construcțiile sărbătorești ce se întindeau pînă departe. Obrajii bine bărbieriți îi atîrnau moi și grași, gura i se țuguia, mare, urîtă, cu buza de jos umflată. Ochii limpezi, apoși i se plimbau cu supărare peste orașul de pînză, peste tribunele și stănoagele arenei. Era, firește, un bărbat înțelegător. Dar în cele din urmă și răbdarea lui avea o margine. Acuma, Ioan, luxemburghezul, l-a tras din nou pe sfoară: i-a făgăduit pentru a doua oară o mireasă, s-a hotărît totul în mod solemn — și pentru a doua oară l-a lăsat mofluz.

Răsufla greu, respirația trecea șuierînd prin nasul lui mic, turtit și se preschimba în norișori deși de aburi, în aerul înghețat și cețos. De fapt, în ciuda celor întîmplate, nu-i purta pică lui Ioan de Luxemburg; în general, îi era greu să fie supărat pe cineva. Ioan era cel care-l alungase într-un chip ru-

sinos din Boemia, așa că din regatul lui nu-i mai rămăsese decît titlul; dar fusese lesne împăcat de prietenosul și elegantul bărbat, atunci cînd acesta îi oferise despăgubiri bănești și mîna frumoasei, tinerei lui surori Maria. Chiar atunci cînd luxemburghezul nu-și ținuse făgăduiala și nu-și putuse înduplecа sora să se mărite, el nu pusese lucrurile la inimă și se declarase gata să se mulțumească cu cea de-a doua mireasă pe care i-o propunea luxemburghezul, vara lui Ioan, Beatrix de Brabant. Totuși, acum, cînd și această înțelegere rămăsese în vînt, găsea că e prea de tot. Sărbătoarea sfîntului Bartolomeu[1], cînd Beatrix ar fi trebuit să sosească, trecuse de mult; scumpa vară din Brabant a lui Ioan nu venise, iar frumoasele corturi de pe cîmpiile de la Wilten așteptaseră în zadar. Sigur că luxemburghezul va ști din nou să găsească un pretext ticluit subțire. Numai că de data asta regele Henric nu se va mai lăsa potolit cu atîta ușurință. Și răbdarea unui rege creștin mult încercat își are marginile ei.

Agită mînios cravașa bogat împodobită. Își amintea foarte limpede cum se întîlnise cea din urmă oară cu Ioan, în mai, și puseseră la cale totul. Luxemburghezul, trebuia s-o recunoască, apăruse într-o înfățișare de o eleganță uluitoare. Purta, ca și domnii din suita lui, veșminte lucrate după croiala cea mai nouă ce tocmai se ivise în Catalonia și Burgundia și care nu fusese încă văzută în Germania: haine nemaipomenit de strimte, strînse — era nevoie de doi slujitori ca să ți le smulgă de pe corp — din stofă multicoloră, cu aplicații de fîșii în pătrățele, ca tabla de șah, cu mînеci largi, care atîrnau aproape pînă la genunchi. El însuși, regele Henric, punea mare preț pe tot ce era legat de

[1] În ziua de 24 august (n.t.).

modă, dar luxemburghezul — nimic de zis — îl întrecuse. Toți seniorii de stirpe luxemburgheză sau din Boemia — cît de repede se puseseră la punct! — își însușiseră de îndată noul port al părului: barbă mare și plete, în locul obrazului neted bărbierit și al părului tuns scurt, așa cum fusese obiceiul printre cavaleri de cînd își putea aduce el aminte. Cu adevărat îl uimise și-i impusese felul sigur și de la sine înțeles în care luxemburghezul adoptase peste noapte moda cea nouă. Plin de o tainică admirație stătuse atunci de vorbă cu Ioan numai despre noutățile modei, apoi despre femei, cai, sport, iar politica și tîrguielile privitoare la nuntă le lăsase pe seama sfetnicilor săi. Seniorii lui, prudentul, devotatul stareț de la Wilten, mult cititul și iscusitul la vorbă abate Ioan de Viktring, impunătorul burgrav Volkmar, iubiții și înțelepții lui seniori de Villanders, de Schenna se pricepeau într-adevăr mult mai bine decît el în aceste treburi bănești migăloase și plictisitoare; în mîinile lor credincioase și destoinice încheierea contractului se găsea într-o mai mare siguranță. De aceea el, Henric, se mărginise doar la cele mondene, iar cînd regele Ioan îi lăudase calitățile doamnelor din Paris și Burgundia, din care îi plăcea să facă eroinele aventurilor sale, îi opusese farmecele străsnice ale tirolezelor, pe care le cunoștea foarte, dar foarte bine și din puncte de vedere mereu noi. În cele din urmă, iubitul lui secretar, abatele Ioan de Viktring, îi pusese înainte contractul gata, îi citase un dicton latinesc: „Și astfel fuse dusă treaba la bun sfîrșit" și-l încredințase că toate erau în cea mai deplină rînduială și încheiate, așa că în ziua sfîntului Bartolomeu își va primi o dată cu mireasa și treizeci de mii de mărci în arginți veronezi. Iar acum se găsea aici și dădea ocol călare locului pregătit pentru festivități. Iată corturile, prăjinile de steaguri, arena pentru turnir — dar nici mireasă, nici bani.

În drumul regelui ședea un băiețaș. Nu auzise calul venind; se cinchise grăbit și încordat în colțul unui cort, își ridicase haina și-și făcea nevoile. Privelișteа acestei profanări a locului unde ar fi trebuit să-și sărbătorească nunta îl mînie pe rege, care-l lovi pe băiat. Îndată, însă, cînd copilul scoase un urlet, îi fu milă, se căi și îi aruncă un bănuț.

Nu, cu adevărat, așa nu mai mergea. Felul cum ședeau și așteptau aici corturile era ceva nedemn pentru Maiestatea sa. Va termina cu luxemburghezul și cu proiectele lui mereu spulberate. La Innsbruck se va întîlni cu austriacul, cu ducele Albrecht cel Olog. Va încheia cu dînsul un contract, să-i dea austriacul o nevastă. E oare la cheremul luxemburghezului? Cristoase, Dumnezeule! Ceea ce nu poate sau nu vrea să-i dea Luxemburgul, o să găsească la Habsburgi.

Nu era deprins să rumege în el multă vreme o supărare. Îndată ce luă hotărîrea, își împrăștie necazul în aerul rece și vesel al Celui-de-Sus. Începu să se uite cu alți ochi, voioși, la construcțiile sărbătorești din juru-i. Rideți voi! Toate acestea își vor avea în curînd rostul lor. Se săltă în șa, începu să fluiere un cîntecel poznaș și dădu pinteni calului, așa că seniorii se grăbiră să-l ajungă din urmă.

Trecînd călare prin întinsul oraș de corturi, cei cinci domni din suita cea mai apropiată schimbaseră între ei fraze pline de aluzii glumețe cu privire la nunta mereu aminată a regelui. Toți cinci erau cu mult mai înzestrați decît suveranul lor, îl storceau cît puteau, mai ales grosolanul burgrav Volkmar, îi smulgeau mereu noi moșii și otcupuri. Dar cu toate acestea țineau în felul lor la prințul acesta neînfrînat și trîndav. Era un stăpîn darnic, cuvios, un bun tovarăș de zaiafeturi, doritor de petreceri și de sport, îi plăceau femeile, veșmintele la

modă, toate felurile de distracții, avea și fantezie, era ușor să-l ciștigi pentru orice fel de aventură; numai că-i pierea repede cheful. Într-o vreme cînd toată politica depindea de personalitatea suveranului, un astfel de stăpînitor nu avea perspectivele cele mai fericite, iar de la pățania din Boemia se terminase cu el definitiv pentru marea politică europeană. Pe cît de puțin bănuia regele asta, pe atît de bine o știau seniorii. Ei își dădeau seama: Henric nu mai făcea politică, era pionul altora.

Cu gîndul acesta judecau ei planurile de căsătorie ale lui Henric, iar corturile ce ședeau în așteptare aveau pentru dînșii un cu totul alt sens decît pentru bunul rege, unul ironic.

La cîrma destinelor Imperiului roman de națiune germană se aflau trei principi. Vioiul, strălucitul, sclipitorul Ioan de Luxemburg-Boemia, greoiul, șoviielnicul Ludovic de Wittelsbach și tenacele, clarvăzătorul Albrecht de Habsburg, pe care infirmitatea îl asprise și-l făcuse conducător al fraților săi cu care domnea împreună. Cei trei principi aveau cu toții aceeași putere, își întindeau brațul spre stăpînirea imperiului și a creștinătății, sedeau încordați, se pîndeau unul pe altul. Își aținteau privirile spre țara din munți, spre Carintia și Tirol, unde domnea Henric, văduvoiul ce îmbătrînea fără clironomi în linie bărbătească. Doar într-acolo era cu putință să-și sporească hotăritor puterea și moșia. Țara din munți, bogata, rodnica, vestita țară, se-ntindea de la hotarele burgunde pînă la Adriatica, de la podișul bavarez pînă la Lombardia. Era puntea ce lega posesiunile austriece ale Habsburgului cu cele șvăbești, Germania cu Italia, într-un cuvînt, cheia imperiului. Fiecăruia dintre cei trei principi i se părea un țel lesne de atins să-l ciștige, să-l moștenească pe stăpînitorul acestei țări, petrecărețul blajin ce-ncepuse să-îmbătrînească.

În socotelile lor, țineau seama de năzuința acestuia de a avea, pe lîngă numeroșii-i fii din flori și pe lîngă cele două fete legitime, un adevărat moștenitor în linie bărbătească și-l momeau cu planuri de căsătorie ticluite cu grijă.

Cei cinci seniori, trei cavaleri în armuri și doi stareți în haine de călătorie de-o tăietură foarte lumească, zîmbeau gîndindu-se cum regele Henric încerca să-și tăinuiască lui însuși această țesătură de interese. Regele se purta ca și cum luxemburghezul, ducele de Wittelsbach și Habsburgul și-ar fi dat osteneala să-i afle mireasa cea mai potrivită numai din dragoste și devotament princiar, sau din prietenie.

Cel care se vădise cel mai hotărît fusese Ioan, luxemburghezul. Mai întîi îi propusese lui Henric mîna tinerei, frumoasei sale surori Maria și douăzeci de mii de mărci în arginți veronezi, cerînd în schimb ca una dintre fiicele lui Henric să se cunune cu unul dintre prințișorii Luxemburgului. Îl fermecase pe bătrînul și iubețul văduv cu niște portrete ale Mariei, fără a fi cerut măcar cu o vorbuliță consimțămîntul gingașei, strălucitoarei prințese. Nu era greu de înțeles că tînăra, grațioasa luxemburgheză, fiică de împărat, avea să se împotrivească prin orice mijloace căsătoriei cu vîrstnicul chefliu, stors de vlagă. Fata făcuse un legămînt de veșnică fecioție, dar legămîntul acesta — principii înlemniseră cînd le-a vorbit despre el pe ocolite — n-o împiedicase ca după numai cîteva luni să se mărite cu regele Franței.

Poate că Ioan, știind dinainte că nu-și va putea îndupleca niciodată sora să-l ia de soț pe ducele de Carintia, voise numai să-l zăbovească pe bătrînul rege, care se și bucura copilărește la gîndul că din această căsătorie i se va naște un prinț chipeș. Sigur era însă că plănuirea celei de-a doua căsă-

torii, cu Beatrix de Brabant, nu fusese pentru el decît un joc nesocotit cu vîrstnicul principe. Făgăduindu-i o zestre încă mai mare, îl păcălise pe Henric, făcîndu-l să-şi pună semnătura pe un contract, conform căruia copila lui Henric, Margareta, urma să se mărite cu unul dintre fiii cei mai mici ai lui Ioan şi să moştenească ţările lui Henric, dacă acesta ar fi murit fără succesori de parte bărbătească. În felul acesta, bătrînul principe prăpădindu-se fără să i se fi născut un fiu, luxemburghezul avea la îndemînă pretextul ca să înhaţe Carintia, Görzul şi Tirolul. Acum, cercetînd cu grijă feluritele aventuri de dragoste ale lui Henric, ajunsese la constatarea că regele, care se ofilea repede, nu mai avusese nici un prunc, în cei din urmă patru, cinci ani, de la vreuna dintre ibovnicele sale. Totuşi, în treaba asta nici un doftor şi nici un om trecut prin ciur şi prin dirmon nu putea să tragă o concluzie sigură; cu cît el, luxemburghezul, ar fi întîrziat mai mult căsătoria regelui, cu atît mai virtos i-ar fi crescut nădejdea de a pune mîna, prin mijlocirea feciorului său, pe ţara din munţi şi, o dată cu ea, pe Imperiul roman de naţiune germană.

Toate aceste urzeli erau foarte limpezi pentru seniori, ei ştiau cît se poate de bine că aici era temeiul pentru care sărbătoreştile corturi rămăseseră goale şi triste. Cînd iubita verişoară a luxemburghezului, Beatrix de Brabant, fiică a seniorului de Louvain şi Gaesbecke, nepoată a răposatului împărat Henric al VII-lea, se arătă şovăitoare, cînd pretextă că ea e singurul sprijin al părinţilor săi, că nu vrea să schimbe frumoasa ei Flandră cu ţara cea muntoasă, străină şi înspăimîntătoare — he! tare degrabă renunţase Ioan să-ncerce a-i scoate din cap toate astea.

În fond, seniorii priveau cu neplăcere şi cu împotrivire tot acest plan de căsătorie, care era miezul întregii politici din ţinuturile Alpilor. Ce-i drept

burgravul Volkmar, masiv și grosolan în strașnica lui armură, spunea cu vocea-i hiriitoare că ori Luxemburgul, ori Habsburgul totuna-i, numai să-și aibă în sfîrșit regele mireasa în pat; Maiestatea sa, și laolaltă cu el ei înșiși, sfetnicii și seniorii lui, se făceau de risul lumii, din Sicilia pînă în cea mai îndepărtată provincie de la miazănoapte, din pricina acestei însoțiri impiedicate la nesfîrșit. Numai că spusele burgravului sunau ritel cam silnic și fățarnic, și atît vicleanul Tägen de Villanders, cel zgîrcit la vorbă, cît și Iacob de Schenna, seniorul distins și slab, cel mai tînăr dintre sfetnici, a cărui armură nu se potrivea nicidecum cu aerul obosit și sceptic al feței, făcură niște mutre pline de îndoială. Regele Henric se pricepea prea puțin la finanțe, ceea ce era cît se poate de bine; lăsa întreaga cîrmuire pe seama sfetnicilor, iar cînd aceștia se văicăreau, la înfățișarea socotelilor, că trebuiseră să-și dea foarte multă osteneală și că avuseseră multe cheltuieli de acoperit, dînsul le mulțumea cu un belșug de cuvinte prietenești, dar, în ciuda vistieriei goale, nu sfîrșea cu investiturile, privilegiile, otcupurile. În slujba lui puneai frumușel, lesne și în tihnă osîndă pe tine, îți sporeai pămînturile și-ți burdușeai sipetele. Dacă vreun străin — seniorii oftară — și-ar viri acum botul în troaca asta plină ce le stătea la îndemînă, nu le-ar mai fi în nici un caz atît de bine, oricîte măsuri s-ar îngriji ei să ia.

Cu adevărat mulțumiți erau cei doi oameni ai bisericii, istețul, slăbănogul staret de la Wilten și celălalt, Ioan de Viktring, nu numai bun de gură, ci și dibaci. „Plin de învățăminte și frumos este a deschide ochii asupra faptelor oamenilor celor mari", cita acesta pe un clasic din vechime, iar amîndoi se bucurau în taină, ca de o întrecere sportivă, de diplomația luxemburghezului. N-aveau pricini de nemulțumire; fie Henric, fie luxemburghezul, fie Habsburgul, ei vor ști să dobîndească toate cele de

trebuință pentru plăcutele și mănoasele lor stăreții. Așa că așteptau cu o curiozitate aproape lipsită de părtinire să vadă cum se va încheia lupta dintre Albrecht și Ioan de Boemia și priveau cu bunăvoință această figură de șah rubicondă, blajină, dedată plăcerilor, care era regele Henric în jocul cu miză mare al celor trei germani aflați pe culmea puterii.

Seniorii îl ajunseră din urmă pe rege, care stătea și mai țeapăn în șa, băgară de seamă că se luminase și-i ghiciră hotărîrea de a primi în orice condiții mireasa pe care i-o va hotărî Habsburgul. Ei da, oricum, odată și odată tot trebuia să se ivească prilejul pentru o festă ca asta. Bine, vor trece așadar de partea Habsburgului.

Totuși, cînd în sfîrșit, după numai cîteva luni corturile de la Wiltren se umplură într-adevăr cu oaspeți, mireasa fu firește o altă Beatrix, aceea pe care o propusese Albrecht de Austria, Beatrix de Savoia; numai că Ioan de Luxemburg se vîrîse între cei doi, Ioan de Luxemburg mijlocise căsătoria, semnase și garantase contractul, Ioan de Luxemburg plătise zestrea sau cel puțin făgăduise s-o plătească, iar fiul lui cel mai mic, Ioan, devenise logodnicul Margaretei de Carintia și moștenitorul țării din munți.

Margareta, în vîrstă de doisprezece ani, principesă de Carintia și Tirol, călătorea de la castelul ei natal din Meran spre Innsbruck, la nunta cu prințul Ioan de Boemia, un băiat de zece ani. Tatăl ei, regele Henric, o povățuise să ia calea cea mai scurtă, prin trecătoarea Jaufen. Ei însă îi plăcuse mai mult ocolul uriaș prin Bozen și Brixen, fiindcă voia să se desfete văzînd frumusețile așezărilor populate pe care le străbătea drumul acesta.

Călătorea cu o suită numeroasă. Seniorii călăreau la pas, caleștile cu coviltir, ales împodobite,

ale doamnelor, scîrțîiau hurducîndu-se pe drumurile de munte în sus, în jos, și zdruncinau jalnic. Multe doamne se arătaseră mai bucuroase să încalece pe catîri, cu toate că asta nu prea se cuvenea, sau se lăsau luate de domni pe cai, pentru cîte o scurtă postață de drum.

Mica principesă ședea într-o litieră purtată de cai, împreună cu dădaca ei, doamna de Londrone, și cu camerista Hildegard de Rottenburg, o ființă sfrijită, neînsemnată, nemaipomenit de sărîtoare. Cele două doamne oftau și se văitau fără răgaz din pricina prafului și a drumurilor rele, a duhorii cailor, a hîțîneli fără sfîrșit; prințesa însă răbda osteneala fără un cuvîntel de tînguire.

Ședea tăcută, cu un aer serios, gătită, înțepată. Avea talia atît de subțire, fiindcă se strîngea cu șireturi; mînecile din atlaz greu, verde, atîrnau umflate, cum o cerea moda, pînă la pămînt; un olăcar fusese trimis în grabă să-i aducă din Flandra una din acele noi și scumpe împletituri pentru păr, care tocmai începuseră să se poarte acolo. Pe gît, deasupra decolteului, îți atrăgea privirile un lanț greu, iar pe degete purta inele groase. Așa ședea ea, serioasă, asudînd, încărcată cu podoabe făloase, între cele două doamne posomorite, veșnic cîrtitoare.

Părea să aibă mai mult decît cei doisprezece ani ai ei. Deasupra unui trup îndesat, cu mădulărele scurte, se înălța capul mare, diform. E-adevărat, avea o frunte limpede și curată, ochii îi fugeau încolo și-ncoace cu istețime, judecînd, iscodind; dar sub un nas mic, turtit, ieșea la iveală o gură proeminentă de maimuță, cu fălci enorme și cu buza de jos groasă. Părul arămiu îi era aspru, uscat, lipsit de strălucire, pielea cenușie ca varul, palidă, lăbărțată.

Așa călătorea copila din Carintia prin țară, sub un strălucitor cer de septembrie. Pe unde ajungea, o salutau cornuri și trîmbițe, băteau clopote, stea-

guri filfiiau în vînt. La Brixen, episcopul și canonicii o întîmpinaseră sărbătorește pe fiica și moștenitoarea suzeranului lor. Marii aristocrați feudali o primeau la hotarele feudelor. La bariere o așteptau mai-marii orașelor, cu închinăciuni solemne.

Margareta răspundea într-o latinească limpede, pe un ton matur, de stăpînă, cuvintelor smerite ale celor ce-o omagiau. Poporul holba ochii la ea cu evlavie, o ovaționa ca pe o preasfîntă, sălta copiii cît mai sus, ca s-o vadă pe viitoarea lor prințesă.

Îndată, însă, ce se-ndepărta, oamenii se uitau unul la altul, rînjeau. „Ce mai bot umflat! Ca o maimuță!" ziceau batjocoritor femeile cu înfățișare neînsemnată și amărîtă; celor frumoase le era milă. „Biata de ea! Că slută mai e!"

Așa trecea copila prin țară, albă ca varul, palidă, grăsună, serioasă, apăsată de grele podoabe, ca statuia unui idol.

În marele cort de recepție din orașul de pînză de la Wilten străluceau gobelinurile și covoarele scumpe, fîșneau sărbătorește steagurile, se-ngrămădeau solemn stemele ținuturilor Luxemburg, Carintia, Craina, Görz, Tirol. Prințișorul de zece ani, Ioan, își aștepta mireasa cu care trebuia să fie cununat. Deșirat, foarte înalt pentru anii lui, prințul ședea acolo, cu capul lui slab și lunguieț, altminteri destul de frumușel, dar cu niște ochi mici, răutăcioși, adînc înfundați în orbite. Fără tihnă se freca în veșmîntul lui strîmt, la modă, cu pieptul îngust strivit dureros într-un pieptar de armură, pur decorativ, pe care-l purta cu acest prilej pentru întîia oară. Se înăbușea asudînd, ciudat de nesigur, între cei cincisprezece seniori din Boemia și Luxemburg care-i formau suita.

Trompete, steaguri înclinate. Sosea prințesa. Arhiepiscopul de Olmütz păși înainte, o salută în numele prințului, cu vorbe răsunătoare, iscusite. Apoi

cei doi copii se aflară față în față, băiatul gătit în armura lui elegantă, iar fetița în grelele-i podoabe. Se uitară unul la altul cu priviri cercetătoare. Clipind neplăcut, cu sfială și încăpățînare, Ioan își ațintea ochii mici, răutăcioși asupra urîtei lui mirese; rece, aproape cu dispreț îl privea Margareta pe băiatul lung ca o prăjină și nesigur de sine. Apoi, șoviind, ceremonios, își dădură mîna.

Sosiră tații. Cu admirație îl văzu Margareta pe uriașul, strălucitorul rege Ioan. Ce mai bărbat! Iar luxemburghezul, care era un politician foarte abil, se stăpîni. Nu-și îngădui nici o tresărire. Ridică sus de tot, în brațele-i viguroase, fetița urîtă care-i aducea fiului său Carintia, Craina, Tirolul, Görzul și, în fața tuturora, privind-o pătrunzător în ochii ațintiți pe copila care tremura și se topise toată de fericire, o sărută pe gura mare și proeminentă, de maimuță. Regele cel îmbătrînit, Henric, ședea acolo bucuros și mișcat, cu ochii-i limpezi mai apoși ca de obicei. Cu mîna lui cărnoasă, de chefliu, care-i trămura ușor, fără încetare, scutură mîna năclăită de o sudoare rece, lipsită de vlagă, osoasă a micului său ginere, îi vorbi ca unui om mare. Și-atunci răsunară goarnele, bubuiră tobele, începu ospățul. Cortul, în care copiii ședeau la masa de onoare, strălucea în purpură și aur. Trei mese încărcate erau întinse în arc de cerc sub tribune. Episcopiile din Trient și Brixen oferiseră cu împrumut fețele lor de masă scumpe, orașele Bozen, Meran, Sterzing, Innsbruck, Hall dăduseră tacîmurile de preț. Deasupra capetelor perechii de miri atîrnau făloase și grele stindarde cu neîmblînzitele animale de pe steme. Călări pe caii lor de luptă aprigi și impodobiți, cei dintîi seniori din Boemia, Carintia și Tirol aduceau mîncărurile pentru micii prinți, în sunetele muzicii. Cavaleri ofereau apă, ștergare după fiecare fel, turnau vin, tăiau carnea. Serioși, cu fețe îmbătrînite, cei doi copii tronau sub purpură și aur.

Bunul rege Henric plutea de fericire. Trecea dincolo, la noua lui nevastă, tînăra, sfioasa, clorotica, mereu înfrigurata Beatrix de Savoia, care ocupa locul de cinste la masa doamnelor din familiile princiare, o mîngîia pe mînă, îi închina paharul. Se-ntorcea agale la luxemburghez, cel dintîi cavaler, cel mai galant om de lume al creştinătăţii. Se simţea bine stînd cot la cot cu acesta, fiind una cu el. Avea cu totul altă fire decît seriosul, anostul bavarez, împăratul Ludovic, care nu vorbea decît despre ale politicii şi ostăşiei. Era omul lui, făcut din aceeaşi plămadă. El, Henric, trăia şi iubea peste tot în castelele lui de la Zenoberg, Gries, Trient, în cetăţile seniorilor săi, iar doamnelor acestora se s mţeau onorate şi bucuroase cînd puteau să arate principelui lor supunere. Chiar atunci cînd călătorea, nu se ferea din calea nici unei aventuri, îi făcea plăcere cînd magistrul vreunui oraş îl poftea solemn să-i arate casa tălanităor. Şi totuşi — anafura... şi pe toţi dracii! — Ioan ăsta era şi mai şi. Nu rămăsese nici un oraş, de la notarul Spaniei pînă-n inima Ungariei, din Sicilia pînă-n Suedia, în care să nu-şi fi făcut mendrele. Se strecura noaptea pe ulite, travestit, aţiţat de pofte ca un motan, se hîrjonea cu muierile tîrgoveţilor, se ciomăgea cu ibovnicii încornoraţi. Toată Europa îi ştia aventurile uimitoare, nerusinate, fermecătoare şi pline de strălucire. Fericit, cherchelit rău de băutură, Henric se-ndesa lîngă luxemburghez; îi purta credinţă în toată cinstea, fără nici o pizmă. Firesţe, el era ceva mai în vîrstă, oleacă mai copt; dar, una peste alta, vedea în Ioan doar propria-i replică, aşa ca un frate mai tînăr croit la fel. În voioşia şi lipsa lui de orice bănuială, credea că lumea trebuie să vadă în el însuşi ceea ce dînsul vedea în celălalt.

Bea vîrtos, cu gîlgîieli; îi dădea ghionţi, cu ochii înceţoşaţi, luxemburghezului, chicotea cu familia-

ritate, îi bîlbîia în şoaptă taine scîrbavnice. Vicleanul, strălucitorul Ioan accepta prietenește intimitatea bătrînească şi guralivă a carintianului, nu lăsa să se bage de seamă nici prin cel mai mic gest că nu-l socotea altceva decît o biată căzătură. Cei doi regi îşi şopteau la ureche, se prindeau cu braţele pe după umeri, şuşoteau frivolităţi, hohoteau.

Şi ceilalţi seniori se-nsufleţeau, şi lor li se împurpurau obrajii. Cei din Boemia, din Luxemburg, din Tirol se înţelegeau anevoie unii cu alţii, sau nu se-nţelegeau deloc. Asta era prilej pentru unele glume. Mereu se auzeau mai ales hohotele zgomotoase de rîs ale celor doi fraţi naturali ai regelui, Henric de Eschenbach şi Albrecht de Camian.

Copila Margareta se uita cu ochii mari şi isteţi la veselii ei unchi aflaţi de partea cealaltă a mesei Damele ei de onoare, doamna de Londrone, domnişoara de Rottenburg, îi rugau ruşinate pe domni să nu-şi mai povestească cu glas atît de tare în faţa copiilor istorioarele pipărate. Cele două dame de onoare ofilite băuseră din vinul dulce, aveau pete roşii în obraji, zîmbeau acru, aţîţate. La masa doamnelor se afla şi sora mai mică a Margaretei, Adelaida cea bolnăvicioasă şi cocoşată. Sfielnica fetiţă ar fi fost mai bucuroasă să rămînă printre maicile de la Frauenchiemsee. Dar Margareta ceruse stăruitor ca surioara ei să nu lipsească de la nuntă. Acum nepoata puternicului cuceritor al ţării şedea acolo, în zgomotul petrecerii, între cavalerii gălăgioşi, sub steaguri şi tribune, pămîntie, pipernicită, suferindă, semănînd leit cu piticul de la curte, care se tot învîrtea prin faţa ei, făcînd glume chinuite şi grosolane. Blînda Beatrix de Savoia, mama ei vitregă, îi zîmbea, îi mîngîia mîna.

Micul prinţ Ioan, mirele, stătea întunecat, ţeapăn, strîmtorat pe locul lui de onoare. Copiii mai că nu-şi vorbiseră deloc. Cînd şi cînd, prinţul alu-

neca o privire piezișă către mireasa lui, care ședea tare sigură de ea și fără nici o sfială. Ca să scape de stînjeneala care-l stăpînea, înfuleca repede și mult din toate, dădea de dușcă vinul dres cu mirodenii. În cele din urmă i se făcu rău; mai întîi luă o mutră încruntată, încercă să se stăpînească, dar sfîrși prin a se da bătut. Arhiepiscopul de Olmütz trebuie să-l conducă afară. Se rise în jurul mesei, cei de față se înveseliră, se rostiră glume binevoitoare. Margareta privea rece, cu dispreț, drept înainte.

Cînd băiatul se reîntoarse, era fără armură, se simțea ușurat. Cu un chip întunecat, îndărătnic, se aruncă asupra fisticului, smochinelor, turtei-dulci, magiunurilor, bomboanelor. Călătoria asta, fetița cea slută și îngîmfată, mireasa lui, petrecerea, tatăl său, babalicul ăla gras care-i era acum socru — totul îi făcea silă. I-ar fi plăcut mai mult să se afle în satul acela murdar din Boemia, care ținea de castelul mamei sale, să se încaiere cu băieții de țărani, cu Wenceslas, Bogislav, Prokop. Era înalt, puternic și las. Obișnuia să-și cotonogească tovarășii de joc cu sălbăticie, să-i muște. Cînd ei se apărau, se lăsa mai întîi lovit. Dacă însă erau mai-mai să-l biruie, atunci redevenea dintr-o dată fiul de rege, făcea spume la gură de furie, îi pîra, punea să fie pedepsiți fără milă. Creștea lîngă maică-sa, Elisabeta de Boemia, care-i adusese luxemburghezului regatul. Regina era o femeie isterică, îndrăgostită nebunește de strălucitorul ei soț și de o gelozie feroce față de nenumăratele lui ibovnice. Mai mult decît pe toate o ura cumplit pe văduva răposatului rege Rudolf, regina din Graz, ale cărei legături scandaloase cu Ioan azvîrliseră țara în război civil și în mizerie. Pe micul Ioan îl creștea sub stăpînirea acelorași simțăminte schimbătoare față de soțul ei, pe care acum îl adora în extaz, acum îl ura dintr-o dată cu sălbăticie și-l blestema. Băiatul aproape că nu se pu-

tea înțelege cu tatăl lui; regele nu știa limba celor din Boemia, el habar n-avea de franceză; trebuia să vorbească între ei în germană, limbă pe care amîndoi o cunoșteau prost. De altfel, fiul își vedea arareori tatăl, cînd acesta apărea, ca adus de furtună și numai pentru cîteva zile de zaiafeturi zgomotoase, în regatul lui pe care nu-l putea suferi, pe care doar îl storcea de bani și căruia îi prefera cu mult Luxemburgul și frumoasele-i posesiuni de pe Rin. Mamă-sa îl silea atunci să-i arate regelui, cu aceeași prefăcătorie, ură sau dragoste, după cheful ei. Asta făcuse ca băiatul să devină foarte de timpuriu fățarnic, reținut, încăpățînat și timid.

Tirolul, această țară muntoasă scăldată în lumină, în care totul apărea nespus de limpede și în contururi atît de precise, nu-i plăcea. Îi era dor să se-ntoarcă în Boemia lui cețoasă și învăluită în nori. Clipea din ochi, se simțea sătul. Vinul îl aținea, ar fi vrut să facă ceva, să dea porunci, să chinuiască.

În spatele lui stătea camerierul și îi turna dintr-o cană de aur apă pe mîini. Ioan se răsti la el, să bage mai bine de seamă, că-i udă mînecile. Camerierul roși, buzele mici îi tresăriră, voi să răspundă, se stăpîni, tăcu.

Margareta își întoarse capul, aruncă o privire fugară camerierului. Băiatul, cu vreo doi-trei ani mai mare decît Ioan, era tras ca prin inel, îndrăzneț, avea față smeadă, nas viguros și buze mici, pline; părul lui lung, neîngrijit, era castaniu.

— Cum îl cheamă pe camerier, Înălțimea voastră? spuse ea cu vocea-i caldă, limpede.

Ioan se uită la dînsa pieziș, cu bănuială.

— Chrétien de Laferte, răspunse morocănos.

Chrétien îi fusese trimis de vreun an de la curtea tatălui său, ca prieten de joacă și camarad mai mare, care să-ndeplinească pe lîngă el unele slujbe și totodată să-l deprindă cu bunele maniere franceze și burgunde.

— Dă-mi niște prăjituri, Chrétien! zise Margareta încet, în liniște, și-l privi.

Chrétien se grăbi să-i întindă talerul cu dulciuri. Ca și cînd ar fi fost lucrul cel mai firesc, fata rupse o bucată în trei părți, își opri una, pe a doua i-o dădu lui Ioan, iar pe a treia camerierului, care fu foarte stînjenit.

Seniorii de la masă băgară de seamă gestul și făcură haz de copilăreasca imitare a galanteriei celor mari. Treptat, glumele deveniră răutăcioase. Bărbații începură să-și bată joc de nemaipomenita urîțenie a miresei.

— Bietul flăcău! spuse unul dintre cei din Boemia. Cu cîtă silă trebuie să-și plătească țările.

— Eu mai bine le-aș fi cucerit cu paloșul! zise altul.

— Pentru ca un asemenea bot să aibă niscai dulceață, fu de părere un al treilea, trebuie uns din gros.

Baronii tirolezi se ținură mai întîi deoparte; dar în cele din urmă, pe jumătate fără voie, se alăturară celorlalți. Margareta se uită spre ei. Cu neputință să fi auzit; totuși, ochii-i mari, gravi păreau să știe tot, așa că domnii, cam încurcați, își puseră frîu gurii.

Printre aceștia se afla și Iacob de Schenna, cel mai tînăr dintre sfetnicii și oamenii de credință ai regelui Henric. Fusese de multe ori oaspete pe la castelele regale. Margareta îl văzuse adesea. Era singurul pe care-l putea suferi, în care avea încredere. El nu-i vorbea cu acea bunăvoință neroadă, cu acea maimuțăreală copilăroasă cu care i se adresau în mod obișnuit cei maturi și care o scoteau din sărite. O trata ca pe un om mare.

Iacob de Schenna se uita cum stă acolo făloasă și sclemnă, se uita la micul prinț necioplit din Boemia, de la care nici un drum nu ducea spre inima ei, vedea cum fata încearcă să înnoade un

fir de prietenie cu camerierul Chrétien. Auzea zeflemelele crude privitoare la bietul ei trup. Atunci se ridică, trecu încet dincolo, se opri în picioare în fața ei, cu ținuta lui urîtă, neglijentă, o privi curtenitor cu ochii săi cenușii, binevoitori, foarte bătrînicioși și începu cu dînsa o conversație liniștită, serioasă. Fata îi spuse că socrul ei, Maiestatea sa regele Boemiei, arată minunat, că multele-i osteneli n-au lăsat nici o urmă asupra lui. Și-i mai spuse că plănuita ședere a regelui în Tirolul de miazăzi va fi desigur pricină de oboseală pentru ea însăși, Margareta; fiindcă regele va umple fără-ndoială cu suita și ostașii lui toate castelele. Și cîți bani va costa campania iminentă din Lombardia! Micul Ioan trăgea cu coada ochiului spre ei, uluit de deșteptăciunea Margaretei.

Îndată după aceea, masa luă sfîrșit. Înainte de a se retrage, Margareta se despărți de soțul său cu cîteva cuvinte protocolare. Îl întrebă cum i-au plăcut Tirolul și curtea tatălui ei și dacă se bucură de turnirul ce va urma; îi ură să se simtă cît mai repede ca la dînsul acasă. Băiatul îi răspunse cu stîngăcie, prostește, în timp ce pe chipul lui, nu urît, se citea dezgustul și o anumită stupiditate încăpățînată. Cînd fata se-ndreptă spre ieșire, camerierul Chrétien îi țișni înainte și ridică iute pînza de la intrarea cortului. Margareta îi mulțumi demn, rece, cu un aer străin, princiar.

Apoi se lăsă condusă în cortul ei; se simțea tare trudită. Doamnele o dezbrăcară, fleoărind mult, chicotind, dînd prin ciur pe anume părtași și anume întîmplări din timpul ospățului. Un timp își urmară pălăvrăgeala și după ce fata se vîrîse în pat. În cele din urmă, ieșiră. Margareta se întinse, cu mădularele mîntuite de grelele și strîmtele podoabe. Acum o să tragă un pui de somn strașnic. Îl și merita. Era mulțumită de ea însăși. S-a ținut bine, chiar ca oamenii mari, s-a purtat întru totul ca o

prințesă și n-a vădit nici o slăbiciune față de domnii din Luxemburg și Boemia. Cu Ioan, firește, n-aveai de ce te făli)

— Cu prințișorul vostru nu prea aveți de ce vă făli, chicoti afară vocea mojică, anevoie stăpînită a slujitoarei care făcea curățenie.

— Față de prințesa voastră, îi răspunse batjocoritor argatul din Boemia, care-i era logodnic și-i ajuta, e, cu toate astea, un îngeraș din cer. Mamă, ce mai bot! Ce mai dinți! La noi, o dihanie ca asta ar fi înecată îndată după naștere, ca pisoii.

În vremea asta, regele Henric plătea ospățul de nuntă. Fusese o nuntă foarte frumoasă. Se-nțelege că trebuia să coste mult; el nu era un zgîrie-brînză. Seniorii îi avansau cu plăcere sume mari, iar regele, cu aceeași plăcere, împins de cea mai voioasă dărnicie, le răsplătea bunăvoința cu ipotecări și sate bogate, slujbe, vămi și hatîruri. De ce să nu-i treacă iubitului său burgrav Volkmar moșiile Visiaun și Möltern? Îi mai dădu pe deasupra și Rattenbergul. Lacul dintre Igls și Vill era o plată de nimica toată pentru starețul de la Wilten, care trebuise să se-ngrijească atîta vreme de frumosul oraș nupțial din pînză. Apoi mai trebuia să facă o danie și mănăstirii Viktring. Fiindcă dacă s-ar fi ales cu foloase numai Wiltenul, bunul său secretar Ioan s-ar fi simțit pe bună dreptate jignit. Așadar, și mănăstirea Viktring obținu cîteva gospodării țărănești și pămînturi in arendă. „Nu se află bucurie mai mare decît a fi darnic cu prietenii cei buni", spuse, drept mulțumire, starețul cel iscusit la vorbă, citînd un clasic din vechime.

Luxemburghezul era de față cînd regele Henric, nepăsător, prietenos, milostiv, vesel, amețit de vin, semnă aceste danii și ipoteci uriașe. Și el, Ioan, era mînă spartă; dar baronii lui n-ar fi cutezat să se arate față de dînsul atît de nerușinați.

Ar fi bine dacă i s-ar înnoda mai strîns băierile pungii acestui bătrîn vesel. Altminteri o să-şi dea în dar toată ţara, ba o să zică şi mulţumesc cînd i-ar lua-o, aşa că pînă la urmă micul său fiu, Ioan de Boemia, va rămîne numai cu prinţesa lui, să-şi irosească zilele cu ea. Tînăra, palida, blînda soţie a regelui Henric privea îngrozită cum bărbatu-său îşi risipea bogatele posesiuni. Era învăţată de acasă cu gospodărirea strînsă şi chibzuită; după felul de a fi al lui Henric se temea că în curînd vor fi zălogite pînă şi cămăşile slujnicelor ei. Se hotărî să ia finanţele în propriile-i mîini; chipu-i palid şi sfios căpătă dintr-o dată un aer de îndîrjire.

Pentru zilele următoare fusese anunţat un turnir. Cu acest prilej, mai mulţi tineri urmau să fie făcuţi cavaleri. Margareta îi ceru de-a dreptul micului ei soţ să îngăduie ca şi camerierul lui, Chrétien de Laferte, să primească atunci învestitura. Ochii lui Ioan se făcură mai mici, mai îndărătnici: băiatul mormăi ceva. Margareta îşi repetă dorinţa încă mai stăruitor. Prinţul Ioan răspunse apăsat, sarcastic, că nu vrea. Cu toată puterea pumnuleţului său osos îi dădu camerierului un ghiont în coaste.

— Na, asta-i acolada lui de cavaler! zise în batjocură şi-şi strîmbă cu răutate faţa lunguiaţă.

— Vă mulţumesc, Alteţă, de o mie de ori pentru favoarea ce mi-o faceţi, se adresă Chrétien, roşu-gotcă, prinţesei, dar dacă nu vrea ...

— Eu vreau, eu vreau! strigă Margareta cu vocea-i plină, minioasă.

Alergă la tatăl ei, la regele Ioan. Fu întîmpinată cu rîsete şi i se împlini voia. Chrétien îi mulţumi prinţesei, cu inima îndoită. Camarazii îl şi zeflemisiseră fără cruţare din pricina împopoţonatei lui drăguţe.

În ziua statornicită, se desfăşură strălucitorul turnir, în aşteptarea căruia Tirolul întreg se bucura de cîţiva ani. A fost o desfăţare strașnică. Pa-

tru cavaleri fură străpunși cu lancea, șapte, răniți de moarte. Toată lumea găsi că a fost petrecerea cea mai izbutită de mult timp încoace.

Regele Ioan luă și el parte la lupta cu lancea. Fiindcă își dăduse seama că adesea, din teamă de a nu-l învinge pe rege, partenerii săi luptau numai de formă, se arătă în arenă purtînd stema unui anume Schilthart de Rechberg. În zilele care trecuseră, între cei din ținutul Alpilor și străini se iscaseră cîteva pricini de pizmă; pe deasupra, seniorii tirolezi și carintieni erau îngrijorați că, sub înrîurirea luxemburghezului, huzurul în care trăiau pe lîngă regele Henric ar putea fi pus în primejdie. Se-nțelege așadar de ce, dincolo de jocul plin de veselie, mocnea o invidie serioasă, turbată, de-o parte și de cealaltă așteptîndu-se nu fără plăcere ca unul sau altul dintre potrivnici să-și frîngă gîtul. Fie din întîmplare, fie pentru că stema de împrumut fusese trădată[1], Ioan se pomeni în luptă cu cel mai aprig și primejdios cavaler tirolez, bădărănosul burgrav Volkmar. Se izbiră sălbatic și fără cruțare; în cele din urmă regele, care avea în urma lui o noapte zbuciumată, căzu de pe cal și, tăvălit în noroi, călcat amarnic în picioare, julit rău, abia fu scos de sub copite. Trebui să-și răscumpere calul de la burgrav, plătindu-i șaizeci de mărci în arginți veronezi. Își ascunse ciuda că l-a doborît tocmai acest bărbat grosolan, lacom și neplăcut, își purtă rîzînd și cu demnitate ologeala, lăudă cu multe cuvinte amabile, de cunoscător, buna pregătire și reușita în toate privințele a acestor întreceri sportive tirolezе.

Seara, regele Henric ședea obosit în cortul său. Bucuria pricinuită de frumoasa serbare i se-ntu-

[1] Cavalerii apăreau în arenă cu fața acoperită de obrăzare, de aceea singurul mijloc de recunoaștere era blazonul (n. t.).

necase; veneau socoteli, socoteli peste socoteli. Măcelarii din Bozen voiau bani, tîrgoveții din Innsbruck prezentau cereri mari; bunul, învățatul abate de Marienberg nu știa cum s-o scoată la capăt cu dreptcredincioșii lui, pe care i-ar mulțumi lesne, dacă regele i-ar înapoia măcar o parte din ceea ce-i împrumutase. Henric ar fi plătit din toată inima, plătit și răsplătit, dar nu mai avea nici o para. Firește, regele Ioan îi era dator cele patruzeci de mii de mărci în arginți veronezi, dota făgăduită la nuntă. Cu suma asta uriașă și-ar fi acoperit toate datoriile. Dar nu-l puteai soma pe rege. Cel puțin astăzi, nu. Simțea el însuși, pe propria-i piele, cît de neplăcut era tulburată o petrecere cu așa ceva.

Ședea așadar în cort, neștiind cum s-o scoată la capăt. Atunci seniorii lui îi înfățișară trei bărbați uscățivi, fantomatici. Erau foarte tăcuți, foarte umili, foarte neînsemnați. Aveau ochi ageri, care însă puteau simula cea mai adîncă supunere. Semănau unul cu altul ca două picături de apă. Regele își aminti că-i mai văzuse, dar nu știa de unde să-i ia. Nici o mirare. Erau atît de mici, atît de firavi! Se ploconiră de mai multe ori, începură să vorbească în șoaptă. Erau *messer* Artese din Florența, otcupciul tarapanalei din Meran, și cei doi frați ai săi. Dumnealor se arătau și de data asta gata să-l scoată din impas pe bunul rege creștin, cu măruntul lor capital. În schimb cereau o nimica toată: Maiestatea sa să le cedeze veniturile ocnei de la Hall. Curățica și micuța mină de sare.

Regele Henric tresări de spaimă. Administrația ocnei de la Hall! Cea dintîi sursă de venituri a țării! Scump îl mai costa petrecerea de nuntă pusă la cale pentru fiica lui. Chiar ușuraticii săi sfetnici căzură pe gînduri, cînd auziră condiția ce i se punea. În cele din urmă, fu chemată tînăra lui soție care, cel puțin, obținu ca ocna să fie arendată numai pe doi ani. Florentinii făcură mai multe

plecăciuni. Plătiră banii, luară hrisoavele cu ei. Plecară parcă lunecînd, fantomatici, cenușii, neinsemnați, unul aidoma celuilalt.

Margareta îl întrebă pe domnul de Schenna:

— Oare Chrétien de Laferte mă vorbește de rău? Spuneți-mi cinstit, domnule de Schenna, credeți oare că rîde la fel ca și ceilalți de mine, fiindcă sînt urîtă?

Iacob de Schenna auzise cu urechile lui cum Chrétien de Laferte, luat în bătaie de joc de ceilalți ca fiind cavalerul celei mai slute doamne a creștinătății, mai întîi tăcuse, apoi își întrecuse camarazii în urîte vorbe de ocară la adresa Margaretei. Iacob de Schenna vedea acum ochii mari ai copilei ațintindu-l întrebători.

— Nu știu, prințesă Margareta, răspunse el. Îl cunosc prea puțin pe tînărul Chrétien de Laferte. Dar n-aș crede ca el să vă vorbească de rău.

Și seniorul îi puse mîna sa mare, uscățivă, fără putere, pe cap, ca unui copil, iar prințesei îi făcu plăcere de astă dată că e pentru el doar un copil.

La castelul Zenoberg, regele Ioan ducea tratative cu baronii tirolezi. Le cerea încă de pe acum, ca tutore al fiului său, să primească a-i depune jurămînt de credință în împrejurarea că Henric ar răposa. În principiu, seniorii nu aveau nimic împotrivă, doreau însă chezășii că li se vor respecta privilegiile și vasalitățile, că luxemburghezul nu va numi străini de țară în slujbele cele mai de seamă. În afară de asta, mai revendicau, pe ocolite sau de-a dreptul, bani, prescripții, moșii, monopoluri comerciale, vămi.

Cu făgăduințele și chezășiile, Ioan era foarte darnic. Semnă și puse a se întări cu peceți tot ce i se ceru. În Boemia cîștigase experiență; știa că asta era pînă la urmă o chestiune de putere. Dacă va izbuti să facă rost de bani și de ostași,

atunci, ca guvernator, o să-i jupoaie după pofta inimii pe acești neobrăzați munteni franțuji, burgunzi, renani. Dacă n-o să-și procure parale și oaste, va trebui să-și țină în numele Domnului făgăduielile. Deocamdată, notarii săi făceau bătături la degete scriind: „Noi, Ioan, din mila lui Dumnezeu rege al Boemiei și Poloniei, margraf de Moravia, conte de Luxemburg, declarăm prin aceasta și dăm de veste și ne îndatorăm spre știință cu hrisov și pecete...“ Cu banii, Ioan era ceva mai prevăzător. Îi lăsă pe lacomii și nesătuii seniori porniți pe tocmeală să bage prea puțin de seamă că îi înțelege. În cele din urmă le respinse cererile, cavalerește și cu dispreț. Bani peșin, firește, nu, așa ceva nu are, ci polițe pe termen lung.

Și bunul rege Henric trebui să recunoască, mîhnit, că nu-și va căpăta atît de curînd cele patruzeci de mii de mărci veroneze de argint. Fără supărare, cu veselie și familiaritate, luxemburghezul îl luă pe după umeri, îi puse zălog, ca în treacăt, jurisdicțiile Kufstein și Kitzbühel — le avea de la ginerele lui, ducele Bavariei de Jos, căruia îi dăduse în schimb alte ipoteci —, îl amînă pentru la primăvară, îi lăudă ghetele lungi, moderne, soția drăguță, vînjoasă, cu care dansase. Henric nu mai reuși să întoarcă vorba la cele bănești.

Seara, regele Ioan jucă zaruri cu seniorii carintieni și tirolezi. Mizã sume enorme. În cele din urmă nu-i mai ținu nimeni piept, afară de burgravul cu ceafă de taur, Volkmar. Luxemburghezul îl ura pe bărbatul violent și grosolan, care-l învinsese la turnir. Mări miza așa de mult, încît pînă și regelui Henric i se tăie răsuflarea. Pierdu. La sfîrșit, spuse într-o doară, peste umăr, că rămîne dator suma pierdută. Burgravul mîrîi, deveni primejdios. Ioan îl potoli fulgerîndu-l cu o asprime mlădie.

Spre mirarea tuturor, luxemburghezul nu se

întoarse în Boemia, deşi acolo izbucniseră revolte. Ţara lui respira uşurată. O apuca groaza, cînd venea. Şederea lui dura puţin, îi folosea numai ca să stoarcă bani. Bine că nu se-ntorcea!

Da, el rămase în Tirol. Se duse în ţinutul episcopului de Trient. Ioan, strălucitorul stăpîn, cel dintîi cavaler al creştinătăţii, şedea la pîndă tîndălind, plănuind în umbră; nici un om nu ştia ce pune la cale.

Episcopului Henric de Trient, oaspetele acesta nu-i era deloc la îndemînă. Cît timp îi era îngăduit să-i arate prietenie, fără a-l jigni pe papă sau pe împărat? Întotdeauna în jurul acestui rege al Boemiei plutea o umbră din care se năşteau încurcături. Oriunde se arăta, se iscau tulburări sălbatice. Curieri trimişi de toate curţile Europei goneau după el, dar nu-l găseau. Căci regele întîrzia rareori în acelaşi loc; parcă-l mînau fără odihnă pe faţa pămîntului ape învolburate. Nu se ştia încotro, cum, de-ce. Ah, de s-ar întoarce odată în ţara lui, blestematul! Dar, firește, ţara lui şi-o lăsa să se spulbere-n vînt. Nu-i era dragă ţara aceea tristă şi umedă. Îi plăceau mai mult Apusul luminos, Rinul, comitatul Luxemburg, Parisul.

Episcopul, un bărbat înalt, voinic, oacheş tare, cu faţă de italian, şedea apăsat de griji la castelul său Bonconsil şi-şi spunea păsul prietenului său, starețul de la Viktring, cel iscusit şi de ispravă. Amîndoi slujitorii Domnului blestemau cu năduf. Păgînul ăsta! Ieroboamul[1]! Cumplit îşi mai jefuia bisericile şi mănăstirile. Nu s-a dat înapoi nici dinaintea mormîntului sfîntului Albert[2], ci a pus să se scormonească după comori. Profanator de biserici! Irod! Dar cîndva naşte-se-va din oasele

[1] Numele a doi regi ai Iudeii. Sub Ieroboam I (932—915 î.e.n.), ţara s-a împărţit în două (n.t.).

[2] Probabil Albert, episcop de Liège, asasinat în anul 1192 de către trimişii împăratului Henric al VI-lea (n.t.).

noastre răzbunătorul!", citá învățatul abate un clasic din vechime.

Da, hotărît, acesta era cel mai primejdios, cel mai supărător oaspete pe care l-a avut de ani de zile episcopul. Un rege uns cu sfîntul mir, dar — episcopul tocmai o spunea — un golan și un făcător de rele. Fără coroană, ar fi fost spînzurat pînă acum de o sută de ori. Trișa la joc; pentru asta starețul dădea mărturie; o făcuse din nou, de curînd, la Innsbruck. Era cel mai dezmățat risipitor și omul cel mai plin de datorii din tot veacul. Pe deasupra, și scandaloasele sale legături cu cele două regine din Boemia. Bine au ieșit lucrurile acum doi ani, la Praga. Atunci Ioan pusese la cale un mare turnir, îl pregătise cu de-amănuntul, poruncise să se dărîme casele din piață, ca să se facă loc pentru ridicarea corturilor și a tribunelor. Din două mii de invitați, împărați și regi, principi și seniori, n-au venit însă decît șapte cavaleri zdrențăroși, suspecți și un zaraf genovez.

Din păcate, acum nu mai era cu putință să te porți cu el așa. Asta te ducea la deznădejde. Faima numelui său era schimbătoare ca luna de pe cer. Dacă, numai cu cîteva săptămîni în urmă, lumea-l ocolea ca pe un lepros, astăzi îl sărbătoreau cu toții ca pe viteazul cel mai luminos al creștinătății, și însăși Boemia lui golașă, stoarsă de bogății prin jaf, se lăsa orbită, cînd se-ntorcea după izbînzi strălucitoare.

Abatele îi cerea cu stăruință să ia aminte a nu avea cu luxemburghezul nici în clin, nici în mînecă. Politica ăstuia nu-i la urma urmei decît o joacă fără rost. „Valurile răcoritoare îl momesc cu sticlări și sclipiri pe drumeț; dar aruncă-se în mare fără de grijă, că-l și trag viclene la fund", cită el. Abatele îi trecu prin ciur și prin dirmon pe luxemburghez și scandalurile lui, pe îndelete, simțind o adevărată plăcere literară în a-l analiza.

Cavalerismul lui rafinat nu se mulțumește numai să scormonească prin pădurile dese după uriași și după bărbați împlătoșați. Îi plac aventurile mai încurcate ale politicii. Nu-l ispitesc succesele, îl atrage bucuria primejdioasă de a ațița tulburări și mișcări. Cînd se ivește în Europa asta zăpăcită vreo vrajbă, cînd se ceartă împăratul cu papa, vreun rege cu un pretendent, Franța cu Anglia, orașele lombarde între ele, maurii cu castilienii, întotdeauna trebuie să-și fi vîrît coada luxemburghezul. Datorită lui se pun la cale tratate și coaliții, se fac căsătorii, se înnoadă și se rup ițe, se provoacă războaie și se încheie pace, au loc măceluri, se pun piedici, se produc mereu învălmășeli cumplite, se statornicesc prietenii sau se aprind dușmănii, se adună ostași, se iau sau se dau țări.

— Numai bani nu, oftă episcopul.

Abatele își încheie vorbirea, bucurîndu-se de propria-i elocvență plină de eleganță. Acest genial făcător de planuri vede și posibilitățile cele mai îndepărtate, își întinde mîna asupra întregului Apus, smulge cu japca, sau renunță. Și în timp ce Boemia devine din ce în ce mai bolnavă pe dinăuntru, el înghite mereu alte drepturi de posesiune, țări, orașe, se-ntinde peste toate hotarele, se umflă gigantic. Tihnitul și cumsecadele abate se lungea, vorbea retoric, ca din amvon:

— Dar, chiar dacă acest domn Ioan s-ar întinde încă și mai grabnic asupra pămîntului, rizător, în pas cu moda, călcînd mereu jurăminte, mereu fără parale, mereu furtunos și victorios cuceritor de inimi — totuși un sfîrșit va avea el. Tărăboiul lui rod nu va da, fiindcă este fără de înțeles și fără Dumnezeu. Citeodată, omul acesta din Boemia mi se arată ca o păpușă, ca o stafie. Măsură este în toate lucrurile, pus e tuturora un hotar, încheie abatele citînd pe un scriitor vechi.

Episcopul era de aceeași părere. Însă pînă atunci putea să mai treacă o bună bucată de vreme. Oricum, deocamdată Dumnezeu n-a hotărît sfîrșitul lui Ioan, iar el, bietul episcop, îl are pe cap. Stareţul cel iscusit la vorbă nu știa nici el mai multe, și astfel cei doi slujitori ai bisericii șezură privind pe fereastră în tăcere, gînditori, roditorul pămînt roșcat, coastele de munte cenușii-violete, tremurătoare în lumină, grele de livezi și vii.

Nu, deocamdată nu se hotărîse nici un sfîrșit prinţului din Boemia. Dimpotrivă, acest domn Ioan își continua masul, voios și tare, în însoritul Trient, se lățea, se întindea. Își lăsa pletele și barba mare, frumoasă, în voia vîntului desfătător al toamnei de miazăzi. Făcea curte doamnelor germane și velșe[1] din Tirol. Prin Lombardia, prin bogatele și puternicele orașe, prin castelele baronilor fuduli, zbura vestea: Ioan de Boemia este aici, regele Ioan, fiul lui Henric al VII-lea, împăratul roman, cel mai desăvîrșit cavaler al Apusului, steaua ghibelinilor. În această toamnă splendidă și binecuvîntată, cavalerii și fruntașii din Burgundia, Boemia, Renania treceau cu steagurile lor pasul de la Brenner. Din München, împăratul Ludovic arunca priviri bănuitoare. La Avignon, papa Ioan al XXII-lea era neliniștit. Din nou ochii întregului Apus se îndreptau spre strălucitorul bărbat, despre care nu știai niciodată ce vrea

Căpeteniile de partizi și seniorii din șesul Padului se luau la întrecere în a-l cîștiga pentru sine, îi trimiteau emisari, daruri. Doi splendizi cai arabi îi sosiseră de la Mastino della Scala și de la fratele acestuia, seniorul de Verona. Dar Brescia îi dărui prin vicarul său, Frederic de Castelbarco, nu nu-

[1] Velș — denumirea dată de germani popoarelor romanice (îndeosebi italian și francez — n.t.).

mai cai, ci se dărui pe sine însăși, ca seniorie pe viață. Aldrigeto de Lizzana porunci să se plătească intendentului lui Ioan patru mii de mărci veroneze de argint și-l rugă pe rege — ca protector al Toscanei și al Lombardiei — să-l învestească apoi cu ținutul brescian al lacului Garda. Și deodată iată-l și pe *messer* Artese din Florența, zaraful, cenușiu, neînsemnat, fantomatic, cu cei doi frați ai săi, care-i semănau leit, și cu foarte mulți bani.

Și-atunci, fără veste, ușurel, Ioan se puse în mișcare. Îl urmau numai cîteva mii de cavaleri. Dar cu toții, înarmați strașnic și ostași încercați. Luminosul alai strălucea vuind prin îmbelșugata țară din munți, unde totul se pirguia. O toamnă dulce, grea de roade, însorită. Chiorchini mari de struguri, poame umflate să plesnească. Din munții cenușii-violeți, torentul argintiu de fier curgea la vale, spre șesul lombard. Cîmpia se supunea viteazului ca o logodnică. Bergamo, Pavia, Cremona treceau în posesia lui fără încrucișări de spade. Steaguri, clopote, autorități în genunchi oferind cheile orașului. Baronii cei mari implorînd cu umilință confirmarea feudelor. Novara, Vercelli, Modena, Reggio, ocupate de cavalerii săi. Intrări solemne. În balcoanele caselor multicolore, doamne gătite privindu-l cu ochii mari pe învingătorul care cucerea sărbătorește țara cea mare și bogată, parcă dansînd, fără osteneală, fără să asude sau să se umple de praf. Împăratul, adînc neliniștit, trimise emisari speciali, mai întîi pe burgravul de Nürnberg, apoi pe contele de Neiffen, ca să vadă ce urmărește în Italia regele Boemiei. Ioan rămase nepăsător; el nu pune la cale nimic împotriva lui Ludovic, tot ceea ce cîștigă ia în stăpînire pentru imperiu; vrea numai să viziteze mormintele părinților săi, mormîntul împăratului roman, Henric al VII-lea, la Pisa, mormîntul mamei sale la Genova, să le-aducă, de va fi cu putință, trupurile în pa-

trie. În timp ce, de Crăciun, toate clopotele din München rămîn mute, din interdicția papei, iar în capela palatului împăratul Ludovic, în fața unei suite puțin numeroase, cu sabia strălucitoare ridicată, ca suveran protector al creștinătății, dă citire evangheliei Nașterii Domnului, Ioan își face strălucită intrare în Brescia. Vine el în numele împăratului? În numele papei? Doar pentru sine? Nimeni n-o știe. O știe el însuși? Se intitulează urmaș al împăratului, pacificator. Familia Gonzaga din Mantua, familia Visconti din Milano se înclină în fața lui. Înjuru-i se rotunjește un regat al Lombardiei, îi cade în mînă ca un fruct desprins de pe ram.

Își rînduiește tabăra pe amîndouă malurile Padului; nici un împărat roman nu s-a mai înconjurat de o curte atît de mîndră. Se lasă slăvit de la Adriatica pînă în Liguria. Zîmbește cu înțeles, sătul, reținut. Coboară el cu un plan anumit în cîmpie? Astăzi este cel mai puternic bărbat al creștinătății. Are țară și seniorie pe Rin în jos și-n sus, pînă în inima Franței. Are Boemia, Moravia, Silezia, se-ntinde departe, în ținuturile leșești. Ale sale sînt Bavaria de Jos prin fiica lui, Carintia, Craina, Tirolul, prin fiu. Pe Ludovic de Wittelsbach îl ține în clește, se află de jur-împrejurul lui Albrecht de Habsburg. Are acum bogatul, dulcele regat al Italiei de miazănoapte. Se întinde. Respiră. Petrece. Atrage la curtea lui femeile cele mai frumoase. Cînd și cînd, fantomatic, șters, *messer* Artese din Florența sosește cu frații săi, stă la distanță, umil, se ploconește de mai multe ori.

Copila Margareta creștea făcîndu-și veacul în castelele Zenoberg, Gries, Tirol. Învăța cu plăcere și mult. Despre toate cele ce vedea și auzea îl întreba de ce și cum pe abatele Ioan de Viktring, cel isteț, bun de gură și prietenos. Cu starețele mănăs-

tirilor Stams și Sonnenberg studia teologia. Fastul, rînduiala solemnă a liturghiei o umpleau de încîntare. Vorbea și scria curgător latina și franceza. Vădea un interes pătimaș pentru treburile politice și economice. Asculta cu atenție prelegerile de istorie ale învățatului abate și, în timp ce toți ceilalți luau în ris, plictisiți, teoriile politice abstracte ale acestuia, ea nu se mai sătura să le audă. Se informa temeinic la numeroși oaspeți străini ai tatălui său asupra împrejurărilor de la alte curți și din alte țări. Strîmba din nas cu dispreț cînd auzea că Ludovic de Wittelsbach, bavarezul, împăratul roman ales, al patrulea cu acest nume, nu știa latinește.

Călătorea prin țară. Cu caleașca, în lectică purtată de cai. Prin trecători, în sus, în jos, printre terasele cu vii și livezi. Trecea cu ochii treji, isteți prin orașele pline de culoare Meran, Bozen. Îi cerceta pe tîrgoveți, casele lor de piatră, primăria, piața, zidurile, stîlpul infamiei, butucul pentru condamnați, hanurile, băile, leșurile celor spînzurați în fața porților. Făcea scurte și mîndre popasuri în gospodăriile țăranilor, în colibele de pază ale podgorenilor.

Blajinul rege Henric o lua prea puțin în seamă. O lăsa să facă ce vrea. Cînd și cînd se interesa afectuos dacă are îmbrăcăminte de ajuns, dacă nu-i mai trebuie podoabe, cai, slujitori. Se mai întîmpla s-o întrebe ce părere are despre noul bucătar flamand, sau despre mantia lui genoveză pe care tocmai și-o făcuse. Era preocupat doar de grija vesmintelor, de daniile pentru mănăstiri, de sărbători, ospețe, turnire, femei. Cînd Margareta ședea de vorbă cu învățatul lui secretar, își privea mișcat fiica și-i spunea soției sale Beatrix, oaspeților: „Buna mea copilă! Ce deșteaptă e!"

De la maici, Margareta învăța să cînte. Era uimitor să auzi cum de sub nasul turtit, lătăreț,

din gura cu buze groase de maimuță, vocea ei țișnea frumoasă, caldă, plină. Dacă nu-și ascundea niciodată știința și vorbea fără sfială, de cîntat nu-i plăcea să cînte în fața străinilor. Seara, în livadă, singură, își cînta cîntecele pline de măiestrie din Italia și din Provența, sau și pe cele germane simple, așa cum le auzea în jurul ei de la oamenii din popor. Uneori, chiar cînd era singură, se întrerupea deodată în mijlocul cîntecului. Puteau s-o audă piticii. Piticii locuiau prin toate peșterile. Mîncau și beau, se jucau și dănțuiau cu oamenii. Dar nevăzuți. Putea să-i vadă numai principele domnitor, cel ce avea dreptul de stăpînire asupra țării în care ei își duceau traiul. Tatăl ei văzuse pitici, așijderea și episcopul din Brixen, în ținutul căruia se duceau cînd și cînd. Iacob de Schenna i-a povestit lucruri foarte precise despre pitici. Micuții ăștia scriau scrisori, formau laolaltă un stat, aveau legi și un principe, mărturiseau credința catolică, veneau în taină prin casele oamenilor, le erau binevoitori. Purtau cu ei nestemate, datorită cărora se puteau face nevăzuți. Fata îl întrebase pe domnul de Schenna de ce se făceau nevăzuți piticii. Domnul de Schenna nu-i răspunsese. Din întîmplare, a aflat pricina de la o slujnică: fiindcă le era rușine de urîțenia lor. Margareta deveni mai palidă ca niciodată. Abia-și stăpîni, sughițind, plînsul.

Își îngrijea cu migală corpul. Făcea în fiecare zi o baie de aburi, se spăla cu apă, în care se fierseseră tărîțe, și cu săpun franțuzesc. Mai înainte de a-și freca dinții mari, ieșiți în afară, înfășura praful de dinți în lînă proaspăt tunsă. Pielea și-o ungea cu ir de tatru, folosea rumeneală din băcan, pudră albă din bulbi de ciclame. Noaptea își acoperea obrazul cu o mască de ceară, ca să-și înfrumusețeze tenul pătat. Cu grijă, cu jertfe, dădea urmare fiecărei noi cerințe a modei.

Cînd vedea totuşi că privirile bărbaţilor se-ntorceau spre orice ţărancă îndesată şi nespălată cu mai multă plăcere decît spre dînsa, îşi îndepărta brusc gîndurile de la toate acestea şi se azvîrlea cu o energie înverşunată în studiu şi politică. Pentru a suta oară cumpănea puterea, posibilităţile, cercurile de influenţă ale Habsburgilor, ale casei Wittelsbach, ale luxemburghezilor. Habsburg, Wittelsbach, Luxemburg nu erau pentru ea noţiuni politice abstracte. În mintea ei, oamenii care purtau aceste nume, culorile lor, ţările, animalele de pe steme, munţii, fluviile, bisericile lor se amestecau într-o unitate tainică. Albrecht de Habsburg era de-o agerime drăcească, energic, caustic, însă olog. O dată cu el îi ologeau ţările, Dunărea, oraşul Viena, labele leilor de pe stemele lui. Regele Ioan, luxemburghezul, nu era doar un om de lume galant. Picioarele lui erau Toscana şi Lombardia, vinele, Rinul şi Elba, inima, luminosul Luxemburg. Bavaria nu şi-o putea închipui fără nasul lung, adulmecînd cu chibzuinţă, al împăratului Ludovic şi fără ochii lui uriaşi, albaştri şi ciudat de morţi. Cînd cei trei principi se suspectau unul pe altul, se pîndeau pe furiş, se-nşelau, se războiau, atunci se războia în ei şi se batjocorea însăşi lumea, iar în nori animalele de pe steagurile lor purtau o crîncenă luptă mistică.

Pe soţul ei, prinţul Ioan, nu-l vedea prea des. În pofida înălţimii şi a deşteptăciunii, acesta părea să fi rămas în urma vîrstei. Faţa-i slabă, care nu era urîtă în sine, părea mereu mai grosolană, mai prostească şi, datorită ochilor mici, înfundaţi în orbite, mai răutăcioasă. Băiatului îi era nesuferite cărţile, abia învăţase să scrie. Se îndeletnicea bucuros cu exerciţiile fizice. Se lupta cu băieţii, mai degrabă cu aceia ai slujitorilor decît cu camarazii lui nobili, vîna, făcea călărie. Prindea păsări, se ocupa, nu fără pricepere, cu vînătoarea cu şoimi, întindea laţuri pentru sălbăticiuni. Chinuia animalele. Juca sătenilor feste

urîte. Un băiat de țăran, care nu știuse cine e, îl cotonogise. Atunci flăcăul fu prins, pus în butuci, biciuit. Prințul privise cu nesaț, îi asmuțise pe călăi. De Margareta ridea din pricina neroadei ei științe popești; cînd avea prilejul, îi smulgea dinainte opurile, îi ciufulea pieptănătura. Ea răbda totul. Trebuia neapărat ca bărbatul ei să fie un luxemburghez. N-avea încotro, era nevoită să-i înghită grosolăniile. Dar, în tăcere, se-ngrămădeau în inima ei mînia și disprețul. Și Chrétien de Laferte, aghiotantul și camerierul prințului, ar fi dorit ca tînărul său stăpîn să ajungă în fundul iadului. Margareta îl vedea foarte rar pe tînărul cel zvelt. Îi dădea puțină atenție. Vrednicul, scepticul, guralivul stareț de la Viktring, care nu putea să nu bîrfească toate cele, o tachina uneori din pricina camerierului. În ciuda obiceiului, Margareta îi răspundea cu violență.

Cel mai mult îi plăcea să stea cu Iacob de Schenna. Tînărul senior firav, cu o ținută neglijentă, cu fața distinsă și bătrînicioasă, se bucura întotdeauna cînd o vedea. Margareta avea acum paisprezece ani, el treizeci. Dar un fluid de simpatie emanat de persoana tînărului răzbătea în inima ei și era bine primit. Ceea ce spunea și făcea Iacob de Schenna i se părea fetei ca și cum s-ar fi iscat din propriile-i gînduri. Se simțea bine în lumea lui. Între Margareta și ceilalți oameni dăinuia răceala. Rideau de dînsa, o priveau cu dispreț, în cel mai bun caz cu milă, deoarece era urîtă. Firește, fiind prințesă, nu-și arătau simțămintele pe față. Dar ea zărea adînc, în întuneric, o! avea privirea pătrunzătoare și! știa bine ce-i cu dînsa. Totuși, Schenna îi arăta căldură și prietenie, mîinile lui mari, delicate, ochii lui cenușii, inteligenți, binevoitori erau plini de atenție față de ea, luminați de cordialitate și camaraderie.

Iacob de Schenna era mai bogat și mai puternic decît frații săi Estlein și Petermann. Avea șapte

castele întărite, nouă jurisdicții și protectorate, numeroase vii, privilegii, vămi, bani. Obișnuia să vorbească despre această avere cu dispreț și cu o anumită ironie. Dar ținea la ea, mîngîia cu drag frunza viilor, pietrele bătute de soare ale castelelor. Erau viile lui, castelele lui. Averea și banii erau într-adevăr, în sine, lucruri vrednice de dispreț, dar din păcate viața oamenilor ar fi fost neplăcută fără ele. Adeseori, Schenna îi dezvăluia copilei cu cîtă ticăloșie îl despoaie pe Henric nobilimea tiroleză și carintiană. Spre necazul lui, trebuia să facă și el același lucru, fiindcă altminteri pe partea lui ar pune gheara un altul, mai puțin vrednic. Așa că, sceptic, cu o resemnată părere de rău și plin de milă, îl jecmănea și el pe regele jumulit de toți.

Castelele lui erau cele mai frumoase și cele mai îngrijite din toată țara asta muntoasă. Castelele celorlalți erau construite numai ca adăposturi sigure și întărite; interioarele erau incomode, încăperile mici, umede, întunecate, fără aer, ca niște pivnițe; pretutindeni se simțea izul grajdurilor. Castelele lui Schenna, mai ales reședințele preferate de la Schenna și Runkelstein, erau luminoase și pline de soare. Le construiseră arhitecți italieni; erau încărcate cu lucruri frumoase, covoare și ornamentații. În timp ce pereții celorlalți erau doar văruiți și numai în capele fuseseră zugrăviți sfinți, el pusese meșteri germani și italieni să-i acopere cu fresce toate sălile. Ba chiar și zidul exterior dinspre miazăzi al castelelor preferate era încărcat de zugrăveli. În culori luminoase, cavalerul pășea cu leul alături, Tristan pornea pe mare cu corabia, Garel din valea înflorită își trăia aventurile.

Seniorului de Schenna îi plăceau mult versurile care povesteau toate aceste istorii. Margareta nu punea nici un preț pe ele. Ea înțelegea versurile latinești, pe care le citea cu atîta plăcere vorbărețul abate de la Viktring, îl pricepea pe Horațiu, *Eneida*.

Acelea aveau înțeles, respectau regulile, aveau demnitate, erau bine închegate. Dar aceste stihuri nemțești i se păreau curată nebunie, ceva nu mai presus de scornelile dezmățate ale nebunilor și piticilor de la curtea ei. Era vrednic de un om serios să povestească în cuvinte scrîntite lucruri care n-au fost și nu vor fi niciodată? Domnul de Schenna încerca s-o facă să priceapă că oamenii aceștia, Tristan și Parzival și Kriemhilda trăiau și erau adevărați, ori de cîte ori cineva citea despre ei și-i simțea aievea. Dar ea nu voia să creadă asta. Poveștile lui rămîneau pentru dînsa doar niște minciuni pestrițe și neplăcute; ea nu înțelegea cum bărbatului acestuia serios și învățat puteau să-i placă asemenea lucruri de nimic.

Pe împărat, înaintarea grabnică a lui Ioan în Italia îl neliniștise adînc. Și Habsburgul, căpetenia de fapt a Austriei, ologul, înțeleptul, înăcritul Albrecht vedea, scrîșnind din dinți cu o mînie crescîndă, cum se ridica din nimic strălucitorul regat lombard al lui Ioan. Cum, printr-o întorsătură nerușinată, ușuraticul, neseriosul luxemburghez îi va îndepărta de la putere pe ei, oameni serioși și cu greutate, se va ridica deasupra lor? Căscau ochii unul la altul, greoiul, încetul bavarez, tenacele, înăcritul Habsburg. Se urîseră întotdeauna. Dar îndată ce un al treilea încerca să le-o ia înainte, se uniră împotriva lui. Se sfătuiră în taină, masivul, năsosul Ludovic de Wittelsbach cu ceafă de taur și enormi ochi albaștri, și Albrecht, ologul cu buzele strînse. Se adulmecară unul pe altul, clătinară din cap, ajunseră la înțelegere.

Cei doi hotărîră ca imperiul de miazăzi să fie smuls luxemburghezului. Dacă moare regele Henric, Carintia va trece în seama Habsburgului, Tirolul va fi partea lui Ludovic. Împăratul îl asigură pe Habsburg de succesiunea în Carintia, tot atît de solemn cum îl asigurase cu un an înainte pe Ioan. În ceea ce privea Lombardia, se aliară cu alții, ca să cadă

împreună asupra luxemburghezului. Împăratul ceru verilor săi din Palatinat să-l sîciie pe Ioan la Rin, îi puse în mişcare pe ginerele său din Meissen, pe fiii săi Ludovic, brandenburghezul, şi Ştefan. Ducele de Austria, împreună cu regii Ungariei şi Poloniei, trebuia să dea năvală în Moravia.

În timpul acesta, luxemburghezul domnea regeşte în primăvara toscană. Îşi chemă fiii la el, pe cel mare, Carol, şi pe mezin, Ioan. Cel din urmă n-avea chef să se ducă. Margareta îl rugă s-o lase pe ea să-l reprezinte.

Pătrunse în însoritul martie lombard cu o mică suită, condusă de Chrétien de Laferte. Pe malurile lacurilor nespus de luminoase, livezi de măslini argint-o costişele, se întindeau dumbrăvi întunecate de lămii şi portocali. Cîmpuri de narcise. Migdali încărcaţi cu flori trandafirii. Oraşe pline de culoare, zgomotoase, palate, oameni grăbiţi, gălăgioşi. Lîngă oraşul episcopului de Aquileia, al cărui suzeran era tatăl ei, iată marea, cu corăbii legănătoare, îndrăzneţe, şi depărtarea fără de sfîrşit, aventuroasă.

Triumful orbitor al lui Ioan. Festivităţile lui, sub cerul senin, de două ori mai vesele şi mai pline de fantezie. Femeile luxoase, înfloritoare, mîndre. În faţa lor se simţea foarte singură şi jalnică, se ţinea departe de cele tinere, se arăta numai în societatea bătrînilor cu farmecele ofilite. Totuşi, chiar de acestea se simţea disprefuită, în cel mai bun caz compătimită. Erau acum veştede şi uscate, dar cîndva fuseseră şi ele în floare. La vîrsta primăverii lor de altădată, ea arăta ca o ramură golaşă şi lipsită de nuri. Sub cerul acesta, preţuia şi mai puţin faptul că era deşteaptă, de cel mai nobil sînge şi tobă de carte. Sub cerul acesta nu se vedea decît un singur lucru, mereu acelaşi: că era grozav de urîtă.

Nu era laşă, nu se ascunse de lume, îşi înghiţi amărăciunea. Apărea la mese, în lojă, la turnire, la

dans. Peste tot băga de seamă cum, la vederea tînărului de neam nobil, Chrétien, care păşea în urma ei, buzele femeilor se deschideau, privirile lor deveneau mai vii, poftitoare; cum aceste priviri lunecau apoi cu silă şi batjocură peste ea însăşi, peste gura cu buze groase, de maimuţă, peste pielea ei palidă şi dezgustătoare. Nu-şi întorcea privirea în faţa acestui dispreţ; ochii ei înfruntau batjocura cu atîta răceală şi vădită înţelegere, încît, citeodată, femeile se dădeau bătute, aproape ruşinate.

La Brescia, Margareta îl întîlni pentru prima oară pe prinţul Carol, fiul cel mare al lui Ioan. Tînărul de şaisprezece ani părea foarte matur. În Boemia, rezolvase singur unele probleme de stat, era stăpîn pe el şi cumpătat. Învăţase de la maică-sa să nu se lase orbit de strălucirea tatălui. Cu ochii lui căprui şi reci o privi pe Margareta şi-o văzu că e urîtă, dar deşteaptă. Se putea sta de vorbă cu ea. Şi în timp ce, în palatul signoriei, Ioan conducea dansul cu minunat de frumoasa Giuditta de Castelbarco, în timp ce luminările ardeau sărbătoreşte, luminări atît de grele, încît trei oameni abia le ridicaseră cu trudă, cei doi copilandri, fiul de rege şi nora regelui, stînd alături sub valurile muzicii şi sub steaguri, printre cavaleri cu platoşe de argint şi supuşi ce depuseseră jurămînt de credinţă, vorbeau, cu chibzuială şi pricepere, despre urmările întîmplărilor din Lombardia asupra suveranităţii episcopului de Trient, despre starea proastă a finanţelor.

Domnia petrecăreaţă a lui Ioan în Italia dăinui pînă în iunie. În ciuda oricărei critici, Margareta nu se putu smulge din orbirea teatrală a acestui triumf. Apoi veştile din Germania şi Boemia deveniră atît de ameninţătoare, încît Ioan puse deodată capăt la toate, îl lăsă pe Carol în locu-i, iar el se repezi spre Boemia. În urma sa, aventurosul lui imperiu italian se prăbuşi de la sine. Abia plecase regele, şi Margareta văzu cu ochii mari, înspăimîntaţi,

cum seniorii lombarzi se treziră ca dintr-o vrajă, se uniră cot la cot, uneltiră cu Robert de Apulia și, cu toată rezistența vitejească și iscusită a principelui Carol, îl azvîrliră din țară, în numai cîteva săptămîni, pe luxemburghez. Spulberați, triști, copleșiți de rușine, leoarcă de sudoare, cavalerii cu platoșe de argint părăsiră în fugă Lombardia, deasupra căreia fierbea un soare dogoritor. Încă în timpul prăbușirii, Ioan, tocmindu-se prost, ipotecă în toată graba cîtorva seniori germani credulii orașe italiene pe care le pierduse de mult. Dar cu sumele obținute nu putu să acopere decît o mică parte din uriașele cheltuieli pe care le făcuse cu campania din Toscana. Încă după mulți ani, la Paris, la Praga, la Trier, pretutindeni unde se întîmpla să-și aibă reședința, apărea, fantomatic, șters, ploconindu-se de multe ori, *messer* Artese, florentinul, cu cei doi frați ai săi, și-i înfățișa prescripții, polițe, căci asta era tot ce-i mai fămăsese din Regatul lombard.

Într-un mod ciudat, pentru Margareta aventura italiană a lui Ioan cîștigă importanță și deveni mai adevărată tocmai prin prăbușire. Acum această aventură trecuse și se încheiase, acum devenise istorie, acum era realitate. Chiar și stihurile domnului de Schenna, povestirile lui de necrezut deveniră prin asta mai concrete, mai adevărate. Ceea ce săvîrșise și trăise Ioan în Italia suna ca una dintre acele povești. Și totuși era adevărat, ea însăși o văzuse cu propriii ei ochi.

Nu folosea la nimic să se lase zăpăcită de toate acestea. Dacă priveai lucrurile cu chibzuială, reieșea limpede că nereușita lui Ioan se datora lipsei de bani. Banii nu reprezentau totul; dar erau grozav de importanți. Păcat că tatăl ei își dădea seama de asta tot așa de puțin ca și socru-său. Fata vorbea adesea cu Ioan de Viktring despre lucrurile acestea. Sfîntul părinte era cu totul altfel. Ioan al XXII-lea,

mărunt ca un pitic, tare bătrîn, ședea în palatul lui de la Avignon și îngrămădea bani. Îi stivuia în monede, în bare, în argint și aur, în polițe și trate. Ah, și cu ce ochi ageri străjuia să i se plătească la soroc zeciuielile și dările. Cum întîrzia vreun episcop, papa îi și trîntea excomunicarea. Bietul episcop Henric din Trient! Cu ce i-a fost de folos lupta zeloasă pentru papalitatea legitimă? Fiindcă n-a putut plăti șase sute patruzeci de ducați, pe care i-i cerea Avignonul, fulgerul excomunicării căzu de îndată asupră-i. Și cu cîtă pricepere știa papa să împartă înaltele cinuri bisericești! Fiecare episcop nou era obligat să verse curiei papale veniturile unui an întreg. Dacă murea un episcop, nu era numit în locul lui un prelat nou, nu, papa chema în locul vacant pe titularul altui episcopat, așa că, la moartea fiecărui episcop, deveneau libere un șir întreg de feude papale. În felul acesta, în ierarhia înaltă a bisericii dăinuia o veșnică schimbare, un du-te-vino ca într-un han, iar Sfîntul Scaun storcea *annatele*[1] cele mai grase. „Arenda! Arenda!" ziceau papa și vistiernicii săi. Da, papa Ioan se pricepea la asta. Nici nu era de mirare, fiindcă se trăgea din Cahors, orașul zarafilor și al oamenilor de afaceri. Partea cea mai mare din aurul Apusului curgea în lăzile lui. Papa era ahtiat după bani; nu se putea hotărî să-i valorifice mai departe. Cu ei ar fi putut să recucerească Roma și Italia. Dar îi erau prea dragi arginții, ca să se poată despărți de ei. Ședea deci în Avignonul său, bătrîn tare, gnomic, veghindu-și comorile, dezmierdînd poliței, vînturînd aurul printre degetele-i uscate, de pitic.

Dacă inteligentul și energicul papă își ruina politica prin setea de bani, diplomația împăratului, ca

---

[1] *Annata* era redevența egală cu venitul unui an, pe care o plăteau papei cei ce obțineau arenda vreunui beneficiu (n.t.).

și a luxemburghezului și a regelui Henric, pătimea din pricina ușurinței în ale finanțelor. Margareta asculta cu atenție cînd abatele îi povestea cu ce mînă sigură își consolidase finanțele bunicul ei Meinhard. Tristă și cu fruntea încreștită privea cum toate veniturile se topeau între degetele bunului ei tată, cum acesta, pentru a salva de prăbușire o feudă, jertfea altele mereu mai mari și mai importante.

Și mama ei vitregă, palida, sfioasa Beatrix de Savoia, suferea mult din pricina proastei administrații bănești a regelui Henric. Fusese deprinsă de către harnicii ei părinți cu gospodărirea chibzuită și, oricît de timidă și de modestă se ținea altminteri în umbră, sfîrși prin a-i impuia urechile soțului din pricina risipei lui. Era bolnăvicioasă. Regele Henric vedea cu resemnare și cu o umbră de mîhnire că nu trebuie să aștepte nici de la ea un moștenitor. Beatrix, însă, nu-și pierdea nădejdea. Făcea socoteli, economisea, ceru soțului ei să-i cedeze vămi și privilegii, ba chiar, luptîndu-se cu ghearele și cu dinții, obținu ca, după ce *messer* Artese își scoase banii, veniturile ocnei de la Hall să-i fie trecute ei. Deveni aspră, lacomă de avere, zgîrcită, și astea toate pentru fiul pe care nu-l mai aștepta nimeni, în afară de ea.

Adesea se sfătuia cu Margareta cum să îndrepte ici și colo finanțele care mergeau prost. Fata, deși vedea cu ochi buni această străduință, nu-și iubea mama vitregă. Cît de meschină era femeia asta, cît de lipsită de însușiri princiare, cît era de colbuită și de nepăsătoare față de cele ale tinereții! Margareta nu voia să recunoască în sufletul ei că nu aici ședea pricina pentru care nu-și putea suferi mama vitregă. Beatrix era bună și prietenoasă cu dînsa, simțind că le leagă aceeași soartă. Dînsa, regina, nu avea fiul dorit, iar biata copilă era atît de urîtă! Pe amîndouă, Dumnezeu le umilise și le vătămase în feminitatea lor. Dar Margareta respingea prietenia, nu strîngea mîna ce i se întindea. Această

Beatrix ședea între ea și domnie. Ce altceva îi rămînea ei, urîtei, decît nădejdea de a domni? Dacă Beatrix, în ciuda tuturor, ar naște un fiu, atunci pînă și acest ultim lucru s-ar spulbera.

Regele Henric suporta tutela soției sale surîzînd și cu murmure de glumeață împotrivire. Numai într-o singură privință nu ingăduia nici o obiecție, și aici Beatrix nu cuteza să se amestece niciodată: dărnicia regelui față de multele femei care-i plăceau și față de copiii lui rămînea fără margini.

Pe frații săi naturali Albrecht de Camian și Henric de Eschenloh îi ținea la mare cinste și-i dăruia din belșug cu titluri, demnități, seniorii; tot astfel, prin toate castelele sale și pe la moșii creșteau copii de-ai lui. Avea inimă prea bună, ca să-i facă reproșuri palidei Beatrix. Totuși găsea plăcere în a-și spune: nu el era de vină că nu are moștenitor; ghinionul și zodia proastă purtau vina. Mîndru și cu voie bună, virstnicul petrecăreț pășea în mijlocul liotei bălaie și oacheșe a copiilor lui. Îi alinta mișcat: „Asta are ochii mei! Iar ăla, nasul.“ În fața unuia mare: „Îmi calcă pe urme. Asta o să cîștige multe premii pe la turnire!“ Pe cite un nătăfleață, care abia dacă avea înfățișare de om, îl ridica sus de tot: „Are leit mutra mea!“ Și-și răsfăța copiii, le dăruia jucării, dulciuri, ba și finețe, păduri, castele.

Margareta își privea cu drag frații vitregi. Ținea mai ales la Albert, tînăr în pragul maturității, pe care regele Henric îl făcuse cavaler și-l investise cu jurisdicția Andrion. Tînărul și blondul senior avea inima bună a tatălui, pe deasupra o neabătută și voioasă siguranță de sine în purtări, o seninătate potrivită împrejurărilor și netulburată. Pe Margareta n-o jignea nici cu cea mai mică batjocură. El însuși n-avea deloc înclinare spre învățătură și teorie, dar se minuna nemăsurat de deșteptăciunea și știința surorii. Fata îi era recunoscătoare că urîțenia ei nu știrbea cu nimic prețuirea ce i-o arăta.

Pe femeile pe care le întîlnea, mereu altele, acolo unde făcea popas Henric, Margareta le privea cu ochi cercetători. Erau femei de toate stările, de toate temperamentele, germane și velșe; unele treceau grăbite, foșnindu-și rochiile, prin ganguri, altele călcau alene cu pași apăsați; risul unora părea sunet de clopoței, altele vorbeau cu glas profund și încet; toate însă, cînd o întîlneau pe prințesă, deveneau reținute, jenate, se înveleau parcă într-o crustă de compătimire dușmănoasă. Ah, cui îi era îngăduit să trăiască așa, ca femeile acestea, ușor și cu nepăsare! Ei nu-i era permis, era urîtă și era prințesă. Trebuia să fie severă cu ea însăși. N-avea voie să țopăie ca veveritele, trebuia să-și meargă drumul ei greu, cu hîrtoape, drept înainte, fără popas, ca un animal de povară împodobit, care, încărcat cu obiecte de lux și comori, duce daruri unui om de seamă.

O frămîntau gîndurile. Stătu de vorbă despre toate acestea cu abatele de la Viktring. Urîțenia ei era oare o pedeapsă de la Dumnezeu? Ce voia Dumnezeu cu ea? Starețul îl cită pe Anselmus: „Ora nu trece mai repede decît se schimbă priveliștea lucrurilor. Ceva de nimic și al vieții de aici este a lua în seamă podoabele pămîntești." Cuviosul, văzînd că asemenea mîngîiere rămîne fără de folos, o întrebă dacă s-ar simți mai bucuroasă să fie o ființă de jos, o fată de țărani și să placă bărbaților.

— Nu, răspunse prințesa repede, asta nu! Dar tot ea izbucni: Da, da, da, mai bine să rînesc bălegar toată ziua, dar să fiu bine făcută, decît să stau într-un castel și să am o gură ca asta, dinți ca ăștia, obraji ca ăștia.

Stătu de vorbă cu stareța de la Frauenchiemsee. Își vizitase sora mai mică, pe Adelaida, fetița bolnăvicioasă și cocoșată. Acum ședea pe malul insulitei cu stareța, o femeie delicată, trecută, blajină.

— Mama nu era frumoasă, spuse copila, dar nici urîtă nu era.

Bătrîna maică își puse mînuța ușoară pe părul ei arămiu, aspru.

— Nu vreau să-ți vorbesc despre Dumnezeu și despre viața de dincolo, zîmbi ea, unde trupul nu are nici o însemnătate. Dar cît de repede se zbîrcește și chipul cel mai neted! L-ai mai avea încă cincisprezece-douăzeci de ani. Astăzi sînt foarte mulțumită, încheie dînsa, că n-am fost frumoasă niciodată.

Cele două femei rămaseră cu privirile pierdute pe fața palidă a întinsului lac; se arătă un soare trudit, un pescăruș țipă.

În anul următor, Beatrix, mama ei vitregă, se puse deodată în pat și nu se mai sculă. Fusese întotdeauna o femeie slabă, acum se adăugase și dezamăgirea că nu poate avea copii. După ce i se dădu sfîntul maslu, îi mai spuse soțului ei să bată cu biciul pe croitorul curții și să-l alunge cu ocară. Omul sferetisea pe ascuns multe din stofele scumpe de care avea nevoie pentru garderoba regelui. Henric mai trebuie să-și găsească și un alt meșter pielar pentru frumoasele lui armuri. Apoi Beatrix își încredință sufletul Domnului și muri.

Acum, Ioan și Margareta erau moștenitorii necontestați ai țării din munți, căci nimeni n-avea habar de înțelegerea tainică dintre Albrecht de Habsburg și Ludovic de Wittelsbach. Chiar și tînărul Ioan prinse aripi, știind că a devenit principe moștenitor. Își repeta titlurile pe care le va avea: duce de Carintia, Görz, Craina, conte de Tirol, protector al episcopatelor Cuera, Brixen, Trient, Gurk, Aquileia. Își imagina vechile ceremonii pitorești ale încoronării după datina din Carintia, care-i plăceau atît de mult. Principele apare îmbrăcat în port țărănesc și îl alungă pe un sătean liber de pe bolovanul pe care stă. Așezîndu-se el pe piatră, vîntură spada strălucitoare spre cele patru zări. Apoi bea

o gură de apă proaspătă dintr-un clop țărănesc. Băiatul își închipuia despre sine că e un om foarte însemnat.

Margareta, mișcată de moartea mamei sale vitrege, eliberată prin sentimentul că acum este moștenitoarea sigură a țării, îl găsi în drumul ei pe Chrétien de Laferte. Îi vorbi mai cald și mai atițată decît altădată. Cu cîtă plăcere ar fi primit de la el un cuvînt bun, omenesc. Dar tînărul se înclina înainte-i ceremonios, îi vorbea plin de respect, ca unei prințese.

Bunul rege Henric deveni, prin moartea soției sale, mai cucernic. Mînca și bea încă mai zdravăn, se ținea mai departe de fustele femeilor. Dar se și ruga mai mult decît înainte, se spovedea adesea, se pocăia necontenit, făcea danii și mai mari decît pînă atunci mănăstirilor și bisericilor

În episcopatul Cuera își avea bunurile un anume Petre de Flavon, vasal al episcopului. Domnul de Flavon căzu în plină tinerețe, cu prilejul uneia din campaniile italiene ale regelui Henric. El lăsă în urma lui o văduvă, în vîrstă de abia treizeci de ani, și trei fiice. Se iscară discuții, dacă posesiunile rămase se moșteneau numai pe linie bărbătească, sau dacă erau feude asupra cărora aveau drept de succesiune și femeile. Episcopul Ioan de Cuera și consiliul canonicilor hotărîră să confiște bunurile. Doamna de Flavon veni cu cei trei copii minori să ceară ajutor regelui Henric. Îngenunche în fața lui, izbucni în lacrimi. Bunul, tînărul, viteazul ei soț! Și căzuse în slujba regelui Henric. Iar acum, samavolnicul episcop din Cuera vrea să-i răpească proprietățile ce-i reveneau ca văduvă și să le azvîrle în mizerie și jale pe orfane. Cele trei fete drăguțe, trandafirii și atrăgătoare în veșmintele lor negre, îngenuncheară alături de mama lor, își reuniră ru-

gămințile cu ale ei. Bunul rege Henric fu foarte mișcat.

Îi scrise episcopului de Cuera. Luă cu energie partea doamnei de Flavon. Episcopul răspunse scurt, pe un ton jignit. Nu renunță nici cu o iotă la pretențiile sale. Văduva, care în timpul acesta era găzduită împreună cu fiicele ei la castelul Zenoberg, începu să-i placă de la o zi la alta din ce în ce mai mult regelui Henric. Se ajunse la certuri violente cu episcopul, ba chiar la ostilități și ciocniri cu armele. În cele din urmă, regele obținu pentru doamna de Flavon o compensație neinsemnată.

Între timp, doamna devenise favorita lui declarată. N-o putea hrăni cu firimituri. Trebuia oare ca micuțele astea, al căror tată murise pentru el, să ajungă niște biete domnișoare din nobilimea mărunță de la țară? Nu, așa de meschin nu era regele Henric. Le dădu senioriile de la Taufers și Velturns. Din pricina aceasta intră în conflict cu episcopul de Brixen, care cerea pentru sine aceste feude fără stăpîn. Dar regele Henric se ținu tare. În cele din urmă plăti episcopului bani, dar doamna rămase cu senioriile.

Văduva zburda în voie cu cele trei fiice. Se simțea în siguranță sub protecția regelui. Era o femeie drăguță, cu pielea foarte albă, cu părul foarte blond, voinică și durdulie. Rîdea din toată inima și nu lipsea de la nici un dans și turnir. La castelele ei, larma petrecerilor nu se termina niciodată. Trebuia să aibă mereu cîte ceva de făcut, se amesteca în toate, povestea, ca despre cine știe ce, întîmplări fără însemnătate, încurca toate lucrurile. Într-o bună zi i se năzări să strămute în capela castelului de la Taufers rămășițele pămîntești ale soțului ei. Ani de zile se străduí să-și ducă la bun sfîrșit gîndul acesta; în cele din urmă plecă în Lombardia. Mortul, înhumat acolo ca un oarecine, fu scos din mor-

mînt, leşul, cum se obişnuia, fu aruncat în apă clocotită, astfel încît carnea se desprinse de pe oase, osemintele fură aduse la Taufers şi reîngropate cu fast, în bocetele doamnelor de Flavon. Dar nu era nicidecum sigur dacă acelea erau rămăşiţele domnului de Flavon.

Cele trei fetiţe crescură fără prea multă educaţie, sălbatice şi foarte răzgîiate. Se încăierau mereu, adesea se ciorovăiau urît pentru toate nimicurile. Ori de cîte ori venea bunul rege, trebuia să le împace, să le potolească. Fetele se răzvrăteau şi împotriva mamei, se uneau împotriva ei. Mama se plîngea regelui de fiicele ei, acestea de mama lor. Tot aşa de fără rost cum se certaseră se şi împăcau cu toatele şi-şi duceau zgomotos mai departe viaţa lor de familie. Fetiţele făceau nebunii pe tot întinsul feudelor, îi încurcau în treburi pe slujbaşi, chinuiau ţăranii, schingiuiau oameni şi animale.

Toate trei erau foarte drăguţe, cu pieliţa albă, netedă, trandafirie, rotunjoare şi bălaie. Cea mai frumoasă era cea mijlocie, Agnès de Flavon. Mai înaltă decît surorile ei, cu părul mai închis la culoare şi mai lucios, cu faţa mai prelungă, ceva mai puţin grăsulie, cu nasul nu chiar aşa de mic ca de păpuşă şi cu buzele mai subţiri. Toate trei surorile erau foarte cochete. Aşa tînăra cum era, cu numai doi ani mai mare decît prinţesa Margareta, Agnès trecea pentru toată lumea drept cea mai frumoasă doamnă dintre Etsch şi Inn. La toate turnirele, cavalerii se luptau pentru ea; ea împărţea premiile. Dacă erau lăudate doamnele velşe, seniorii germani strigau într-un glas: „Agnès de Flavon", iar italienii amuţeau. Cînd, obligată de unele treburi, maică-sa o luă cu dînsa la curtea episcopului din Trient, poporul se adună în faţa palatului, rămase acolo în aşteptare, strigînd cu însufleţire:

— Un înger s-a coborît din cer! Blagosloveşte-ne, îngere!

Agnès era perfect conștientă de frumusețea ei. Găsea drept un lucru de la sine înțeles ca regele, cavalerii, poporul să-i îndeplinească orice dorință. Se închipuia stăpîna Tirolului.

Regele Henric, cu tact și din bunătate, se ferea să adune laolaltă pe cele trei surori și pe fiica lui, Margareta. Firește, cîteodată întîlnirea nu putea fi evitată. Agnès, cu respectul tuturor formelor exterioare, o trata pe Margareta cu o anumită condescendență batjocoritoare, care o umplea de mînie pe prințesă. O dată, aflîndu-se singure, în prezența doar a lui Chrétien de Laferte, cele două fete se împunseseră una pe alta aproape o jumătate de oră, apoi Agnès, luîndu-și rămas-bun, spuse:

— Domnule Chrétien, însoțiți-mă!

— Domnul Chrétien rămîne aici! replică Margareta, cu vocea neobișnuit de uscată și aspră. Apoi, însă, după ce Agnès plecă dînd din umeri și cu un surîs răutăcios, batjocoritor, adăugă: Duceți-vă, domnule Chrétien! Duceți-vă!

Tînărul, încurcat, consternat, o urmă pe domnișoara de Flavon. Prințesa, rămasă singură, cu inima sfîșiată, răsuflă cu năduf.

Altă dată ședea aplecată împreună cu domnul de Schenna deasupra unui manuscris cu versuri ilustrate. Blanscheflur semăna cu Agnès; domnul de Schenna și prințesa priveau imaginea colorată.

— Da, zise după o vreme domnul de Schenna, e leită Agnès.

— E minunat de frumoasă, recunoscu Margareta, cu o voce surdă, ciudat de stinsă.

— Dar domnișoara de Flavon are ochii mult mai prostești, reluă domnul de Schenna.

— Să citim mai departe! spuse Margareta, și vocea îi sună grav, plină și caldă, ca de obicei.

Regele Henric îmbătrînea pretimpuriu, se prăbușea văzînd cu ochii. Îi tremurau mîinile, adesea

își pierdea glasul, se bîlbîia. Teama pedepsei de dincolo îi tăia răsuflarea. Văzuse de atîtea ori zugrăvite la portalurile bisericilor Judecata-de-Apoi, chinurile iadului, diavolii hidoși rînjind în aburii de pucioasă! Toate acestea îl zguduiau acum ca niște lucruri înspăimîntător de apropiate. Își îndoi daniile cucernice, înzestră mănăstirile Marienberg, Stams, Rotenbuch, Benediktbeuren cu donații bogate. Dar asta îl liniștea tot atît de puțin cît și asigurările mîngîietoare ale starețului de Viktring. Ca să-și chinuie trupul, spre pocăință, puse să se așeze în capela de la Zenoberg un coșciug și zăcu în el o întreagă noapte lungă de iarnă. I se arătară oameni care din porunca lui fuseseră jefuiți, supuși la cazne, uciși; era un stăpînitor bun, dar numărul acestora fu cu toate astea mare. Îi apărură femei cu care trăise în desfrîu; îl priveau cu fețe zîmbitoare, dar, cînd se întorceau, spatele lor era ros adînc, pînă-n măruntaie, de coptură și viermi. Capela întreagă se umplu de diavoli hidoși, care întindeau ghearele spre el. Începu să strige. Dar tot el poruncise ca ușa capelei să fie încuiată și nimeni să nu se afle în preajma sa, fiindcă vrea să rămînă pînă la utrenie singur, cu păcatele și pocăința lui. În cele din urmă nu mai putu să suporte. Se cățără — spaima îi dădea puteri — pe zid, sări pe fereastră. Se strecură în patul lui, clănțănind, acoperit de o sudoare rece.

De-atunci boli întruna. Vorbea adesea singur, tușea cavernos și neajutorat. Margareta ședea mult în preajma lui, dar fără a fi prea mișcată. Așadar, acum va muri și el. N-are de ce se plînge, și-a trăit viața din plin.

Îi era drag să-i aibă aproape pe copii, mai ales pe cei mici de tot. Își tîrșîia picioarele în mijlocul liotei de mărunței care gîngureau, pășeau pe picioarele lor încovoiate, făceau tumbe, ștergea ici un

năsuc mucos, liniștea colo un plod dolofan, trandafiriu, care urla scos din fire, gata să se sufoce, căzut pe podea. Ridica pruncii, se așeza aproape de tot de ei, le povestea acestor micuți, care-l ascultau serios și fără să-nțeleagă ceva, despre bani, pocăință și politică înaltă.

Sosi aprilie. Sub un cer azuriu, țara se învesmîntă în flori de migdali și piersici. Atunci simți el că i-a sunat ceasul. Ceru să fie dus în capela sfîntului Pangratie. O Sfîntă Fecioară blajină, albastră îi zîmbea. În soarele puternic, vitraliul multicolor strălucea prietenește. În juru-i ședeau copii micuți, cu ochii mari, și blîndul, destoinicul om, starețul de la Viktring. Așa îl năpădi o ultimă vărsare de sînge, care-l înăbuși.

Corpul neînsuflețit fu golit, îmbălsămat; inima și măruntaiele trebuia să fie îngropate la castelul Tirol, iar celelalte rămășițe, astrucate mai tîrziu, cu mare pompă, în cripta princiară din mănăstirea Sfîntul Ioan de la Stams.

Episcopul de Brixen, care, la aflarea veștii despre moartea regelui Henric, porni îndată spre castelul Tirol, călărind încă de cu noapte, auzi pe drum tropote de pași mulți. Își întrebă oamenii dacă văd ceva. Auzeau și ei zgomotul, dar nu zăreau pe nimeni. Scrutînd mai bine întunericul, episcopul văzu că erau piticii care se-ndreptau în convoi mare spre miazănoapte. Aveau nestemate la degete, așa că numai el îi putea zări. Opri pe unul și-l întrebă. Piticul îi dădu răspuns: acum, cînd a murit bunul rege Henric, nu se mai simțeau la adăpost și trebuia să părăsească țara.

Chiar în aceeași zi porniră la drum olăcarii, să ducă prin țară vestea morții. Unul trecu munții în cîmpia velșă, spre Verona. Acolo frații della Scala se bucurară. Acum se vor isca tulburări în munți. Acum vor putea să întindă din nou mîna spre mia-

zănoapte, să mai smulgă pentru ei o bucată de țară. Altul călări spre Viena. Acolo, ologul duce Albrecht ședea în fața vetrei, tremurînd mereu de frig, rău bărbierit, slab, bolind. Ascultă vestea cu cea mai mare atenție, își vesti fratele, chemă secretarii, dictă scrisori, uită să mănînce din pricina planurilor și a lucrului. Unul călări spre München, la împăratul Ludovic. Acesta se uită la crainic cu ochii lui mari, triști, albaștri, pe deasupra nasului lung și, în timp ce-și mărturisea în vorbe ceremonioase și sincere mîhnirea pricinuită de trecerea la cele veșnice a mult iubitului său unchi, chibzuia anevoie la pretextele cu ajutorul cărora ar putea să-i smulgă micii lui nepoate, în felul cel mai lesnicios, țările.

Margareta se cerceta în oglindă. Pe cutia de fildeș în care era prinsă oglinda, se vedea, sculptată în relief, o scenă înfățișînd cucerirea cetății doamnei Minne[1]. Da, întocmai ca doamna Minne era ea, Margareta, nu însă chiar la chip. În schimb, era ducesă de Carintia și contesă de Tirol. Așadar astfel arăta o ducesă. Se cercetă cu un surîs amar. Ia te uită! Ochii și fruntea ar merge. Cel mai prost stă cu gura, botul ăsta proeminent de maimuță. În schimbul ei, avea Carintia. Apoi rău de tot era cu obrajii moi, căzuți. Nu-i cumpănește însă comitatul Tirolului? Și tenul cenușiu, pătat? Compensația stă în Trient, Brixen, Cuera, Friaul. Datorită acestora, pielea nu îi e netedă și curată?

Ioan, soțul ei, nu-și mai încăpea în piele. Era acum principe și suveran. În buna lui dispoziție deveni de-a dreptul amabil. Margareta îl cercetă cu privirea. În definitiv, era un tînăr drăguț: fața prelungă, mîndră, părul frumos. Și ochii lui îi păreau astăzi mai sinceri, mai isteți. La rîndu-i, el gîndea: „Frumoasă nu e. Dar țările pe care mi le-aduce sînt

[1] În sens poetic, personificarea dragostei cavalerești (n.t.).

frumoase." Îi spuse: „Ei, Gretl?" și o sărută cu drag pe gura urîtă. Ba mai zise că acum ar trebui să-l însoțească o dată la vînătoarea cu șoimi.

Apoi, cei doi copii stătură împreună, sfătuindu-se cu toată seriozitatea asupra celor dintîi măsuri de guvernămînt ale lor. Situația nu era simplă. Baronii feudali aveau să le dea de furcă. Fără îndoială că vor încerca să se folosească de complicațiile legate de schimbarea suveranului. Băiatul își luă mutra fudulă. Îi va îngenunchea prin luptă. A învățat să domolească pînă și caii sălbatici. Înainte de toate, însă, trebuie să trimită după tatăl lui, regele Ioan; acesta se afla desigur încă la Paris, la turnir, la cumnatul său, regele Franței. Apoi trebuie mînați emisari la împărat, la ducii din Austria. Copiii porunciră să vină la ei starețul de Viktring, îi încredințară misiunea aceasta, vorbindu-i cu gravitate, dar și pe un ton de joacă. Își semnară numele sub împuternicire: „Ioan, din mila lui Dumnezeu conte de Tirol, Margareta, *Dei gratia Carinthiae dux, Tyrolis et Goritiae comes et ecclesiarum Aquilensis Tridentinae et Brixensis advocata.*"[1]

Cînd însă starețul de Viktring înmînă scrisoarea, semnatarii ei și pierduseră cele mai multe dintre aceste ținuturi. Împăratul ședea la Linz și se sfătuia cu ologul Habsburg cum să pună în aplicare înțelegerea prin care țara din munți era împărțită între Habsburg și Wittelsbach. Bădărănos și violent, bavarezul se proțăpea în scaun, voia totul pentru el, n-ar fi mișcat degetul nici de pe cel mai mic sat. Ducele olog se zbătea cu încăpățînare și îndărătnicie, căuta vorbe tăioase, nu ceda nimic. Stăteau, priveau, cu gîndul numai la hărțile și catastifele lor, spre Dunărea ale cărei ape creșteau, ploaia curgea

[1] Prin mila lui Dumnezeu ducesă a Carintiei, contesă de Tirol și Görz și apărătoare a bisericilor din Aquileia, Trient și Brixen (lat.—n.t.).

șiroaie. Cei doi bărbați ședeau călare pe posesiunile lor grase, se smuceau încolo și-ncoace. Tocmindu-se aprig, căzură în cele din urmă la învoială: Carintia, Craina, Tirolul de Sud treceau pe seama austriacului. Tirolul de Nord revenea bavarezului. Cînd ajunseră aici, sosi și abatele de Viktring, cu scrisorile și împuternicirile copiilor. Cei doi principi îl primiră cu cea mai mare curtenie. Citiră cu atenție scrisorile. Mai întîi răspunse austriacul, mărturisind cu ascunsă batjocură cît de mult îi stă la inimă moartea unchiului său, nobilul și prealuminatul principe, cel mai vîrstnic din întregul lor neam și părinte al tuturora. Oricît de mult deplînge pe mica lui verișoară și pe tînărul ei soț, Craina îi aparține însă acum lui. Carintia a intrat de asemenea în stăpînirea sa prin dărnicia împăratului; oștile se și află pe drum, pornite să ocupe țara pentru el. Dacă i-ar putea fi în alt fel pe plac și într-ajutor micii lui verișoare, este gata s-o facă. Într-un fel asemănător vorbi și împăratul însuși, privindu-l țintă pe abate, cu ochii lui mari, albaștri, candizi. Rosti însă cuvintele cu mai multă solemnitate, mai răsunător, căci doar el era împăratul. Din păcate, copiii au venit cu rugămintea lor prea tîrziu; el a și pus la cale totul împreună cu iubiții lui unchi din Austria. În rest, va arăta copiilor cea mai mare îndurare.

Cei doi copii aflați în castelul Tirol, îndată ce văzură cît de prost stau cu treburile, trimiseră în toată graba curieri după curieri la Paris, la tatăl și tutorele lor, regele Ioan. Dar acesta fusese rău rănit la turnir. Zăcea zdrobit, cu lumina ochilor aproape stinsă, în legături și prișnițe și nu putu trimite la Tirol altceva decît o slabă mîngîiere: copiii să nu-și piardă curajul; îndată ce puterile îi vor îngădui va veni el însuși și le va apăra țările. O zodie nenorocoasă hotărîse să zacă neajutorat, în timp ce împăratul și Habsburgul își împărțeau între ei boga-

tele țări pe care dînsul și le asigurase de atîta vreme printr-o diplomație dibace. Dar, ca un fatalist și pătimaș de jocuri ce era, nenorocirea nu-l atinse prea tare. Era obișnuit cu schimbările repezi, așa că, în neputința și în starea lui jalnică, făcu glume ușuratice despre femeile și țările care-i scăpau din mînă, bizuindu-se, cu sîngele rece al jucătorului, pe o întorsătură fericită.

Estimp, Carintia și Craina fură ocupate de Habsburg fără nici o rezistență. Orașele se puseră în slujba lui, hrisoavele prin care împăratul întărea feudele fură citite pretutindeni cu solemnitate, baronii feudali și slujbașii luară lucrurile așa cum erau și făcură jurămînt de credință noilor stăpînitori. Seniorii fruntași, în cap cu Conrad de Auffenstein, cel plin de măreție, locțiitorul regelui răposat, dăruit de Henric cu cele mai bogate bunuri și cu toată încrederea lui, joacă un rol foarte tulbure. Norodul fu răsplătit pentru trădarea față de cei doi copii prin aceea că ducele Otto de Austria, reprezentîndu-și fratele olog, se supuse vechilor ceremonii statornicite de tradiția patriarhală la înscăunare, ceremonii pe care micul principe Ioan le așteptase cu atîta bucurie. Ducele Otto se îmbrăcă așadar în port țărănesc, îi porunci săteanului ales pentru asta să se ridice de pe piatră, bău apă dintr-un clop și îndeplini mai multe alte asemenea ceremonii păstrate din bătrîni. Altminteri, ducele era un tînăr domn cu înfățișare aleasă, în pas cu moda; în port țărănesc arăta foarte caraghios, și el însuși, ca și seniorii săi, făcură mult haz de asta. Dar norodului îi fu nespus pe plac respectul arătat obiceiurilor strămoșești, oamenii fură mișcați și trecură din toată inima de partea noului principe.

Margareta nu fusese niciodată o fire patetică. Nu se așteptase ca ținutul Carîntiei, din devota-

ment față de casa domnitoare de baștină, să i se așeze cu înflăcărare înainte și să-i ia apărarea. Dar felul nerușinat în care, ca lucrul cel mai de la sine înțeles, dreptatea fu jertfită și cu toții trecură de partea puterii, fiecare smulgînd pentru sine în toată graba și mici profituri, o umplu totuși de scîrbă și revoltă. Nu formulă nici o obiecție cînd ducele Ioan, cu spume la gură, cu vocea pițigăiată, bătînd din picior, dădu ordin să fie devastată citadela Auffenstein de la Matrei, castelul strămoșesc al necredinciosului guvernator al Carintiei. Înțeleptul domn de Schenna fu de părere, firește, că ar fi fost mai cuminte să fie pur și simplu confiscată.

Dacă ținutul Carintiei rămase pierdut, în Tirol lucrurile luară o întorsătură foarte prielnică pentru copii. Baronii tirolezi aveau de la luxemburghez asigurări temeinice că nu va numi în funcțiile cele mai de seamă nobili străini; oricum, era mult mai ușor s-o scoată la capăt cu cei doi copii decît cu Ludovic de Wittelsbach, cel atît de stingheritor în treburile bănești. Seniorii tirolezi își făcură deci cu ochiul unul altuia, căzură la înțelegere, hotărîră să rămînă alături de suverana lor de baștină, cum le-o cerea verificata lor credință tiroleză, pregătiră rezistența cu armele, stîrniră în țară starea de spirit trebuitoare.

Astfel, margraful Carol, fratele mai mare al ducelui Ioan, trimis de regele Ioan să-i țină deocamdată locul în Tirol, găsi comitatul în bună stare de apărare, și, după un scurt război, care fu extrem de bine condus, temeinic și cumplit, cei trei copii putură păstra Tirolul. Micul duce Ioan dovedi în acest război o vitejie personală dîrză și înverșunată, care nu putu să n-o miște pe Margareta.

Între timp, regele Ioan se putu ridica și el de pe patul de suferință. Firește, ochii nu-i mai puteau fi salvați. Din lumea înconjurătoare nu mai

zărea decît o slabă licărire și știa că în curînd nu va mai vedea deloc. Asta îi dădea un simțămînt de oboseală, îl înclina spre cele filozoficești și spre dorința de pace. La rîndu-i, și Habsburgul, ologul Albrecht, era ostenit de luptă; înțelegea că, în afară de Carintia, nu se mai putea alege cu nimic și, dacă ar purta mai departe război, s-ar bate doar pentru împărat, care, cînd fu vorba de plată, se retrase și de data aceasta ca totdeauna, monosilabic, mîndru și calic, la adăpostul rangului său împărătesc. În aceste împrejurări, Albrecht putu să cadă curînd la învoială cu Ioan, îi recunoscu pe luxemburghezi ca stăpînitori legiuiți ai Tirolului, iar Ioan se declară de acord cu stăpînirea habsburgică în Carintia; desigur, mai ceru pe deasupra și o compensație bănească: zece mii de mărci veroneze de argint.

Fiindcă se pornise pe tocmeli, îi propuse un tîrg și împăratului: Brandenburgul în locul Tirolului. Ludovic, căruia îi plăceau grozav asemenea treburi, primi de îndată, și cei doi suverani cumpăniră cu mare însuflețire amănuntele proiectului. Atunci însă izbucni în văpăi devotamentul tirolezilor față de principesa lor — baronii feudali ar fi fost greu vătămați bănește prin trecerea stăpînirii în mîinile împăratului; se ajunse la hotărîrile cele mai energice, iar mișcarea poporului fu atît de puternică, încît regele Ioan trebui să declare solemn că nu i-a trecut niciodată prin minte un asemenea schimb. Da, fiul și locțiitorul său, margraful Carol, socoti starea de spirit atît de îngrijorătoare, încît îl sili pe tatăl său să se oblige prin jurămîntul cel mai solemn că nu va înstrăina niciodată Tirolul. Ceea ce acesta și făcu, ridicînd din umeri și zîmbind cu bunăvoință.

Tînăra pereche nici nu se gîndea, de altminteri, să ratifice acordul lui Ioan privitor la Carintia. Margareta își dădu frîu liber gurii, condamnînd în cuvintele cele mai aspre felul rușinos în care tu-

torele lor le trăda interesele; ea și tînărul ei soț își menținură în continuare pretențiile asupra Carintiei și Crainei. Tînărul duce Ioan găsi bine venit prilejul pentru desfășurarea unei mari și patetice ceremonii. Adună în jurul său nobilimea Tirolului și-i puse pe seniori, orînduiți ca pentru un tablou, să jure, cu spadele scoase, pe cruce, că nu-și vor mai găsi odihnă și răgaz, pînă cînd Carintia nu va fi din nou în stăpînirea lui și a Margaretei.

Ioan, regele orb, găsi că fiul său e un nătărău. Fiindcă singura urmare a acestui mare spectacol fu că Austria nu-i mai plăti cele zece mii de mărci veroneze de argint. Austriecii rămaseră în fapt stăpînitorii Carintiei, ceremonioșii seniori tirolezi își vîrîră din nou, în pofida jurămîntului, spadele în teacă, iar prin încăperile regelui Ioan alunecă fantomatic, umil și cu multe ploconeli, *messer* Artese din Florența.

Ducele Ioan deveni mai matur, mai bărbat. Fața îi rămase vicleană, îndîrjită; trupul, însă, își pierdu înfățișarea de prăjină, de tînăr prea lung și prea slab, deveni robust, arătos, nu prea mlădiu, dar sigur în mișcări. Era un bun vînător, se pricepea de minune la vînătoarea cu șoimi, se dovedise și în război un viteaz. Margareta îl plăcea. Existau bărbați mai frumoși, mai deștepți, mai sclipitori. Dar el se purtase bine în luptele grele pentru stăpînirea țării, nu mai era un băiat, devenise foarte de timpuriu bărbat, era bărbatul ei. Ioan însă o ocolea. Fiindcă se dovedea a fi încă timid; vorbăreț, încrezător era numai cu vînătorii lui; trebuia cîștigat. Margareta îi ieși în cale. Nu fu de nici un folos; ducele trecu pe lîngă ea, respingînd-o.

Ducesa își umplea ziua cu mii de preocupări — găteală, reprezentații, politică, studii. Dar gîndurile îi rămîneau mereu aninate de el. De ce nu putea răzbate pînă la inima lui? Nopțile îi erau

pline de el. Îi căuta apropierea de-a dreptul stăruitor. Îndată ce-l știa în preajmă, găsea tot felul de pretexte ca să pătrundă la dînsul. Dar Ioan era mereu grăbit, se ferea, morocănos, de orice conversație intimă. Margareta nu căuta pricina în reaua lui voință, nu-i purta pică nici măcar o clipă. Se socotea vinovată numai ea, își reproșa neîndemînarea.

Trebuia să se destăinuie cuiva, să ceară sfat. Dar cui? Doamnele care o-nconjurau erau seci și neroade, bunul abate de Viktring ar fi venit cu maxime și citate încurajatoare. După o noapte de nesomn, i se adresă domnului de Schenna.

Cu ținuta lui neglijentă, seniorul cel înalt ședea în fața ei, picior peste picior, rezemîndu-și în mîna-i mare obrazul cam ofilit. Printre coloanele subțiri ale loggiei se vedea pînă departe în munți, pe deasupra ținutului învesmîntat în culori tari, luxuriant, însorit. Pe pereții loggiei pășea, foarte zvelt, în haine pestrițe, Tristan. Isolda, cu o mînă ridicată, ședea mîndră, respingîndu-l. La picioarele ducesei Margareta se umfla în pene păunul ei de casă. Margareta, într-o rochie de culoarea nalbei, cu părul arămiu scînteind în lumina albă a zilei, care-i dezvăluia însă fără cruțare toată urîțenia feței, vorbi cu întreruperi, în jumătăți de cuvinte. Își pregătise dinainte ceea ce avea de zis; totuși obișnuita-i îndemînare la vorbă o părăsise, se exprima în aluzii. În definitiv, Ioan e totuși soțul ei. Cineva trebuie totuși să-i spună asta. Ea însăși nu, n-o poate face. Îl privi pe domnul de Schenna. Dar acesta stătea liniștit, clipea în soare, tăcea. Margareta continuă încă mai șovăielnic. S-a mai întîmplat uneori și în trecut ca niște principi, care fuseseră cununați încă de copii, să-și serbeze mai tîrziu în mod solemn nunta. Lui Ioan îi plac atît de mult ceremoniile. Oare domnul de Schenna nu crede potrivit ca ea să-i propună lui Ioan o asemenea festivitate?

Mai înainte de a răspunde, domnul de Schenna lăsă să treacă un răstimp. În liniștea însorită, păunul scoase un țipăt; de jos, din adîncul viilor, foarte departe, răsunară strigătele unor copii care se jucau. Domnul de Schenna știa că față de alte femei tînărul duce nu era deloc atît de sfios și de bleg ca față de Margareta. Încet, cu multă prudență, începu în sfîrșit să vorbească. După cum îl cunoaște pe tînărul, încăpățînatul, voluntarul principe, nu crede că ar da curs unui gînd primit de la altcineva. Poate se va ivi o dată prilejul ca ideea să-i fie sugerată fără să bage de seamă, în așa fel încît să creadă că i-a venit lui. Dar ar trebui să se procedeze cu foarte, foarte multă prudență. Și fără grabă.

Apoi, bucuros că poate schimba vorba, arătă spre un senior care urca domol drumul spre castel, în soarele puternic.

— Iată-l pe Berchthold!

Berchthold de Gufidaun se apropie, salutînd-o nespus de respectuos pe ducesă. Seniorul acesta falnic, cu chipul smead și îndrăzneț, cu ochii albaștri și părul negru, era cel mai bun prieten al lui Iacob de Schenna. Domnul de Schenna obișnuia să spună: „E de două ori mai prost decît mine, dar de zece ori mai cumsecade." Margaretei îi făcea plăcere să-l vadă pe acest bărbat voinic, de treabă și foarte devotat.

Domnul de Schenna porunci să se aducă vin și fructe. Se lăsa seara, conversația urma în liniște. Deodată, într-un răgaz de tăcere, Margareta puse întrebarea:

— Spuneți-mi, domnule de Gufidaun — dumneavoastră aveți a face cu multă lume —, ce gîndește în definitiv poporul despre mine?

Luat fără de veste, vrednicul senior, cam încurcat, ocoli răspunsul, spunînd că poporul o iubește și o

cinsteşte cum se cuvine. Sub privirea limpede, serioasă a fetei, începu să asude. Schenna, văzîndu-l stingherit, îi veni în ajutor. Pretutindeni se ştie cît e ea de înţeleaptă şi de dibace şi că a scăpat ţara de Habsburg şi de Wittelsbach.

Margareta îşi dădea prea bine seama că prudenţa la care o sfătuia domnul de Schenna era foarte la locul ei, o ştia chiar mai bine decît reuşise el să i-o spună cu toată curtenia. Dar nu voia s-o recunoască. Nu mai putea să rămînă multă vreme inactivă şi să vadă cum Ioan o ocoleşte. Bine, chipul îi era urît, înfăţişarea lipsită de noblețe şi farmec. Dar era sănătoasă, avea sînge în vine, era gata, în stare şi îndreptăţită să rodească şi să nască prunci de prinţ. Bărbaţii sînt niște prostănaci, trebuie îmboldiţi; sigur că aşa era. Băiatul ăsta n-ajunge nicăieri, dacă nu-l împingi din urmă.

Îl întrebă deci, ca din întîmplare, stăpînindu-şi anevoie tulburarea, cînd şi unde crede el potrivit să-şi serbeze nunta. Mănăstirea Wilten, oraşul Innsbruck sînt în aşteptare. Ioan o privi de sus pînă jos batjocoritor, obrazul i se strîmbă de furie, ochii i se făcură mici de tot. Iar o serbare? Doar s-au cununat o dată. A fost destul chiolhan atunci. Nici nu-i trece prin cap să-i mai facă o petrecere de nuntă. Poate să mai aştepte mult şi bine; să-l lase în pace. Striga. Vocea i se schimbase. Rîse cu un mîrîit dispreţuitor. Ochii îi alunecară de la părul ei aspru, arămiu, peste trupul scurt, greoi, pînă la picioare. Ducele părea o mică maimuţă răutăcioasă. Margareta îşi înghiţi plînsul, se întoarse, ieşi.

Singură, se reculese, o cuprinse mînia. Dar cine e ăsta? Arăta ca un dulău urît gata să muşte. Cine s-ar fi uitat la el, dacă n-ar fi fost duce? Iar duce, ea l-a făcut. Şi-acum — cine să-i vină în ajutor? — trebuie să înghită batjocura asta neobrăzată. De asta e ea ducesă? A fost vreodată o femeie respinsă cu atîta dispreţ şi jignită? Îşi zgîrie pieptul şi bietul

ei obraz urît. Spumega de furie, scrîșnea din dinți, bombănea, gemea, așa că doamnele năvăliră speriate în încăpere.

A doua zi se înveli într-o crustă de gheață. Se aruncă în politică. Margraful Carol, fratele mai mare al lui Ioan, era plecat în călătorie pe Rin. Regentul de fapt al țării, care-l îndruma cu istețime pe ducele Ioan, era episcopul Nicolae de Trient, fost cancelar al margrafului la Brünn, un senior energic, ager la minte, întru totul supus luxemburghezului. Acum, Margareta începu să se amestece în chestiunile cele mai mărunte, îl sili pe episcop, arătîndu-se îndatoritoare în formă, dar neînduplecată, să-i îngăduie a lua parte la toate treburile de guvernămînt.

Față de ducele Ioan se purta ceremonios și rece, îl numea „domnul duce" și-i înșira toate titlurile. Îl făcea părtaș la orice afacere politică, dar știa, păstrînd aparența cea mai protocolară, să-l înfățișeze mereu seniorilor tirolezi ca pe un tinerel prostănac și capricios. Cu multă dibăcie se pricepea să-i reducă legiuitul consimțămînt la ceva pur formal, fără ca el, întărîtat la culme și furios, să poată face proba acestei desconsiderații în fața ei, care-l privea mirată și plină de nevinovăție.

Finanțele țării erau într-o stare mai bună decît sub regele Henric, dar încă departe de a fi sănătoase. Margareta pretindea veșnic cea mai mare prudență și băgare de seamă, orice hotărîre trebuind să fie luată după multă chibzuință. Ducele Ioan, plictisit de mărunțișurile obositoare, îl chemă pe salvatorul de totdeauna, pe care-l cunoștea de la tatăl său, *messer* Artese din Florența. Umil, fantomatic, nespus de dornic să fie de folos, marele bancher se arătă numaidecît la castelul Tirol. Firește că va da o mînă de ajutor, și din toată inima. Nu cerea în schimb decît un serviciu foarte, foarte mărunt: ipotecarea minei de argint abia deschise.

Ducele Ioan primi numaidecît. Margareta, dintr-un calcul viclean, se opuse numai în treacăt şi fără stăruinţă, îl lăsă să se prindă cu totul în mreje. Abia cînd planul fu gata pînă în amănunte, protestă făţiş, cu cea mai mare hotărîre. Ioan îşi ieşi din fire, vinele i se umflară ca nişte şerpi.

— Velşul îşi va primi drepturile asupra argintului! ţipă el.

Cu sentimentul triumfului, care-o făcea să tremure, Margareta îl înfruntă:

— Nu le va primi!

Ducele văzu roşu înaintea ochilor. Cum? El a şi făgăduit bancherului drepturile asupra minei de argint, iar acum să nu-şi poată ţine cuvîntul? Numai fiindcă vrăjitoarea, scîrboasa, pocitania, zgripţuroaica nu vrea?

— Le va primi! Le va primi! răcni el şi se aruncă asupra ducesei, o lovi în obraz, hotărît să nu-i cedeze.

Margareta însă, de-a dreptul fericită fiindcă îl atinsese atît de adînc, jubila, şi vocea ei plină o domină pe a lui:

— Nu le va primi! Niciodată nu le va primi! Niciodată!

Gîfîind, neputincios în furia care-l mistuia, ducele o lăsă şi ieşi.

Margareta trimise în toată graba olăcari după margraful Carol. Necăjit că trebuie să lase baltă treburi importante, acesta se întoarse la Tirol, ca arbitru. Era limpede că dreptatea se afla de partea Margaretei; firesc că mina de argint nu putea fi dată florentinului. Ducesa, schimbîndu-şi cu şiretenie atitudinea, îşi cruţă soţul de dezvăluirea publică a înfrîngerii. Dar cînd rămaseră singuri, fratele mai mare îi trase un asemenea perdaf ducelui, încît acestuia i se sui sîngele la cap de mînie.

Chibzuit și nepărtinitor, margraful nu putea să nu recunoască tinerei lui cumnate iscusința în treburile statului. Faima priceperii ei diplomatice se răspîndi din Boemia și Luxemburg la toate curțile europene. Desigur, oficial se trata cu ducele Ioan; dar în toate cancelariile de stat se știa că în realitate țara din munți e condusă de tînăra ducesă slută.

Curînd după moartea regelui Henric răposă pe neașteptate și doamna Flavon, stăpîna de la Taufers și Velturns. Făcînd o plimbare cu fata ei cea mai mică, în timp ce culegea, cu chiote de bucurie și larmă, flori alpine, drăguța și dolofana femeie căzu moartă pe loc. Fiicele o înmormîntară cu mare fală, în prezența unei asistențe numeroase, lîngă osemintele îndoielnice, pe care le aduseseră din Italia, ca fiind ale lui Petre de Flavon. Cele trei frumoase domnișoare se găseau acum într-o situație cu adevărat îngrijorătoare. Protectorul lor, regele Henric, fiind mort, episcopul din Cuera își reînnoi pretențiile asupra posesiunilor lor din apus, iar episcopul de Brixen ceru, cu bune temeiuri, să i se redea castelele și jurisdicțiile de la Taufers și Velturns.

Cele trei tinere femei, blonde, drăguțe și neajutorate, se tocmiră în fel și chip cu sfetnicii financiari ai episcopilor. Se găseau mulți care le țineau partea, dar era greu s-o scoți la capăt cu îndreptățitele cereri ale puternicelor episcopate. În cele din urmă, lucrurile ajunseră, ca la o ultimă instanță, la curtea ducelui..

Agnès de Flavon apăru la castelul Tirol și căzu în genunchi în fața ducelui. Acesta, cu un aer de băiețoi ce-și dă foarte multă importanță, stătu înaintea celei îngenuncheate, strîngîndu-și cu seriozitate buzele desenate subțire pe fața-i lunguiață și îngustă. Felul cum gingașa făptură, fru-

moasă și palpitînd toată sub veșmîntul cernit, zăcea în fața lui, vărsînd torente de lacrimi și privindu-l cu ochii adînci, albaștri, îl măguli cît se poate de plăcut în dorința lui de-a face pe suveranul. Așa i se și cuvenea. Așa hotărîse Dumnezeu să fie. N-are decît cealaltă, sluta, să latre la el. Aceasta de aici, gingașa, drăguța, cea mai frumoasă femeie din țară, zăcea în fața lui în genunchi, îl privea cu evlavie, dăruindu-se, plină de încredere în el. Se arătă față de ea plin de milostenie.

Agnès făcu o vizită de curtoazie și ducesei. Margareta rezistă cu eroism ispitei de a triumfa asupra frumoasei. Fu cît se poate de binevoitoare. În cuvinte calde o mîngîie pentru durerea încercată prin moartea doamnei de Flavon. Tatăl ei, regele Henric, adăugă dînsa pe un ton neutru, s-a arătat întotdeauna plin de o deosebită bunăvoință față de familia lor. Da, și e foarte trist că, din cîte aude, situația de drept este atît de neprielnică domnișoarei. Firește, ea personal este oricînd gata s-o ajute din caseta particulară.

Agnès își propusese să n-o întărîte pe Margareta. Dar în fața acestei bătjocuri voalate, de două ori jignitoare, își ieși din fire. Cum? O fată ca asta, cu un asemenea chip și o astfel de gură, îndrăznea s-o ia în rîs? Chiar dacă ar fi fost împărăteasa Romei, iar ea roaba ei, tot s-ar fi ridicat împotrivă. O privi lung, disprețuitor. Apoi spuse că, totuși, treburile ei nu par să stea chiar așa de prost. Cel puțin domnul duce s-a arătat față de ea foarte milostiv și gata să-i aducă alinare. Pe un ton cam sec, Margareta puse capăt întrevederii: ei da, se va aștepta hotărîrea seniorilor competenți, și treburile vor fi chibzuite cu bunăvoință.

Mai înainte de a părăsi palatul, Agnès îl întîlni și pe Chrétien de Laferte, care îi prezentă condoleanțe în cuvinte rostite cu gravitate. Domnișoara de Flavon îl ascultă cu o figură serioasă și îi răspunse plină

de demnitate. El o rugă să-i îngăduie a o însoți în călătoria spre casă. Deși purta masca tristeții cerute de împrejurări, Agnès se lepădă pentru o clipă de rigiditatea doliului și-i răspunse cu o glumă strengărească și cochetă, zăpăcindu-l foarte prin această schimbare pe tînărul senior.

Situația lui Chrétien la curtea tiroleză nu era deloc plăcută. Cîtă vreme Ioan fusese un copil, cercul obligațiilor sale fusese limpede trasat, în calitatea lui de slujitor și camarad, care îndrepta pe neobservate numeroase abateri ale micului și dificilului prinț de la buna creștere și moravurile de curte. Regele Ioan fusese convins că pentru fiul său rău crescut nu s-ar fi putut găsi un aghiotant mai plin de tact decît acest tînăr drăguț, ceremonios și totuși atît de modest. Prințul Ioan însuși nu-l putuse, însă, suferi niciodată pe acest camarad cu o fire atît de deschisă și plăcută. Îl pișcase, îl maltratase, îl jignise, pîndind cu ochii lui mici, de lup, să vadă dacă nu cumva răbdătorul însoțitor se va revolta vreodată, dîndu-i prilejul să-l izgonească.

Chrétien era fiul cel mai mic dintr-o familie franceză nobilă, fără avere, și de aceea silit să-și caute norocul la curte. N-avea însă nici un rost pentru el să-și irosească în Tirol, fără nici o perspectivă, anii cei mai buni. În campaniile regelui Ioan se purtase bine și cu vitejie. Dar un prilej de a se evidenția nu i se ivise niciodată. Ce să mai aștepte el acum de la acest tînăr duce răutăcios, care-l jignea mereu și, oricum, nu-i arăta nici o bunăvoință? Îl bătea gîndul să se întoarcă la curtea regelui Ioan sau în Franța, ori, încă și mai bine, să plece la regele Castiliei. În luptele cu maurii se puteau cîștiga bani și onoruri.

Multă vreme, Margareta nu-i mai dădusè tînărului cavaler semne deosebite de bunăvoință. Cînd însă văzuse că nici un drum nu duce de la ea la prințul Ioan, începuse din nou să-l ademenească pe

Chrétien. Îl însărcină cu mici, dar de încredere, misiuni diplomatice, îl consultă în lucruri neînsemnate, cărora însă le conferea importanță prin felul cum le rostea. Tînărul se păstră în rezervă, plin de îndoieli, nu voia să priceapă. Era un mare noroc să dobîndească favorurile unei doamne atît de sus-puse, dar un noroc cu două fețe: i-ar fi cu neputință să-și asume riscurile de dragul unei femei atît de urîte. E-adevărat, acum nimeni n-ar mai fi cutezat să-și bată joc de el pe față, ca mai înainte; dar se sufoca de indignare numai gîndindu-se la rînjetele ironice și la pălăvrăgelile nerușinate din spatele lui. Apoi, auzi cum la toate curțile se vorbea cu cea mai mare stimă despre prevederea și inteligența Margaretei. Se simți măgulit că o doamnă prețuită astfel l-a ales tocmai pe el. Începu să-i impună, îi fu recunoscător, nu se mai dădu deoparte din calea ei. Se purtă așa cum știa că dorește dînsa; cînd o vedea, privirea i se învăluia ușor, cînd îi vorbea, vocea îi devenea surdă.

O dată — tocmai se întorsese după o lungă absență — se anunță la ducesă. Aceasta nu era în camerele ei; uscățiva domnișoară de Rottenburg îl conduse într-un colț retras al grădinii umbrite de amurgul ce se lăsa. Dinspre un pîlc de pomi răsuna un cîntec. Domnișoara de onoare duse degetul la buze, cerîndu-i să stea liniștit, să tacă. O voce caldă, plină cînta un cîntec simplu, se ridica tresăltînd de bucurie în înălțimi, hohotea jeluind toate durerile, își spunea dorul, mulțumea, își rostea rătăcirile. Tînărul senior fu foarte tulburat, ca și cînd s-ar fi aflat în biserică, în ziua unei mari sărbători. Își scoase pălăria.

— Ducesa? șopti el, nevenindu-i să creadă.

Margareta tocmai se apropia pe aleea dintre copaci. Văzu pe chipul lui sincer marea-i uimire și emoție. Îi întinse încet mîna. El i-o sărută.

Între timp, chestiunea moștenirii doamnei de Flavon ajunsese într-un stadiu atît de avansat, încît hotărîrea nu mai putea fi tărăgănată. Temeiuri juridice și politice cereau ca feudele rămase libere să fie înapoiate episcopilor ce-și cîștigaseră mari merite în sprijinirea intereselor luxemburgheze. Cu toate acestea, sfetnicii găsiră și felurite motive, nu prea solide, care pledau în favoarea domnișoarei de Flavon. Agnès fusese la fiecare în parte și-și pusese în joc tristețea, tinerețea, șiretenia, neajutorarea, pînă cînd îi îmbrobodise pe sfetnici. Ioan hotărî, în virtutea puterii sale de suveran, ca bunurile să rămînă domnișoarelor. Totuși, Margareta se opuse. Cu argumente serioase și cu atîta stăruință, încît nu se putea face nimic împotrivă. În cele din urmă se ajunse la un compromis. Castelul și jurisdicția Velturns trebuia să rămînă surorilor, posesiunile din apus să revină episcopatului de Cuera, iar Taufersul, episcopatului de Brixen, cu condiția însă ca episcopul de Brixen să poată învesti în feuda respectivă numai pe un pretendent propus de curtea din Tirol.

Surorile, care-și și împărțiseră între ele întinsa posesiune, trebui așadar să se mulțumească numai cu jurisdicția Velturns. Erau gălăgioase, egoiste, certărețe. La castelul Velturns domnea o necontenită ciondăneală, plină de venin. Izbitor era că, atunci cînd se certau, vocile plăcute ale domnișoarelor căpătau un ton nemaipomenit de aspru, ascuțit ca de păun. În public, însă, surorile apăreau întotdeauna ca o familie unită, îmbrățișate, afectuoase, surîzînd cu grație de flori.

Pentru senioria vacantă de la Taufers, Margareta îl propuse drept candidat pe Chrétien de Laferte. Ducele se opuse făcînd spume la gură de indignare. Ce? Să înstăpînești în această posesiune grasă pe amărîtul ăsta, pe golanul ăsta fățarnic, care se strecoară mereu pe lîngă ziduri cu o mo-

destie mincinoasă, dar gata să înțepe pe cineva, îndată ce-i e la-ndemînă? Totuși Margareta se ținu tare. Ducele de Carintia și contele de Tirol nu se poate purta ca un calic. Nu poate cere cuiva atîta vreme servicii, iar apoi să se arate meschin și zgîrcit. Dacă, acum, Chrétien de Laferte ar pleca fără răsplată și satisfacție la altă curte, ea însăși ar fi dezonorată din pricina avariției murdare a ducelui Cînd Ioan se împotrivi mai departe, îl amenință că îi va cere margrafului Carol să hotărască, așa că pînă la urmă ducele își dădu consimțămîntul, mîrîind.

Margareta însăși îi vesti lui Chrétien hotărîrea.

— Episcopul de Brixen vă va învesti cu castelul și jurisdicția Taufers. Băgați de seamă, domnule de Taufers! Dacă vă veți purta ca un om de onoare, va fi spre cinstea mea; spre rușinea mea va fi, dacă veți da greș.

Chipul slab, smead al lui Chrétien roși pînă la rădăcina părului îndărătnic. Încet, cavalerul se lăsă în genunchi. În clipa aceasta, nu mai vedea că gura îi e ca un bot de maimuță, că pielea îi e cenușie și pătată.

— Doamnă ducesă! îngăimă el. Preamilostivă doamnă ducesă, scumpă inimii mele!

Cuvintele prin care îi mulțumi fură mai mult decît obișnuita formulă:

— *Pour toi mon âme, pour toi ma vie!*[1]

În castelul strămoșesc, construit din grinzi de lemn, al pircălabului Volkmar de Burgstall din Tirol ședeau la un pahar de vin șapte-opt dintre cei mai influenți baroni. Rareori cumpătatul senior poftea la el oaspeți, iar atunci o făcea cu o asprime

[1] Pentru tine sufletul meu, pentru tine viața mea! (fr. — n.t.).

care suna a poruncă. Sala unde ședeau baronii era sărăcăcioasă și joasă, avea pereții goi, iar podeaua presărată cu cîteva prești. Din spirit conservator, gazda refuzase să pună geamuri la ferestre, lucru la modă atunci. Tînărul, veselul Albert de Andrion, fratele natural al Margaretei, făcea haz de scîndurile cu care erau bătute în cuie acum, în anotimpul rece, deschiderile pentru lumină din zid. Parcă ședeau într-o pivniță. Totul era înnegrit de fumul căminului, al lumînărilor, al făcliilor de smoală. Pe deasupra, încăperea nu putea fi încălzită ca lumea; seniorii se foiau stînjeniți încolo și-ncoace; cînd se perpeleau pe-o parte, înghețau pe alta. Domnul de Schenna, nervos, tușea, strănuta; îl apucase durerea de cap în această peșteră neprimitoare, mucegăită, în care plutea rece și supărător izul grajdurilor. Dar mîncărurile, fripturi de vînat și pește, erau pregătite și servite cu drag, în cantități uriașe, iar vinul, nu se putea nega, era excelent. După cum îl cunoșteau seniorii pe pircălab, își dădeau seama că nu-i poftise la el numai din dorința de a fi împreună. Volkmar de Burgstall era însă zgircit și aspru la vorbă; n-ar fi fost nimerit să-l întrebi, mai înainte ca el însuși să înceapă. Așadar, în așteptare se bău, se vorbi despre nimicuri.

Încet, în fraze ursuze, neterminate, Volkmar îndrumă discuția spre politică. Îi împinse, morocănos, pe seniori încotro voia el. Da, erau nemulțumiți de domnia luxemburghezilor. Cel dintîi care se exprimă fățiș fu Henric de Rottenburg. Mărunțel, lat, cu fața aspră și roșie, cu bărbuță neagră, seniorul se aprinse, lovi cu pumnul în masă, rosti amenințări. Nu i s-a devastat castelul Laimburg, bunul lui castel din Kaltern, construit de tatăl, bunicul și străbunicul lui, numai fiindcă a întîrziat plata unor dijme? Tînărul duce a vrut-o, puiul ăsta viclean de lup. Iar porunca a dat-o episcopul de Trient, pripășitul ăsta din Boemia cu inimă neagră care

țipă mereu: „Autoritate!" „Ascultare!" Și măcar să-i fi zălogit ogoare, vii, vreun sat, bunurile vreunui vasal. Dar, numai ca să-l scoată din sărite, să nimicească un castel, o cetățuie bună, din piatră tare, în propria-i țară, nu în una dușmană, asta n-avea nici un înțeles, era faptă de barbari porniți să pustiască. Doamna Margareta, mica ducesă, nu a încuviințat ticăloșia. Nici nu e de mirare, fiindcă ea e stăpînitoarea de baștină și ține cu țara. Dar străinii, cei din Boemia, din Luxemburg cum au să țină? Aștia vor să stoarcă din Tirol bani, întocmai cum face luxemburghezul în Boemia. Iar el, Henric de Rottenburg, nu poate să uite că odată regele Ioan a vrut să vîndă Tirolul în schimbul Brandenburgului, oricît ar tăgădui-o el.

Ceilalți ascultară în tăcere aceste spuse pline de primejdie. Pe urmă începu cu luare-aminte Tägen de Villanders, bărbat prudent și cultivat. Pur formal, zise el, luxemburghezii au respectat la urma urmei înțelegerea și nu au numit străini în cele mai de seamă slujbe administrative. Nu se poate contesta că domnul de Rottenburg este majordom, iar domnul de Volkmar pîrcălab. Nu-i așa? Seniorul cel cultivat, cu obrazul ras și cu o înfățișare cam de modă veche îi privi pe cei doi cu atîta seriozitate, încît aceștia nu mai știau: își bătea joc de ei, sau ce voia cu adevărat?

Mărunțelul Rottenburg izbucni: oare vrednicul domn de Villanders îl ia drept nebun? Majordom? Pîrcălab? Astăzi pînă și cel mai prostănac țăran și-a dat de mult seama că astea-s titluri goale, căci cine conduce țara în realitate? Episcopul Nicolae de Trient, cîrnul ăla din Boemia care nu înțelege o boabă tiroleză.

Loialul Berchthold de Gufidaun ședea asudînd, cu sprîncenele ridicate a nemulțumire. Ochii săi albaștri, pătrunzători priveau dezaprobator la baronii răzvrătiți și animați de porniri dușmănoase.

Asemenea vorbe erau o necuviință față de casa domnitoare instituită de Dumnezeu. Și tînărul Albert de Andrion căzu pe gînduri. Luxemburghezii s-au purtat urît cu el și au tăiat vîrtos din bogatele moșteniri lăsate de către bunul rege Henric numeroșilor săi copii naturali. Dar tînărul și sincerul Albert era un flăcău de treabă, nicidecum înclinat spre necredință și însuflețit de stimă față de sora lui mai mică, Margareta. Acum, cuvinte de adevărată răzvrătire nu prea s-au rostit. Domnul de Burgstall n-a spus nimic limpede, agerul senior de Villanders a vorbit chiar cum se cuvine; amenințări propriu-zise, care n-ar trebui îngăduite, a exprimat numai mărunțelul Rottenburg, dar și acesta e sub stăpînirea vinului. Totuși, treaba asta cam aduce a răzvrătire.

Prevăzătorul Tägen de Villanders vorbi din nou cu gîndul să vadă cum stau lucrurile. Da, asta e drept. Casa domnitoare de baștină, crescută pe pămîntul țării, în aerul ei, e hotărîtă de Dumnezeu să stăpînească în Tirol. Aici tăcu. Măruntul, furtunosul, hirsutul Rottenburg apucă firul. Luxemburghezii să domnească acolo unde i-a pus Dumnezeu sau dracul. În Luxemburg; dacă le-a plăcut boemilor, în Boemia. Dar dacă s-au așezat și domnesc în Tirol, asta-i treabă omenească, nu întocmirea lui Dumnezeu, și tocmai aici a stat greșeala. Ei, seniorii înșiși, au fost în măsură să hotărască după moartea regelui Henric cine să ia cîrma țării. Habsburgul, cel din Wittelsbach, sau luxemburghezul. S-a arătat vădit că în Tirol poate domni numai acela pe care-l vor tirolezii înșiși. Dumnezeu a îmbinat în așa fel munții, văile, trecătorile, încît un străin nu s-ar putea năpusti asupra lor cu puterea. Să rămînă devotați, să stea de partea Margaretei. Dar față de luxemburghez nu sînt îndatorați din vrerea Domnului, ci printr-o în-

voială. Ducele Ioan și ceilalți din Boemia au încălcat învoiala. Învoiala e ruptă, nu mai are temei.

Seniorii priveau cu ochii holbați gura celui ce vorbea, gîfîiau. Era limpede. Asta era rebeliune. Aici nu mai era cu putință nici o răstălmăcire. Și cam unde-l duce gîndul? iscodi domnul de Villanders. Cum s-ar putea despărți Margareta și poruncita de Dumnezeu datorie a supunerii, de luxemburghez?

Schenna, privind în gol, vorbi pe ocolite, în jumătăți de cuvinte: prea fericită ducesa nu este, după cîte știe el. Un moștenitor nu are și, după cît îi este cunoscut, țara nici nu-l poate aștepta de la ducele Ioan. E de presupus că nu ea e pricina. Zicînd acestea, Schenna îl arătă celor de față, zîmbind, cu o înclinare a capului, pe cel ce depunea mărturie de rodnicia regelui Henric, pe Albert de Andrion, care se afla între ei, roșu, proaspăt, rîzînd măgulit.

Domnul de Villanders trase concluziile: nu s-a spus nimic, nu s-a hotărît nimic. Oricine poate cugeta la o cîrmuire a țării, răspunzînd tradiției, mai bună decît aceea a unui străin cum e luxemburghezul. Insuflețiți de un devotament neprecupețit, cu toții sînt alături de ducesa Margareta cea unsă de Dumnezeu. Poate că ar fi potrivit să fie întrebată și ea ce părere are și care-i e voința. Pentru asta, după cum crede el, omul nimerit ar fi domnul Albert de Andrion.

Propunerea fu primită cu larmă. Numai lealul Berchthold de Gufidaun rămase tăcut, cu sufletul zbuciumat de îndoială. Tînărul Albert păru mai întîi îngîndurat, dar sub stăpînirea vinului și măgulit de îndemnurile celorlalți primi, luînd asupră-și să aducă la cunoștință surorii sale părerea seniorilor, să stea de vorbă cu ea.

Margaretei îi plăcea acum să şadă multă vreme singură. Adesea pe faţă îi apărea un zîmbet calm, satisfăcut, de neînţeles pentru doamnele ei. Pe temelia îngustă a neînsemnatei sale experienţe reale de dragoste, fantezia construia un vis uriaş. Din tinerelul rău crescut şi nesincer, care era în realitate soţul ei, dînsa făcea un mare tiran întunecat, brutal, care n-o înţelegea şi o chinuia împins de setea lui de putere. Pe tînărul Chrétien îl împodobea cu toate virtuţile trupeşti şi sufleteşti. Era Erec şi Parzival, Triştan şi Lancelot şi cavalerul cu leul. Toate faptele mari săvîrşite vreodată în istorie şi în literatură de vreun erou, el le făptuise sau, cel puţin, putea să le săvîrşească.

Era o fericire şi o milostenie că cerul se arătase faţă de ea atît de vitreg, refuzîndu-i farmecul chipului şi al boiului. Femeile, femeile oarecare din jurul ei îşi aveau bărbaţii, ibovnicii, se desfătau cu ei în plăceri josnice, ascunse în odăi sau prin tufişuri. Iubirea ei era curată întru totul şi înaltă, tot ceea ce era murdar, pămîntesc i-a fost de la început refuzat şi interzis. Plutea neîntinată şi cu totul deosebită pe deasupra mărunţelor, jalnicelor pofte şi a dezgustătoarei vieţi trupeşti a celorlalţi. Minunat era să fii austeră şi pură în faţa ta şi a lumii. Minunat era să nu cazi în mreaja animalicelor, murdarelor atingeri ale pielii şi cărnii.

Margareta deveni bolnăvicios de sensibilă faţă de zgomot şi mulţime, faţă de cele trupeşti şi murdărie. Orice atingere străină îi făcea silă, mirosul trupurilor omeneşti era pentru ea un chin.

Veni luna martie; dinspre Italia bătea vîntul în adieri calde, line, care treziau în sînge doruri. Pe crestele munţilor stăruia zăpada groasă, dar coastele mai joase se înveşmîntaseră în voalurile gingaşe ale florilor de migdali şi de piersici. Din loggia castelului lui Schenna, Margareta privea ţi-

nutul învălurit, viu colorat. Deasupra capului ei păşeau, în haine pestriţe, nespus de zvelţi, Lancelot şi Ginerva; Tristan pornea peste mări, Didona se arunca în flăcări. Acum, ea aparţinea lumii lor. Versurile care fuseseră pentru dînsa atîta vreme goale de conţinut, ferecate, fără nici un înţeles, se deschiseseră, şi ea putuse să bea din belşugul lor întunecat şi voluptuos. Bine venită fii, măreaţă şi aspră soartă! Bine venită fii, urîţenie! Bine venite fiţi, diademă princiară şi sceptru! Îi era aproape recunoscătoare soţului brutal şi tiranic, fiindcă brutalitatea lui o făcuse să-şi găsească iubitul. Dulce prieten! El o cunoştea. Ştia că pielea palidă, flască, zgrunţuroasă, gura hidoasă, părul mort nu sînt decît un înveliş exterior, dar sufletul este gingaş şi plin de drăgălăşenie.

Îl vedea rareori, nu-i vorbea mai niciodată, niciodată nu se rostise între ei un cuvînt pe care să nu-l poată auzi oricine.

Totuşi, ducesa nu se îndoia nici o clipă că el o iubeşte. Nu-i uitase privirea plină de dăruire şi gravă de-atunci, cînd ea cîntase şi păşea spre el venind dinspre pîlcul de pomi. Nici vocea lui n-o uitase, şi cît fusese de tulburat cînd îi adusese la cunoştinţă investitura cu senioria Taufers. Firească, asta era altfel de iubire decît aceea pe care o vedea în jurul ei, cu sărutări şi dulcege cuvinte obişnuite şi nimicuri. Prin privirea, prin tulburarea de atunci, devenise al ei, altfel şi cu mult mai profund, decît adoratorul cît de îndrăgostit al oricărei doamne. N-au decît celelalte să-şi stăpînească trupeşte bărbaţii. Asta era ceva ieftin şi obişnuit ca mîncarea şi băutura. Ei, prinţesei, i se potrivea o iubire mai înaltă, mai austeră. Era şi uşor să ştiţi mereu o iubire josnică, aşa ca a celorlalţi, s-o reîncălzeşti prin privire, prin desfătarea în plăceri animalice aflate la îndemîna oricui. Ea, însă, trebuia să lupte necontenit împotriva propriei sale înfăţi-

şări, să smulgă iar şi iar iubirea prietenului, făcîndu-l să-şi înfrîngă repulsia pricinuită de exteriorul ei urît.

Fericită amărăciune a unei asemenea lupte! Margareta mulţumea lui Dumnezeu şi Sfintei Fecioare pentru o astfel de iubire devoratoare, aspră, cu adevărat princiară.

Nu osteni în a învălui fiinţa celui drag cu raze strălucitoare, care-l transfigurau. Chrétien nu era ambiţios. Era ea ambiţioasă şi pentru el. Dacă strălucirea lui nu se dezvăluia şi celorlalţi, asta se datora faptului că îl reţinea în Tirol, că aici îi lipsea mereu prilejul de a se afirma. Ea, Margareta, era vinovată că tînărul cavaler rămînea în faţa lumii neînsemnat şi lipsit de măreţie. Îi rămînea datoare, îi datora prilejul de a se face vestit.

În vremea aceasta, Chrétien preluase stăpînirea la Taufers. În posesiunea lui intrau satele Luttach, Sand, Kematen, Valea Nevesului şi Valea Reinului. Cît timp fuseseră în mîinile doamnelor de Flavon, cam decăzuseră. Tînărul senior se bucura la gîndul de a le readuce într-o stare înfloritoare.

O mare şi nestăpînită mulţumire îi dădea faptul că acum, după anii cei lungi de la curte, era propriul său stăpîn. Timpul pierdut lîngă ducele Ioan se afla acum în urma lui, gol, tulbure şi neplăcut: numeroasele ceremonii pline de constrîngeri, veşnicele înghiontiri, interdicţia de a vorbi, plecăciunile adînci şi îngenuncherile, observaţiile neobrăzate făcute în spatele lui, tocmelile meschine şi mincinoase la turnire, viaţa strălucitoare şi totodată strîmtorată a unui cerşetor, mereu stăpînit de frică în faţa celui ce-l întreţinea. Acum îşi lăsa obrazul prelung şi smead, cu nas puternic, părul lung şi neîngrijit, în voia aerului, a aerului care-i

aparţinea. Rătăcea călare pe păminturile lui, ţăranii îl priveau cu plăcere, plini de respect pe seniorul zvelt, sigur de sine, sprinten, femeile şi fetele se uitau la el cu evlavie, ca la o icoană din biserică.

La curtea tiroleză n-ar mai fi putut rezista multă vreme. Ar fi plecat cu drag şi cu convingere încotrova, spre o lume de aventuri. Acum, totul se schimbase, iar el se simţea foarte bine. Dorinţa de activitate îşi găsea împlinirea în preocuparea de a-şi orîndui viaţa. Firește, se va mai duce şi pe la curte, va lua parte la războaie, nu va lipsi de la turnire. Dar să mai plece, de pildă, în Africa pentru a ucide mauri, sau să se sfîrtece cu turcii şi sarazinii pentru Sfîntul Mormînt — aşa ceva nu, mulţumesc! Pentru asemenea isprăvi nu avea deocamdată nici un chef. Rătăcea călărind bărbăteşte şi mulţumit pe păminturile sale şi se bucura de noua lui situaţie de stăpînitor.

Într-o zi îl vizită ducesa. Chrétien nutrea faţă de Margareta un devotament profund şi smerit. Nici o clipă nu-i trecea prin minte să amestece simţămintele pentru ea cu trecătoarele şi cît se poate de concretele legături cu cutare sau cutare femeie. Margareta era pentru el o noţiune, în care se amestecau şi imaginile cunoscute de la cîntăreţi şi muzicanţi. Era un ce poetic şi vaporos, care-şi găsise o expresie neaşteptată, fericită, reală în învestitura cu senioria Taufers, dar pe care el nu-l punea în nici un fel de conexiune cu restul realităţii. Nici nu bănuia măcar ce însemna el pentru Margareta, ce rol juca în viaţa ei.

O întîmpină pe ducesă cu bucurie şi cu o cordialitate plină de supunere. Vocea lui avea acea sfială voalată, ambiguă, care o făcea pe Margareta să tremure. Ceea ce spunea el era, firește, prozaic şi fără nici o legătură cu cele sentimentale. Îi vorbi

despre schimbările pe care plănuia să le aducă bunurilor sale, despre o agricultură mai rațională, despre o mai severă disciplină printre țărani. Ducesa îl întrerupse deodată, arătînd spre gheţarii care zimţuiau albastrul limpede al cerului, singuratici, luminoşi, la o distanţă parcă sfidătoare:

— Nu doriţi niciodată, Chretien, să vă cățăraţi pe unul dintre gheţarii aceia?

Chrétien o privi buimăcit şi cu un aer cam nătîng. Răspunse cu o voce care suna acum foarte clar şi fără nimic tainic:

— Nu. De ce m-aş cățăra?

Apoi, reînnodînd firul rupt, îi spuse cît de plăcute şi productive erau coastele mai joase.

Peste cîteva zile veni Agnès de Flavon. Fusese de mai multe ori la Chrétien, la castelul Taufers. Apărea mereu cîte un mărunţiş care trebuia rezolvat; la rîndu-i, Chrétien găsea, nu fără iscusinţă, noi probleme care îl obligau să ceară lămuriri şi convorbiri personale. Agnès era bălaie, mişcătoare în neajutorarea ei, şi-şi lua întotdeauna rămas-bun cu priviri pierdute de la castel şi de la munţii dimprejur.

Între timp, sora mai mare, Maria de Flavon, se căsătorise cu un senior bavarez şi lăsase castelul Velturns celorlalte două surori. Dar trebuia să i se plătească bavarezului o zestre mare; senioria Velturns era şi aşa greu împovărată de datorii. Cu ochii mari şi încrezători Agnès îi ceru sfat lui Chrétien. El veni la Velturns, văzu gospodăria elegantă, dar neîngrijită a surorilor, recomandă ici şi colo economii, care erau foarte practice, dar ar fi transformat senioria dintr-o reşedinţă princiară într-o rentabilă gospodărie ţărănească. Agnès îşi invidia sora. Ajunsese bine, scăpase de mizerie. Desigur, bavarezul era un ins grosolan, un bădăran, şi-apoi era neplăcut să schimbi frumosul Tirol cu şesul

bavarez lipsit de orice farmec. Dar, pînă la urmă, nu-i va rămîne nici ei decît ceva asemănător. Agnès își aţinti serios și îndelung chipul gingaș și totuși îndrăznet, cu ochii pătrunzători, albaștri, spre Chrétien, care ședea în fața ei, zvelt, brun, stînjenit și niţel cam nerod.

Proiectul împotriva luxemburghezului se copsese. După ce azvîrliseră sămînța, Volkmar de Burgstall, Tägen de Villanders, Iacob de Schenna se trăseseră tot mai în umbră. În frunte ședeau acum mărunţelul, violentul Henric de Rottenburg și, pe jumătate împotriva voinţei lui, voiosul Albert de Andrion, fratele Margaretei. Ducesa însăși urzea și ţesea ițele cu un zel pătimaș, febril. În cele din urmă, văzu aici prilejul de a-i da, în sfîrșit, lui Chrétien locul ce i se cuvenea și unde el putea săvîrși acele fapte mari cu care îi era datoare.

Ceilalţi seniori stăteau la îndoială dacă să-l iniţieze pe Chrétien, ba chiar să-i mai și încredinţeze un loc de frunte. Chrétien nu era un băștinaș, ci un velș, camerierul cel mai de încredere al lui Ioan. Margareta trebui să le atragă atenţia amănunţit asupra grosolăniei cu care-l tratase mereu răutăciosul și răuvoitorul Ioan și să le destăinuie că, dintre toţi, Chrétien fusese acela care trebuise să sufere cel mai mult din pricina toanelor veninoase ale soţului ei cu porniri tiranice.

Chrétien fu cam mirat, cînd Margareta îi vorbi despre proiect. Firește, era destul de cavaler ca să se alăture numaidecît, de vreme ce era vorba de o acţiune pusă la cale pentru eliberarea doamnei, pe care o cinstea atît de profund și căreia îi era în asemenea măsură îndatorat, din ghearele asupritorului ei. Dar chiar plin de însufleţire nu părea. Era ocupat cu treburile domeniilor sale, i-ar fi plăcut ca aventura să fi venit ceva mai tîrziu. În afară de îndeplinirea datoriei de cavaler, de la sine înţeleasă, dar împovărătoare acum, împreju-

rarea îi oferea și un singur avantaj, destul de mărunt. Avea prilejul să-și întărească poziția în rîndurile nobilimii băștinașe; seniorul de Taufers-Laferte, ca părtaș la această acțiune întreprinsă de tirolezi, aproape că nu mai putea fi privit ca un străin. Așteptînd, Margareta ardea de nerăbdare, instiga, întărîta, iscodea cu ochii ei ageri și iuți toate posibilitățile. Se pricepu să rînduiască lucrurile în așa fel, încît alături de Albert de Andrion și Henric de Rottenburg, Chrétien să apară ca adevărata căpetenie a acțiunii.

La castelul Velturns poposise în acest timp un anume domn Giulio din Padova, un om cu o înfățișare neînsemnată, domol, tăcut, mereu zîmbitor, e drept, însă cam prostănac. Unchiul lui se afla în fruntea căpitanatului Padovei, iar el însuși avea proprietăți mari pe malul lacului Como. Părea stăpînit de un devotament de cîine față de Agnès, iar Chrétien se simți năpădit de o teamă cumplită că ea s-ar putea hotărî să-l urmeze în Lombardia, așa cum, cu un an înainte, sora ei îl urmase pe bavarez. Cînd se gîndi la asta, castelul de la Taufers, satele și văile sale îi apărură deodată lipsite de valoare și de lumină.

Cu Agnès nu se putea vorbi așa cum o făceai cu celelalte femei. Nu puteai pur și simplu s-o pui jos. Era atît de gingașă. Și-ar fi dat duhul de spaimă în brațele tale. Chrétien îi vorbi cu toată grija. Îi spuse că dacă Velturnsul împovărat de datorii nu-i mai place, ar putea, de-o dorește, să se mute cu el la Taufers.

Ah, cît fu de uimită! Ochii i se încețoșară, buzele schițară un zîmbet reținut, mîna făcu un gest în același timp de refuz și de ademenire. Răspunse în crîmpeie de fraze pline de împotriviri și făgăduințe.

Chrétien era un tînăr frumos, fără îndoială, cu totul deosebit de necioplții seniori tirolezi. Avea

chip cutezător, slab, cu nas puternic, cu buze mici și pline. Te puteai juca în voie cu părul lui neîngrijit, lung, castaniu. Iar Taufersul era o posesiune bogată. Dar, în definitiv, părul, ochii, pielea, gingășia și drăgălășenia ei făceau, pentru numele lui Dumnezeu, cît zece asemenea seniorii. Cînd se gîndea cît de fermecați îi priveau velșii părul blond, cît de palizi deveneau la vederea ei, atunci era convinsă că ar putea găsi în Lombardia cu totul altfel de cavaleri și de seniori. A domni ca soție a unui Visconti la Milano, a unui Scala la Verona, înconjurată de minunățiile orașelor pline de strălucire, acesta ar fi fost un triumf mult mai vădit decît a fi nevasta unui domn de Taufers-Laferte de la curtea tiroleză. Chrétien băgă de seamă că Agnès șovăie, că zăbovește cu răspunsul. Își dădu seama că trebuie să crească în ochii ei, să arate că e cineva. Și, astfel, o inițiie în planul împotriva luxemburghezului.

Agnès ascultă cu un surîs ciudat, prostesc, de mare satisfacție. Își dădu numaidecît seama că era un triumf mult mai mare să fie soția lui Chrétien decît a unui Mastino della Scala sau a lui Visconti din Milano. Era oare o victorie împotriva ducesei celei slute, cu gură respingătoare și piele fleșcăită, să-i smulgă bărbatul? Da, da! Era o victorie! Știu deodată că așteptase de multă vreme această victorie, că pregătise prin toate mijloacele această clipă. Între dînsa și slută curgea parcă un fluviu, pe apele căruia ea, Agnès, plutea pe o scîndură. Aceea era urîtă, firește; dar pe lațele Margaretei se afla o cunună princiară, iar din fața ei slută priveau doi ochi diavolesc de ageri de o energie aprinsă. Era mult mai greu s-o învingi pe ducesă decît pe alta, frumoasă. Ura dintre ea și Margareta era ceva foarte viu, cea mai importantă frîntură de viață, atît pentru ea, cît și pentru ducesă. Cum se mai luptase sluta pentru bărbatul ăsta! O

jefuise pe ea și dăduse bărbatului senioria răpită, pusese la cale în mod artificial evenimente mari, ca să-l așeze pe soclul lor și să-l înalțe. Ea, Agnès, care era săracă și nu avea nici o altă avere decît pe sine însăși, făcuse doar un semn, iar bărbatul îi sărise numaidecît la picioare, de pe soclul uriaș pe care cealaltă îl ridicase cu atîta trudă. Gustă din plin această satisfacție, înota în ea, îi creștea inima. Nu, va rămîne în Tirol, se va măsura cu ducesa, care o urăște, îi va lua mai mult decît bărbatul. Era minunat să plutești în înălțimi, ca în scrinciob, o fericire să planezi foarte sus și s-o vezi pe cealaltă jos de tot și nimicită.

Chrétien se angajă în periculosul complot împotriva luxemburghezului ca într-un turnir. Era fericit că, mai înainte, o cucerise pentru sine pe Agnès. Nici o clipă nu-i trecea prin minte că prin legătura cu ea ar putea s-o înjosească pe ducesă. Margareta era aici, Agnès acolo, relațiile cu una, dragostea pentru cealaltă erau lucruri cu totul diferite. Pregăti nunta în toată graba, fiindcă evenimentele se precipitau. Agnès fu întru totul de acord; se simțea bucuroasă și măgulită că Margareta își va datora eliberarea soțului ei, al ei.

La sfîrșitul săptămînii, ducele Ioan și margraful Carol, în fruntea celei mai mari părți a oastei alcătuite din luxemburghezi și oameni din Boemia, urmau să părăsească țara pentru mai multe luni, ca să dea ajutor tatălui lor în războiul cu polonii. Agnès îl întrebă pe Chrétien cînd și cum să vestească ducesei căsătoria lor. Chrétien se gîndise s-o poftească pe Margareta la nuntă. Sub privirea adînc-albastră, plină de nerăbdare batjocoritoare ațintită asupra lui de către domnișoara de Flavon, tînărul senior deveni nesigur, amînă înștiințarea Margaretei, preocupată numai de revoltă, pînă după cununie, apoi pînă la ultima convorbire pe care trebuia s-o aibă cu ducesa. În timp ce discuta cu

ea cele din urmă amănunte în legătură cu acțiunea, i se păru mai potrivit să-i aducă la cunoștință căsătoria lui abia după ce trupele și slujbașii luxemburghezi vor fi fost izgoniți, iar ea va fi singura domnitoare a țării. Cînd își luă rămas-bun de la ea, urmînd să se revadă abia după reușita loviturii de stat, vocea i se voală, căpătînd acel ton intim și ambiguu care, în momentul culminant al afecțiunii ei, o făcuse atît de fericită.

Curînd după ce plecase Chrétien, ducele Ioan veni în armură la Margareta, ca să-și ia, și el, rămas-bun. Margraful Carol pornise mai dinainte cu grosul gărzii luxemburgheze. Rece, dispreţuitoare, Margareta ascultă frazele lui furioase. Ducele încheie sarcastic:

— Acum, cînd vei domni fără mine, va începe aici o guvernare înțeleaptă. De altfel se și vede, după cele ce se petrec la Taufers, ce se întîmplă atunci cînd hotărîrile mele sînt încălcate.

— La Taufers? nu se putu ea reține să întrebe.

— Ei, da, Agnès și-a putut recăpăta în felul ăsta castelul. Puteam foarte bine să i-l fi lăsat de la început.

Margareta nu mai puse nici o întrebare. Dintr-o dată înțelese totul. Se stăpîni pînă cînd plecă ducele. Nu se prăbuși, vocea nu i se stinse, privirea ei înfruntă, liniștită și batjocoritoare, ochii mici, răutăcioși, de lup la pîndă.

Rămasă singură, izbucni într-un mod înfricoșător. Cine a mai fost vreodată trădat ca dînsa? Și-a voalat vocea, a privit-o cu ochi elocvenți și luminați de un devotament fără margini, fiecare gest al lui a fost plin de înțelesuri. S-a lăsat legănată de iluzia că privirea lui răzbate dincolo de învelișul hidos al trupului, spre severa, aspra-i frumusețe interioară. Dar numai s-a prefăcut că-i împărtășește resemnarea, că luptă împreună cu ea,

că se bucură de aceleași victorii dureroase, că părăsește alături de ea văile tihnite ale plăcerilor de fiecare zi, ca să se înalțe pe culmile ei reci, singuratice și de o sălbatică asprime. Și, numaidecît, s-a lăsat în voia acestei ființe seci, poleite pe dinafară. Cine știe, Agnès și Chrétien stau poate acum împreună și rîd de ea!

Ei, da, bine a mai îmbrobodit-o! A naibii de scumpă răsplată a știut să smulgă cu prefăcătoria lui, cu mutrele lui de om căzut în extaz, cu mincinoasele lui dovezi de devotament. Cu o asemenea răsplată, cu senioria Taufers, ar fi putut fi cumpărați toți piticii de curte, toți cîntăreții, toți saltimbancii, toți muzicanții imperiului. Iar acum a primit, îngăduitor, să fie așezat în fruntea revoltei împotriva luxemburghezului. Desigur, se aștepta ca mai apoi să ajungă burgrav, pîrcălab, adevăratul domnitor al Tirolului. De aceea, nici nu i-a spus pînă astăzi nimic despre căsătoria cu Agnès. Dacă lovitura de stat va reuși, el va avea puterea în mînă. Nu va mai trebui să se teamă de mînia ei. Va putea să poruncească în țară, ca salvatorul acesteia de domnia străină, chiar împotriva voinței ei.

Cît haz trebuia să facă, el și aia, de proasta, sluta ducesă, de gîsculița care crezuse că prin daruri, prin sentimente poate să înlăture sila pricinuită de hidoșenie. Ca și cînd pentru un bărbat sufletul încununat cu raze ar putea cîntări mai mult decît o gură grosolană și niște obraji fleșcăiți. Margareta își opri aici cursul gîndurilor. O cuprinse mînia împotriva ei înșăși. Cu un trosnet se prăbuși toată construcția șubredă la adăpostul căreia se refugiase. Oh, cît de înșelătoare fuseseră toate aceste scorniri ale fanteziei, despre aspra și înalta ei chemare, despre rostul binecuvîntat al urîțeniei! Caraghioasă mai era, cît de caraghioasă, împopoțonată cu veșminte moderne și însuflețită de sentimente măreț, ea, pe care Dumnezeu o

lepădase de la sine și, dîndu-i o înfățișare dezgustătoare, o batjocorise de două ori, prin locul unde o așezase.

Cum o mai privise de sus, din înălțimea ei de cleștar, pe Agnès, musculița pestriță și proastă. Iar acum, ea, Margareta, zăcea în noroi, unde își și avea locul, biată gînganie scîrboasă ce era, iar Agnès zîmbea în jos, spre dînsa, din înălțimile albastre, cu buzele-i gingașe, roșii și, ah, cuprinse de un tremur atît de drăgălaș.

O ura oare pe Agnès? Nu, nu o ura. Ea era așa cum era. Cine e atît de frumos, are tot dreptul să rîdă — de ce nu? — de cea urîtă. Dar el, Chrétien! Cum a mai mințit! Cum a mai privit-o, cu chipul lui smead, sincer, îndreptîndu-și asupră-i ochii cucernici, cu supunere de cîine! Cum și-a mai stins vocea în șoapte, ca să pară mișcat și afectuos! Cum poate minți așa cineva cu o față atît de deschisă și de devotată?! Cum poate îngădui Dumnezeu una ca asta?! Cum nu se crapă pămîntul sub el?! Ciinele! Înșelătorul! Mincinosul ticălos!

În furia ei nepotolită, ducesa îngrămădi toate blestemele și ocările, cele mai cumplite și mai absurde, pe care le cunoștea, auzite cine știe pe unde. Se zbuciumă, zbierînd ca turbată prin odaie, pînă cînd căzu părăsită de puteri pe covor. Zăcu acolo, cu mîinile grosolane, sulemenite, întinse, incapabilă să se ridice, răgușită, cu părul subțire, arămiu desfăcut în șuvițe aspre.

Cînd se ridică, era schimbată cu totul. Porni la treburile ei, țeapănă ca de gheață, știind bine ce vrea, cu o energie rece, stăpînită. Dictă, scrise ea însăși scrisori, pregăti curieri. Alte scrisori, alte peceți, alți curieri. Asta ținu două zile. Apoi se scufundă într-o toropeală tot atît de ciudată pentru ceilalți ca și purtarea ei dinainte. Nu mai primi pe

nimeni. Se tîra încolo şi-ncoace prin încăperi. Privea ore întregi peste întinderile ţării, cu buzele groase, urite, pe jumătate deschise într-un ciudat zîmbet lacom, răutăcios. Aştepta. Nu mînca. Nu vorbea Aştepta.

Mai înainte de a fi atins hotarul Boemiei, margraful Carol şi ducele Ioan primiră o epistolă urgentă de la episcopul Nicolae de Trient, cel care era cu trup şi suflet devotat intereselor luxemburgheze. Episcopul îi vestea că primise din diferite regiuni ale tării avertismente anonime. Ţara e în fierbere. În fruntea mişcării de revoltă s-ar afla Chrétien de Taufers, Henric de Rottenburg, Albert de Andrion. El îi sfătuieşte pe principi să se reîntoarcă în grabă cu oştile lor.

Luxemburghezii reveniră în marş forţat. Într-o ambuscadă, îi prinseră pe Albert de Andrion şi Chrétien de Taufers. Răscoala eşuase mai înainte de a fi izbucnit. Seniorii feudali rebeli se retraseră în castelele lor pe furiş; nici unul nu auzise de vreun protest împotriva domniei luxemburgheze, cu atît mai puţin de vreo ridicare cu armele. Instigatorii adevăraţi, Burgstall, Villanders, Schenna fuseseră de la început prea vicleni ca să se dea în vileag. În faţa oştilor luxemburgheze, rebelii pieriră ca zăpada sub soarele primăverii. Henric de Rottenburg scăpă; dar nişte buni prieteni, ca să se salveze ei, îl predară.

După ce revolta fu înăbuşită cu atîtă repeziciune şi fără greutate, margraful Carol socoti că rămînerea lui pe mai departe în Tirol nu e de nici un folos. Recomandă fratelui său şi episcopului să nu-i urmărească pe complici, dar să pedepsească fără cruţare pe căpetenii. Lăsă garnizoane întărite la castelul Tirol, în cele mai importante citadele, apoi plecă în Polonia, cu restul trupelor, în ajutorul tatălui său.

In castelul Sonnenburg, la Innsbruck, episcopul Nicolae de Trient stătea în jilț și asculta întunecat, cu atenția încordată, protocolul pe care îl citea secretarul ducelui Ioan. Ducele însuși, rezemat de masă, îl privea pe întunecatul prelat, care ședea, cu ochii lui mici, răi, sclipind într-un surîs triumfător.

Da, acum ieșea la iveală că el avusese dreptate. Episcopul socotise că nu e politic, ba chiar, de vreme ce nu se întîmplase nimic, de-a dreptul păgubitor. Dar el, Ioan, a stăruit, s-a opus unor asemenea șovăieli fără sfîrșit. Și ce dacă-i frate al ducesei? Ce dacă-i sînge din sîngele casei domnitoare de Carintia? Era vinovat de înaltă trădare, un rebel ce-și călcase jurămîntul de credință. Și el, ducele Ioan, poruncise ca Albert de Andrion să fie supus la chinuri.

Dintotdeauna i-a fost nesuferit omul ăsta blond, frumos, vesel. Albert de Andrion l-a urît de la început, a uneltit împreună cu Margareta împotriva lui. Numai că nu i s-a putut dovedi vina. Acum, în sfîrșit, slavă Domnului, poate fi dat de față, făcut inofensiv.

Ducele însuși fusese de față cînd se luase interogatoriul prinsului supus la chinuri. La gradul întîi rezistase mut și cu încăpățînare. Cu picioarele îngreunate de ghiulele de plumb, legat cu mîinile la spate, fusese tras în sus, coborît, iarăși ridicat. Pielea lui albă, trandafirile se umflase, brobonată de sudoare. Rezistase și la strivirea, cu șurubul, a degetului mare. Scrîșnise din dinți, îi țîșnise sîngele, leșinase. Dar taina n-o mărturisise. Binevoise să vorbească abia cînd fusese ciupit cu cleștele înroșit în foc și ars cu flăcări la subsuori.

Iar acum, iată protocolul. Un document bun, prețios. E-adevărat, episcopul fu de părere că Henric de Rottenburg nu-i decît un nebun zvăpăiat, că Albert și Chrétien nu sînt decît niște tineri fără minte, că înapoia lor trebuie să se ascundă alte ca-

pete, mai zdravene, iar la acestea nu se poate ajunge, în ciuda protocolului. În orice caz, acum era dovedit negru pe alb că răsculații se înțeleseseră cu Margareta, că ducesa era și ea amestecată în complot.

Cu chipul său întunecat, episcopul întrebă ironic dacă Ioan avusese vreo îndoială în privința aceasta. Ducele răspunse că nu, dar că se bucura să aibă dovezile în mînă. O va lovi peste obraz pe Margareta cu hîrtia ce-o dădea în vileag. Episcopul îl întrebă dacă e de părere că prin asta va dobîndi o sporire însemnată a puterii casei domnitoare de Luxemburg.

Mai înainte de a pleca la castelul Tirol, Ioan rosti sentința împotriva conducătorilor conspirației. Albert, cu trupul zdrobit și schilodit de chinuri, fu osîndit pe viață. Îndată ce, prin îngrijirea monahilor de la Wilten, va deveni oarecum transportabil, va fi dus în Boemia și azvîrlit pentru vecie în temniță. În ce-l privește pe mărunțelul Henric de Rottenburg, Ioan porunci să-i fie înfățișat în zdrențe, legat în lanțuri și cu căluș în gură; îi smulse barba, îl plesni peste amîndoi obrajii și, în timp ce osînditul abia sufla din pricina călușului și-și rotea ochii în orbite, îl încunoștință că și celelalte două castele îi vor fi devastate, arse, făcute una cu pămîntul. El, Rottenburg, fu dus într-o temniță din Luxemburg, iar Chrétien luat la castelul Tirol.

Ducele o găsi pe Margareta nu chiar atît de deznădăjduită și de zdrobită cum se așteptase. Stătea cinchită într-un colț, pradă unei ciudate oboseli de moarte. Ioan avu simțămîntul că se află înaintea unui șarpe care a mîncat pe săturatelea, iar acum nu mai mișcă și nu mai are nici o speranță și nici o teamă, în îndestularea care-l paralizează și-l face apatic. Pași apăsat prin fața ei încolo și încoace, făcînd pe grozavul în armura lui, rosti amenințări, cuvinte urîte de ocară. Să nu-i treacă prin minte să încerce să fugă, toate coridoarele sînt păzite, toate șanțurile porțile, zidurile sînt străjuite de gărzi triple. Nu-i

e îngăduit să-şi mai părăsească odaia luni întregi de-aci înainte; va chibzui temeinic cui să-i îngăduie să intre la ea. Dar, cu vorbele lui mari, amenințătoare nu ajunse la nici un rezultat. Margareta asculta totul aproape cu nepăsare, nu se putea atinge de ea, n-ar fi avut nici un sens s-o bată şi s-o scuipe, aşa cum gîndise s-o facă. O fulgeră cu ochii lui mici de lup; dar băgă de seamă că zbieretele şi izbucnirile de mînie rămîneau cam fără rezultat, neizbutind s-o impresioneze în vreun fel. În cele din urmă, dezamăgit, se retrase.

Zăcu îndelung singură. Cît de gol îşi simţea sufletul! Era o zi posomorită, umedă. Îngheţase de frig. Voi să ceară să i se facă foc. Sună din clopoţel. Nu veni nimeni. Se tîrî pînă la uşă. Doi soldaţi îmbrăcaţi cu platoşe îi tăiară calea, întinzînd fără o vorbă lăncile spre ea.

Se lăsă amurgul. Un om se strecură în odaie, aşeză pe masă, într-o liniște stranie, două lumînări mari, aprinse, puse alături o legătură de pînză şi un sul de hîrtie, apoi ieşi lunecînd tot atît de încet.

Margaretei îi era mereu mai frig; privi clipind spre lumînările aprinse. În cele din urmă se tîrî pînă la lumină, îşi încălzi la flacăra lumînărilor mîinile rebegite. Sulul de hîrtie conţinea capitole din *Biblie*. Din legătură răzbătea un miros dulceag de descompunere. Atrasă aproape fără voie, smulse pînza, o desfăcu. Fire de aţă, fire cafenii. Nu, era păr de om Un păr lung, castaniu. Sub el, o frunte. În legătură era un cap de om retezat de pe trunchi. Îngrozită, se trase îndărăt cîţiva paşi. Capul lui Chrétien o privea ţintă cu ochi sticloşi. Zăcea pe-o parte, împungînd cu nasul puternic pînza; gura şi bărbia îi erau încă ascunse în învelitoare.

Simţi cum i se usucă gîtul. Respiră cu putere, leoarcă de sudoare rece, se ghemui într-un colţ, hor-

căind. Holba ochii la capul pe care lumina pilpîitoare îl schimonosea, dîndu-i o înfățișare fantastică și caraghioasă. Închise ochii. Noaptea dănțuia roșie înaintea ei.

Se sili să privească din nou, țintă, capul de pe masă. Bine-ar fi dacă lumînările ar muri împreună cu pilpîiala lor nebună. Ar trebui stinse. Dar nu avea puterea s-o facă. Îi era frică? Nu, nu-i e frică. Ea este ducesa. Dacă e pîndită de-afară, prin vreo crăpătură a ușii? Se ridică și, ținînd capul nemișcat, îndreptat înainte, cu picioarele ciudat de sigur proptite în podea, se îndreaptă păsind țeapăn spre masă, stinge lumînările. Se prăbușește.

Zace multă vreme înțepenită. Aproape că nu mai simte nimic, numai frigul și altceva nimic. Apoi noaptea începe iar să dănțuie și să zvîcnească. Și capul retezat zvîcnește la fel încolo și-ncoace. Se lungește și se îngustează fără sfîrșit. Obrajii slabi, bruni scînteiază ca o otravă, galben-albăstrii, iar fiecare dintre firele de păr murdare, negricioase se-ndreaptă spre ea, ca s-o înțepe. Ochii morți se închid și se deschid în noapte. Sînt goi de orice expresie, ca ochii unui animal mort. Oh, dac-ar fi ziuă! Era mai bine să nu fi stins lumînările. Acum, noaptea o apasă, grea și grosolană, ca o pătură aspră care-o înăbușă. Zace în noaptea asta ca într-un coșciug, iar Chrétien, mort, își închide și-și deschide ochii lipsiți de orice expresie.

E urît. Nici o urîțenie vie nu e așa de urîtă ca una moartă.

Nu, nu i-a mers bine, vrînd s-o înșele. Nici celei frumoase nu i-a mai rămas mare lucru din el. Cu un bărbat fără cap nu te poți făli.

I-a tras după el și pe alții. Sărmanul Albert! Dragul, blîndul, prietenosul frate! Era atît de inocent și un camarad atît de bun. Sigur că s-a alăturat celorlalți ca să nu le strice cheful. Iar acum e lipsit

de toate și despuiat, și schilodit, și azvîrlit în temniță. Și ce băiat vioi și vesel era!

Cu Chrétien, însă, lucrurile stăteau altfel. Fața îndrăzneață, slabă, smeadă. Nu-i va mai fi teamă de capul cel mort. Îl va privi îndelung, amănunțit, iar Chrétien îi va aparține ei, nu celei frumoase. De s-ar face ziuă, ca să-l poată vedea; stihurile neroade ale domnului de Schenna cîntă mereu splendorile nopții și spun că noaptea aparține iubirii, și afurisesc ziua, fiindcă iubitul trebuie să rămînă departe. Prostii. Timpul ei este ziua. Arată-te, zi! Dăruiește-mi, zi, prietenul mort ce-mi aparține!

Dar cînd se ivi ziua și lumina cenușie a zorilor învălui capul mort, ea căzu, cu ochii închiși, pradă frigurilor.

După două luni de strașnică supraveghere, Margareta primi îngăduința să se ducă pentru cîteva zile la mănăstirea Frauenchiemsee, la Adelaida, sora ei bolnavă. O găsi sfioasă și închisă în sine ca întotdeauna.

Ducesa era cu totul stoarsă de vlagă. Mîncă, bău, se plimbă. Își îndoi genunchii în biserica mănăstirii la fel ca maicile, fu salutată și dădu la rîndul ei din cap, i se adresă cuvîntul și răspunse. Era tînără și bătrînă ca lumea. Era mult mai bătrînă și mai încercată decît ofilita, blînda stareță, știa mult mai bine decît ea că totul e zădărnicie și încercare fără rost de a prinde vîntul în pumni.

Starețul de la Viktring veni s-o vadă. Acest om de ispravă nu nutrise niciodată simțăminte prietenești față de luxemburghezi, de regele Ioan, un necredincios ce ia totul în derîdere — de aceea îl și pedepsise Dumnezeu cu orbirea —, și se bucura că Margareta se ridicase împotriva lui. Îi vorbi în felul său guraliv, îngrămădi citate, însă ducesa rămase zgîrcită la vorbă.

Petrecea ore lungi cu starețа pe malul insuliței, își lăsa privirile să rătăcească peste fața palidă, sclipitoare a lacului. Apa clipocea leneș în stuf, se zărea un soare calm, șters, departe un pescar ședea în lotca lui străveche, grosolan cioplită. Starețа o cerceta cu atenție, îi mîngîia mîna grăsuță, acum lipsită de giuvaiere.

— Tînără ducesă! spuse cu vocea-i veștedă, blajină, de femeie care știe multe. Tînără ducesă!

— Tînără? îi întoarse vorba Margareta, atît de trudită, încît vocea ei nu exprima nici măcar amărăciune. Tînără? Dumneavoastră sînteți de zece ori mai tînără decît mine, preacuvioasă măicuță.

Starețа zise:

— Un pom nu e mort, chiar dacă în timpul iernii stă golaș. Apoi adăugă: Nu e nimic mai dureros, dar nici mai plăcut decît atunci cînd, amorțit, te reîntorci la viață. Apoi mai spuse: Ar trebui să cînți cu măicuțele, tînără ducesă.

Cînd Margareta porni înapoi spre castelul Tirol, Ludovic de Bavaria îi dădu o escortă fastuoasă, împărătească, s-o însoțească pînă la hotarul țării sale. În fruntea strălucitului convoi mergeau călări cei dintîi seniori ai curții din München, steagul cu leul de Wittelsbach flutura în vînt, baronii feudali și dregătorii îi ieșeau sărbătorește în cale.

Ducesa mulțumi seniorilor în neștire, nu cu obișnuita ei siguranță făloasă. Era lipsită de vlagă, indiferentă, prea obosită ca să mai cugete la temeiurile care-l îndemnaseră pe împărat să-i arate o cinstire atît de bătătoare la ochi.

Da, Ludovic de Wittelsbach avea temeiurile lui serioase. Abia acum își reamintise cu neplăcere în ce măsură stăpînirea luxemburgheză îl stînjenea în Tirol. Intenția sa de a pune capăt conflictului cu luxemburghezii printr-o acțiune militară fusese zădărnicită de episcopul de Trient, care-i interzisese

rece și fără înconjur trecerea prin ținutul său. Seniorii feudali din Tirol se slujiseră cu istețime de această supărare a împăratului. Burgstall, Villanders, Schenna, care la prima răzvrătire împotriva lui Ioan se ținuseră în umbră, nu renunțaseră nicidecum la planurile lor. Insuccesul acțiunii le arătase că e necesar să cîștige sprijinul unei mari puteri. Ce era mai la îndemînă decît să se adreseze dușmanului luxemburghezilor, împăratul Ludovic de Wittelsbach? În ultima întreprindere, Margareta nu avusese o mînă fericită. Nu era prea limpede pricina propriuzisă pentru care revolta se poticnise. Dar atita se știa, totuși, că mai ales toana ei ciudată de a-l amesteca în complot și pe Chrétien de Taufers încurcase și rupsese ițele atit de iscusit urzite. Oricum, de data asta era mai înțelept să se lucreze peste capul ei și să fie încunoștințată abia în clipa din urmă. Așa cum ședeau lucrurile acum, eliberarea de ducele Ioan, pe care o dorise întotdeauna, avea să-i apară ca o mîntuire.

Se trimise, așadar, în taină, o solie la împărat. Acesta fu înștiințat că în Tirol îndîrjirea împotriva casei de Luxemburg se află în creștere și seniorii tirolezi au primit cu păreri de rău știrea că, din pricina încăpățînatei împotriviri a episcopului de Trient, de baștină din Boemia, campania împărătească din Italia a fost împiedicată. Împăratul mai fu întrebat în treacăt dacă, oricum, ar fi de acord să-l însoare pe fiul său, margraful de Brandenburg, cu ducesa de Tirol. Ludovic de Wittelsbach, ahotnic să acapareze teritorii, fu foarte ispitit de perspectiva aceasta de a cîștiga Tirolul, astfel că răspunse, tot ca în treacăt, că va discuta planul cu fiul său, margraful; cită vreme, însă, casa de Luxemburg mai stăpînește în țară, toate acestea nu sînt decît simple proiecte.

Răspunsul acesta fu îndestulător pentru seniorii tirolezi. Ei știau că prudentul Ludovic de Wittelsbach

nu se va expune într-o măsură mai mare. Răspunsul lui era condiționat, dar în miezul lui conținea un da lămurit. Escorta fastuoasă pe care o pusese la dispoziția suveranei lor reprezenta o confirmare îndestulătoare. Devastarea cetăților lui de Rottenburg, torturarea lui Albert, fiul bunului rege Henric, executarea domnului de Taufers risipiseră și ultima brumă de simpatie față de luxemburghezi. Baronii continuară să comploteze, să atițe spiritele. Mereu fără a o încunoștința pe Margareta.

Agnès de Flavon încremeni, cînd află de nereușita revoltei. Chibzui numaidecît asupra urmărilor. Așadar, sluta răspunsese printr-o lovitură de o violență sălbatică. Pradă groazei, fricii animalice că viața îi e în primejdie, se gîndi la fugă.

Cînd văzu că nu se întreprinde nimic împotriva ei, își reveni încet din spaimă, privi în juru-i. Află de măsurile aspre luate împotriva Margaretei și nu mai înțelese nimic. Fusese atît de nepricepută, încît mișcarea sfîrșise prin a se întoarce contra ei? Sigur că nu. Era prea vicleană, ca să se întîmple așa ceva. Lucrurile luaseră noua întorsătură prin voința ei. Agnès nu-și mai pricepu dușmanca. Ura îi crescu o dată cu frica. Da, cu siguranță că plănuia o lovitură încă și mai grozavă, ca să se bucure de nimicirea ei.

Nu se întîmplă nimic. Nimeni n-o lua în seamă. Era de la sine înțeles că lumea o ocolea, pe ea, soția celui ce sfîrșise printr-o moarte infamantă. Dar de ce nu-i erau confiscate bunurile? Nu putea să îndure liniștea și nepăsarea din jurul ei. Pe deasupra o chinuia teama că toate acestea nu sînt decît pregătirea unei lovituri nimicitoare mai teribile. Se hotărî să se ducă la castelul Tirol.

La poarta orașului Meran văzu capul bărbatului ei, Chrétien de Taufers, înfipt într-o prăjină. Holba ochii la ea, galben-albăstriu; părul lui lung, neîn-

grijit, castaniu flutura în șuvițe pisloase, în adierea vîntului molcom. Se trase înapoi îngrozită. Apoi, legănată în pasul cailor, litiera trecu pe sub capul celui executat, pătrunzînd în orașul Meran. Era aceasta o prevestire rea? N-avea vreme pentru sentimentalisme. Trebuia să se reculeagă în vederea convorbirii cu ducele Ioan. Nu-i va fi ușor de data asta. Înveșmîntată în haine cernite mai îngenunchease o dată în fața lui. Repetările istovesc. Iar de data aceasta lucrurile îi erau împotrivă.

Într-adevăr, Ioan o primi întăritat, batjocoritor. O întrebă mînios dacă nu are arme asupra ei. E bine să-și ia măsuri de prevedere. Agnès îl privi cu ochii mari, triști, plini de reproșuri pentru această jignire. Vărsă multe lacrimi din pricină că tînărul duce mărinimos, care s-a purtat cu ea atît de binevoitor, are acum pricini să-i arate neîncredere. Se jură că n-a avut habar de uneltirile soțului ei, vinovat de înaltă trădare. E bine, spuse, că nu se mai află în viață; căci cine-și trădează cu atîta perfidie principele nu ar sta mult pe gînduri să-și trădeze și nevasta. Mărturisi cu nerușinare că nu l-a iubit niciodată pe Chrétien; s-a măritat cu el numai ca să-și păstreze senioria Taufers și să rămînă în preajma principelui. Ducele o ascultă cu îndoială, dar măgulit. Agnès se apropie atît de mult, încît Ioan îi simți mireasma trupului. Îi răspunse mormăind că nu crede nici un cuvînt din tot ce-a spus, însă el nu se luptă cu femeile și deocamdată poate să-și păstreze domeniul Taufers. Apoi, în timp ce Agnès se pleca umilă și pînditoare, el o plesni cu dispreț, grosolan și pofticios peste ceafă, se întoarse cu neobrăzare și-i spuse într-o doară că va veni în curînd la Taufers să vadă dacă se coace acolo vreo răzvrătire; dar singur, fiindcă lui nu-i e frică. Zicînd acestea, rîse tare și cu subînțeles, o lăsă și plecă la vînătoare.

Între timp, conspirația nobilimii ajunsese în pragul acțiunii. Castelul Tirol urma să fie ocupat în lipsa lui Ioan. Nu se mai putea amîna încunoștințarea Margaretei. Trebuia să se obțină și consimțămîntul ei pentru căsătoria cu tînărul Wittelsbach. Această misiune și-o asumă seniorul de Schenna.

Se așează în fața ei, în ținuta lui neglijentă, lipsită de eleganță, îi vorbi cu vocea lui stinsă, întretăiată, despre fel de fel de nimicuri. Privirea ochilor săi bătrînicioși, înțelepți alunecă încolo și-ncoace pe chipul ducesei. Cu grijă, ca din întîmplare, îi spuse că nu trebuie să se sperie dacă în zilele următoare castelul va fi luat în primire de altă garnizoană, o garnizoană întărită. Chiar dacă vor răsuna strigăte, zgomote, zăngănit de arme, să rămînă în odaia ei, pentru dînsa nu e nici o primejdie. Seniorul se întrerupse, așteptă. Ducesa nu reacționă în nici un fel. După un răstimp, o întrebă încetișor dacă nu vrea să știe de ce toate acestea. Nu, nu vrea să știe.

Seniorul schimbă vorba. Îi vorbi despre Agnès. Pe asta, fiecare doliu o prinde mai bine. Acuma, cînd a fost la castel, toată lumea a putut să vadă că negrul îi vine cel mai bine. Margareta ciuli urechile; istețul Schenna își dădu numaidecît seama: de astă dată indiferența ei nu mai era decît o mască. Schimbă iarăși vorba, reveni. Da, acum Agnès va sosi la curte destul de curînd, poftită pentru mai multă vreme; în privința asta, ducele Ioan seamănă cu regele Henric. Margareta sări în sus. Schenna i s-a arătat pînă acum întotdeauna prieten. Să fie oare adevărat? Ea ca prizonieră și cealaltă ca stăpînă, aici, între aceiași pereți, respirînd același aer — asta e de neînchipuit. Pentru Dumnezeu, să-i spună domnul de Schenna adevărul.

Schenna răspunse cu simplitate: da, Ioan a invitat-o pe Agnès de Flavon, iar doamna asta, așa cum

o cunoaşte el, va primi fără îndoială. Margareta închise ochii, faţa i se strîmbă. Un mijloc ar mai fi, o linişti Schenna, începînd să-i împărtăşească cele puse la cale. Ducesa îl concedie, nu voia să mai asculte nimic. Ceru să fie poftit la ea numaidecît ducele Ioan. E adevărat ce se vorbeşte? E adevărat că vrea să facă asta? Fierbea. Vrea să transforme castelul într-un tractir? El: da, are s-o facă. Are să-şi permită. Ducele îşi dădu seama că, în sfîrşit, în felul acesta putea s-o atingă, să-i străpungă încremenirea, să-i sfredelească sufletul, s-o rănească. O privi cu ochii lui mici de lup, plini de ură, grozăvindu-se. Cum îşi îngăduie să-şi ia nasul la purtare? Oare îi interzice să aibă a face cu femei? Ea, lui? Ea, care arată cum arată? Margareta înghiţi în sec, spuse stăpînindu-se: nu-l roagă să se gîndească ce se va zice în popor şi la celelalte curţi, cînd pe ea o va ţine închisă, iar pe cealaltă în strălucire aici, în castelul tatălui ei, pe care de la ea îl are. Dar trebuie să-i aducă aminte că bărbatul ibovnicii lui a fost în fruntea răzvrătirii, că femeia aceea a fost amestecată în complot, că a fost poate iniţiatoarea lui, că ar fi de necrezut să fi uitat atît de repede moartea infamantă a soţului. Ducele să se ferească de ea! Ioan rîse sarcastic: cu asemenea bazaconii nu poate să-l ducă. Nu-i decît o gîscă geloasă. Apoi adăugă umflîndu-se în pene: cum să stea în picioare cele spuse de ea, cînd Agnès a fost aceea care l-a prevenit, care i-a dat pe faţă intrigile?

— Eu te-am prevenit! strigă ducesa. Eu! Eu!

Pentru o clipă, ducele retrăi un simţămînt neplăcut: o văzu din nou ca atunci, cînd zăcea în faţa lui ca un şarpe sătul, se simţi umilit de lăudăroşenia cu care îl contrazicea. Dar îşi reveni numaidecît. Nu era decît o minciună vădită, vicleană, neruşinată, prin care voia să-l zăpăcească.

— Într-un lanţ grosolan ca ăsta ai putea să-i prinzi pe ţărănoii tăi tirolezi, nu pe mine! zise el

cu o răceală simulată, dispreţuitoare. Şi luîndu-şi avînt, continuă: Aşadar, în sfîrşit, ţi-ai venit în simţiri? Te seacă la ficaţi? Femeia asta frumoasă să plece din casă? Te roade că e aici? Abia acum o să vină cu adevărat! Abia acum o să rămînă aici! Am să mă plimb călare cu ea! Am să mă duc la vînătoare cu ea! Am să plec cu ea la Meran, la Bozen, la Trient! Ţi-arăt eu ţie, broască rîioasă! Pocito! Otrăvito! Scîrbo!

Cînd ducele ieşi, Margareta ridică din umeri, decisă. I-a vorbit cinstit, dornică de împăcare, i-a deschis încă o dată un drum larg spre dînsa. Dacă n-ar fi fost surd şi nemernic, ar fi trebuit să audă. El însuşi a hotărît.

A doua zi, domnul de Schenna veni din nou. Îi puse înainte o scurtă scrisoare către împărat, prin care cerea protecţia acestuia, întărind înţelegerea cu baronii ei. Margareta semnă fără şovăială. Schenna îi dezvălui apoi pe scurt, în cuvinte liniştite, că în ziua următoare, în timp ce Ioan se va afla la vînătoare, castelul va fi ocupat de trupele baronilor, iar ducelui îi va fi interzisă intrarea. Ea însăşi ar putea să-i aducă la cunoştinţă asta, dacă, la întoarcere, Ioan ar cere s-o vadă. Pentru a nu încălca legea, se vor feri să se atingă de duce. Se vor mulţumi numai să-i refuze orice adăpost în cuprinsul comitatului. Dacă Ioan va părăsi ţara, încheie Schenna cu un zîmbet, nimeni nu-l va împiedica. În rest, adăugă el prieteneşte şi cu adîncă supunere, de data aceasta nu s-a scăpat nimic din vedere. Chiar dacă ducele ar fi prevenit, acţiunea n-ar mai da greş. Seniorul luă scrisoarea semnată, se înclină, ieşi cu paşii săi greoi, inegali, înceţi.

A doua zi, într-o vineri, Ioan plecă la vînătoare cu o mică suită. Vremea — era la începutul lui noiembrie — fu de dimineaţă frumoasă, cerul albastru, dar curînd se lăsă ceaţă şi se porni un vînt

umed, neprielnic. Ducele era posomorit; cele spuse de Margareta despre Agnès nu puteau fi mistuite ușor. Pe deasupra, șoimul lui preferat, un coroi norvegian frumos, cenușiu cu alb, se speriè de o pasăre răpitoare mai mare și nu se mai întoarse. Ducele se ciorovăi cu șoimarul, îl cicăli, țipă.

Și, astfel, puse capăt vînătorii mai devreme, iar spre seară se-ntoarse acasă. La castel găsi puntea mobilă ridicată, poarta încuiată. Se opri uimit, apoi se mînie, începu să ocărască. Sună din corn. Străjerul din turn se arătă la vedere, spuse că nu are poruncă să-l lase pe domnul să intre. Ducelui i se sui sîngele în obraz, răcni cîteva înjurături cumplite la adresa străjerului. În despicătura crenelului unuia dintre turnurile porții apăru deodată Margareta și-i strigă cu vocea ei caldă, gravă că prințul de Luxemburg n-are decît să zbiere mai departe, dar aici nu mai e loc pentru el, să-și caute adăpost altundeva. Poate la Taufers. Ioan ridică arcul. Ducesa pieri mai înainte ca săgeata să ajungă la creasta zidului.

Și iată-l acum stînd în fața porții încuiate, spumegînd de furie, ridicol, în veșmîntul lui de vînătoare. Însoțitorii săi începură să șușotească. Sufla un vînt rece, ploua. Cîțiva dintre slujitorii din Boemia aflați la castel se apropiară de duce, îi povestiră în șoaptă, fără șir, că un număr nemăsurat de mare de tirolezi bine înarmați ocupaseră cetatea și-i azvîrliseră afară.

Ducele mai rămasè un răstimp în fața punții mobile ridicate, ocărîndu-și cu vorbe murdare oamenii care se arătaseră atît de lași. Din cetate se auzirà rîsete, stihuri batjocoritoare:

Cine stă la poartă și vîntul îl bate?
Cerșetor să f e? Jidov? Slugă, poate?
Ba să-l dăm de gol —
E doar amăritul conte de Tirol.

Blestemînd, Ioan plecă în cele din urmă spre Zenoberg. Fu întîmpinat la fel. Se duse la Greifenstein. Aşijderea. Se apropia miezul nopţii. Era obosit de moarte, răguşit de strigăte şi zbierete, zdrobit. Tremurînd jalnic, îşi petrecu noaptea sub cerul liber.

Se crăpă de ziuă. Ducele sări pe cal, murdar, nedormit, cu mădularele îndurerate, lihnit de foame. Nu mai avea în juru-i decît şase dintre oamenii săi, ceilalţi se făcuseră tiptil nevăzuţi.

Ploua fără întrerupere. Însoţitorii îi spuseră că norodul e foarte bucuros de cele întîmplate, rîde, se veseleşte, petrece, îl batjocoreşte pe cel alungat. La urechi îi zumzăiau, ca nişte gîngănii supărătoare, acele stihuri:

Cine stă la poartă şi vîntul îl bate?
Cerşetor să fie? Jidov? Slugă, poate?

Se strecură pe drumuri lăturalnice spre citadelele unor nobili, care-i erau în mod deosebit îndatoraţi. Domnii nu erau acasă, majordomii lor nu aveau nici o poruncă, porţile rămaseră încuiate. În jurul ducelui nu se mai aflau decît patru oameni.

Rătăci fără ţel prin vii, prin păduri. Ploua, ploua întruna. Se crezu urmărit, încercuit. În luptă nu ştia ce e teama; acum, frica scîrbavnică i se strecură în suflet. Nu voia să fie hăituit ca un ciine turbat şi doborît de vreun ţăran, de vreun împuţit de tîrgoveţ. O luă în sus, spre munţi. În cele din urmă ajunse la fortăreaţa izolată a lui Tägen de Villanders. Vicleanul, prudentul baron voia, dacă se poate, să se aibă bine şi cu luxemburghezul, aşa că îl primi. Nu cuteză însă decît să-i dea adăpost, în cea mai mare taină, doar pentru un răstimp foarte scurt. Ioan stătu acolo cîteva zile, sub numele unui oare-

care cavaler Ekk[illegible] se arătă nimănui. Și aici îi vîjîiră în urechi crîmpeie din cupletul acela:

. . . . . Slugă, poate?
Ba să-l dăm de gol —
E doar amăritul conte de Tirol.

Porni la drum noaptea, bălăbănindu-se, urmat numai de doi slujitori. Purta tot veșmîntul de vînătoare. Murdar, năclăit de sudoare, duhnind, se strecură cruciș și curmeziș prin țara lui, călare pe calul istovit, gata să cadă, care nu mai putea lua în copite drumurile lăturalnice mlăștinoase. Cel puțin dac-ar înceta ploaia asta blestemată! Își vîndu giuvaierele pe care le avea la el, armele, cornul de vînătoare, în cele din urmă și calul.

Zgîlțîit de friguri, singur de tot, pătrunse în ținutul patriarhului de Aquileia. Ajunse la Friaul. În palatul patriarhului. Slugile răcniră, izbucniră în hohote de rîs cînd bărbatul acesta jegos le spuse că e ducele de Carintia, conte de Tirol, nepot al Maiestății sale romane. Patriarhul, vrăjmaș al seniorilor feudali tirolezi, acoperit dintotdeauna de favoruri de către casa de Luxemburg, îl primi cu toată cinstea, îl strînse în brațele sale. Anevoie, după mai multe zile, principele istovit, tulburat își veni în fire. Scrîșnind, începu să țeasă planuri pline de răutate, să fiarbă în sufletu-i otrăvuri, să scuipe blesteme și amenințări împotriva țării din care îl alungase nevasta lui.

ecă în cele

CARTEA A DOUA

La München, împăratul Ludovic îl îmbrățișase pe după umeri pe fiul său, margraful de Brandenburg. Se plimba cu el încolo și încoace. Îi vorbea prietenește acestui tînăr întunecat, posomorît. Margraful, deși nu avea decît douăzeci și cinci de ani, arăta ca un bărbat matur. Mustăcioară blondă, ochii cenușii-albaștri, cu o privire încruntată și cam tăioasă, obraz negricios, slab. Moștenise de la tatăl său ceafa lată, era înalt, vînjos. Dar împăratul, masiv, greoi, îl depășea totuși binișor în înălțime. Prin vitraliile colorate pătrundea lumina slabă a zilei de iarnă. Așa cum pășeau încolo și-ncoace, împăratul, cu brațul pe după umerii fiului său, părea că vrea să-l urnească la drum pe cel ce șovăia, se împotrivea.

Nu, nu! Nu poate și nu poate! Pur și simplu inima nu-i dă ghes să se însoare cu Margareta. Are în urma lui o căsnicie de cinci ani cu Elisabeta, principesa daneză. A fost o ființă la locul ei, cam sfrijită, da. Acum a murit, Dumnezeu s-o odihnească. Vrea să rămînă holtei trei-patru ani. În Brandenburg îl zoresc treburile de stat, e nevoie să se îngrijească de propășirea agriculturii și a orașelor, venzii îl necăjesc cu lupte de hărțuială. Să se însoare cu Margareta de Tirol, care și-a alungat bărbatul într-un chip atît de nemaipomenit? Cu ființa asta îngîmfată? Nu, mulțumesc! Tatăl lui, împăratul, îl va găsi întotdeauna gata să-l slujească. Dar să se însoare cu Margareta, nu!

Împăratul își ațintì ochii uriași, albaștri asupra fiului său Împotrivirea acestuia nu-l mira, nu-l scotea

din sărite. Nu era nici o plăcere să te însori cu tiroleza. Să fi fost în locul tînărului, şi el s-ar fi împotrivit la fel. Dar ştia că Ludovic este un fiu bun, un principe cu scaun la cap, care înţelegea că o căsătorie era cel mai de seamă mijloc politic de a atinge un ţel. O împrejurare ca asta nu se va mai ivi. Dacă Tirolul ar trece în mîinile casei de Wittelsbach, atunci hotarele imperiului ar fi desăvîrşite, atunci casa de Wittelsbach ar domni de la Marea Nordului pînă la Adriatica. El înţelegea foarte bine că lui Ludovic i-ar fi plăcut mai mult să răsufle, să rămînă în văduvie cîţiva ani. Dar tocmai pentru asta era principe şi născut din spiţa de Wittelsbach. Nu-şi putea îngădui o asemenea tihnă.

Margraful, îmbufnat, continuă să-şi îngrămădească obiecţiile înciudate. În afară de faptul că această Margareta şi tot ce se-ntîmplă în jurul ei nu-i plăceau deloc, era sigur că papa nu va desface căsătoria tirolezei cu Ioan. Toată creştinătatea va urla ca un singur om, dacă el s-ar însura acum cu nevasta altuia. Împăratul îi răspunse liniştit că el însuşi a dus în spinare o viaţă întreagă excomunicarea şi interdictul; nu-l poate cruţa nici pe fiul lui de aşa ceva. Din păcate, un membru al casei de Wittelsbach nu-şi poate face drum înainte altfel.

Margraful se desprinse din îmbrăţişarea tatălui, se rezemă de masă, în cea mai proastă dispoziţie, îşi mîngîie în neştire mustaţa. Daneza Elisabeta nu fusese o Elena din Troia, un principe nu poate să-şi aleagă nevasta după frumuseţe, asta o ştia şi el. Dar Margareta! Boiul ei grosolan! „Carintia!“ spuse împăratul. Botul acela proeminent! „Tirolul!“ spuse împăratul. Obrajii fleşcăiţi! Dinţii strîmbi, scoşi în afară! „Trientul! Brixenul!“ spuse împăratul.

În timpul acesta, seniorii tirolezi care duceau tratativele intrau călări în München. Era o sol e strălucită, avînd în frunte pe cei dintîi nobili ai ţării: Burgstall, Villanders, Schenna, Ekkehard de

Trostberg. Nu se grăbeau, erau siguri de reuşită, cercetau cu privirile preţăluitoare şi tihnite oraşul luminos, policrom, care prospera repede sub Ludovic, noua reşedinţă, confortabilă, pe care şi-o construia acesta. Cei din casa de Wittelsbach erau oameni circumspecţi, puternici. Ca să nu o păţeşti cu ei, trebuia să te asiguri prin toate mijloacele. Aşa şi procedară tirolezii. Cerură să le fie confirmate toate împuternicirile, hrisoavele, privilegiile. Smulseră cu japca, puseră mîna pe tot ce putură. Cerură dreptul de veto şi controlul asupra măsurilor de guvernămînt. Infuriat, deznădăjduit, margraful de Brandenburg îşi ieşi din fire. Ce-o să se facă el cu o asemenea nobilime, care-l va strîmtora, îl va strînge în chingi, îi va pune piedici în toate? Împăratul îl privi deschis şi sincer în ochi:

— Îmbracă tu mai întîi mantia! Dacă o fi prea lungă, n-ai decît să mai tai din ea.

După întîmpinarea Domnului[1], în miez de iarnă, sub un cer albastru, luminos, măreţul alai al principelui de Wittelsbach porni, în sunet de zurgălăi, prin munţii alb-cenuşii, spre castelul Tirol. Armurile zuruiau, atîrnătorile, aurul şi argintul zornăiau. Uriaşul alai pestriţ — cai, animale de povară, litiere, oameni — înainta domol prin aerul umed din pricina zăpezii. Împăratul, într-o dispoziţie excelentă, fiul său Ludovic, margraful de Brandenburg, fără chef, încă şovăind, dar de pe acum pe jumătate fermecat de mărimea ţării şi de înfrăţirea ei atît de feluriţă, fratele lui mai mic, Ştefan. Ducele Conrad de Teck, bogatul senior şvab, prietenul cel mai apropiat al margrafului de Brandenburg, mohorît, fanatic, muncitor fără odihnă, devotat cu tot sufletul casei de Wittelsbach. Baronii tirolezi. Nobili bavarezi, şvabi, flamanzi, brandenburghezi, fără număr. Episcopii

[1] În ziua de 2 februarie (n.t.).

de Freising, Regensburg, Augsburg. Cei doi mari teologi pe care împăratul îi atrăsese la curtea lui, Wilhelm de Okkam și Marsilius de Padova.

În tot timpul călătoriei, împăratul îi ținu în apropierea lui mai ales pe acești clerici. Vestea proiectatei căsătorii a lui Ludovic de Brandenburg cu Margareta scandalizase toată Europa. Nu numai fiindcă ducesa era soția altui bărbat, ci și pentru că după bunica ei, Elisabeta, era rudă de gradul al treilea cu Ludovic. Papa nu avea de gînd s-o dezlege pe ducesă de această piedică în calea unei noi căsătorii; mai mult chiar, amenințase numaidecît cu excomunicarea și interdictul. Poporul află cu teamă și neliniște de această amenințare. Împăratul însă nu avea deloc chef să dea înapoi în fața curiei papale. Îi opuse papii pe teologii săi. Împăratul însuși era lipsit de învățătură, nu vorbea nici măcar latina; dar nutrea un respect profund față de erudiție. Îi părea sincer rău că bavarezii lui erau atît de încuiați și mărginiți, atît de neînzestrați pentru studiu. Ah, marii învățați, pe care-i atrăsese la curtea lui, Wilhelm de Okkam și Marsilius de Padova, găseau ascultare peste tot în lume, numai în Bavaria lui nu.

Era cuvios, avea o conștiință curată, îi cinstea din inimă pe cei doi domni înțelepți, credea în ei, era convins de știința lor privitoare la cele ale lui Dumnezeu. Așadar, ațintindu-i cu ochii săi uriași, albaștri, îi întrebase pe cei doi teologi dacă obiecțiile papii stau în picioare. Marsilius și Wilhelm puseseră pe hîrtie un raport în care arătase că, din cauza incapacității soțului, căsătoria Margaretei cu Ioan nu se desăvîrșise *de facto*[1], că deci nu există, nu e valabilă. După aceea, rugat stăruitor de împărat, episcopul de Freising, Ludovic de Chamstein, se arătase gata să declare desfacerea căsătoriei dintre

[1] În fapt (lat. — n.t.).

Margareta și Ioan. Din acest motiv, așadar, episcopii bavarezi porniseră și ei în călătorie peste Alpi. Misiunea lor li se părea foarte primejdioasă, se închipuiau ei înșiși înțelepți și importanți. Aveau fețe încordate, transpirau.

Ludovic de Brandenburg călărea alături de Conrad de Teck. Țara, practica ocîrmuirii îl interesau mereu mai mult. Pasionat de economie politică, nici nu-și arunca ochii asupra ținutului, asupra înfățișării deosebite a oamenilor, vorbea cu vocea lui puternică și limpede numai despre suprafețe cultivate, despre posibilitățile de colonizare, drumurile de negoț, împărțirea de ținuturi, metodele de vămuire. Brandenburg sau Tirol — pentru el țara nu era nimic altceva decît un obiect al activității administrative. Aici, totul era în paragină și în neîngrijire. Se va apuca virtos de treabă, cu destoinicie și bunăvoință.

Domnul de Schenna călărea alături de Wilhelm de Okkam. În fața lor — drumul urca domol — se înălțau spatele masiv și ceafa lată a împăratului. Cei doi domni vorbeau despre acesta. Învățatul și abilul teolog lăuda, nu fără oarecare patimă, înclinația împăratului spre lumea ideilor, cinstirea pe care o arăta învățăturii, reconstruirea într-o înfățișare mai veselă a Münchenului, întemeierea Ordinului cavalerilor de Ettal, după modelul lui Parzival creat de Wolfram de Eschenbach. Domnul de Schenna, minte mai ageră, nu era însă de aceeași părere: el vedea în Ludovic de Wittelsbach un tip mult mai modern. Împăratului îi erau mult mai dragi orașele decît castelele, negustătorii decît războinicii, tratatele mai mult decît bătăliile; punea mai mare preț pe cele folositoare decît pe cele cavalerești. Firește, mai avea și unele gusturi de visător, dar acestea erau tradiție, nu expresie a propriului său fel de a fi. Regele Ioan, luxemburghezul, acela era, în ciuda caracterul său schimbăcios, mult mai conservator,

era un cavaler de croială veche, un aventurier. Împăratul, dimpotrivă, se asemăna mai curînd cu tîrgoveții, era un om de astăzi, un om al calculelor. De aceea luxemburghezul va și pune mîna pe mai multe, dar va păstra mai puține, așa că, în timp, cel ce va triumfa va fi împăratul, fiindcă acesta era un copil al epocii sale. Teologul asculta gînditor și împotrivindu-se această vorbire altminteri înțeleaptă, dreptă, ca din cărți. Vedeau în fața lor spatele lat, masiv al lui Ludovic de Wittelsbach. Amîndoi se gîndeau la același lucru, pe care nu-l rosteau: împăratul va acționa întotdeauna numai și numai spre folosul său, va privi întotdeauna cu sinceritate și cu ochii mari pe ceilalți, lumea și pe sine, va pune întotdeauna, cinstit și convins, semnul egalității între dreptate, morală, voința lui Dumnezeu și folosul lui.

Se făcu un popas de noapte la Sterzing, iar a doua zi, în aerul rece, tăios, dar curat și plăcut, pătrunseră în trecătoarea Jaufen. Panta muntelui fusese lăsată în urmă, acum se înainta prin chei. Deodată, calul episcopului de Freising se poticni, se sperie și-și azvîrli călărețul înainte. Episcopul zbură prin aer și, din nefericire, se izbi de o stîncă, frîngîndu-și gîtul. Acum iată-l cum zace, bietul omuleț sprinten, culcat în zăpada înghețată, sub cerul vesel, senin. Scaunul episcopal de la Freising îl ocupase înlăturînd candidatul papei; de astă dată voise, din nou împotriva voinței papei, să desfacă o legătură statornicită prin sfînta taină a cununiei; și iată-l zăcînd în zăpadă, galben, înțepenit și mort. Alaiul pestriț, zgomotos, zornăitor se opri din mers.

— Judecata lui Dumnezeu! murmurară unii dintre cei de față.

Seniorii stăteau cutremurați de spaimă în jurul leșului. Mortul fu înfășurat în pături și purtat pe o targă spre Meran. Mărunțelul, importantul senior pătrunse cu buzele mute în orașul unde voia să aducă la îndeplinire fapta cea cutezătoare și primej-

dioasă a vieții sale. Episcopii de Augsburg și de Regensburg șovăiră în fața rugăminții împăratului de a desface acum ei întîia căsătorie a Margaretei.

Buna dispoziție puse din nou stăpînire pe împărat, cînd pătrunse în castelul Tirol. Avignonul era departe, Benedict n-avea decît să azvîrle împotriva lui anatemele sale neputincioase. Acestea erau vorbe; el avea țara. Unde mai era vreun principe al creștinătății atît de puternic ca el? Reunise cele două Bavarii, avea Brandenburgul, era necontestatul moștenitor prezumtiv în Olanda, în insulele Frisice, în Zeelanda, în Hennegau. De astă dată se adăuga țara din munți, frumoasa, vechea, bogata, vestita țară. Dincolo se afla Italia, sfîșiată, lipsită de putere. Acuma, cînd stăpînea înălțimile Alpilor, o avea bine în mînă. Frumos castel Tirolul! Bun, solid castel Tirolul!

Adunați în anticameră, seniorii îl auziră pe împărat cîntînd înăuntru cu voce limpede și tare.

— Intonează cîntece ca regele David în fața chivotului legii! spuse episcopul de Augsburg.

Împăratul, însă, în camera lui, singur, privea țara albă, scăldată în lumină, se bătea cu palmele peste coapse, cînta mici cuplete vesele, grosolane și îndrăznețe, așa cum se cîntau prin crîșmele satelor sale bavareze.

Peste două zile, împăratul însuși celebră căsătoria margrafului Ludovic cu ducesa Margareta. Spre marea mînie a țării și a întregii Europe. După încă o zi, în orașul Meran, îi investi pe tinerii căsătoriți cu Carintia și Tirolul. Era înveșmîntat cu hlamida imperială. Conrad de Teck ținea spada imperiului, Arnold de Massenhausen, sceptrul, seniorul de Krauss, globul imperial. Margareta era încărcată cu podoabe, veșmintele ședeau țepene pe ea, cusute de sus pînă jos cu nestemate; arăta de-a dreptul înlemnită și lipsită de viață.

În castelul de la Viena, Albrecht cel Olog și Ioan de Boemia purtau o lungă convorbire. Felul în care Ludovic de Wittelsbach pusese mina pe Tirol îi apropiase din nou pe luxemburghez și Habsburg. Împăratul, omul ăsta fără rușine, furase nu numai Tirolul, ci își investise fiul și cu Carintia, pe care o stăpînea Habsburgul și pe care împăratul însuși îl ajutase pe acesta s-o cucerească. Cei doi principi erau mai puțin mirați și furioși din cauza obrăzniciei, cît mai ales din pricina unei asemenea nebunii a lui Ludovic de Wittelsbach.

Albrecht luase toate măsurile trebuitoare, ca să-și apere Carintia. Principele cel olog îndeplinise în Carintia încă o dată, el însuși, tradiționalele ceremonii de înscăunare, deși lui îi erau de două ori împovărătoare; o făcuse, spre a-și asigura popularitatea.

Ioan de Luxemburg cel orb avea mai multă fantezie și planuri de perspectivă mai largi. Acest Tirol, cel mai frumos fruct pe care-l culesese pentru sine neobrăzatul și necioplitul Ludovic de Wittelsbach, purta în miezul lui un vierme. Ologul Albrecht, cu îmbrăcămintea și pieptănătura cam neîngrijite, se uita cu interes, cu o ușoară și silnică admirație la regele cel orb, care stătea în fața lui dîrz, elegant și foarte îngrijit și-și dezvăluia cu înlesnire, dar precaut planurile neguroase și îndrăznețe. Nu, împăratul nu se va bucura multă vreme de noua lui țară. El, Ioan, e în fond un om împăciuitor. Pînă acum i s-a împotrivit lui Ludovic cînd a fost necesar, cînd i-au cerut-o interesele, dar fără ură și patimă. De aci înainte va fi altfel. E plin pînă-n gît descîrbă și mînie din pricina acestui ultim renghi grosolan, ordinar, a acestei lăcomii și obrăznicii prostesc de arogante, față de el și de alții. Mînia cavalerului și a aventurierului se dezlănțuise împotriva micului tîrgoveț.

Noul papă, Clement al VI-lea, care nu era un teoretician ca răposatul Benedict, nu, ci un principe, și senior, și politician strălucit, cunoscător în ale lumii, se afla în strînsă prietenie cu el și cu fiul său Carol, era profesorul și confidentul cel mai apropiat al lui Carol. Căsătoria lui Ludovic a trezit pretutindeni indignarea împotriva împăratului. Dacă noul papă va porunci acum să se rostească de pe toate amvoanele excomunicarea și interdictul împotriva împăratului, o asemenea afurisenie nu va fi luată drept o măsură politică, ci va fi încuviințată din toată inima de creștinătatea întreagă. Principii electori, orașele, poporul se vor opune împăratului, asta i-au și spus-o cei din suită. Dacă, apoi, fiul său Carol va fi ales, cu ajutorul Avignonului, rege roman, el, Ioan, poate pune pe picioare o ligă de nebiruit împotriva lui Ludovic.

Albrecht își freca în neștire obrazul prost bărbierit, asculta pe gînduri expunerea celuilalt. Acestea erau planuri cu temelii mai solide decît proiectele obișnuite ale luxemburghezului; dar ele însemnau trecerea la atac, o luptă inevitabilă. El, Albrecht, nu avea nici un chef să se amestece în treaba asta. Nu mai era tînăr, se cumințise, scotea sabia numai cînd nu se putea altfel.

Și așa ședeau împreună cei doi puternici principi, care stăpîneau mai mult de jumătate din Europa centrală; orbul trăgea de olog, dar nu-l putea convinge să primească decît o alianță defensivă.

Apoi, cînd întrevederea luă sfîrșit, Ioan se întinse, se ridică să plece, pipăi, orbul, de-a lungul pereților, dar nu găsi ușa. Albrecht ar fi putut să-i spună unde e, dar nu ședea în puterea lui, a ologului, să-l ajute pe cel ce bîjbîia. Amîndoi rîseră atunci mult și din toată inima, pînă cînd cineva din suită deschise de afară ușa.

Mari nenorociri se abătură asupra țării din munți,

pedeapsa lui Dumnezeu, fiindcă ducesa își bătuse joc cu atîta grosolănie de sfînta taină a căsătoriei.

— Plăgile Egiptului! strigară partizanii papei, de-a latul întregii Europe.

— Plăgile Egiptului! murmură îngălbenit poporul, care începu să geamă, să-și bată pieptul, să postească.

Mai întîi, ca o nouă pedeapsă pentru păcatele oamenilor, se rupseră zăgazurile cerului, se porni un al doilea potop.

— Vai vouă! Vărsătorul revarsă ploi deucalionice[1]! cită abatele Ioan de Viktring pe un latin din vechime.

Ca și cînd toate fluviile Europei s-ar fi revărsat peste țară, copaci, sate, livezi, oameni fură luați la vale. Innul căra cu sine poduri, turnuri, case, ținutul Etschului, aflat mai jos, părea un lac, de la Neumarkt la ogoarele de sub Tramin se mergea cu barca.

În același an, pîrjoluri cumplite, izbucnite unul după altul, nimiciră orașele Meran, Innsbruck, Neumarkt. Dar ceea ce fu lucrul cel mai îngrozitor și cel mai ciudat, care îi înlemni pe oamenii din popor, fură uriașele stoluri de lăcuste ce pustiiră în aceeași vară țara. Veniră din răsărit.

După ce lăsară golașe Ungaria, Polonia, Boemia, Moravia, Austria, Bavaria, Lombardia, se năpustiră asupra înfloritorului Tirol. Zburau în stoluri atît de dese, că nu se mai zărea soarele. Zburau ziua și noaptea, și totuși, ca să parcurgă la vale malul Etschului, avură nevoie de douăzeci și șapte de zile.

Norodul îngrozit tîra în procesiuni statuile de sfinți, se ruga, înălța mîinile spre cer. Parohul de la Kaltern dădu în judecată gîngăniile, care fură osîndite de o curte cu juri, printr-o sentință legală,

---

[1] În mitologia greacă, Deucalion și soția lui, Pyrrha, au fost singurii supraviețuitori ai potopului prin care Zeus a vrut să nimicească neamul omenesc (n.t.).

în toată forma, le anatemiză din amvon. Erau niște lăcuste uriașe, cu dinți sclipitori ca pietrele prețioase, astfel că femeile își împodobiră cu ei îmbrăcămintea. Stolurile care devastară ținutul Innului erau de două ori ciudate. Conducătorii, cu puține alte lăcuste, soseau cu o zi înainte, căutau locurile potrivite pentru grosul stolului. Plecau apoi în formații, cu o disciplină militară. Rodeau tufe și copaci, rodeau toată verdeața, paiele, grăunțele, meiul, butucii, tulpinile. Cînd în cele din urmă își luau zborul, pămîntul era negru și cenușiu, ca ars.

Ducesa Margareta călătorea prin pasul Arlberg. La Sankt Anton, printre oamenii din popor care căscau gura se afla o fetiță de unsprezece-doisprezece ani, cu mama ei. În timp ce trecea alaiul copila strigă cu însuflețire, în gura mare:

— Mamă! Mamă! Care e milostiva doamnă ducesă? Aia lungă și uscată, sau ailaltă, botoasă?

Mama, o femeie tînără, vînjoasă, plăcută la înfățișare, rînji, se făcu roșie, o lovi pe fată:

— Ține-ți fleanca, purcico!

Oamenii din jur făcură haz, copila începu să zbiere, vorba ei trecu din gură în gură. Zbură de-a lungul și de-a latul țării, zbură mai departe, iar în curînd toată creștinătatea n-o mai numi pe ducesa cea urîtă decît Botoasa. Margareta auzi de asta și acceptă porecla cu o anumită intenție liniștită și amară. Cum să-și numească noul ei castel? Bruneck? Neugrafenburg? Îi spuse castelul Botoasa.

Margraful Ludovic ședea împreună cu prietenul său, ducele Conrad de Teck, avînd în față socoteli și zapise. Tînărul, rigidul margraf confrunta cu chibzuială cifrele și realitatea; masivul duce de Teck, ceva mai în vîrstă, cu o înfățișare milităroasă, îl asculta atent. Era în armură, nemișcat, în timp ce margraful nu se putea stăpîni să nu dea cu pumnul în masă, peste hîrtiile care foșneau.

Chipul său hotărît, slab, dur, cu ochi albaștri lipsiți de strălucire, cu pielea oacheșă, tăbăcită de vînt, cu părul blond cam rar, mai scurt decît cerea moda, cu mustața blondă, arăta supărat și foarte iritat. Întotdeauna i-a socotit pe baronii tirolezi drept niște jefuitori vicleni și înșelători. Totuși nu se așteptase ca și sub stăpînirea lui să îndrăznească a săvîrși pe față asemenea rapturi neobrăzate, să vîre în buzunarele lor, ca de la sine înțeles și cu un aer nevinovat, nu jumătate, ci nouă zecimi din veniturile ce i se cuvin lui, iar la depunerea socotelilor nici măcar să se ostenească a ascunde toate acestea. Asta-i o culme a lăcomiei nerușinate. Baronii au știut să fie prevăzători. Și-au asigurat dinainte amnistia pentru infracțiunile în administrație și nici nu pot fi controlați decît pe ascuns, iar cum toți sînt înrudiți între ei, un asemenea control rămîne doar formal.

Masivul Conrad de Teck, cu o înfățișare militărească și cu obrazul ras, îl lăsă pe margraf să spună tot ce-avea pe inimă. Apoi zise:

— Pune-le mîna-n piept! Acorduri, amnistie — fleacuri! Ia-l pe unul de guler! Lasă-i pe ăilalți să reclame, să protesteze! Cînd or vedea că n-ajung la nici un rezultat, or să se domesticească numaidecît.

Cu un zîmbet reținut, margraful îi întinse prietenului său un petic de hîrtie: ordinul de arestare împotriva lui Volkmar de Burgstall. Dar hîrtia nu era semnată.

— Sînt sigur că tata n-ar face-o, spuse el. Poate să iasă al naibii de prost. N-am pe ce mă sprijini.

Conrad de Teck îl privi cu ochii lui căprui-întunecați și zise scrîșnind:

— Asigură-ți o acoperire.

Ludovic îi întoarse privirea, sună din clopoțel, porunci:

— Doamna ducesă.

Pînă să vină Margareta, cei doi bărbaţi rămaseră tăcuţi. Ludovic n-avea nici o taină faţă de prietenul său; acesta ştia bine cum stau lucrurile între el şi Margareta. Stăteau aşa, că din neîncrederea şi antipatia de la început crescuse o camaraderie rece, dar binevoitoare. Margareta era deşteaptă, nu încerca să i se vîre în suflet, nu făcea pe sentimentala şi nu-i cerea nici lui aşa ceva. O astfel de comportare se potrivea foarte bine cu Ludovic· felul său de a fi, rigid şi sobru, era singura atitudine din partea unui bărbat care în anii aceştia n-o scotea din sărite pe Margareta. Ludovic se obişnui pe încetul cu ciudata ei amorţeală, ca şi cu urîţenia ei, iar asta se întîmplă fără n ci o notă de dispreţ, chiar dacă şi el, ca toată lumea, o numea pe Margareta, de pildă cînd vorbea cu Conrad, Botoasa.

Trecu un răstimp, pînă să vină Margareta. Fiindcă nu apărea niciodată altfel decît în îmbrăcămintea fastuoasă de ducesă. Purta o rochie grea, din stofă cafenie, împodobită cu mult aur, obrazul ei părea o mască din pricina fardurilor şi a pudrei, chiar şi mîinile îi erau fardate. Margraful îi puse înainte documentele, îi arătă în cîteva cuvinte cît e de îndestulător mai ales materialul împotriva lui Volkmar de Burgstall. Margareta văzu aievea în faţa ochilor pe posomorîtul, vînjosul Volkmar, îi văzu lăcomia făţişă şi brutală înscrisă pe chip. Omul acesta pusese mîna lui grosolană pe ce putuse, îl împinsese înainte, în lupta împotriva luxemburghezului, pe tînărul Rottenburg, pe veselul şi nevinovatul Albert, iar el însuşi se ascunsese, laş şi perfid, în colţurile scîrboase, ca de pivniţă, ale castelului său. Sub crusta de fard, obrazul ducesei rămase încremenit şi fără expresie.

— Arestaţi-l! spuse.

Chiar şi Conrad de Teck o privi cu surprindere:

— Sînteţi o femeie curajoasă, doamnă ducesă!

— De vreme ce aceasta vă e dorinţa, zise margraful, compatrioţii dumneavoastră va trebui să stea liniştiţi, cînd o voi îndeplini.

O rugă să semneze şi dînsa ordinul de arestare. Margareta semnă.

Burgravul Volkmar fu arestat, i se deschise un proces. Un asemenea procedeu împotriva celui dintîi nobil al ţării făcu mare vîlvă. Baronii, tremurînd fiecare pentru el însuşi, se strînseră cot la cot; la miazăzi tună şi fulgeră episcopul de Trient, la apus, episcopul de Cuera. Conrad de Teck, în seama căruia fusese lăsat prizonierul, nu dădu nici un pas înapoi. Învinuiri, confiscarea bunurilor, interogatorii, torturi. La pronunţarea sentinţei nu se mai ajunse. Burgravul muri mai înainte, în temniţă, pe neaşteptate. Ţara murmură, vru să se revolte, dar nu îndrăzni, se plecă, tăcu.

Cînd auzi vestea morţii subite a lui Volkmar, Margareta tocmai se afla în faţa mesei de toaletă. Domnişoara de Rottenburg, care-i pieptăna părul, începu să gîfîie, să tremure, pieptenele îi scăpă din mînă.

— Continuă! zise Margareta, şi vocea ei plină, gravă era indiferentă şi neşovăielnică.

Ducesa privea din loggia castelului Schenna peste ţara scăldată în soare. Iacob de Schenna stătea în faţa ei. Deasupra capetelor lor, pe pereţi, păşeau cavalerii în haine pestriţe.

Era plăcut să asculte vocea ostenită, înţeleaptă a lui Schenna. Frazele lui limpezi, rostite fără nici un patetism, i se păreau o baie caldă. Margraful voise să-l atragă în serviciul său. Totuşi, domnul de Schenna lăsase demnităţile diplomatice, lanţurile de aur ale onorurilor, fraţilor săi Petermann şi Estlein; el însuşi era, firesc, oricînd gata să dea un sfat, dar o slujbă nu-şi lua.

Vorbea despre margraf, ca în multe alte rînduri.

— Nu, spuse el, arătînd spre cavalerii zugrăviți pe pereți, nu are nimic din însușirile acestora. Cînd vede o pădure, nu se gîndește la vreun monstru care și-ar putea avea sălașul acolo, nici la vreo doamnă pe care o stăpînește vreun uriaș și pe care ar trebui s-o scape. El chibzuiește cît de mare este prețul lemnelor pădurii, dacă face să transporte lemnul în cel mai apropiat oraș, ca să dea acolo avînt construirii de case. Piticii, margraful nu i-a văzut niciodată; nici nu se vor mai reîntoarce, cîtă vreme va domni el. Nici nu se va lupta în arenă ca regele Ioan. Nu se va lăuda niciodată că a luat parte la optsprezece sau la douăzeci de turnire victorioase într-un an, că are armura cea mai la modă, că a fost de cît mai multe ori la Paris. Dar se va îngriji ca numele să-i apară rareori în corespondența lui *messer* Artese din Florența, ca negustătorii să-și poată face transporturile în siguranță, ca în oraș să fie înscăunată o ocîrmuire solidă și de bună-credință.

Stăruia asupra temei lui favorite. Vechile timpuri s-au dus. Cavalerismul și moravurile cavalerești nu mai au preț, ceea ce a mai rămas din ele astăzi e doar maimuțăreală. Nu mai poți să-ți iei pur și simplu lumea în cap și să te bați cu unul sau cu altul; te umflă numaidecît zbirii. În timpurile acestea serbede nu mai puteai să cîștigi avere și onoare cu aventurile. O fi fost poate mai frumos pe vremuri, mai multă culoare, mai multă cinste. Dar lumea a devenit mai complicată. În locul castelului a apărut orașul, în locul inșilor puternici, organizația. Dacă un cavaler rătăcitor ar cere adăpost, mîncare și băutură, i s-ar pretinde — Cristoase Dumnezeule! — plată. Nu acestui cavaler îi aparține viitorul, ci tîrgoveților, nu armei, ci mărfii, banului. Colinde pămîntul, cît de măreți,

domni ca regele Ioan; ceea ce săvîrșeau ei era lipsit de trăinicie. Trăinicie aveau micile, potolitele, grijuliile bresle, preocupate de cîștiguri, din orașe; acestea construiau încet de tot, construiau cu teamă, dar construiau bucățică cu bucățică, puneau piatră peste piatră, fără întrerupere.

Margareta era convinsă de adevărul acestor spuse. Nu le trăise, adînc și îngrozitor, ea însăși? Ce era iubirea? Ce erau aventurile? Îl zdrobeau pe om, îl făceau praf și pulbere, lăsau în urma lor răni și pustiu. Gînduri, pe care le gîndise și mai înainte, se orînduiau mai bine, deveneau concrete, i se amestecau în sînge. Uriția ei era un dar, era îndrumarul prin care Dumnezeu îi arăta calea cea bună. Cavalerismul, aventurile, acestea erau spuma multicoloră de deasupra, erau aparența. Îndatorirea ei era să clădească pentru viitor. Orașe, negoț și meșteșuguri, șosele bune, ordine și lege. Îndatorirea ei nu erau sărbătorile, călătoriile, dragostea; îndatorirea ei era politica plină de chibzuială și calmă.

Felul de a fi al margrafului se potrivea întru totul cu asemenea principii. Margareta recunoștea, știa, simțea cît era el de mărginit și pedant. Dar îi prețuia destoinicia, putea să aibă încredere în el, se obișnuise cu însușirile sale cum te obișnuiești cu ceva prietenos, de care anevoie te-ai putea lipsi. Soții erau mult împreună, mîncau împreună, dormeau împreună. Lucrau împreună. Între ei domnea buna înțelegere. Gîndurile lor se împleteau. Margareta era aceea care lua inițiativa, dar așa ca să nu se bage de seamă, astfel că nu se putea deosebi cine conducea și cine era condus. Adesea, în convorbirile lui cu Conrad de Teck, margraful spunea, recunoscînd meritele soției lui:

— Da, nevastă-mea, Botoasa.

Totuși, Margareta rămase închisă în sine, crusta în care se învelise nu putea fi înlăturată, toate

acestea, firește, cu păstrarea unei desăvîrșite și probe politeți. În al doilea an al căsniciei sale, ducesa rămase grea. Datorită acestei împrejurări, felul ei de a fi deveni mai deschis, vocea plină, gravă, suna mai cald, dar înstrăinarea și rigiditatea nu o părăsiră cu totul. Rămase departe de orice dorințe vii și exaltate, cumpătată, fără porniri de voluptate. Văzu că pruncul, o fetiță, nu era nici frumos, nici urît. Avea fruntea energică și colțuroasă a tatălui și — slavă Domnului! — gura tot a lui, nu a ei. Se îngriji de copil cu devotament matern, îndeplinindu-și îndatoririle în chip desăvîrșit, dar fără afecțiune.

Papa luă brațul margrafului Carol de Moravia-Luxemburg într-al său și-l purtă pe principe, plin de ardoare și vorbindu-i, încolo și încoace, prin încăperea confortabilă. Afară, deasupra albului oraș Avignon ardea un soare luminos și puternic. În palatul papal domnea o umbră plăcută și nu era prea cald. Clement al VI-lea, cu fața brună, energică, foarte arătoasă, ale cărei contururi erau subliniate de umbrele albăstrui ale bărbii rase, nutrea sentimente de gingașă și părintească grijă față de tînărul principe, pupilul lui cel mai luminat la minte. Carol prevestise că dînsul va purta tiara papală, el că principele își va pune pe creștet coroana de împărat roman.

Da, și acum se ajunsese aici. Ludovic de Wittelsbach, ursul ăsta bădăran, cu prea mare lăcomie și-a pus laba pe toate prăzile. Cu ultima halcă, Tirolul, trebuie să se înece și să moară sufocat. Principii electori, orașele din Imperiul roman n-au decît să se pună la adăpost, cu și mai mare prudență și mîrșăvie, față de controlul curiei papale; duhoarea împuțită care răzbate din treaba asta cu Tirolul le înțeapă tuturor nasul în asemenea măsură, încît nimeni n-ar putea rămîne alături de

uzurpatorul Ludovic de Bavaria. Da, acum n-are decît să se umilească împăratul Ludovic de Wittelsbach. Smerit, scîncea în fața scaunului papal, își recunoștea lungul izvod al ticăloșiilor, era gata să-l semneze și să facă act de supunere. Clement zîmbi, își strînse mai tare învățăcelul pe după umeri. Bavarezul venea prea tîrziu. El, Clement, și pronunțase în fața consistoriului solemn marea excomunicare bisericească, după cum apucase să ceară colegiului principilor electori să aleagă un nou rege. Dacă iubitul său elev Carol de Luxemburg pleacă mîine spre Rin, la Rhense, unde are loc alegerea, se poate încredința; papa a făcut totul, prin binecuvîntări și afurisenii, ca profeția în legătură cu coroana imperială să se împlinească.

Cîteva zile mai tîrziu, majoritatea principilor electori își dădeau votul pentru Carol de Luxemburg. Din cei cinci principi care l-au ales, cel dintîi era tatăl său, al doilea era unchiul său, al treilea un episcop fără eparhie și seniorie, al patrulea și al cincilea oameni cumpărați cu aur greu.

După ce președintele colegiului, arhiepiscopul Balduin de Trier, îi aduse la cunoștință rezultatul votului, Carol primi îmbrățișarea tatălui său și urările de noroc ale principilor electori. Trimise apoi un curier grabnic la papă. În sfîrșit, după aceea, singur, bărbatul înalt, uscățiv, întinse brațele, respiră adînc. Era rege german ales, în curînd împărat roman. Nu semăna cu tatăl său, orbul, cavalerul. Nu va căuta să strălucească și să împrăștie în vînt ceea ce obținea. Va păstra, va stăpîni ceea ce are. Nu semăna, însă, nici cu bavarezul, încetul, pedantul, burghezul. În el se reuneau cetatea și orașul, asta era: militar și gospodar. Să smulgi doar teritorii, ce măreție e în asta? E cu mult mai de seamă să le cultivi, să le frămînți. Să clădești biserici, să întemeiezi orașe, să strîngi recolte, să

sprijini arta, știința. Să strîngi și să cultivi totul: țări, orașe, titluri, castele, învățați, relicve, obiecte de artă. Era oare înfumurat? Era lacom? Nu, în aceasta stau îndatoririle sale de principe, chibzuite și recunoscute de toată lumea. Bărbatul uscățiv, vînjos, se așează la masa de scris. Așternu cîteva directive, schiță o schemă, un canon al guvernării sale. Notă științific virtuțile pe care voia să le pună în practică, apoi cerințe, planuri. Le puse în ordine: numărul unu, doi, trei. Lucră astfel multe ore, pînă tîrziu în noapte.

După o vreme părăsi cele scrise. Nu se ascundea totuși aici nițică îngîmfare? Era un om cucernic, îngîmfarea e un păcat. Se va pocăi. Începu să adune cu patimă relicve: spini din cununa lui Cristos, veșminte, țeste, brațe de sfinți. Din Pavia i se oferiră rămășițele sfîntului Veit. Sfîntul era mult prea scump. Spre pocăință, deși i se cerea un preț nerușinat de mare, va cumpăra totuși relicvele.

In fața Margaretei ședea un om mărunt, gras, zdrențăros; era foarte umil, vorbea gutural, cloncănind. Se numea Mendel Hirsch. Era evreu. În timpul prigoanei puse la cale de frații Armleder fugise din Bavaria la Regensburg, și acolo fusese luat sub protecție de oraș. Din cele o sută douăzeci și șapte de comunități evreiești măcelărite atunci el era unul dintre puținii supraviețuitori. Acum avea un salvconduct al împăratului și, din prevedere, și unul din partea contraregelui Carol.

Ducesa nu văzuse niciodată de aproape un evreu în carne și oase. Îl cerceta deci cu atenție și cam cu silă pe bărbatul gras, care, îmbrăcat în caftan cafeniu și cu pălărie ascuțită, se zbuciuma în fața ei, tremurînd repede, hîriind din gît, țopăind caraghios. Așa arată deci nația asta blestemată de Dumnezeu, care-l ucisese pe Fiul Domnului, batjocorea sfînta împărtășanie, chinuia îngrozitor copii nevi-

novați. A auzit adesea despre oamenii ăștia străini, dezgustători, și nu demult, cu prilejul ultimelor măcelăriri ale evreilor, a stat de vorbă amănunțit despre toate astea cu abatele Ioan de Viktring. Stareţul nici nu aprobase, nici nu condamnase prigoanele. Asupra poporului lovit cădea blestemul străvechi pe care și-l chemase asupră-i el însuși: „Cadă sîngele lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!" Abatele ridicase din umeri și citase un clasic din vechime: „Vai mie, nefericitul! Mult mă tem, căci multe rele am făptuit!"

Margareta găsea încheierea asta cam simplistă. Firește, un om care combătea astfel o prigoană împotriva evreilor acționa poate împins de zeul de a-l sluji pe Dumnezeu. Poate. Sigur era, însă, că el cîștiga mult din asta. Căci exista oare un mijloc mai bun de a se descotorosi de creditorii evrei decît acela de a-i ucide? De ce, dacă era folositor și potrivit ca ei să fie nimiciți, tocmai cei mai înțelepți stăpînitori bisericești și lumești interveneau în favoarea lor? Legile lui Frederic al II-lea de Hohenstaufen, bulele lui Inocențiu al IV-lea dovedeau o cu totul altă concepție decît a acestui de treabă abate. Iar Clement, care domnea acum — era dușmanul ei, dar al naibii de deștept —, de ce îi apăra cu atîta hotărîre prin bule și legi strașnice?

Margareta se uita la omulețul care se istovea în fața ei. Mendel îi povestea despre întîmplările jalnice prin care trecuse. Cum oamenii de-un neam cu el fuseseră înghesuiți în casele lor de rugăciune și arși de vii, cum alții fuseseră vîriți în saci îngreuiați cu pietre și înecați, nenorociții, în Rin, cum fuseseră schilodiți, torturați, sugrumați, cum femeile au fost batjocorite în fața bărbaților legați de țăruși, cum copiii străpunși cu sulița erau atîrnați ca niște steaguri la ferestrele caselor aprinse. Povesti toate acestea pe nerăsuflate, cu multe amănunte înduioșătoare, gesticulînd; cuvintele lui pline

de culoare, lălăite se rostogoleau unul peste altul, el zîmbea dezvinovățindu-se, acuzînd, resemnat, amesteca în povestire fraze glumeţe, invoca pe Dumnezeu, își răsucea nervos în fuioare barba spălăcită, își legăna capul. Ducesa îl asculta în tăcere; într-un colţ şedea, adus de spate, domnul de Schenna, cu ţinuta lui urîtă, privind cu atenţie la omuleţul atît de însufleţit şi caraghios.

Mendel Hirsch o rugă pe ducesă să-i îngăduie a se stabili la Bozen. Plecase spre coreligionarii săi din Livorno. Dar acum, cînd oraşele şi pieţele Tirolului înfloreau, i-a dat prin cap că aici ar fi un teren mai bun, mai nefolosit.

— Negoţ de tranzit, preamilostivă ducesă! spuse el. Negoţ de tranzit! Tîrguri! Pieţe! Pe-aici trec marile şosele dinspre Lombardia către Germania, dinspre ţările slave către cele romane. De ce să fie Trientul, Bozen, Riva, Hall, Innsbruck, Sterzing, Meran mai rele decît Augsburg, Strassburg?

Episcopii de Brixen şi Trient s-au şi arătat gata să acorde evreilor protecţia lor şi privilegii. Cu milostiva îngăduinţă princiară va face ca negoţul să propăşească aici repede. Să intre în ţară bani, bani mulţi, bani grei. Dispune de capital îndestulător. Își oferă serviciile cu mai multă dărnicie decît domnii din Veneţia şi Florenţa. Va exporta vin, ulei, lemn; va importa mătase, blănuri, spade, lînă spaniolă, giuvaiere, aurărie maură; din răsăritul slav, va aduce piei şi, înainte de toate, chiar robi. De-aşa ceva nu e nevoie aici? Sînt destui ţărani şerbi? Nu? Bine, nu. Dar sticlă, de aşa ceva e trebuinţă, sticlă siciliană, el are legături excelente. Şi de postav vopsit e nevoie. Şi de scorţişoară, piper, mirodenii. Va aduce de toate. Numai să i se îngăduie s-o facă.

Margareta îi spuse că va lua în considerare cererea lui. După ce Mendel plecă, ea chibzui îm-

preună cu Schenna. Acestuia îi plăceau mult proiectele evreului. Desigur că trebuie să i se dea îngăduința, să se caute a-l reține aici. Asta e epoca cea nouă, asta readuce viață în țară. La turnir, domnul Mendel Hirsch n-ar face desigur o figură frumoasă; baronii, chiar și tîrgoveții vor încrunta sprîncenele. Dar tocmai din pricina înfumurării lor trîndave, omul ăsta iute și vioi trebuie vîrît în cuibul norodului atît de leneș.

Și, astfel, evreul Mendel Hirsch sosi la Bozen. Veni cu o droaie de fii, fiice, gineri, nurori, nepoți, cu trei sugaci și o bunică bătrînă cît veacul, care mormăia mereu. Toată liota asta mișună pe străzile Bozenului, cu ochi migdalați, cu picioare sprintene, gălăgioasă, privind casele colorate și arătoase, zidurile, porțile, piețele, oamenii, evaluînd, apreciind în gura mare, cu vorbe și gesturi repezi.

Nu se poate spune că cetățenii din Bozen l-au primit chiar cu însuflețire pe evreul Mendel Hirsch. Mai mult chiar, a fost mai întîi nevoie de somația severă a margrafului — care, ca și tatăl său, împăratul, îi socotea pe evrei drept un neam folositor statului și-i ocrotea — pentru ca să-i dea nimic mai mult decît adăpost. Și chiar și apoi îl tratară cît se poate de grosolan și bănuitor, își chemau copiii de pe ulițele pe care trecea, își ștergeau mînecile cînd îl atingeau, îi strigau înjurături și batjocuri, aruncau după el cu noroi. Bărbatul gras și vioi se făcea că nu aude nimic, se curăța cînd îl mînjeau, surîdea, își pieptăna barba cu degetele. Dacă se purta cineva prea urît cu el, își legăna capul și făcea: „Ei!. ei!“ Rămînea mereu tot atît de umil, se reîntorcea acolo de unde fusese alungat. Își cumpără o casă, încă una, a treia. Soseau pentru el mărfuri, se strîngeau în grămezi, mărfuri străine, frumoase, în cantități cum nu se mai văzuseră, și nu prea scumpe. Cumpăra ceea ce i se oferea, prețăluia repede, sigur, avea întotdeauna

bani, plătea pe loc. Negustătorii localnici se uitau chiorîș, ceilalți orășeni se obișnuiră cu evreul, îl mai înjurau încă, dar mai mult din deprindere, nu din convingere.

Cînd Mendel Hirsch avea mărfuri noi deosebit de frumoase, postavuri, blănuri, giuvaiere, le aducea mai întîi ducesei și domnului de Schenna. Amîndoi ședeau de vorbă cu plăcere cu omul acesta umblat prin lume, care cunoștea bine drumurile, mărfurile, oamenii, stările de lucruri și le privea dintr-un unghi de vedere cu totul altul, neobișnuit. Cînd într-o convorbire serioasă îi se adresau vorbe umflate, făcea o mutră acră; pentru cavalerism, turnire, steaguri și alte lucruri asemănătoare nutrea un dispreț blajin și surîzător, de care Schenna își dădu seama și se înveseli. Mendel spunea: „De ce să tot zăngăni ca să-ți faci dreptate? Las-o nițel mai ieftin și te descurci.“ În fața lăncilor, sulițelor, armurilor devenea nervos și sperios. Odată, cînd își vestise sosirea la ducesă, nu mai veni la castel, fiindcă pe drum se aflau mulți ostași.

— E las, spuse Margareta.

— Firește, vorbi Schenna. Dacă ar purta spadă, s-ar tăia singur. Dar el colindă neînsoțit și fără arme în mijlocul unui popor care-l urăște, și armura lui nu-i decît salvconductul margrafului.

Margareta află că Mendel citea seară de seară din jerpelitele lui cărți ebraice, că-și învăța copiii cele scrise acolo. Auzi despre ciudatele lui obiceiuri, despre șalul și despre filacteriile lui folosite ca să se roage, despre alte feluri de mîncare. Îi ceru amănunte. Politicos și hotărît, el refuză să răspundă. Asta îi plăcu ducesei. Mendel era urît și altfel decît ceilalți oameni. Parcă ar fi fost învelit într-o crustă. Ea era Botoasa, el era jidovul.

În timpul săptămînii, evreii își făceau negoțul din zorii zilei pînă tîrziu în noapte. Nici o afacere

nu era pentru ei prea neinsemnată, așteptau ore întregi, neobosiți, pentru orice. Se umileau cît se poate, se-ncovoiau, nu se apărau dacă se repezea cineva după ei, dacă erau scuipați. Dar de vineri seara se închideau în casele lor, și în timpul sabatului nu se mai mișcau pentru nimeni, fie și seniorii cei mai mari, chiar dacă era vorba de cel mai de seamă negoț. Norodul se-ngrămădea în fața ușilor lor încuiate, rostind amenințător: „Aștia fac vrăji și meștereli afurisite. Farmece, solomonii nelegiuite și blestemate!" Evreii nu luau în seamă amenințările, țineau ușile și ferestrele bine închise.

În aceste zile, Mendel Hirsch obișnuia să aprindă sărbătorește multe lumînări, își schimba caftanul cafeniu și pălăria ascuțită cu veșminte frumoase din stofe vechi și căciuli splendide, nevasta, fetele și nurorile lui se îmbrăcau și ele cu rochii scumpe. Apoi, cu vocea lui urîtă, guturală, Mendel cînta psalmi și rugăciuni, iar copiii cîntau cu el. Se plimba încolo și încoace prin casă, ședea, mînca bine, se bucura cu copiii săi de bogăția adunată. Citea cu glas tare un verset din *Biblie*, îl tălmăcea cu isteține, îl potrivea la întîmplările zilei. Casa strălucea de podoabe, în odăi pluteau miresme scumpe. El punea mîna pe creștetul copiilor, îi binecuvînta, urîndu-le să ajungă ca Manasse și Efraim[1]. Se plimba tihnit prin casa lui, își pieptăna barba cu degetele, se legăna, zicea: „De sabat, toți copiii lui Izrael sînt copii de principe".

Margraful îi spuse Margaretei:

— A fost bine că i-am statornicit pe evrei în țară. Aduc bani, mișcare, dau vînt la treburi. Însă e cu totul de înțeles că poporul nu poate să-i înghită. Să trăiești ca Mendel Hirsch ăsta! N-are biserică, n-are religie. E mai rău decît un păgîn și decît vitele cele necuvîntătoare.

---

[1] Personaje biblice, doi dintre fiii lui Iosif (n.t.).

Domnul de Teck adăugă cu vocea lui scrîşnitoare:

— Cel mai scîrbos lucru e că un om ca ăsta nu are nici brumă de demnitate. Cum se mai încovoaie! Cum se mai tîrăşte pe burtă ca un cîine! Ploşniţă! Păduche!

Margareta rămase tăcută. „El e jidovul, gîndi, eu sînt Botoasa".

Regele Ioan cel Orb şedea în odaia ţărănească goală, scundă, bărbierul îi pieptăna părul şi barba. În ajun fusese o zi copleşitor de fierbinte, dar acum bătea un vînt proaspăt dinspre nord-vest. Era ceasul trei şi jumătate dimineaţa, soarele încă nu răsărise, cerul era senin. În jurul regelui se aflau doi dintre ofiţerii săi, în armură, primul camerier şi adjutant, doi paji. În ciuda celor şaizeci de ani ai săi şi a faptului că era orb, luxemburghezul ţinea foarte mult să poarte arme şi haine fără cusur. Camerierul şi pajii îi frecară pielea albă, scorţoasă, cu parfumuri, îl îmbrăcară ceremonios cu cămaşa, veşmintele de dedesubt, armura de argint.

Regele dormise numai cîteva ore, dar era vioi şi în cea mai bună dispoziţie. În faţa lor se afla o dumbravă întinsă, dincolo de care erau englezii. Astăzi aşadar va avea loc, în sfîrşit, lupta. N-o să fie o hărţuială oarecare, va fi o mare şi înverşunată bătălie. Pentru englezi e vorba de viaţă şi de moarte.

Bărbatul acesta orb, elegant, aşa cum stă acum aici, spălat, în armură, adulmecind dimineaţa de vară, a uitat toate uşoarele accese de melancolie care-i tulbură uneori nopţile, în ultima vreme, cînd se gîndeşte la viaţa lui trecută ce s-a topit în urmă ca un abur. Ca un animal care, după ce a iernat îndelung în grajd, trage pe nări miresmele primăverii, aşa sorbea el mirosul bătăliei, ce plutea în aerul din juru-i.

Ieşi în faţa casei, îşi luă prînzişorul, glumi cu seniorii. Adia un vînt uşor, proaspăt. Acum se va ivi şi soarele. Tatăl său a fost împărat roman, stăpînitor al întregii creştinătăţi. El, Ioan, lupta acum în solda francezilor; de fapt n-avea nici un rost să se amestece în marea vrajbă dintre Englitera şi Franţa a făcut-o numai de dragul luptei. Pe deasupra, a prăpădit banii primiţi din partea Franţei pentru plata oastei, iar acum trebuie să recurgă la stratageme cam jalnice. Dacă te gîndeai bine, n-avea nici un rost, dar nici unul, să se amestece în toate astea.

Şi ce dacă! De-aşa ceva nici nu-i mai pasă acum. Acum se va avînta în bătălie. Iar asta-i umple sufletul de mulţumire.

I se întinseră felii de pîine albă, unt, miere, o cupă cu mied. În jurul lui zumzăiau albine. Mîngîie părul moale al pajilor.

A risipit banii de soldă. Zîmbi. Ei bine, dacă fiul său Carol e astăzi rege german, acea soldă şi-a adus cu folos partea. Carol nu trebuie s-o ştie. Poate că bănuieşte ceva, dar de ştiut nu trebuie să ştie. E-atît de cinstit. Chiar prea. Lui, regelui Ioan, îi e dragă Franţa, i-a adus multe şi bune servicii Franţei, iar acum simte că banii folosiţi pentru altceva vor fi din belşug înlocuiţi. Se scutură, se întinse, întrebă dacă a răsărit soarele.

Săriră cu toţii pe cai, porniră la drum. Trecură printr-o dumbravă întinsă; dincolo, pe o cîmpie largă, prăfoasă se afla duşmanul. Oamenii nu-şi coborîseră încă vizierele; cîntau păsări, ramurile mîngîiau obrajii, mirosea a frunze. Era frumos să trăieşti, era frumos să călăreşti în zori prin pădure, iar dincolo de copaci se afla duşmanul. Ah, iată, păsările au amuţit. Zăngănit, strigăte, bubuituri, cai care tropăie, bat cu copitele, trompete cu sunet ascuţit, praf, mult praf. Ajunseseră la sfîrşitul pădurii. Regele şi seniorii săi strunirăcaii.

— Cum merge bătălia? întrebă el cu aţîţarea jucătorului pătimaş.

Seniorii trebuiau să-i descrie toate mişcările luptei. El comanda, azvîrlea trupe aici, dincolo. Dar strategia orbului rămînea fatal teoretică, ofiţerii, fără multă vorbă, îi corectau ordinele după bunul lor plac sau, pur şi simplu, nu le executau. Praful plutea în nori deşi deasupra cîmpiei, se aşeza, cenuşiu, gros, pe paie, ierburi, spice, pe cai şi armuri. Bătălia se desfăcuse în nenumărate grupuri care se izbeau cu înverşunare. Acum bătrînul rege nu mai putu fi ţinut pe loc. Simţea oare că ordinele sale erau vorbe-n vînt, primite cu supunere, apoi neluate-n seamă? Deodată se înălţă în şa, bidivilul său murg se ridică în două picioare, necheză, regele domină nechezatul cu un ascuţit chiot de bucurie, se avîntă înainte. Ofiţerii încercară să-l oprească, paji i se repeziră, zeloşi şi înfierbîntaţi, în faţa lui. Deşi stînjenit astfel, ajunse în miezul învălmăşelii, podoabele, armura lui scumpă atraseră privirile duşmanilor. Fu încercuit, scos de-ai lui din încercuire, iarăşi înconjurat. Îndeosebi doi cavaleri scoţieni, băieţi tineri, oameni fără căpătîi, fuseseră ispitiţi de podoabele şi platoşa lui splendidă. Bătrînul rege vorbea, striga, rîdea, împungea cu spada în jurul-i. Fusese despărţit de ofiţerii săi, lîngă el nu se mai ţineau decît pajii. Vorbea glumind, înverşunat, înflăcărînd, cinic, adresîndu-se bălaiului şi gingaşului Jehan, preferatul său. Băiatul fusese doborît, era mort, dar regele orb continua să-i vorbească. În cele din urmă, calul rănit îl azvîrli din şa, îl făcu una cu pămîntul. Duşmanii se repeziră asupra lui, îi smulseră coiful şi viziera, îi zdrobiră ţeasta. Acum zăcea mut şi jalnic în ţărînă, bărbatul şi principele cel mai neastîmpărat al vremii sale, cu barba lui elegantă zburlită şi năclăită de sînge, iar cavalerii zdrenţăroşi îi smulgeau platoşa de argint de pe piept, încercau să-i scoată inelul de pe mîna chircită în praf

și, fiindcă inelul nu ieșea, îi tăiară degetul întreg. Apoi lupta urmă mai departe, și francezii, care se bătuseră de dragul orbului, fără sens și fără țel, fură spulberați și învinși.

Regele mort zăcea părăsit. Muscoi albaștri, strălucitori i se așezau pe față.

Carol de Luxemburg, regele german, s-a salvat din acea bătălie rănit. Regele Angliei, căruia îi plăcea să se laude mereu cu felul lui cavaleresc de a purta războiul, îi trimise cadavrul tatălui său cu o suită de onoare. Acum, Carol stătea înaintea rămășițelor mutilate îngrozitor. Nu-și iubise niciodată tatăl. Bătrînul risipitor, care-și făcuse călătoria pe pămînt cu ocolișuri dictate de bunul său plac, care se jucase atît de nebunește și ca un fanfaron cu coroanele sale, în loc să le apere și să le dea tărie, și-a pus în mare primejdie moștenirea. Cu toate acestea, au fost cîștigate pretutindeni drepturi, titluri, țări. El nu le va împrăștia, nu va căuta să păstreze totul, chiar și ce e de prisos, numai din îngîmfare; va face un singur mănunchi, va rotunji. Îl vor preocupa numai faptele, nu strălucirea de fațadă. Iată-l acum, zăcînd în fața lui, pe acest rege Ioan, tatăl său. A fost un cavaler, cel dintîi cavaler al creștinătății; a strălucit ca nimeni altul, iar acum zace aici, o grămadă de carne sfîrtecată, îngrozitor, putrezită. A trăit pentru nimic, a murit pentru nimic. A rîs de biserică, de preoți, de sfinți și nu a îngenuncheat lumea sub călcîiul lui, n-a cîștigat nici cerul, nici pămîntul.

— Dormi în pace, tată! Eu voi fi altfel decît tine.

Regele Carol puse să se scoată inima mortului, să i se desprindă cu apă clocotită carnea de pe oase. Transportă osemintele în Luxemburg, patria celui răposat, le înhumă cu mare pompă alături de relicve mult venerate. Apoi, fiindcă Aachenul își încuiase porțile, se încoronă la Bonn ca rege german,

la Praga ca rege al Boemiei. Acum, după înfrîngerea francezilor, împăratul Ludovic socoti că e timpul potrivit să adreseze contraregelui o energică notă de protest. Îi ceru în vorbe umflate să-şi lase aerele şi să i se supună lui, celui mai puternic. Carol îi răspunse în acelaşi stil, comunicîndu-i că puterea lui nu stă în oşti de războinici, ci în marele aliat: Dumnezeu. Mai înainte, însă, îşi aruncă ochii împrejur după aliaţi pămînteşti. Intră în tratative cu Ungaria, cu ologul Albrecht. Carol avea de partea lui legalitatea, titlul, biserica, religia, simpatiile; Ludovic, puterea. Ţările lor aveau hotare comune: amîndoi, însă, erau chibzuiţi şi prevăzători, aşa că se feriră ca războiul să izbucnească aici. Carol, inventiv, iscusit, socotea chiar că punctul slab al lui Ludovic de Wittelsbach se află cu totul în altă parte: în Tirol.

Aici, episcopii de Trient şi Cuera, care-l urau pe margraful Ludovic, aţiţaseră şi urziseră necontenit. Baronii feudali, scrîşnind din dinţi din pricina brutalităţii şi a străşniciei în socoteli a margrafului, nu aşteptau decît să-l cheme înapoi pe ducele Ioan. Marii seniori ai oraşelor din Lombardia, Carrara, Visconti, della Scala, Gonzaga, priveau cu adîncă îngrijorare vecinătatea primejdioasă a împăratului Ludovic.

Se trimise o solie la regele Carol. Curieri, mereu mai iuţi. Trupele episcopilor îi stau la dispoziţie, mercenarii lombarzi, contingentele baronilor, de asemenea. Carol se hotărî. O împrejurare mai prielnică decît aceasta nu s-ar putea ivi. Margraful Ludovic era prins într-un lung război sus, la miazănoapte, în Prusia. N-are decît să-şi cîştige faimă în lupta împotriva păgînilor. Oricum, Tirolul nu mai are acum nici oşti, nici stăpîn.

În sufletul lui Carol se aprinse o scînteie din duhul aventuros al tatălui său. Porni în taină, în-

soțit de trei oameni de credință, cu toții travestiți în negustători ce călătoreau cu pașapoarte lombarde. Călători pe un ger năprasnic, urmînd cărările de munte acoperite de zăpadă. Sosi pe neașteptate la Trient. Slujbă mare în dom. Carol, în hlamida împărătească. Firește, cu însemnele trebuitoare, globul imperial, sceptrul, spada, din păcate doar imitații; pe cele adevărate le păzea cu strășnicie Ludovic de Wittelsbach. Clopote, fum de tămîie. *Gloria in excelsis*[1] cîntă cu vocea lui fanatică întunecatul episcop Nicolae, cîntară băieții din cor. Carol primi defilarea: trupele episcopului Nicolae, ale orașelor italiene, ale episcopului de Cuera, ale patriarhului de Aquileia, ale multor baroni din Tirolul de miazăzi, ale fratelui său Ioan, cel însetat de răzbunare. Porni în campanie cu forțe mari, luă Bozenul, luă Meranul. Își așeză tabără puternică aproape de tot în fața castelului Tirol.

Aici, Margareta se afla singură, fiind nevoită să hotărască de capul ei. Margraful și Conrad de Teck erau departe, în Prusia. Comandanții inferiori șovăiau, făceau obiecții, iar dacă erau întrebați: poate fi apărată cetatea? Dumnezeule, hotărîrea trebuia iarăși s-o ia Margareta. Cercul asediatorilor se închidea mereu mai aproape și mai strîns.

Margareta se plimba stăpînită de o liniște plină de groază. Soțul ei Ioan, puiul ăsta viclean de lup, a stat cîndva în fața porților încuiate, iar ea nu i-a îngăduit să intre. Acum venea să-și deschidă calea cu războinici înarmați, și cu oști, și cu toată pohfala războiului. De bine de rău, ea se ridicase din dezastru, adunase laolaltă sfărîmăturile, își construise o nouă căsnicie, își pusese oarecum în ordine și-și înjghebase țara și viața. Nu era în toate astea nimic mare, frumos, luminos. Era o bucățică de viață mizerabilă și istovită, o cîrpeală ici, o înnăditurâ acolo,

[1] Mărire întru cei de sus (lat. — n.t.).

dincolo stîrbitură și renunțare. Dar era totuși un cîștig frîntura aceasta salvată din noroi și din nimicnicie, îngrădită, pusă în siguranță. Iar acum voiau să i-o răpească ticăloșiile ce veneau asupră-i pentru a doua oară! Oh, o să le arate ea acestui umil și perfid Carol și acestui Ioan, lup crud, tupilat la pîndă.

Margareta știa că totul e să poată rezista primele zile. Nu avea trupe numeroase, însă erau de încredere. Organiză ea însăși apărarea. Nu era lașă, nu se gîndi nici o clipă că se expune — și toți văzură asta. Voința, energia ei pilduitoare și plină de prevedere se transmiseră asupra garnizoanei. Cele dintîi asalturi fură respinse prompt și fără mari pierderi; printre trupele castelului domnea o anumită voioșie înverșunată; ostașii o priveau pe Margareta cu încredere și admirație. „Botoasa noastră!" spuneau ei.

Printre ofițeri se găsea un bavarez, un bărbat tînăr, urît, un albinos, Conrad de Frauenberg. Ceilalți îl ocoleau, din pricina felului său de a fi; era nesociabil, obraznic, ursuz. Margaretei îi plăcu tocmai de aceea. Îi transmise comanda apărării, se înțelegea bine cu el. Ceea ce altora li se părea doar aroganță ursuză, ei îi apărea ca decizie și vigoare în vorbă și deprinderi. La rîndul său, Conrad de Frauenberg îi lăuda energia și dispozițiile, în cuvinte insolente, zgîrcite, orăcăite.

Asediatorii deveniră de la o zi la alta mai descurajați. Era limpede: țara putea fi cucerită doar în zbor, sau deloc. Acum zăceau acolo, în fața unei piedici neașteptate, asediau o femeie, pe urîta, disprețuita ducesă, Botoasa, nu se mai putea înainta un pas. Carol înghițea în sec din pricina obstacolului neprevăzut, își mușca buzele, se înăbușea. Era de neînțeles ca oastea lui strașnic înarmată să se dea bătută în fața acestor zîduri. De unde își lua puterea femeia aceasta, Botoasa asta în fond caraghioa-

să? Carol era adînc neliniștit, se ruga, își cerceta conștiința. La Trient i se arătase un deget al sfîntului Nicolaus. Voise să cumpere relicva cea scumpă — o mină a sfîntului o avea mai de mult — dar degetul nu-i fu dat. Nu putuse rezista ispitei, își scosese repede și hotărît cuțitul și tăiase o bucată din deget, luînd-o cu sine. Poate prin asta îl supărase pe sfînt, poate că sfîntul îndepărtase norocul de steagurile sale și-l trecuse de partea dușmancei. Carol trimise înapoi fărîma de os, cu o lungă scrisoare prolixă prin care își cerea iertare.

Numai că asta n-a fost de nici un folos, pocăința lui a venit prea tîrziu. Margraful era aproape. Dacă s-ar fi primit lupta, se ivea marea primejdie ca drumul de întoarcere spre Italia să le fie tăiat. Carol ridică asediul castelului Tirol. Se retrase către sud, amărît și furios. Ioan chelălăia, baronii italieni făceau spume la gură. Drumul lui Carol fu jaf, pîrjol, pustiire. În cenușă Meranul, în cenușă Bozenul, pretutindeni în ținutul Etschului ogoarele fură pustiite, viile retezate, casele distruse.

În timpul acesta, margraful pătrunse cu zornăit de armuri în castelul Tirol. O îmbrățișă pe Margareta furtunos, din inimă. Niciodată nu o privise cu atîta drag. Ea, ea singură salvase Tirolul.

— Botoasa noastră! spuse margraful către Conrad de Teck, bătînd-o pe ducesă pe umăr. Botoasa noastră!

Conrad de Teck folosi prilejul ca să umilească nobilimea băștinașă, smulgîndu-i ultima fărîmă de putere. Margareta simți toată grozăvia cumplită a măsurilor sale. Totuși îi îngădui să acționeze, nu făcu niciodată vreo obiecție. De cînd salvase Tirolul pentru Ludovic de Wittelsbach se simțea legată afectuos și profund de el. Se simțea una cu țara, propria ei bunăstare fizică cerea ca țara să fie administrată după principiile margrafului: nobilimea

îngenuncheată, orașele și tîrgoveții în plină prosperitate. Încet își ridică fruntea, laolaltă cu țara eliberată de apăsarea baronilor.

Locuia în castelul ei, Botoasa. Își deschidea inima, dragostea ei se revărsa asupra țării. Avea acum trei copii, două fete și un băiat, pe Meinhard. Le purta de grijă cu devotament, dar nu avea cu ei nimic comun. Carnea și sîngele său era țara. Rîurile, văile, orașele, castelele țării erau trup din trupul ei. Vîntul din munții ei îi erau respirația, rîurile arterele.

Odată, pe la prînz, plecă să se plimbe singură pe malul rîului Passer, se așeză sub stînci, să se odihnească, aţipi. Deodată, o trezi o voce subțire, venită ca din adîncuri:

— Lăudat fie Domnul, doamnă ducesă!

Tresări, văzu o arătare mărunțică, mică de tot, cu păr și barbă lungă, stînd într-o crăpătură de stîncă, doar numai o clipă, deoarece numaidecît se retrase, ploconindu-se de mai multe ori, cu mișcări repezi, încrezătoare, caraghioase. Un pitic! Piticii se reîntorseseră în țară! Piticii, care veneau numai atunci cînd se simțeau în siguranță, care se arătau numai atîtevăratului suveran, au putut fi văzuți de ea. Acum era într-adevăr stăpîna țării din munți.

Curînd după ridicarea asediului din fața castelului Tirol, regele Carol părăsi țara din munți. Cu cîteva relicve, dar altminteri cu puțin cîștig. Pe drumul de întoarcere nu pierdu prilejul să atîțe împotriva brandenburghezului îndeosebi pe conții de Görz; de asemenea, urmînd exemplul tatălui său, nu uită să acorde unor principi și seniori numeroase orașe și jurisdicții tiroleze, care nu-i aparțineau, pentru ca astfel să răscolească mereu noi dușmani împotriva lui Ludovic de Wittelsbach.

Întors în Germania, fu despăgubit repede și cu prisosință pentru insuccesul din Tirol printr-o răsturnare neașteptată în lupta pentru imperiu. Cînd nu se gîndea nimeni la așa ceva, împăratul Ludovic de Wittelsbach muri la o goană de urși, în apropierea capitalei sale München. Un atac de apoplexie îl doborî pe sanguinul bărbat de pe cal, o țărancă bătrînă îi închise ochii uriași și candizi, călugării îi luară trupul în taină, ca să-l astruce cu binecuvîntare bisericească, în ciuda excomunicării și interdictului.

Carol de Boemia află așadar că dușmanul său, cel care stăpînea țări întinse și de care depindeau orașele, murise. Sfinții îi veniseră în ajutor. El, Carol, era acum, la cumpăna veacului, regele german necontestat și fără concurent.

Era trudit de-atîtea lupte cu cei din casa de Wittelsbach, iar aceștia de luptele cu dînsul. Ologul Albrecht făcu pe mijlocitorul. Carol, ca și fratele său Ioan, renunță la Tirol și Carintia, îl învesti pe margraf cu aceste țări, îi făgădui că va interveni pe lîngă curia papală pentru împăcare. La rîndu-le, mebrii familiei de Wittelsbach îl recunoscură drept rege german, îi făcură jurămînt de credință, îi predară odoarele imperiale.

Odoarele imperiale! Carol dorise cu înflăcărare să fie ale lui. Avea multe și scumpe moaște, nu însă și aceste prețioase însemne ale puterii care-i aparținea. Cîtă vreme nu le avusese și trebuise să se mulțumească doar cu imitații, demnitatea imperială și chiar propria lui ființă i se păruseră goale și lipsite de conținut. Acum, conduse cu mare pompă aceste dragi și neprețuite obiecte la Praga, în trezoreria sa. Acolo se mai aflau sfînta lance, un cui de la crucificare, ca și un braț al sfintei Ana. Nimic nu întrecea însă în valoare, pentru el, sceptrul străvechi, globul imperial, din aur curat, galben, coroana colțurată, spada care-i fusese trimisă lui Carol cel Mare printr-un înger în lupta împotriva

păginilor. Regele puse ca odoarele să fie sfințite în domul din Praga. Apoi le purtă el însuși în încăperea boltită a trezoreriei. De-acum înainte rămîneau acolo, între oasele albe ale martirilor, între giuvaiere, cărți și icoane scumpe, acte și tratate, sfînta lance, spini din cununa Mîntuitorului, aschii din crucea lui Cristos. Regele cel uscățiv ședea acum în fața acestor comori, zîmbea cu buzele subțiri, mîngîia cu mîna slabă, osoasă colțurile coroanei, ciudatele dungi ale globului imperial, de-o formă neregulată, deloc rotundă, spada boantă, rugînită a marelui Carol, cel dinții cu numele său.

Agnès de Taufers-Flavon venea rareori la domeniile ei din Tirol. Între timp se măritase și sora mezină, cu un senior de Castelbarco; acesta pendula politicește într-un chip ambiguu între episcopul de Trient, anumiți conducători italieni de orașe și curtea tiroleză, dar în rest poseda protectorate și privilegii excepțional de bogate. Agnès călătorea mult, trăgea adeseori la sora ei mai mare în Bavaria, la cea mică în Italia. După izgonirea ducelui Ioan, fu lăsată în pace; în toate problemele, din pricina cărora s-ar fi putut ajunge la ciocniri între ea și ocîrmuirea margrafului, slujbașii săi, la indicațiile-i înțelepte, cedaseră, mai înainte de a se ajunge la vreun conflict. Nu se ducea la curte mai des decît o cereau convenințele, evita cu toată grija să stinghereașcă pe cineva.

Era acum de o frumusețe provocatoare, conștientă, aproape înspăimîntătoare. În Italia i se puneau la picioare orașe și principate, bărbații se omorau pentru ea. Chiar și greoii bavarezi pocneau din limbă, se loveau cu mîinile peste coapse, zicînd: „Ah, pentru asta ești gata să te dărimi, zău așa, să te-apuci de blestemății.“ Ea pășea grațios, cu un zîmbet doar schițat, echivoc, printre omagii, lupte, sinucideri.

Dacă apărea rar la curtea tiroleză, arăta în schimb, oriunde se afla, cel mai fierbinte interes pentru cele ce priveau Tirolul. Asculta nesăţioasă, cu buzele întredeschise, discuţii despre activitatea Margaretei. Cerea să i se aducă la cunoştinţă, să i se povestească iar şi iară despre măsurile ei împotriva nobilimii, în sprijinul oraşelor, al evreilor, despre luptele de apărare împotriva lui Ioan, voia să ştie şi cel mai neînsemnat amănunt din viaţa ducesei. Nimeni însă nu o putea prinde cu vreo vorbă, sau cu vreo faptă. Dacă cineva îi cerea părerea, se înclina, spunea ceva fără însemnătate, surîdea.

Cu mare plăcere se arăta în mijlocul norodului. Era mîndră, nu răspundea la nici un salut. Nu dăruia nici o para pentru aşezămintele de binefacere din sate şi oraşe, chiar şi ţăranii de pe pămînturile ei erau rău trataţi. Totuşi poporul ţinea la ea. Cînd trecea, lumea se îngrămădea pe marginea drumului, se minuna, o ovaţiona, îi arăta că-i e dragă. Primea adesea vizita lui *messer* Artese din Florenţa. Agnès trăia în cea mai mare risipă, avea necontenit nevoie de ajutorul umilului bancher florentin, care se ploconea mereu şi care se şi afla înarmat cu drepturi ipotecare asupra tuturor bunurilor ei. *Messer* Artese îi povestea multe despre curtea tiroleză. Nu era bine să vorbeşti despre margraf şi despre Botoasa. Desigur, Ludovic ducea mereu lipsă de bani, deoarece războaiele sale înghiţeau sume uriaşe. Dar el se împrumuta de la seniorii săi bavarezi şi şvabi, ocolea cu teamă ajutorul bunului *messer* Artese, gata oricînd să slujească; da, margraful scoase din mîinile cestuia şi ultimile ipoteci, făcînd chiar sacrificii pentru asta. Liniştitului, curtenitorului florentin nu-i plăcea deloc felul brutal în care locţiitorul margrafului, Conrad de Teck, obişnuia să pună mîna pe bani şi bunuri, nu-i erau nicidecum pe plac aceste confiscări şi execuţii. Să cîştigi bani, desigur; banul, cînd nu e furat, vine de la Dumnezeu. Să nu păsuieşti

datornicii zăbavnici, să iei în posesie bunurile ipotecate după ce-a expirat termenul, firește. Dar totul manierat, politicos, cu respectarea tuturor formelor. Închisoare, descăpățînări — rușine, asta nu se face, asta nu se cade.

Cel mai mult îl amăra însă pe *messer* Ártese preferința arătată evreului Mendel Hirsch. Cum? Lui, bărbat liniștit, modest, instruit în latinie și bun creștin să-i fie pus înainte un jidov împuțit, zdrențăros, gîjîit, lipsit de obraz, înfigăreț, sortit iadului? Nu era destul că această semințe, care l-a chinuit și răstignit pe Mîntuitorul, a năpădit orașele germane și italiene? Era nevoie oare ca Botoasa asta nefericită să-i mai dea în seamă și țara din munți, pentru ca jidovii să se vîre în ea? Iată-le, erau aici, gîngăniile scîrboase, le găseai pretutindeni, își ofereau oricui banii, fără să li se ceară, și, adunătură murdară de haimanale, îndrăzneau să ceară dobînzi mai mici decît el, cetățean florentin cinstit, onorabil, primit bine la curțile tuturor principilor și seniorilor! Chipul bărbatului de obicei calm, cuviincios, stăpînit, se schimonosea, exprimînd o ură nemăsurată.

Agnès îl asculta în tăcere. Asculta toate cele ce le spunea, le scria în memoria ei, le păstra acolo, era deosebit de binevoitoare față de *messer* Artese. Acesta se reculegea, își cerea de mai multe ori iertare, pierea lunecînd în întuneric.

După înțelegerea cu regele Carol, nimeni nu mai tăgădui Margaretei și margrafului stăpînirea Tirolului. La moartea tatălui său, Ludovic intrase în complicate și grele conflicte de moștenire cu frații săi. În cele din urmă, convenise să păstreze din această moștenire Bavaria Superioară, ca posesiune reală, iar din margrafiatul Brandenburgului numai titlul și demnitatea electivă. Eliberat de grijile Bran-

denburgului, domnea acum peste Tirolul aflat în siguranță; stăpînirea lui se întindea de la Görz pînă în Burgundia, de la hotarele Lombardiei pînă la Dunăre. Purta numele de margraf de Brandenburg și de Lausitz, prim-camerier al Sfîntului imperiu roman, conte palatin de Rin, duce al Bavariei și al Carintiei, conte de Tirol și Görz, guvernator al caselor Domnului Agley, Trient și Brixen.

Margareta îi arăta o înțelegere cordială, aproape maternă. În conștiința ei se înstăpînise ideea că Dumnezeu i-a luat toate farmecele femeiești pentru ca să-și poată topi întreaga feminitate în activitatea de guvernămînt. Acest gînd o mulțumise. Era liniștită ca fața unei ape neatinse de vînt. În hotărîrile ei se cristaliza ceva de la sine înțeles, mare și sincer. Femeia și suverana erau una. Sfatul ei, fapta ei nu erau niciodată învăluite, piezișe. Erau expresia unei porniri materne sincere, mature, care adeseori nu corespundea regulilor în litera lor, dar întotdeauna își avea sensul intim binefăcător.

Activitatea de guvernămînt pe care trebuia s-o desfășoare era grea, anevoioasă. Țara se afla mereu în război, cu luxemburghezul, cu episcopii, cu orașele lombarde, cu baronii rebeli. Ceea ce se reconstruise cu grijă era iarăși dărîmat, pustiit. Pe deasupra, cutremure, inundații, incendii, molime, plaga lăcustelor. Finanțele rău zdruncinate prin neîntreruptele cheltuieli militare. Nu era ușor să faci viața să înflorească în aceste împrejurări vitrege. Dar feminitatea ei, care emana și insufla încredere, se revărsa în țară, o ridica din nevoie, îi dădea mereu avînt și sevă. Iscodea compensații, scutea de biruri orașe care pătimiseră din cauza războiului și a pîrjolului, îi silea pe baroni, chiar dacă bombăneau, să plătească cel puțin o parte din dări. Toate acestea se întîmplau ca de la sine înțeles și firesc, fără zgomot și violență.

Dacă avea de rezolvat probleme financiare grele, atunci îl chema pe Mendel Hirsch, să-i ceară sfatul. Acesta apărea îndată, vioi, în caftanul lui cafeniu, gras, smucit, dibaci, o asculta pe Margareta, își legăna capul, zîmbea, spunea că e foarte simplu, gifiia în cuvinte ocolite o soluție surprinzătoare. Bărbatul mărunt, hăituit, pribeag pe fața pămîntului, era foarte recunoscător ducesei pentru bunăvoința cu care îi dăduse un adăpost oarecum sigur și un acoperiș deasupra capului. Îi era dragă, se simțea legat de dînsa, își încorda toată ingeniozitatea pentru ea.

Căci era greu s-o scoți la capăt în confuzia economică din administrația Tirolului. E adevărat, bunul-plac al seniorilor feudali băștinași fusese zăgăzuit, fusese înlăturat și sinistrul *messer* Artese. Dar margraful nu stătea pe gînduri să împrumute de la seniorii săi șvabi și bavarezi sumele mari de care avea nevoie. Seniorii îi cereau ca răsplată ipoteci și polițe cu dobînzi nerușinate, îi smulgeau cu japca mereu mai multe profituri, în așa fel încît în cele din urmă nu se alegea cu nimic. Dimpotrivă; dacă mai înainte cei ce sugeau țara erau cel puțin localnici, acum puneau osîndă pe ei străinii, bavarezi și șvabi. Se instalaseră în toate slujbele importante ale țării, brutalul Conrad de Teck pusese mîna pe posesiuni uriașe, Hadmar de Dürrenberg își însușise veniturile ocnei de sare de la Hall, cîțiva münchenezi. Jakob Freimann, Grimoald Drexler și alți orășeni, minele din jurisdicția Landeck. Și celelalte vămi și venituri însemnate fuseseră arendate unor bavarezi șvabi, austrieci. Margraful nu voia să țină seama de nici un sfat în privința asta. Avea încredere în bavarezii și șvabii săi, iar aceștia știau să tragă toate foloasele. Totuși, Mendel Hirsch, care se ținea cu prudență în umbră, acoperit de Margareta, reușea să strecoare în contractele cu seniorii clauze care îl apărau întrucîtva pe principe de bunul lor plac.

Margareta rămase foarte reținută față de prietenii bavarezi ai soțului ei. Unuia singur îi arăta mai multă prietenie, anume acelui ofițer cu ajutorul căruia castelul Tirol rezistase lui Ludovic, voinicul albinos cu ochi roșii, Conrad de Frauenberg. Era atît de slut, atît de urît de ceilalți, atît de singur! Ducesa se simțea înrudită cu el, îi vorbea cu mai multă familiaritate decît altora, îi acorda favoruri. Bărbatul morocănos, al cărui fel de a vorbi semăna cu un orăcăit, se ridică repede, obținu slujbe și seniorii. Prin stăruința ducesei fu numit majordom al curții.

Conrad de Frauenberg obținu și altceva: însărcinarea de a face rînduială în țară. Fură stabilite tarife. Bunul-plac și jurisdicțiile seniorilor feudali fură restrînse și mai mult, puterea centrală întărită, orășenii, negoțul, meșteșugurile sprijinite. Orașele pestrițe, pline de culoare înfloriră, se întinseră, deveniră mari, îmbelșugate. Soarta țării nu mai era hotărîtă de castelele baronilor; hotărîrile le luau magiștrii, mîndrele tîrguri din orașe. Se ridicară chiar și cele mici: Bruneck, Glurns, Klausen, Arco, Ala, Rattenberg, Kitzbühel, Lienz. Din fața marilor burse și piețe din Trient, Bozen, Riva, Brixen porneau drumuri de negoț spre toate părțile lumii. Ceea ce semănase Mendel Hirsch creștea cu spor și înflorea.

Ducesei îi erau dragi orașele pestrițe, lărmuitoare; frumoasele așezări pline de viață erau cu adevărat opera ei. Ce bărbați! Ce iubire! Se putea oare trăi mai din plin, puteai să te reverși, să înfloreșți, să vlăstărești mai mult decît așa? Nu era acest du-te-vino, acest puhoi viu, fără țintă o parte din ea însăși? Se dărui cu totul, își topi ființa în ființa țării. Putea țara să nu simtă asta, să nu răspundă la atîta iubire, să n-o primească în inima ei? Da! Da! Da! Casele din orașe o priveau cu ochi vii, înțelegători

străzile răsunau altfel, mai familiar, sub copitele cailor ei. Crusta i se topi, Margareta se dărui cu totul, se revărsă în ceilalți, era mulțumită, fericită.

În seara călduță, domnii de Schenna și Berchthold de Gufidaun călătoreau în tihnă pe drumeagul îngrijit spre cetatea Schenna. Veneau de la Meran, unde ducesa, în cadrul unei ceremonii fastuoase, orînduise alături de marele sfat un sfat inferior, lărgind efectiv drepturile burgheziei. Era un dar de mare preț, legat pentru ducesă de mari sacrificii în bani și influență. Poporul îi mulțumise cum se cuvine, ovaționînd-o și spunînd cu recunoștință: „Botoasa noastră!"

Seniorii fură nevoiți să descalece, pentru a face loc unui mic și elegant alai. Salutară cu multă curtenie. În litieră se afla Agnès de Flavon. Norodul se-nghesuia strigînd:

— Cît îi de frumoasă! Un înger din ceruri!

Se striga în gura mare, suna cu totul altfel decît la cealaltă ceremonie, era entuziasm, însuflețire.

Domnul de Schenna fluiera un cîntec italienesc. Berchthold de Gufidaun privea țintă înainte, gînditor; ochii albaștri, pe chipul cutezător, smead, erau încruntați de încordare. Seniorul avea gîndirea înceată.

Pe drumul lor, puțin înainte de intrarea în oraș, un grup de saltimbanci dădea o reprezentație în fața unei mîini de poporeni. Un boscar cu obrajii ca focul arăta o maimuță mare. Maimuța se ciucea melancolică și grotescă, sărea după un măr. Apoi se produse o fetiță, dansă, jonglă cu niște mingi. Reveni maimuța. Acum fusese îmbrăcată în mătase albastră, i se puseseră zorzoane de aur pe creștet. Ședea acolo, cu brațele lungi, grosolană, tare urîtă, rea, rînjea, arătîndu-și dinții galbeni în botul proeminent. Poporul rămase o clipă cu ochii holbați. Apoi oamenii izbucniră deodată, din toate părțile,

chicotind, frîngîndu-se din şale, lovindu-se peste coapse:

— Botoasa! Da, asta-i ducesa! Botoasa!

Seniorii călăriră mai departe. Berchthold, tare necăjit, respira adînc, lăsînd aerul să-i şuiere printre dinţi. Fetiţa unui podgorean le ieşi înainte, cu picioarele goale, arsă de soare, drăgălaşă. Le dădu bineţe zîmbind smeritä. Berchthold nici n-o văzu, Schenna îi adresă fetei cîteva cuvinte glumeţe. Dar voioşia lui suna cam fals. În curînd se posomorî şi el; tăcu ca şi Berchthold, îşi continua dramul, ghemuit, în ţinuta lui neglijentă, pe cal, cu faţa alungită, veştedă, schimonosită de o meditaţie cam amară.

La Ala, în timp ce baronii Azzo şi Marcabrun de Lizzana tratau cu un cleric de la episcopia Trientului, fratele mai mare, domnul Azzo, şovăi la mijlocul unei fraze; faţa i se făcu galbenă, vînătă, căzu la podea. La subsuori, pe pîntece, pe coapse îi apărură umflături negre, purulente, mari cît oul. Horcăia, nu-şi mai veni în fire, muri după cîteva ore. Canonicul din Trient, îngrozit, se întoarse în goana calului acasă. Aşadar iat-o, era aici, ciuma. Pătrunsese şi în ţara din munţi. Nu fusese o minciună că la Verona patru-cinci se şi prăbuşiseră morţi. Iar acum moartea neagră se află deci în munţi. De-aci înainte îndură-se Domnul de noi!

Ciuma venise încoace din Răsărit. Făcu ravagii mai întîi pe malurile lacului, apoi pătrunse înăuntrul ţării. Ucidea în cîteva zile, adesea în ore. La Neapole, la Montpellier muriră două treimi din populaţie. La Marsilia se prăpădiră episcopul cu tot capitulul canonicilor, toţi monahii predicatori şi minoriţi. Ţinuturi întinse fură pustiite. Corăbii mari, cu trei rînduri de vîsle rătăceau rămase la voia întîmplării pe mare, încărcate cu mărfuri, fiindcă tot echipajul murise. Îngrozitor îşi revărsă ciuma furia în Avignon. Căzură la pămînt cardinalii, cu

veşmintele fastuoase mînjite de puroiul umflăturilor sparte. Papa se închise în încăperea cea mai îndepărtată a palatului, nu îngăduia nimănui să intre la el, întreţinea ziua întreagă un foc mare, în care ardea plante aromatice şi mirodenii ce curăţau aerul. La Praga, în trezoreria boltită din castelul său, între obiecte de aur, ciudăţenii, relicve, stătea ghemuit Carol, regele german, postea, se ruga.

Înfiorător izbucni ciuma în văile Tirolului. Dintre locuitorii oraşului Wipptal rămase în viaţă doar o treime, dintre călugării mănăstirii foarte populate de la Marienberg, supravieţuiră numai Wyso, starеţul, preotul Rudolf, un frate mirean şi fratele Goswin, cronicarul. Erau văi în care din şase oameni unul singur scăpă cu viaţă. Fiindcă răsuflarea şi aburul respiraţiei, hainele şi uneltele transmiteau boala, oamenii fugeau cu duşmănie şi bănuială unul de altul, prietenul îşi părăsea prietenul, logodnica pe cel drag, copiii pe părinţi. Bolnavii îşi dădeau sufletul horcăind fără să primească sfintele taine, prin oraşe multe case rămăseseră goale, cu toate lucrurile înăuntru, dar nimeni nu cuteza să pătrundă în ele; nu se mai citeau slujbe, nu mai aveau loc procese. Doctorii îngăimau fel de fel de păreri, dar nu putură în cele din urmă să ajungă la alta decît aceea că aşa era voia lui Dumnezeu. O mînă de ajutor nu erau în stare să dea. Oamenii, nebuni de spaimă, îşi chinuiau trupul ajunînd, biciuindu-se, femeile se grupau în ligi de surori, se puneau la cale procesiuni de flagelaţi, apăreau exaltaţi şi profeţi. Alţii se purtau ca nebunii, se dădeau pradă lăcomiei, desfrîului, excesele Fraţii flagelaţi, cu trupurile scheletice, însîngerate, întîlneau bălţate convoaie de nebuni de carnaval beţi.

Dintre cei trei copii ai Margaretei rămase în viaţă doar fiul, Meinhard, fetiţele muriră. Leşurile micuţelor zăceau umflate îngrozitor, cu enorme bu-

boaie negre. Margareta gîndea: „Acum sînt şi ele urîte, ca mine."

N-avea timp să cugete mai mult la asta. Lucra, umbla de colo-colo, fără teamă, cu capul limpede, liniştită. În zăpăceala nemaipomenită puţine dintre poruncile ei erau urmate, dar şi astea prost; totuşi, ţinea ţara în mai multă orînduială şi ascultare decît puteau s-o facă în dizoluţia generală alte stăpîniri. Cînd apoi ciuma se domoli, ducesa strînse numaidecît frîul, potrivi administraţia ţării la noile împrejurări, care, datorită depopulării, îngăduiau o mişcare mai largă şi mai liberă. Preîntîmpină risipirea numeroaselor bunuri rămase fără stăpîn şi, cu acest prilej, ştiu să pună mîna, ieftin, dar nu într-un mod necuviincios pe multe moşii şi posesiuni.

Messer Artese era foarte ocupat, venise un timp prielnic pentru el. Pretutindeni în lume, case şi alte bunuri imobiliare, drepturi şi privilegii reveniseră unor moştenitori care nu ştiau ce să facă cu ele. *Messer* Artese cumpăra, lua cu japca. În Tirol, însă, se lovi de rezistenţă. Legi care-i legau mîinile, dreptul de preempţiune rezervat curţii şi autorităţilor, clauze riguroase. Se duse la castelul Taufers şi, în faţa doamnei Agnès, izbucni spumegînd de furie. Şmecherul ăsta de Mendel era vinovat de toate! Ăsta îl împiedica în afaceri pe dînsul, bunul hancher creştin. Ăsta îi punea beţe-n roate, el scornise toate clauzele şi piedicile neruşinate, diavolesc de viclene.

Agnès îl lăsă pe florentin să-şi verse năduful, îl ascultă în tăcere, privindu-l ţintă cu ochii ei albaştri adînci. Apoi începu să povestească ea, cu vocea-i indiferentă şi provocatoare. Călătorise pe Rin. În numeroase oraşe de-acolo evreii fuseseră prinşi şi arşi de vii. Fiindcă ei dezlănţuiseră ciuma, ei azvîrliseră otravă în fîntîni. Ştia asta precis. La Zofingen se şi găsise otravă. La Basel a fost de faţă

cînd evreii fuseseră duşi pe o insulă din mijlocul Rinului, zăvoriţi într-o casă de lemn şi arşi acolo. Zbierau îngrozitor, iar duhoarea a plutit în aer încă multă vreme. Bine le-a făcut. Fiindcă ei, blestemaţii, erau cu adevărat vinovaţi de ciumă. Ologul Albrecht al Austriei, episcopul din Mainz şi Botoasa îşi protejau, firește, jidovii. Agnès rosti încet, cu nepăsare, cu ochii aţintiţi mereu asupra florentinului:

— Ocîrmuirile vor fi avînd desigur temeiurile lor.

Messer Artese o ascultă, nu răspunse nimic. Se întoarse, cu treburile neduse la capăt, în Florenţa lui.

Peste scurtă vreme, din Italia se prelinse în văile Tirolului, ca o mîzgă otrăvită, mai întîi bănuiala, apoi convingerea sigură că evreii aduc ciuma. Ciuma nu piere atîta vreme cît aceştia vor fi îngăduiţi în ţară. Începură să se adune grupuri de oameni. Aţîţări, ameninţări.

În timpul acesta, evreii băteau drumurile, îşi vedeau de treburi. Erau multe afaceri, afaceri mari, aveau strașnic de lucru. Scundul Mendel Hirsch alerga, se agita, gîjîia, numeroşii lui copii alergau şi ei, cu ochii lor migdalaţi, dîndu-şi importanţă, ba chiar şi bunica tare bătrînă, care mormăia întruna, reveni la viaţă, întreba, vorbind cu greu şi lălăind: „Cum merg afacerile?“ Mergeau minunat, slavă Domnului. Ciuma era în scădere, har Domnului. Era multă treabă, să faci negoţ, să cumperi, să mijloceşti, să închei contracte. Peste numai cîteva săptămîni, dac-o vrea Dumnezeu, se va putea ţine din nou la Bozen primul tîrg mare. Milostiva doamnă ducesă — Domnul s-o ocrotească — avea nevoie de Mendel pretutindeni.

Între timp, aţîţarea se lăţea mereu mai mult, primejdioasă, arătîndu-şi colţii, absurdă, de la o zi la alta mai neagră. Evreii ştiau ce va să zică asta.

Așa se petrecuseră lucrurile și cu doisprezece ani înainte, cînd izbucniseră măcelurile puse la cale de frații Armleder. Acum venea dinspre miazăzi-apus. În zadar se împotrivi, cu propria-i persoană și cu bulele, papa, înțeleptul, bunul Clement, cunoscător în ale lumii, în zadar atrase atenția că evreii fuseseră atinși de ciumă la fel ca toți ceilalți: atunci cum ar fi putut-o pricinui ei? Ceea ce i-a dus la pieire n-au fost fîntînile otrăvite, ci bunurile lor și polițele datornicilor. Evreii fură uciși și jefuiți în Burgundia, pe Rin, în Olanda, în Lombardia, în Polonia. În douăsprezece, douăzeci, o sută, două sute de comunități. Evreii din Tirol așteptau. Posteau, se rugau. Aici nu era nevoie să se aducă plocoane grase autorităților. Se știa că ducesa îi va apăra atît cît îi va sta în putință. De asemenea, că margraful le era binevoitor ca și părintele lui, împăratul, care sprijinise orașele și negoțul, care ținuse mereu mîna asupra lor. Dar se mai văzuse că împotriva norodului scos din fire, stîrnit de pofta de sînge și aur, nici un împărat și nici un papă nu avea vreo putere. Evreilor nu le rămînea altceva decît să aștepte, să se roage, să-și vadă de afaceri.

Și-apoi, deodată și în aceeași zi, răbufni. La Riva, la Rovereto, la Trient, la Bozen. La Riva, evreii fură înecați în lac, la Rovereto îi azvîrliră cu mare veselie și larmă de pe o stîncă, la Trient fură arși de vii. La Bozen, oamenii se îngrijiră mai mult de prădăciuni, iar uciderile fură puse la cale în neorînduială. S-a lucrat fără metodă, așa că bunica bătrînă care mormăia necontenit, una dintre nurori și unul dintre copiii mici rămaseră în viață.

Margraful nu putu să-și apere evreii din München; la Hall și Innsbruck se puse cu energie între ei și mulțimea pornită pe violențe. El era de partea dreptății și a justiției. Cînd ajungea prea tîrziu și nu găsea decît morți, avea cel puțin grijă să-i alunge pe făptași și să le smulgă prăzile. Ucigașii

trăgeau puține foloase. În numele celor uciși, seniorii bavarezi și șvabi cereau înapoierea datoriilor pe seama margrafului, cu mult mai multă străşnicie decît ar fi putut-o face evreii înșiși. Se amestecă și regele Carol: El ceru de la orașele ai căror evrei fuseseră uciși, și chiar de la margraf, o parte din moștenirea celor omorîți. Începu o tocmeală aprigă.

Îndată ce auzi de prigoane, Margareta alergă la Bozen înspăimîntată, în toată graba. Sosi în timpul nopții. La lumina pîlpîitoare a torțelor văzu casa devastată ca de o haită de fiare, văzu încăperile mici, pe care le știa pline de fel de fel de nimicuri plăcute, goale, pustiite, murdărite. Văzu leșurile fiicelor, fiilor ginerilor, nurorilor, liota de copii cu ochi vioi, migdalați, unele sfîrtecate și ciumpăvite îngrozitor, altele chiar fără răni vădite. Toți oamenii aceștia zăceau acolo foarte liniștiți, și foarte liniștit zăcea și Mendel Hirsch. Purta un șal de rugăciune și filacteriile la braț și pe frunte; pe corpul lui nu se zărea nici o rană, în lumina faclelor părea că zîmbește, umil, dar își păstra înfățișarea de om serios, vrednic, blajin, deștept. Margareta se gîndea că îndată îl va vedea clătinîndu-și capul și-l va auzi spunînd cu vocea lui gîjîită că totul nu-i chiar așa de rău cum pare, că totul e foarte simplu, oamenii nu sînt răi, au fost doar atițați, pe deasupra sînt și niței cam grei de cap; ar trebui numai să li se vorbească domol, cu blîndețe. Dar Mendel Hirsch nu spuse nimic, nu se zbuciumă ca de obicei și rămase foarte liniștit. A avut cele mai bune intenții, desigur față de el mai ales, dar și față de ea și de țară, și a fost deștept și de ispravă și a adus mari foloase țării, dragilor ei orașe. Acum l-au ucis, cu grosolănie, fără nici un rost, bestial. La urma urmelor de ce? Rosti întrebarea, răstindu-se la unul dintre cei de față.

— Păi doar a adus ciuma! spuse omul sfios, prosteşte, cu un aer de încăpăţînare.

Încet, într-un colţ, orăcăia copilaşul salvat; femeia, foarte gătită, încercă să-l adoarmă cîntîndu-i cu voce urîtă, spartă; bunica mormăia în felul ei. Margareta se apropie, ridică mîna să mîngîie pruncul. Se simţi trudită, nenorocită. În lumina torţei îşi văzu mîna; era mare, informă, cu pielea pămîntie, gălbuie; uitase să se fardeze.

La München, într-una din vastele încăperi ale noii reşedinţe, pe care tatăl său o începuse iar el o construise cu rîvnă mai departe, margraful Ludovic o privea cu ochi reci pe baroana de Taufers, Agnès de Flavon, aşezată în faţa lui. Baroana îi cerea învoirea să vîndă anumite părţi din senioria ei. Cumpărător era un localnic. Dar în umbră pindea *messer* Artese. Margraful n-o putea suferi pe Agnès; auzise multe lucruri neplăcute despre neorînduiala din gospodăria ei; chipul lui slab, smead, cu mustaţa scurtă, blondă, rămase ferecat, ochii cenuşii, sfredelitori, priveau cu neîncredere.

Agnès îi simţea foarte bine atitudinea ostilă, dar nu făcu deloc pe jignita. Unduia în faţa lui, îl privea cu ochii adînci, intens albaştri, zîmbea cu buzele subţiri, foarte roşii pe chipu-i alb, era feminină, veselă, amabilă fără exagerare. Cu prudenţă, folosindu-şi experienţa, îl ispitea, făcînd nitel haz de ursuzenia lui.

Margraful o privea. Cu adevărat, oamenii au nedreptăţit-o mult. Prietenii lui cereau fiecărei femei să stea vîrîtă pînă-n gît în treburile gospodăriei, să se ţină de coada slugilor, să vadă de bucătărie şi rufărie. Agnès era însă, neîndoielnic, o femeiuşcă gingaşă. Fiecare fibră a ei era delicată şi graţioasă, şi totuşi vînjoasă şi plină de putere. Se despărţi de ea cu mai multă curtenie decît îi arătase la venire. O pofti la el pentru o a doua oară.

Se uită lung în urma el. Se gîndea la Margareta. Ducesa rămăsese din nou grea. Da, frumoasă nu era. Dacă o aveai pe cealaltă alături, iar apoi ți se ducea gîndul la dînsa — putea să te-apuce groaza. Dar avea cap, Botoasa noastră. Oamenii o stimau. Însă nu le era dragă. Pe cealaltă, cînd se arăta, o primeau cu urale.

Acum muriseră cele două fetițe. În popor se zicea: „Pedeapsa lui Dumnezeu". Vina era a lui, firește! Fiindcă papa ar fi vrut mai bine să vadă Tirolul în mîna preferatului său Carol, căsătoria lui Ludovic nu fusese recunoscută de biserică, pruncii săi rămîneau niște bastarzi. Clopotele nu puteau să bată, iar de foc, inundații, lăcuste, molime el era vinovat.

Ce nebuni! Ce măgari! Ce tîmpiți! Era oare atît de plăcut să fii soțul Margaretei? Multă vreme nici nu mai băgase de seamă cum arată. Acum, deodată, îl izbi iar urîțenia ei. Cu o femeie atît de slută, ajunsese batjocura Europei. Era un mare principe și senior, cel mai puternic bărbat al Germaniei. Orașe și ținuturi rodnice înfloreau acolo unde mîngîia mîna lui; se prăbușeau în ruină cînd își revărsa asupra lor furia. Nu i-a fost ușor să ajungă aici. A muncit, zi și noapte, cu conștiința cea mai curată. N-a cunoscut altă teamă, decît pe aceea de Dumnezeu. Și-a făcut datoria, cu trudă, greu, zi de zi. Și cu ce se alegea din toate astea? Era batjocura Europei.

Jos, Agnès se suia în litieră. În jurul ei se adunase poporul, cu capetele goale, minunîndu-se. Dacă ar fi ea în locul Botoasei, oamenii n-ar mai spune „pedeapsa lui Dumnezeu", nici la lăcuste, nici la molimă.

Oare Agnès nu se uita în sus? Margraful se întoarse repede, ca un școlar vinovat prins asupra faptului.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, Margareta născu un copil mort. Margraful se întunecă, deveni mai rece față de ea. Nu, căsătoria lui nu era binecuvîntată. Acum își punea toate speranțele în singuru-i fiu, Meinhard, un băiat indolent, gras, neînzestrat, bolnăvicios, care nu părea să semene deloc cu bunicul Ludovic, ci mai curînd cu bunicul dinspre mamă, bunul rege Henric.

Margareta se întoarse la treburile ei după numai o săptămînă. Lucra cu aceeași sîrguință și conștiinciozitate. Totuși bucuria pe care i-o dăduse pînă atunci munca pierise, orașele nu-i mai erau dragi. Evreul cel mărunțel și de ispravă, care adusese aici viață de pretutindeni, fusese ucis, copiii născuți de ea erau morți. Oriunde punea mîna, totul se prăbușea. Nimic nu se înjgheba, nimic nu înflorea. Margraful? Un senior care-și făcea datoria, dar cu sufletul sterp. Fiul ei? Un băiat de duzină, dolofan, prostănac. Ce-i mai rămînea?

În vremea asta se simți mereu mai apropiată de Conrad de Frauenberg. Bărbatul acesta urît, cu ochii roșii, părul blond aproape alb, era al cincilea din cei șase fii ai seniorului de Frauenberg, un cavaler bavarez nu prea fălos, care însă își cîștigase merite într-o luptă, mai de demult, în slujba împăratului Ludovic. În felul acesta, Conrad ajunsese pe cînd era încă un băiețaș camerier la curtea bavareză, apoi făcuse parte din suita margrafului la venirea lui în Tirol, unde rămăsese multă vreme în umbră ca ofițer subaltern. Urîțenia și felul său de a fi, aspru, morocănos, acru îl însinguraseră; nu avea altă perspectivă decît de a rămîne un ostaș sub comanda altora, pînă cînd brava și curajoasa lui comportare în timpul asedierii castelului Tirol îl scoase la lumină.

Margareta îl împodobi pe urîtul și asprul Frauenberg cu tot ceea ce mai dăinuia în sufletul ei ca fantezie, sete de culoare, pitoresc, aventură, cu

toate resturile „frumoaselor vremuri de odinioară", cum le numea seniorul de Schenna. Albinosul cu bot lătăreț de broască și voce scîrțiitoare, cu mîini scurte și grosolane, îi apărea ca un fel de prinț din poveste. Era aidoma cu ea; cu siguranță că exteriorul lui necioplit ascundea un suflet gingaș, simțitor. Vîrît într-un astfel de înveliș, nu puteai decît să devii grosolan și brutal. Sărmanul, singuraticul, neînțelesul! Ducesa se purtă cu el deosebit de prietenește și matern.

Umilit de toți în tinerețe, Frauenberg se deprinsese cu o izolare rece și aspră. Știa cît e de slut; socotea firesc ca toți să-l împungă. Dacă ar ajunge pe o treaptă mai înaltă, i-ar călca și el pe ceilalți în picioare. Nu credea în nimic pe lumea asta. Bani, putere, avere, plăcere, acestea erau țelul tuturor oamenilor, setea de bani, setea de avere, desfrîul erau impulsurile ce-i mînau. Nu exista nici răsplată, nici pedeapsă, nici dreptate, nici virtute. Toată viața n-avea nici un sens. Erau dibaci sau nătîngi, în rest noroc sau nenoroc. După părerea lui, adevărul era rostit de cîntecul acela care preamărea, realist și cu convingere, șapte lucruri ce meritau a fi dorite și slăvite. Să mănînci zdravăn, era primul, să bei vîrtos, al doilea, să te ușurezi de ce-ai mîncat, al treilea, de ce-ai băut, al patrulea, să te culci cu o femeie, al cincilea, să te scalzi, al șaselea, dar al șaptelea și cel mai frumos era să dormi.

Cînd ducesa îi arătă deschis interesul ei, Conrad de Frauenberg nu se îndoi nici o clipă că interesul acesta ar fi altceva decît poftă trupească. De altfel, nici nu era de mirare ca sluta să-l aleagă tocmai pe el, urîtul. Se hotărî; era calculat și realist. Își spusese de mult că, fiind al cincilea fiu și avînd un astfel de chip, îi va fi cu neputință să ajungă departe. Însă nu încetase niciodată, viclean, dur și gata de salt, să stea la pîndă cu ochii în

patru. Acum i se ivea o răsplată magnifică. Era un noroc nemaipomenit că zgripțuroaicei ăsteia pocite i se aprinseseră călcîiele după el. Va trage toate foloasele.

Își dădu drumul la gură în fața ordonanței, își arătă fără rușine bucuria, lăudînd-o cu vorbe dezmățate pe Botoasa și poftele ei. Cît era de zgîrie-brînză, îl cinsti pe flăcău cu o cană de vin bun. La lumina unei lumînări, numai el și ordonanța, chefui toată noaptea. Își răcni cîntecul despre cele șapte lucruri vrednice de dorit. Orăcăi că va ști el să se folosească de Botoasa asta. Apoi se întinse cu voluptate, să doarmă. Da, ăsta era lucrul cel mai frumos de pe lume. Își simțea mădularele îndurerate de trudă. Își trosni încheieturile. Deschise botul lătăreț. Se răsuci pe partea cealaltă, căscă de plăcere. Adormi.

Cu viclenie și prudență, dar fără a sta pe gînduri, porni pe drumul hotărît. Margraful, asta o simțea el, nu-l înghițea. Nici nu încercă să-i cîștige simpatia. În totul nu se pripi deloc. Era însă întotdeauna prezent și în clipele potrivite, cînd Margareta se găsea singură, intervenea cu o familiaritate neobrăzată. În felul acesta puse mîna pe castele, seniorii, protectorate, jurisdicții, deveni în cele din urmă majordom al curții. Nimeni, nici chiar el însuși nu și-ar fi prevăzut o asemenea ascensiune. Înghițea totul, cu impertinență și lăcomie, rînjind. Ca majordom al curții rămase ceea ce fusese și ca ofițer inferior. Nu respecta pe nimeni și nimic, nu credea în nimic altceva decît în putere, bani, plăceri.

Margareta își anina de el, ca și mai înainte, toate visurile. Înfățișarea hidoasă îl făcea omul ales, îl înrudea cu ea. Trebuia, trebuia neapărat ca în acest bulgăre de carne turtit și scîrbos să se ascundă un suflet. De la el la ea nu răzbătea însă nici o

vibrație; singura legătură dintre ei se reducea cel mult la un rînjet scîrbavnic, cu gura pînă la urechi, de o familiaritate grețoasă. Margareta nu-și dădea seama de acest pustiu sufletesc, sau îl tîlcuia prin resemnarea lui amară, prin muțenia voită, care ascundea și tăinuia cu sfioșenie ceea ce era delicat și nobil în el.

Seniorul de Schenna vedea cum, fără vreun motiv mai adînc, mai mult din nepăsare, Margareta se-ndepărta tot mai mult de margraf și era împinsă, pe jumătate fără să vrea, spre Frauenberg, care lui îi era profund nesuferit. Îl jignea faptul că Margareta, atît de pretențioasă cînd era vorba de oameni, îl alesese tocmai pe acesta ca să și-l facă, alături de el, al doilea confident. Ce avea el, Schenna, comun cu Frauenberg? Era cu putință ca ducesa să pună în aceeași oală scepticismul lui rafinat, cultivat, cu goliciunea sufletească grosolană, ordinară și lipsa de orice credință a bavarezului? Vanitatea îi era rănită de faptul că Margareta îi făcuse din Frauenberg un tovarăș în încrederea ei.

Altminteri, domnului de Schenna îi mergea acum foarte bine. Molima îl ocolise. Îi reveniseră unele moșteniri și folosise timpul de după ciumă ca să-și desăvîrșească și să-și rotunjească splendidele-i domenii. Ducea, la castelele lui, o viață tihnită de om subțire, între zugrăveli, cărți, obiecte de artă și păuni, refuza ca și mai înainte orice fel de slujbă, își plimba, voios și meditativ, privirile peste întinsele lui livezi, ogoare, podgorii, devenea de la o zi la alta mai blajin, mai înțelept, se lăsa în voia unei depline odihne interioare, ca un fruct de soi, copt. Abatele Ioan de Viktring, care era acum secretarul ducelui Albrecht și care ajunsese încetul cu încetul un bătrîn nesigur pe picioare, ar fi putut să citeze, în privința lui, pe Horațiu în întregime.

Smulgîndu-se din liniștea și mulțumirea lui, ar fi ajutat-o cu plăcere pe Margareta. Încercă mai

întîi să reînnoiască legătura dintre ea şi margraf. Pentru a înlesni aceste încercări trebuia slăbită apăsarea ce împovăra căsnicia Margaretei din pricina afuriseniei bisericeşti.

Ducele Ioan, luxemburghezul, se plictisise de mult să fie socotit de biserică un bărbat însurat, în timp ce în realitate era holtei. Prin politica iscusită a fratelui său, poziţia i se îmbunătăţise mult; se gîndea să şi-o întărească deplin printr-o nouă căsătorie abilă. Mai întîi însă trebuia să se despartă legal şi în toată forma de Margareta. Îi ceru o întrevedere. Voia să găsească împreună o formulă care, convenabilă amîndurora, să nu-l jignească nici pe el, nici pe ea. Interesele lor erau aceleaşi. Asta era vădit, şi Margareta se arătă gata să-l primească.

Astfel apăru Ioan ca oaspete la castelul Tirol. De astă dată, porţile se deschiseră în faţa lui. Tobe, trîmbiţe, dovezi de cinstire. Faţa prelungă a lui Ioan încă arăta ca a unui băietan. O privi pe Margareta cu ochii lui mici, scufundaţi în orbite, fără nici o sfială. Nimeri un ton de strengărie ostentativă, o anume camaraderie ironică, pe gustul Margaretei. Se aşezară faţă în faţă, căutară împreună motivări, se bălăbăniră încolo şi-ncoace, chibzuiră, născociră soluţii. Spre mulţumirea amîndurora, ajunseră la înţelegere. Ioan — vor spune — se căsătorise cu Margareta, deşi erau rude de gradul al patrulea, fără să ştie de această înrudire. Oricîte osteneli de bună-credinţă şi-au dat amîndoi să desăvîrşească această căsătorie, n-au izbutit, fără îndoială din pricină că Ioan fusese legat prin vrăji. Întrucît acum Ioan ar dori foarte mult să încheie o căsnicie cu altă femeie şi să-şi perpetueze prealuminata spiţă, îl roagă pe papa să anuleze căsătoria cu Margareta. E neîndoielnic că papa, prieten al casei Luxemburg, va primi favorabil această cerere.

Odată hotărîrea luată, Ioan mai fu poftit de Margareta la o gustare. Amîndoi erau bine dispuşi.

— N-ai îmbătrînit deloc, pui de lup, spuse ducesa.

— Şi tu — Cristoase, Dumnezeule! — eşti, în ciuda tuturor întîmplărilor, un om de stat, ducesă Botoasa.

Fiecare se simţea, potrivit împrejurărilor, mai tare decît celălalt; lucrurile se încheiaseră cu bine; pe temelia aceasta, găseau relaţiile lor de-a dreptul plăcute. Se despărţiră prieteni, cu o familiaritate reţinută, plină de înţelegere.

Prin moartea celor doi copii ai Margaretei, problema moştenirii în ţara din munţi arăta la fel ca pe vremea bunului rege Henric. Singurul moştenitor al tronului era băiatul Meinhard, a cărui sănătate rămînea gingaşă şi ale cărui surori muriseră amîndouă de mici. Din nou, aşadar, puternicii suverani germani îşi îndreptară privirile spre Tirol, întinseră într-acolo mîini lacome. Casa de Luxemburg îşi rotunjea posesiunile la Rin şi la Vltava, se retrăsese din lupta pentru ţara din miazăzi. Totuşi, Wittelsbach şi Habsburg aşteptau prilejul potrivit să ridice pretenţii întemeiate, stăteau cu ochii aţintiţi, pîndeau.

Habsburgul mai ales, ologul Albrecht, pregătea un plan de durată, bine înjghebat. El însuşi avea nădejde puţină să-l vadă realizat. Dar ologul, devenit prin lîncezeală mai plin de răutate şi mai înţelept, nu mai lucra de mult pentru un succes imediat, ci de perspectivă îndepărtată. După părerea lui, ori punea mîna pe Tirol, calea către apus, puntea spre posesiunile şvabe, ori renunţa la visul oricărui mare imperiu.

Mai întîi căută să-i cîştige pe seniorii din teritoriile episcopale. Trientul şi Cuera trăiseră ex-

perienţe triste cu casa de Wittelsbach; erau foarte înclinate să treacă de partea Habsburgului, care le făcea hatîruri. Şi altminteri Albrecht avea ochi dulci şi mîna deschisă pentru toţi seniorii cu influenţă din Tirol. Îi dărui pe Schenna, pe guvernatorii din Matsch, pe Frauenberg cu titluri, demnităţi, slujbe, care cereau puţină osteneală şi aduceau mulţi bani.

Încercă în toate chipurile să cîştige chiar încrederea şi prietenia margrafului. Cu prilejul atacului întreprins de Carol de Luxemburg, nu-i căzuse în coastă, ba chiar mijlocise între el şi acesta. În curînd se ajunse atît de departe, încît ologul Albrecht putu să-şi cunune una dintre fete cu micul, dolofanul, indolentul, molîul Meinhard, moştenitorul Tirolului. Pe deasupra, Albrecht, de felul lui foarte strîns la pungă, se arătă întotdeauna darnic cu margraful aflat necontenit în lipsă de bani şi, astfel, îl aduse într-o dependenţă mereu mai mare.

Apoi, pe neaşteptate, cînd Ludovic avu o dată din nou nevoie de o sumă considerabilă, consilierii financiari ai austriacului declarară că, din păcate, nu le mai e cu putinţă să-l ajute. Vistieria lor e secătuită; ba chiar, spre cea mai mare părere de rău, trebuia să-i ceară în curînd înapoierea sumelor împrumutate mai înainte. Margraful, adînc surprins, aflat într-o strîmtorare ce-l scotea din fire, voi să-i fulgere cu privirea şi să le azvîrle cuvinte grele. Se stăpîni însă, îşi muşcă buzele, plecă fără o vorbă.

Se gîndi să i se adreseze personal lui Albrecht. Mîndria îl împiedică s-o facă. La o a doua întîlnire, consilierii financiari habsburgici declarară cu nevinovăţie consilierilor săi că ar fi găsit un excelent compromis foarte echitabil. Ca ipotecă pentru suma împrumutată mai demult şi pentru aceea cerută acum, margraful să cedeze timp de cîţiva ani Austriei administraţia Bavariei de Sus. Prin economiile rezultate din administrarea în comun, mai chib-

zuită, Albrecht își va scoate cu siguranță în curînd suma ce i se datora.

Cînd sfetnicii săi îi aduseră la cunoștință propunerea austriecilor, margrafului îi pieri sîngele din obraz. Îi cercetă cu privirea aspră, ascuțită, albastră. Nu, nu zîmbeau. Aveau înfățișarea unor slujbași de bună-credință, serioși. Înghiți în sec, spuse că va reflecta; se înclină, îi concedie.

Rămase singur, simțindu-se greu lovit. Își ridică grumazul masiv. Pretenția era o nerușinare. Dar Albrecht avea minte ageră, îi arăta prietenie, sigur că nu avusese de gînd să-l jignească. Așadar era vădit că în alt chip nu puteau fi scoși banii. Urma să-i cedeze veniturile; veniturile nu erau țara. Totuși, dacă șeful casei de Wittelsbach trecea unui Habsburg ocîrmuirea țării sale de baștină, asta egala, în ciuda tuturor asigurărilor, cu o pagubă mare, aproape de neîndurat.

Cînd adusă chestiunea în fața sfatului său, se arătă nepăsător, liniștit, înfățișă totul ca și cînd n-ar fi avut cine știe ce însemnătate. Cercetă cu bănuială chipurile seniorilor, să vadă dacă vor cuteza să-și dezvăluie rînjetul lăuntric. Ah, dacă ar mai trăi prietenul său, Conrad de Teck! Față de el, această neîncredere n-ar fi avut nici un rost. Totul ar fi fost mai ușor de îndurat! Nici un sentimentalism! Spuse în două cuvinte despre ce era vorba. Nu făcu nici o apreciere. Le ceru părerea.

Cel dintîi care luă cuvîntul fu Frauenberg. Ca toți ceilalți, și el își dădea seama că austriecii îi strîngeau cu ușa prin propunerea lor. Puțin îi păsa de Ludovic și de Albrecht, de Bavaria și de Tirol sau de Austria. Habsburgul era cel mai bogat și cel mai isteț; așadar probabil că dreptatea se afla de partea lui. Întrucît pe el, pe Frauenberg, l-a cumpărat cu slujbe onorifice și cu sume uriașe, trebuie să bage de seamă ca Ludovic să primească propu-

nerea. Dacă însă ar stărui pentru aceasta, Ludovic, care și așa nu-l putea suferi, ar deveni bănuitor. Pe de altă parte, fie că era sfătuit să primească sau să respingă propunerea, margrafului nu-i rămînea altceva de făcut decît să semneze, scrîșnind, înțelegerea umilitoare. El, Conrad de Frauenberg, își poate așadar îngădui, fără ca Habsburgul să bage de seamă, gestul hazliu de-a face pe patriotul bavarez, sfătuindu-l pe principe să respingă umilitoarele pretenții austriece.

Margareta primi cu cea mai mare însuflețire propunerile habsburgice. Vor avea foarte mulți bani, vor putea, în sfîrșit, să achite împovărătoarele datorii rămase încă de pe vremea bunului rege Henric. O dată ce va fi înlăturată povara aceasta, cum vor mai răsufla ușurate iubitele ei orașe! Dintotdeauna, Bavaria n-a fost pentru ea altceva decît o oarecare anexă. Renunța cu plăcere la ea de dragul banilor. Învățase de la Schenna și de la Mendel Hirsch ce preț au banii. Ce foloase poate aduce un trup mare cu prea puțin sînge? Acum țara va avea destul sînge, acum se va însănătoși. Buna ei țară! Dragile ei orașe înfloritoare!

Margraful o ascultă cu chipul întunecat. Acum ieșea foarte bine la iveală cît de puțin îl înțelesese ea dintotdeauna. El era bavarez, un Wittelsbach, fiu de împărat, obișnuit cu stăpînirea lumii, obișnuit să cuprindă în gîndul lui țări întregi. Margareta era tiroleză; acolo unde se terminau munții ei, acolo i se închideau și gîndurile. Gîndurile i se întindeau doar pînă la cîmpie, nu mai departe. Era fiica unui mic conte tirolez, cu vederi înguste, socotit pînă la para, meschin. El era întîiul născut al împăratului roman, avea suflet de stăpîn, cu perspective largi cît lumea, răspunzător numai față de Dumnezeu și față de sine. Nu, între el și Margareta rămînea doar sluțenia ei.

Luă cuvîntul distinsul senior de Schenna. În clipa aceea puțin îi păsa de Ludovic. El era, firește, de partea Margaretei, fiind tirolez, nu bavarez. Să înzdrăvenească finanțele ambelor țări nu era, din păcate, cu putință. Se ivea un prilej nimerit, ca nobilul bidiviu bavarez să fie pus, pentru scurtă vreme, la îngrășat, în grajdul aliatului Habsburg. În felul acesta se căpăta, în sfîrșit, ovăzul trebuitor pentru bunul cal tirolez. Ce altă ieșire ar mai fi?

Da, ce altă ieșire să mai existe? Asta era. N-avea nici un rost să se mai pună în lumină, fie cît de limpede, contraargumente. Propunerea Habsburgului trebuia înghițită. Margraful își lăsă în jos capul, încovoind grumazul gros, amenințător. Mulțumi consilierilor, morocănos, în puține cuvinte. Spuse că va reflecta asupra părerilor lor. Cu toții știau ce hotărîre va lua.

În cea mai proastă dispoziție, Ludovic părăsi castelul Tirol, călare, însoțit de o mică suită, și se îndreptă către miazănoapte, spre München, ca să pună la punct ultimele amănunte, neesențiale, mai înainte de a trece țara în seama ocîrmuirii habsburgice. O zi tristă de octombrie. Ploaie măruntă, plictisitoare, fără sfîrșit. Cu ce se alegea el de la viață? Domnea, era un mare principe. Dar mai tot ce avea de făcut, cele mai multe dintre aceste ceremonii solemne, manifestări, ordine scrise erau neplăcute și-i împovărau sufletul. Să-i treacă Habsburgului administrarea țării sale strămoșești și s-o mai facă și cu surîsul pe buze. Să mai spună și „bogdaproste!" Scrîșni din dinți. Parcă vedea ochii uriași, de un albastru șters, ai tatălui său ațintiți asupra lui. Ce-ar fi spus bătrînul despre toate astea?

Acasă, tirolezii se bucurau. Scîrbosul de Schenna, cel uns cu toate alifiile, care-și bătea joc de toate, cu surîsul lui impertinent, reținut, blajin. Frauenberg, răcanul neobrăzat, care orăcăie despre

demnitatea casei de Wittelsbach, despre legătura dintre Wittelsbach și Bavaria, iar în sufletul lui e plin de-o bucurie batjocoritoare, fiindcă știe prea bine, ciuperca asta otrăvitoare, că el, Ludovic, va trebui totuși să înghită hapul. Botoasa, care nu se gîndește la nimic altceva decît la Tirolul ei și socotește Bavaria lui drept un obiect scos la mezat, arătîndu-se mulțumită să scape de ea, numai să obțină guldeni și mărci veroneze. Sluta care a făcut din el batjocura întregii creștinătăți! Ce silă îi e de ea! Cum mai stă acolo și ciulește urechile la orăcăitul lui Frauenberg, albinosul, lepădătura! Nevasta lui! Principesa lui! Pfui! Botoasa!

Cu adevărat, Dumnezeule, cu ce s-alegea el de la viață? N-ar putea oare, în drum spre München, mai înainte de a da pe gît băutura cea amară, să facă ceva mai puțin amar? Ce-ar fi dacă s-ar abate, de pildă, pe la Taufers, ca să vadă cu ochii lui cum stau lucrurile pe-acolo? N-ar pierde prea mult timp; și-apoi, cu cît va ajunge la München mai tîrziu, cu atît va fi mai bine.

La Taufers, Agnès nu fu deloc atît de mirată cum se așteptase el. Da, cînd straja de la poartă o vestise că vine margraful cu cîțiva seniori, răsuflase ușurată, întinsese brațele și un surîs de satisfacție îi apăruse pe buzele foarte roșii. Dar pe principe îl primi cu o curtenie calmă, nicidecum cu semne de mare cinste. Chiar și masa, pe care porunci să i-o pregătească, deși alcătuită din feluri într-adevăr gustoase și alese, era departe de acel lux strălucitor despre care vorbeau bîrfitorii și cu care ospătase într-adevăr seniori mai puțin puternici, ca de pildă mărunții baroni italieni.

Ludovic o privea. Ardeau lumînări, în cămin pilpîia un foc mic, plutea mireasma plantelor aromatice azvîrlite pe cărbuni. Slugile serveau fructe și dulciuri. Drăgălașă ființă, sfinte Dumnezeule! Nici

o mirare că se pălăvrăgea atîta pe seama sa. Dar prea la îndemînă nu te simţeai în faţa ei. Conversaţia pe care o întreţinea era domoală, niţel ironică, nu deschidea portiţa vreunei apropieri. Margraful, bărbat serios şi neîndemînatic, făcu două-trei încercări stîngace să-i spună ceva galant. Agnès îl privi liniştită, arătîndu-se că nu înţelege. Nu, femeia asta era de-a dreptul de gheaţă.

Cu atît mai pe neaşteptate pică a doua zi rugămintea ei, rostită cu nepăsare, de a-i îngădui să se alăture alaiului cu care margraful călătorea spre München. Voia să-şi viziteze sora, şi mai avea şi alte treburi în Bavaria.

Margraful, încurcat, şovăi, tăcu. Rugămintea asta nu i se părea nimerită. O să iasă vorbe. Era un om serios, stăpîn pe el, pe deasupra nici nu mai avea anii potriviţi pentru asemenea istorii; nu-i convenea să dea apă la moară bîrfitorilor. Dar nici nu-i putea refuza doamnei — căci totuşi era o doamnă — căreia el îi ceruse găzduire, mica favoare ce i-o solicita. Cam mormăind, cu inima grea şi destul de nepoliticos, îi răspunse că se bucură să-i dea îngăduinţa.

În timpul călătoriei, Agnès, foarte la locul ei, reţinută, făcu totul ca prezenţa sa în alai să nu bată la ochi. Mai toată vremea rămase în litiera ei, cu perdeluţele trase. Singură, înapoia perdelelor, îşi rumega triumful. Cealaltă, duşmanca, şedea la castelul Tirol. Îşi avea bărbatul de care era legată trainic prin căsătorie. Îi născuse copii. Îşi împletise viaţa cu a lui. Dar acum, aceea care călătorea prin ţara strămoşească a duşmancei era ea, Agnès de Flavon.

La München, Ludovic îşi duse la capăt treburile-i supărătoare, stînjenit, dar cu trufie. Îndată ce sosiseră, Agnès îşi luase rămas-bun, mulţumindu-i cu amabilitate, dar fără exagerare. Acum, margraful şi-ar fi înseninat bucuros cu prezenţa ei se-

rile posomorîte. Cînd o invită întîia oară, Agnès îl refuză, a doua oară veni. Ludovic se obișnui s-o aibă aproape. Contesa se duse la țară, să-și vadă sora. Margraful își amînă plecarea, pînă cînd Agnès putu să-l însoțească în drumul spre casă. În timpul acestei călătorii, sub un cer strălucitor de toamnă tîrzie, frumoasa femeie nu se mai închise în litieră, ci merse călare, pe un cal împodobit, alături de margraf, ținîndu-și trufașă capul sus.

Aurul se revărsă în țară. Sumele uriașe căpătate prin ipotecarea Bavariei. Meșteșugurile se înviorară. La fel, minele, ocnele. Drumurile fură refăcute, negoțul înlesnit, orînduit. Orașele se-ntinseră, se măriră. Burghezii începură să se umfle în pene, dîndu-și importanță. Casele lor crescură în înălțime, se umplură cu mobilă scumpă, obiecte de artă, unelte. Se ridicară ca din pămînt ziduri, turnuri, case ale sfaturilor, biserici. Pe masa cu veselă bună a burghezului, friptura de pasăre și vinul dres cu mirodenii apăreau acum și în zilele de lucru. Femeia de la oraș ieșea în lume îmbrăcată în mătase, cu panglici mîndre, cu bonete uriașe, trenă, giuvaiere, într-un cuvînt, mult mai arătoasă decît nevestele din mica nobilime.

De cînd se produsese această schimbare fericită? Din ziua în care margraful fusese văzut cu Agnès de Flavon. Agnès de Flavon, frumoasa, binecuvîntata. Cu siguranță că ea fusese aceea care scornise minunatul plan de a da Bavaria, pentru a se îndruma toată puterea și tot bănetul spre Tirol. Dumnezeu s-o aibă în paza lui pe frumoasa noastră Agnès de Flavon! Se și vedea că e o aleasă a cerurilor. Era vădit că pe chipu-i de o frumusețe cerească străluceau toate binecuvîntările Maicii Domnului. Dimpotrivă, cealaltă, Botoasa, era însemnată cu pecetea sluțeniei. O însemnase mînia cerului. Tot ce

făcea purta povara blestemului. Copiii îi mureau. Acolo unde punea ea mîna, se năpusteau molimele, pîrjolul, apa, lăcustele. Tot ceea ce plănuia, tot ceea ce făcea era blestemat. N-a pus ea la cale unirea cu Bavaria, sămînța ruinei? Nu i-a chemat ea aici pe seniorii bavarezi grosolani, lacomi, care au supt țara? Nu s-a agățat ea de Frauenberg, lepădătura asta pocită? Nu l-a făcut ea majordom al curții? Mare noroc că principele nu mai ține la ea. În sfîrșit, acum a văzut și el care-i e drumul adevărat. Acum au început vremuri bune. Dumnezeu s-o binecuvinteze pe draga, frumoasa noastră Agnès de Flavon.

Agnès vedea poporul îngrămădindu-se pe marginea drumului pe unde trecea, tot atît de firesc cum ședeau în linie pomii și casele, avea nevoie de ovațiile lui cum nu se putea lipsi de giuveiere. Surîdea. Trecea prin mijlocul liotei de gură-cască, plini de admirație, nu se uita nici la dreapta, nici la stînga, ținea capul sus, cu buzele înguste, îndrăznețe, mîndre. Iar poporul jubila.

Foarte departe de soțul ei, foarte departe de fiul ei Meinhard, Margareta umbla de colo-colo, cu inima grea, pe gînduri. Nu o preocupa decît un singur lucru: Agnès și biruința ei. Îl vedea pe Schenna, îl vedea pe Frauenberg. Vedea orașele răsuflînd ușurate, ridicîndu-se, crescînd. Sămînța ei, opera ei. I se răpise totul, era goală și săracă. Ceea ce se îngăduia oricui, ei i se refuza. Dar, cel puțin, își dusese opera pînă la capăt. Asta, cel puțin, îi rămînea, singurul ei bun.

Cu atît mai limpede vedea lucrurile Schenna. Vedea cum poporul trecea în seama frumoasei tot ceea ce săvîrșise urîta. Voia s-o cruțe de recunoașterea faptului acestuia, de dureroasa trezire la realitate. Mai vedea cum Ludovic cade mereu mai mult în mrejele frumoasei Agnès de Taufers. Băr-

batul greoi şi neajutorat, care trecea pentru întîia oară printr-o asemenea tulburare, se mai apăra încă, mirat şi suflînd din greu. Toată povestea rămînea încă o aventură, trecătoare, fără urmări. Dar în curînd, poate chiar în cîteva săptămîni, va fi prea tîrziu, în curînd va fi legat de ea cu buna lui voie şi pentru totdeauna.

Schenna voia să-l redea pe margraf Margaretei. Voia să-i redea Margaretei poporul. Norodul era nătîng. N-avea nici o însemnătate ceea ce gîndea. Dar nu trebuia ca Margareta să se vadă părăsită şi de acest ultim reazem.

Ceea ce trebuia să obţină mai întîi era înlăturarea, în sfîrşit, a acestei anateme bisericeşti care o împovăra. Excomunicarea era o pată care îndepărta de ea poporul, îl îndepărta pe soţ. Căci, deşi căsătoria cu Ioan fusese desfăcută în toată forma, astfel încît Margareta nu mai apărea în faţa bisericii ca adulteră, convieţuirea cu Ludovic nu fusese încă nicidecum sancţionată de papă. Biserica privea căsnicia ei ca pe un concubinaj, iar pe fiul ei, principele de coroană Meinhard, ca pe un bastard. Şi acum, ca mai înainte, ea şi soţul ei erau consideraţi excomunicaţi, iar ţara lor pusă sub interdicţie. Desigur, margraful trimisese soli la Avignon, ca să declare că e gata să dea orice satisfacţie ar cere sfîntul părinte, dar papa, aţiţat de împăratul Carol, se codea.

Acum, Clement răposase, iar urmaşul său, Inocenţiu al VI-lea, se afla cu totul sub influenţa casei de Habsburg. Ologul Albrecht ar trebui să aibă el însuşi tot interesul ca fiica lui să fie cununată nu cu un bastard, ci cu moştenitorul recunoscut de biserică al Tirolului. Schenna acţionă cu o promptitudine neobişnuită pentru el. Se aşternu la drum de la Ludovic la Albrecht, de la Albrecht la Margareta. De la München la Viena, de la Viena la Tirol.

Albrecht puse condiții. Azvîrlea sămînță pentru viitor. Prin căsătoria cu Meinhard, fiica lui va avea drepturi asupra țării din munți. Dar tînărul Meinhard era un Wittelsbach. Iar casa de Wittelsbach va formula și ea, în anumite împrejurări, pretenții. S-a mai văzut și altădată că țara asta care dă de furcă rămîne, în cele din urmă, mereu în stăpînirea aceluia pe care poporul îl socotește domnitor legiuit. Botoasa nu era îndrăgită, dar poporul vedea în ea, ca un fapt de la sine înțeles și privit cu supunere religioasă, pe stăpîna de drept a țării, fiindcă era singura moștenitoare legitimă a bătrînului conte de Tirol. În privința aceasta, ea era aceea care trebuia să hotărască; poporul va fi de partea aceluia, căruia ea îi va transmite puterea. Albrecht nu ceru nimic de la Ludovic; în schimb, pretinse un testament prin care să-și ia obligații Margareta. În cazul în care soțul ei Ludovic, fiul ei Meinhard ar muri fără moștenitori direcți, țara să treacă în stăpînirea ducilor de Austria. O chestie formală. O chestie pur formală, accentuă Albrecht în fața seniorului de Schenna. Pe deasupra, era vorba de un caz cu totul și cu totul improbabil și de nedorit. În schimb, el se pune chezaș să obțină de la papa ridicarea excomunicării și a interdictului pentru Ludovic și Margareta.

Schenna socoti această propunere ca foarte avantajoasă. Austriecii voioși și sociabili îi fuseseră dintotdeauna mai plăcuți decît greoii și brutalii bavarezi.

Margareta ședea aplecată deasupra pergamentului, singură; era seara tîrziu. Așadar, trebuia să dea țara pe mîna Habsburgilor. Ei da, i-o mai dăduse luxemburghezului, apoi unui Wittelsbach; de ce nu și unui Habsburg? Ologul Albrecht era fără îndoială cel mai deștept și cel mai destoinic dintre principii germani. Iar fiul său, Rudolf, hotărît, curajos, lu-

minat la minte. Oameni de ispravă, Habsburgii. Cu siguranță că vor fi domnitori destoinici ai Tirolului. Aveau Austria, Carintia, Craina, regiunea din vecinătatea Suabiei, Görz, ocîrmuiau Bavaria Superioară. Nu vor administra mai rău nici Tirolul.

Tirolul! Tirolul ei! Abia l-a eliberat de Bavaria. Acum va trebui să devină, alături de alte șase țări, o a șaptea. Un ținut oarecare, obiect al ocîrmuirii unor principi străini. Tirolul ei!

Să judece însă la rece. Astea erau lucruri foarte îndepărtate. Deocamdată fiul ei mai trăiește. Nu-i atît de deștept și de brav ca Rudolf, ca fiii lui Albrecht. Mai e, pe deasupra, și un tînăr omuleț fără însemnătate. Dar e fiul ei. Strănepotul contelui Meinhard. Ce le pasă în definitiv celorlalți de Tirol? Și chiar dacă fiul ei ar fi tîmpit de-a binelea, el e Tirolul.

Domol, domol. Nimeni nu vrea să i-l ia. Pentru cazul că Meinhard n-ar avea moștenitori — departe mai țintește, deșteptul Albrecht, ologul, causticul. Fapt într-adevăr ciudat e că vrea semnătura ei. Soțul ei e margraf, fiu de împărat, un Wittelsbach, dar înțeleptul Albrecht vrea semnătura ei, nu a lui.

Ce-o fi gîndind Ludovic despre asta? Și el e un om de ispravă. Se înțelege bine cu Habsburgul. Curios că acesta nu l-a întrebat și pe duce. O fi știind istețul Albrecht cît de mult s-a îndepărtat Ludovic de ea? Altădată s-ar fi sfătuit cu el. Acum e plecat. În Bavaria. Cu Agnès. Margareta rămîne cu ochii ațintiți în gol, gura-i mare, urîtă se strîmbă de necaz, dar fără să exprime prea multă amărăciune. De ce să nu-și facă Ludovic cheful cu Agnès de Flavon? E foarte frumoasă. El nu mai e așa de tînăr. S-a spetit muncind. Acum a scăpat de Bavaria. Poate să-și mai tragă nițel sufletul. Agnès e foarte frumoasă. De ce să nu-și facă cheful cu ea?

Se ridică din jilț, gemînd ușor. Reciti încă o dată diata. Era lungă și amănunțită. „Noi, Margareta, din mila lui Dumnezeu margrafă de Brandenburg, ducesă de Bavaria și contesă de Tirol, dăm în veci, oricărui creștin ce va vedea epistola aceasta, o va citi sau o va auzi, acum și mai tîrziu, salutul Nostru și încunoștințarea celor mai jos scrise. De se va întîmpla, Dumnezeu în milostenia Sa păzească-Ne, ca Noi și prealuminatul principe, soțul Nostru mult iubit, margraful Ludovic de Brandenburg, să ne săvîrșim din viață — fără de clironomi în linie dreaptă, pe care împreună să-i fi zămislit, și dacă și iubitul Nostru fiu, ducele Meinhard, ar răposa, Dumnezeu ferească-l, fără clironomi drepți, atunci mai sus numitele Noastre principate și comitate, țări și stăpîniri, cu castelul Tirol împreună și cu toate celelalte castele, sihăstrii, citadele, orașe, tîrguri, sate, oameni și jurisdicții să cadă pe de-a-ntregul și spre dreaptă moștenire și clironomie mai sus numiților Noștri unchi preaiubiți, ducii Austriei..."

Tulburată, lăsă să-i scape din mînă hrisovul, iar pergamentul se strînse sul, foșnind, pe masă. Părăsi încăperea. Cu pași grei, tîrșiiți își făcu rondul, așa cum obișnuia în fiecare noapte mai înainte de a se duce la culcare. Femeia slută își tîrî pașii singură, în veșmintele ei splendide, care atîrnau pe ea țepene, precedată de umbra grosolană proiectată de lumînări, prin săli, odăi, coridoare.

Ajunse la încăperea războaielor de țesut. Ușa din lemn negeluit se deschise fără mult zgomot. Slugile își terminaseră lucrul, mai erau acolo cîțiva argați. Cu toții se-nghesuiau grămadă în jurul unei slujnicuțe tinere, bondoace, care ședea stingherită, rînjind totuși amuzată. În jurul ei, gălăgie, hohote de rîs. Cum? Cu adevărat nu înțelegea? Ea era singură din tot Tirolul care nu pricepea. Așadar, încă o dată. Zîna nenorocului era o momîie slută; pe unde

se arăta, totul se veștejea, se zbîrcea. Zîna norocului strălucea dumnezeiește de frumoasă. Tot ce atingea înflorea, sub pașii ei răsărea aur zornăitor. Cine era așadar zîna norocului?... A... Ag... În sfîrșit, chipul slujnicei se destinse, luminat de înțelegere. Agnès de Flavon! Dar firește! Iar zîna nenorocului? Ah! Ia te uită! Și slujnicuța începu și ea acum să rîdă, de sălta carnea pe dînsa.

Din pricina strigătelor și a larmei, ducesa nu fusese observată. Rămăsese tăcută, cu lumînările ei, în umbra ușii întredeschise. Acum, încetișor, închise ușa la loc. Își tîrî mai departe pașii pe coridoare. Înapoi, la document. Desfăcu diata în fața ei. „Noi, Margareta, din mila lui Dumnezeu ...“ Pergamentul foșnea. Vîrî cu un gest solemn pana în cerneală, semnă.

Ologul Albrecht ședea în castelul său de la Viena, în veșmînt de noapte și înfășurat în pături. Alături pe o masă, printre alte documente, se afla și diata Margaretei. Fiul lui, Rudolf, se găsea de față, ca și episcopul de Gurk și abatele Ioan de Viktring, aflat la vîrsta patriarhilor. Bătrînul duce primise sfîntul maslu; știa că în cîteva ceasuri se va stinge. Ședea în jețul său de olog, tremura de frig, deși era învelit cu pături în încăperea supraîncălzită, și simțea, cu o durere aproape plăcută, cum îl părăsea viața. Părea, în rest, ca întotdeauna, limpede la minte, liniștit, stăpînit de o anumită amărăciune voioasă.

Rudolf întrebă pentru a treia oară dacă nu trebuie să trimită după ceilalți frați. Chipul său ferm, blond-castaniu, cu frunte colțuroasă nu prea înaltă, nas coroiat, buza de jos proeminentă, privea cu seriozitate și aroganță, fără sentimentalism. Ologul făcu pentru a treia oară un gest de refuz. Tinerii aveau treburi, moartea lui nu trebuia să-i tulbure.

Respira liniștit, palma mîinii sănătoase i se deschidea, se închidea, iar se deschidea. A trăit o viață plăcută, atît cît poate fi de plăcută o viață de om. A cunoscut truda și munca. S-a bucurat de succese. A prosperat el însuși, și i-au prosperat țările. Era în pace cu sine, era în pace cu oamenii, era în pace cu Dumnezeu.

Fiului său Rudolf îi rămînea o moștenire bună. Era frumos, și un dar al lui Dumnezeu, că apucase să mai vadă documentul care îi asigura acestuia Tirolul. Acum, cercul întreg era închis, de la Suabia la Ungaria, cercul țării habsburgice. A domnit cu vrednicie și creștinește, în orînduială și cu dreptate. Fiii săi erau bărbați deștepți, zdraveni. Știa el de ce nu-i tulbura cu moartea lui.

Așadar pleacă și el acum, ultimul dintre cei trei. Luxemburghezul, Ioan, a murit de-o moarte cavalerească, nătîngă, pe un cîmp de bătălie unde n-avea ce să caute. Bavarezul, Ludovic, a murit de-o moarte nepregătită, ușuratică, la vînătoare, lăsîndu-și treburile tulburi, în neorînduială, o moarte venită pe neașteptate, fără vreo linie directoare și fără chip, o moarte tot atît de meschină și prostească și care nu spune nimic, cum i-a fost întreaga viață. El, Albrecht, nu s-a numit niciodată împărat roman, n-a rîvnit niciodată coroana romană, n-a avut-o niciodată și nici n-a vrut-o. Dar dacă ai fi cîntărit bine lucrurile — în clipa aceea, pe fața lui apăru un zîmbet blajin și viclean — cel mai puternic dintre cei trei a fost el, adevăratul arbitru al creștinătății, și întotdeauna s-a întîmplat după voia lui.

Acum se simțea îngrozitor de trudit. Îl strigă — era răgușit — pe Rudolf. Acesta se întoarse repede spre el. Ologul pipăi cu mîna sănătoasă după aceea a feciorului său. Mîna îi căzu, mai înainte de a o fi găsit pe cea a fiului. Capul i se înclină pe piept.

Rudolf rămase concentrat, semeț. Acum el era capul familiei Habsburg, cel mai puternic bărbat dintre germani. Episcopul de Gurk se ruga. Foarte bătrînul abate Ioan de Viktring netezi cu mîna uscată, cafenie pergamentul Margaretei.

— Am durat un monument mai trainic decît arama, cită el pe un clasic antic. Apoi își tîrșîi picioarele spre Albrecht. Văzu că era mort. Se încovoie, își îndreptă spatele, se clătină, își regăsi echilibrul. Cu cîtă putere mai avea în glas, începu de mai multe ori, apoi rosti pînă la capăt: *Defunctus est Albertus de Habsburg, imperator romanus.*

Episcopul și prințul se uitară unul la altul; niciodată mortul nu avusese această demnitate, niciodată nu o rîvnise. Moșneagul repetă anevoie, cu voce șovăitoare, dar solemnă:

— A murit Albrecht de Habsburg, împăratul roman.

Apoi se-ncovoie, se întoarse bîjbîind la masă, se închină, mormăind.

Micuța capelă cu hramul sfintei Margareta, de la castelul ducal din München, este plină ochi de demnitari în haine de gală. Afară e o toamnă luminoasă, arămie. Înăuntru se freacă între ele armurile seniorilor, odăjdiile fastuoase ale clericilor; stau cu toții înghesuiți unul într-altul. Ducii Austriei, Rudolf, Leopold, Frederic, cancelarii și mareșalii lor, Ioan de Platzheim, Pilgrim Strein, seniorii bavarezi și tirolezi, mareșalii, burgravii, marii maeștri de vînătoare, majordomniii curții margrafului, Schenna, Frauenberg, Conrad Kummersbrukker, Diepold Häl. Odăjdiile principilor bisericii sînt violete și trandafirii-gălbui. Sînt de față episcopii de Salzburg, Regensburg, Würzburg, decani, egumeni, parohi ai domului. Parohii din Tirol, Treisendorf, Pyber. Steaguri papale, laice. Mireasmă

de tămîie. Afară norodul ținut în loc de ostași. La toate ferestrele, în copacii cu veșmînt de toamnă scăldat în soare, pe toate zidurile, pe toate ieșindurile pereților, popor.

Înăuntru, Ludovic și Margareta ședeau în genunchi în fața trimișilor papali, episcopul Paul de Freising și abatele Petru de Lamprecht. Ieri, căsătoria lor a fost desfăcută în mod formal și li s-a dat îngăduința să trăiască despărțiți. Astăzi, episcopul citea solemn decretul papal de purificare: după ce Ludovic de Bavaria, întiiul născut al răposatului Ludovic de Bavaria, care a fost împărat roman, a îndeplinit tot ceea ce i-a cerut papa, după ce și-a recunoscut personal delictul împotriva Bisericii, el și abatele Petru, ca trimiși papali, îi dau numitului principe și principesei Margareta dispensă în ceea ce privește înrudirea prea apropiată și le îngăduie să se cunune din nou, iar pe născutul lor principe Meinhard îl declară copil legitim. Îi purifică pe Ludovic și Margareta de orice pată și infamie, îi declară apți să posede privilegii, vasalități, bunuri, drepturi. Îi reprimesc pe amîndoi în sînul Bisericii. Înlătură de pe țările lor interdictul.

Îndată după această solemnitate, în Bavaria și Tirol se redeschiseră ușile bisericilor care stătuseră încuiate multe decenii. Clopotele, rămase mute atîta vreme, începură să se legene, să sune. Poporul, însetat de înălțare sufletească, se revărsă în biserici. Bărbați și femei, ajunși la vîrsta matură fără a fi luat parte la o slujbă bisericească și fără a fi auzit bătaia clopotelor, ascultau pentru întîia oară o liturghie, erau uimiți și fericiți auzind valurile cucernice ale slavei lărmuitoare, orbitoare, pline de pompă ce se aducea Sfintei treimi.

— Nu mai fac nici o afacere cu Habsburgii! strigă tare, cu vocea lui aspră de ofițer ducele Ștefan al

Bavariei de Jos, şi-şi aruncă mănuşa de metal, care căzu zornăind pe masă. Se ridică, începu să se plimbe de colo-colo. Din ţeasta colţuroasă, ochii bănuitori, reci priveau cu răutate şi mînie spre fratele său margraful, care rămăsese pe scaun, ţinîndu-şi, de oboseală, capul plecat pe masă, în aşa fel încît grumazul i se umfla încă mai masiv. Marea sală din castelul ducal de la München nu se încălzise ca lumea, cu toate că focul ardea necontenit. Afară cădea o lapoviţă ce-ţi făcea silă.

— Aşadar, nu... spuse margraful, cu vocea trudită şi deprimată. Atunci, domnule frate, las în seama dumitale să închei celălalt document, aşa cum am vorbit.

Ducele Ştefan strînse buzele sub mustaţa soldăţească, groasă, brună. Se apropie, explicînd de ce era furios:

— Ne-am descurcat binişor în multele şi neplăcutele probleme legate de moştenire. Nu ne-am tras pe sfoară unul pe altul. Fiecare şi-a apărat pe faţă şi cu simţ practic interesele, fără multe vorbe şi mofturi, şi n-am stăruit să ne impunem părerea unul altuia. Fiecăruia din noi şase inima i-a dat ghes să îmbucătăţească şi să împartă ţările, ca să facem din casa de Wittelsbach o nimica toată. De altminteri, altă cale şi altă ieşire nu era, şi noi nu ne-am răcit gura cu vorbe mari. Dar, domnule frate — aici ducele ridică vocea şi se răsti acuzator — faptul că dumneata ai dat testamentul privitor la moştenirea Tirolului în mîna Habsburgului, dumneata, şeful familiei Wittelsbach, asta mă împiedică să mai tac. E o treabă care priveşte numai şi numai Tirolul, ştiu, şi nu mă interesează; nu m-am amestecat niciodată în treburile dumitale. Dar asta mă doare prea tare, îmi otrăveşte sîngele, şi trebuie să ţi-o spun.

Margraful nu răspunse. Ochii lui duri, pătrunzători, albaştri priveau în gol, cu nepăsare; Lu-

dovic părea mult mai bătrîn decît fratele său doar ceva mai mic decît dînsul. Fiindcă el, care altminteri era cel ce repezea pe alții și nu rămînea niciodată dator cu răspunsul, continua să tacă, deprimat și apatic, ducele zise ceva mai îmblînzit:

— Poți să spui că era o treabă care o privea pe soția dumitale, nu pe dumneata; poți spune că scoaterea de sub excomunicare și interdict a fost o bună plată pentru peticul ăsta de hîrtie îndoielnic, și ai dreptate. Dar, să fi fost în locul dumitale, nici eu, nici vreunul dintre ceilalți frați și nici tata, dacă ar fi trăit, n-am fi fost de acord cu așa ceva.

Margraful dădu din umeri obosit, ciudat de fără vlagă. Pe fratele său îl impresionă neplăcut prăbușirea bărbatului acestuia altminteri vîrtos și zdravăn. Vorbi din nou, aproape ca și cum și-ar fi cerut iertare:

— Cred și eu că nu-i ușor să ai nevastă pe Botoasa, și de majordom al curții pe Frauenberg.

Cînd rămase singur, margraful se simți năpădit de o furie mută, paralizantă, neputincioasă, cum nu mai simțise niciodată. Ce-a fost asta? Se afla în palatul lui, iar fratele său mai mic, Ștefan, insul ăsta de nimic, un oarecare, o secătură, cu amărîta-i de Bavarie de Jos, s-a proțăpit în fața lui și l-a mustruluit ca pe un golan. Iar el — cum de a fost cu putință așa ceva?... El a stat și-a înghițit. Ajunsese atît de departe? Se prostise așa de rău?

Ștefan avea dreptate, asta era. Habsburgii domneau împreună, lăsaseră conducerea în mîinile istețului Rudolf. Acesta era căpetenia lor, cu toții împreună formau un tot, întregul grup atît de mare al țărilor lor era cîrmuit laolaltă. Casa de Wittelsbach se fărîmițase și se împărțise, țara era sfîșiată în șase petice. El, cel mai vîrstnic, îngăduise asta. Și nu numai atît. Mai dăduse și apă la moara Habsburgilor. Totul a început cu măcelărirea evreilor.

Dacă şi-ar fi apărat evreii cum a făcut-o **ologul** Albrecht, niciodată punga lui n-ar fi ajuns atît de goală şi de găurită. Niciodată n-ar fi trebuit să cedeze Bavaria lui sfetnicilor financiari austrieci. Acum şedeau acolo, mulţi şi graşi, controlau, porunceau după bunul lor plac. Pretutindeni, jos, alături, deasupra a tot ceea ce aparţine casei de Wittelsbach, rînjeşte leul roşu al Habsburgului. Margraful simţea aţintiţi asupra lui ochii uriaşi ai tatălui său. Oftă. Fratele său avea dreptate.

N-are de ce să-şi mai bată capul cu asta. Greşeala s-a săvîrşit. Evreii erau morţi; cei rămaşi în viaţă nu se mai lăsau ispitiţi prin nici o promisiune să se întoarcă. Ţara era golaşă şi fără bani, iar cel ce o administra era Habsburgul.

Prostii! Dar nu despre asta e vorba. Nimeni nu i-a reproşat aşa ceva. Despre testament e vorba. Despre testamentul pe care şi l-a făcut nevasta lui, sluta, Botoasa. De asta trebuie să se agaţe, să se ţină. Era bucuros să azvîrle vina în cîrca ei. Cum a spus frate-său? Nu-i uşor s-o ia de nevastă pe Botoasa. Nu, Cristoase Dumnezeule, nu-i deloc uşor! Se lăsă năpădit de o minie surdă împotriva femeii. Ea era vinovată de toate, chiar şi de trecerea Bavariei sub ocîrmuire austriacă. O revede cum stătea atunci, printre sfetnici, ea, sluta, Botoasa, cu caraghiosul ei de ibovnic, Frauenberg, lepădătura orăcăitoare. Şedeau acolo şi făceau fărîme Bavaria lui. Batjocura Europei. Oh, cîtă dreptate a avut atunci, în ziua aceea, cînd tatăl său îl tîra de colo-colo, iar el se codea să se însoare cu muierea asta... Acum stătea singur, privind în gol. Oftă, mormăi ceva, gemu.

Se duse la Agnès. O găsi tolănită pe o canapea. În faţa ei stătea şoimarul. Agnès îşi pusese mănuşa şi se juca cu o pasăre ce-i fusese adusă de curînd. Îşi dădu seama numaidecît că margraful

arde de dorință să stea de vorbă cu ea. Dar îl lăsă să aștepte. Se ocupa de șoim, i-l arătă, părea că nici n-are de gînd să-l înapoieze șoimarului.

Ludovic izbucni, spunînd că astăzi n-are chef de vînătoare cu șoimi și de distracție. Oh, domnul margraf e prost dispus? A avut vreo supărare? Îi pare rău. Cu ducele Ștefan? Ia te uită! Domnul duce e un domn foarte drăguț. A vorbit despre testamentul ducesei Margareta? Și despre contractul cu Habsburgii privitor la administrația Bavariei? Despre asta nu? Ei, totuși, firește, numai așa, în treacăt.

De l-ar trimite odată la plimbare pe insul ăsta cu șoimul! Dar nici nu se gîndea la așa ceva. Așadar, pentru ea n-avea nici o însemnătate că Ștefan cutezase să-l supere? Și faptul că de la frate-său venea de-a dreptul la ea era ceva lipsit de importanță? Pasărea își deschise aripile, și le strînse, Agnès o mîngîia, îi dădea nume dezmierdătoare. În sufletul ei clocotea un mare triumf tainic. Se ajunsese, în sfîrșit, acolo? Lucrurile luau în sfîrșit întorsătura visată? Casa dușmancei, construită cu atîta trudă, se prăbușea, în sfîrșit?

Așadar, ducele Ștefan i-a pomenit despre contractul cu Habsburgii privitor la Bavaria? Ei, ea habar n-are de politică. Dar, serios vorbind, s-a minunat întotdeauna. Un principe atît de mare și de înțelept — și să lase ocîrmuirea țării sale în mîinile altuia! Rosti aceste vorbe ca în treacăt, scoțînd scufia șoimului, punîndu-i-o iar. Apoi începu să discute cu șoimarul cam cît timp ar trebui lăsat șoimul să flămînzească. În sufletul ei jubila: trebuia stoarsă toată seva din Tirol, îndrumată altundeva, spre Bavaria, oriunde. Să nimicească opera dușmancei.

Ludovic ședea obidit, cuprins de o mare amărăciune. A fost nebun. Chiar și copiii vedeau mai limpede decît el unde avea să se ajungă. Nici-

odată nu ar fi trebuit să cedeze administrația Bavariei. Mai bine și-ar fi ipotecat toate orașele și veniturile pe seama lui *messer* Artese. Cu testamentul Margaretei, nu mai era nimic de făcut. Dar cît privește contractul cu Habsburgii, acesta avea să ajungă la scadență în cîteva luni: îl va rezilia. Fie ce-o fi!

Agnès continua să stea tolănită pe canapea, aproape că nu-l mai lua în seamă. Șoimarul încă nu plecase. Dacă ar fi fost singuri, s-ar fi aruncat asupra ei, ar fi zgîlțîit-o: „Ascultă, nu rîde de mine. Desfac contractul! Îi azvîrl afară pe slujbașii habsburgi! Nu rîde de mine, tîrfo!" Și ar fi strîns-o de i-ar fi pierit rîsul și gîndul la șoimi. Dar șoimarul era acolo, cu chipul lui nerod, plin de respect, iar Agnès nici nu se uita la duce.

Conrad de Frauenberg purta tratative cu consilierii episcopului de Brixen. Episcopatul căzuse într-o stare de dependență totală față de margraf, iar Conrad îi făcea pe domnii aceștia s-o simtă din plin. Albinosul orăcăitor îi privea, cu ochii lui roșii, pe seniorii ce asudau, îi sîcîia vîrtos și cu plăcere. În cele din urmă, cu o jovialitate dispreţuitoare și grosolană, le azvîrli bieților amărîți cîteva firimituri. Secretarul său, un cleric cu înfățișare umilă, redactă protocolul în tăcere, cu deosebită scrupulozitate.

După ce domnii plecară, Frauenberg îi dădu secretarului îndrumări în legătură cu cîteva scrisori pe care avea de gînd să le trimită slujbașilor de pe posesiunile sale personale. Să nu mai fie — lua-i-ar toți dracii! — atît de molii. Să nu-i mai păsuiască atîta pe birnici. Să nu mai tot amîne termenele pentru clacă și robotă. Și mila asta neroadă cînd e vorba să hotărască pedepsele! Auzi, să pedepsească un hoț numai cu expunerea la stîlpul

înfamiei și cu închisoarea, fiindcă puşlamaua a fost împinsă de nevoie. Prostii! Toți sînt împinși de nevoie. Ticălosului să i se taie mîna, cum s-a făcut pînă acum. Să cruți un braconier, fiindcă are familie! Și vînatul lui are familie; a cruțat-o tîlharul? Insul să fie hăituit pînă cade mort. Asta-i vechiul și bunul obicei. Cu omenia asta modernă o să i se ducă de rîpă toată averea. Frauenberg orăcăia, tăcutul secretar scria.

Rămas singur, bărbatul cel slut își netezi pe spate părul albicios, se întinse, se lăsă pe pernă, își trosni încheieturile mădularelor, căscă, alene și mulțumit. Lumea era în bună rînduială, iar el știa să se descurce. A ajuns departe, sfînta pătimire a lui Cristos! Margraful e mai totdeauna plecat, la Agnès a lui, și mai cine știe unde. Și de ce nu? De ce să n-o prefere Botoasei pe frumoasa Agnès? El, Frauenberg, are firește mult de lucru, cînd margraful lipsește din țară: Botoasa și Tirolul. Muncă multă, muncă neplăcută. Dar plină de foloase, nu se poate tăgădui. De altminteri, Ludovic nici nu i-ar putea-o înlesni, nici nu s-ar putea înțelege cu el. Așa, principele îl scutea de oboseala de a se mai ciondăni cu dînsul.

Își privi mîinile groase, roșii, cărnoase. E limpede că pînă acum și-a subestimat bărbăția. Trebuie mai întîi să crezi tu însuți că placi femeilor, pe urmă cred și ele. Astăzi, îi vine oricăreia de hac, numaidecît. Conrad se-ntinde, fluieră, rînjește. Se ridică alene. Își pregătește tuș, pensulă, pergament. Pierdere de vreme, în orele libere, cînd nu doarme. Astăzi are chef, da. Schenna îl socotește un prost. Crede că n-are ochi pentru ceea ce e frumos. Schenna nu-i un dobitoc; dar dacă își închipuie că numai el singur e stăpîn pe simțirea pentru ceea ce e plăcut, rotund, neted și voluptuos, se înșală înfumuratul, țafandachele. Își potrivește pergamentul. Așa! Știe și el foarte bine ce-i aia

frumusețea. Rinjește, își fluieră cîntecul preferat, despre cele șapte bucurii ale vieții, începe să lucreze. Botul lătăreț i se cască, de plăcere, pînă la urechi, plesnește din limbă, pleoscăie, gîjîie, orăcăie, rîgîie. Trage linii, dă cu pensula. Zugrăvește cu grijă, punînd multe culori. Rochii, piepți, un chip de femeie. Se adîncește în lucru.

Ridică privirea. Margareta se află în spatele lui. Fața ei slută e schimonosită de un zîmbet ciudat. Probabil că a văzut totul; de altfel, n-are nici un rost să ascundă, să nege. O privește fără rușine, își strîmbă botul lătăreț, orăcăie cu nepăsare:

— O amuletă.

— O amuletă? Asta? Imaginea asta reușită și drăguță a ăleia?

El, naiv, insolent: Da, firește. Are cu ea conflicte de hotărnicie, doar o știe prea bine. Pe deasupra, influența ei politică nefastă asupra margrafului.

Margareta îl privește încruntată, cu ochii ei pătrunzători. Frauenberg o înfruntă, rece, nepăsător. Să-i dea ei chipul desenat, spune în cele din urmă ducesa.

— De ce nu? orăcăie el.

Nu e o amuletă tocmai cucernică. Poți să faci cu ea farmece, ca să-ți îndeplinești voința și dorințele. Ceea ce-i dorește ducesa aceleia este probabil tot atît de neplăcut ca și ceea ce-i dorește el. Rinjește, îi întinde zugrăveala cu o închinăciune adîncă, exagerată.

Singură, Margareta privește îndelung imaginea, o cercetează. Părul ei auriu, ochii zgîiți, două pete albastre, neroade; toată zugrăveala e stîngace. Cu degetele-i sulemenite, Margareta își scoate acul din păr. Încet, țintind cu grijă, îl înfige în petele albastre. Pergamentul e tare, ea înțeapă, înțeapă cu mai multă putere, acul pătrunde încet pînă din-

colo. Pergamentul scîrțiie. Pînă la urmă, în locul ochilor sînt două mici găuri zdrențuite.

Margraful se ridică; convorbirea nu durase decît zece minute. Se discutaseră numai treburi oficiale. Întrebările și răspunsurile fuseseră rostite pe un ton foarte rece.

— Mai rămîne problema Taufersului, spuse Margareta.

— Altă dată, răspunse Ludovic, cu un gest de refuz.

— S-a împlinit aproape un an de cînd se tot amînă treaba asta, stărui Margareta. Trebuie în sfîrșit rezolvată.

— Și ce vrei? se răsti margraful.

Problema Taufersului consta în procesele de hotărnicie dintre Agnès de Taufers și Frauenberg. Agnès se pitea în spatele episcopatului de Brixen, care o învestise pe ea, nu pe Frauenberg. Formal, dreptatea era de partea ei, în fapt, de partea lui. Margraful numai să fi vrut, că Brixenul și-ar fi retras pe dată obiecțiile, astfel că Agnès pierdea bunurile. Consilierii episcopului presupuneau că margraful nu dorește asta; de aceea cutezau să se opună cu îndîrjire lui Frauenberg.

Margareta, împinsă de porniri dușmănoase, înșiră argumentele care pledau împotriva episcopatului. Margraful, tot atît de prost dispus și încăpățînat ca și ea, înșiră motivele politice pentru care nu voia să-l supere acum pe episcop. Se măsurară, întunecați, hotărîți. Niciodată nu s-ar fi înfruntat cu atîta îndîrjire, dacă ar fi fost vorba de propriile lor posesiuni.

Pînă acum, în ciuda înstrăinării mereu mai mari, nu ajunseseră la o ceartă serioasă. Nici măcar cu o vorbă, margraful nu i-a reproșat Margaretei testamentul, nici cu o vorbă relațiile cu Frauen-

berg. N-a pronunțat niciodată în prezența ei numele frumoasei Agnès. Acum se înfierbîntară, se certară, rostind amenințări, încăpățînați, cu mult mai multă înverșunare decît se cuvenea într-o chestiune altminteri fără prea mare însemnătate. Ședeau unul în fața altuia clocotind de mînie. Chipul liniștit, bărbătesc al margrafului se schimonosise, luînd o înfățișare sălbatică. Ea, impunîndu-și să-și păstreze calmul, îi răspundea înțepător, ironic.

În cele din urmă, Ludovic nu se mai putu stăpîni și-i azvîrli cu o mînie fățișă, batjocoritoare:

— Toate astea numai pentru maimuțoiul tău, Frauenberg.

Chipul ducesei deveni pămîntiu; trase cu putere aer în piept, îl privi plină de ură. În cele din urmă îi spuse cu vocea răgușită:

— Da, da, da! Nu pot tolera ca dreptatea să fie călcată în picioare de dragul curvei tale.

Margraful își încleștă pumnul, ca să n-o lovească. Nu-i stătea în obicei să înjure. Acum se năpusti asupra ei cu vorbe murdare:

— Zgripțuroaico! Pocitanio! Împuțito! Stai bot în bot cu maimuțoiul tău și trăncănești de-alde astea? Nu mă apasă destulă rușine că trebuie să am o muiere pe care a însemnat-o Dumnezeu ca pe tine? Vrei să-mi faci de rîs și numele? Ți s-au aprins călciile după bărbați care-ți seamănă leit? Se și potrivește, Botoasa cu maimuțoiul! Scos din fire, margraful se repezi la ea, cu vinele umflate și cu o înfățișare atît de sălbatică, încît ducesa se trase dincolo de masă. Asta n-am s-o îngădui! răcni el. Îl ucid! N-am să las să fiu făcut de rîs!

În vremea aceasta, Frauenberg se afla la castelul Taufers, clipind din ochii lui roșii spre Agnès.

— O să ne înțelegem, orăcăia el. Dumneata ești bogată, eu nu sînt sărac. Îți place chiar așa de mult

viața la curte? Mie, nu. Pentru mine e doar un pretext, ca să te pot vedea.

Cu laba lui roșie și butucănoasă îi mîngîia mîna albă cu degete lungi. Agnès zîmbea. Asta era om odată, avea putere, voință, mergea drept la țintă.

— Lumea e proastă, orăcăi el mai departe. Mai proastă decît ți-ar trece prin cap.

Ședea acolo, cu fața lui roșie, parcă jupuită de piele, căscînd botul mare, lătăreț, zdravăn, obraznic, urît.

— Aș zice că, dintre toți, noi singuri sîntem cu scaun la cap.

Degetele lui puternice, scurte, lacome se urcau pe brațul ei în sus.

Nici nu-i trecea prin minte s-o întrebe cît de cît și pe ea ce părere are despre propunerea lui.

Buzele frumoasei Agnès schițau necontenit un surîs de voioșie. Parcă-și degusta triumful asupra Margaretei, parcă-l sorbea ca pe o băutură minunată. Îl robi din ce în ce mai mult pe margraf, cu nepăsare și fără să se bage de seamă. Se cuibări în sufletul lui, îl luă în stăpînire.

Ludovic era un suveran econom, cumpănit, deloc înclinat să facă risipă. Agnès îi cerea așa, ca în treacăt, vorbindu-i peste umăr, să facă unele cheltuieli la care, altminteri, prințul ar fi chibzuit ani întregi. Dacă schița obiecția cea mai mică, ea nu insista, se lăsa păgubașă. Dar știa să renunțe cu un aer de uimire batjocoritoare și disprețuitoare, abia vizibilă, care-l îmboldea mai mult decît ar fi putut-o face lacrimile, rugămințile, ocările. În felul acesta reuși treptat să-l schimbe cu desăvîrșire pe bărbatul reținut și calculat, să-l deprindă cu luxul și risipa, subminînd și primejduind ceea ce Margareta realizase printr-o muncă de zeci de ani.

Și astfel, într-o bună zi, *messer* Artese reapăru și el. Era pretutindeni, în zece locuri deodată, cu cei

trei frați care-i semănau leit, umil, exagerat de curtenitor. Mai înainte de a se băga de seamă, bancherul și pusese din nou mîna pe vămi, privilegii asupra sării și minelor. Dispreţului rece pe care i-l arăta Margareta îi răspundea cu nenumărate ploconeli. Cu o bunăvoinţă excesivă se grăbi să-l elibereze pe margraf de ipotecile faţă de administraţia habsburgică. Acum, dacă voia, Ludovic putea să desfacă acel contract. Firește, plata acordată florentinului fu de trei ori mai mare decît ceea ce pretindeau austriecii. Apoi, fantomatic, așa cum venise, *messer* Artese dispăru din nou.

Își făcu apariţia la castelul Taufers. Cine, văzîndu-l pe omuleţul acesta politicos, și-ar fi putut închipui că e în stare să se dezlănţuie așa cum s-a întîmplat atunci în salonul frumoasei Agnès? Ședeau faţă în faţă, el și Agnès. Castelana îi zîmbea, cu un surîs slab, complice. Ei, da, frumoasă ţară, bogată, binecuvîntată ţară. Vin, poame, grîne. Oraşe înfloritoare, cu bună rînduială, harnice. El voia să smulgă, ea să împungă. Împunsăturile ei erau îndreptate împotriva ducesei, a slutei. Pe florentin îl interesa mai puţin cîștigul cu care îl momea dînsa: îl atîţa să sape și să submineze opera dușmancei, să nimicească pe deplin opera evreului răpus, spulberat. Ea o împungea pe sluta, el smulgea de la vrăjmașul mort.

Plesnind de grăsime, Conrad Frauenberg continua să pună ösînză pe el, obrazul lui, parcă julit, cu bot lătăreţ, strălucea trandafiriu. Ședea tolănit pe perne în micul salon elegant de la Taufers; Agnès stătea în faţa lui. Prin ferestre pătrundea soarele, Conrad clipea, se întindea alene, căsca, își trosnea încheieturile mădularelor. Agnès îl ruga, îl linguşea, îl amenința, cerîndu-i s-o însoţească în călătoria la Trient. El spunea că nici nu se gîndește la așa ceva. N-are decît s-o facă margraful pe paiaţa ei. Agnès renunţă cu acel dispreţ uşor și mirat, cu care obţinea

de la margraf orice. Conrad izbucni într-un hohot de rîs răsunător, arătîndu-şi cu bădărănie satisfacţia. Se întoarse pe partea cealaltă. Fiindcă ea continua să tacă, începu să caşte. Se întinse pocnindu-şi încheieturile, adormi mulţumit, în tihnă şi începu să sforăie cumplit. După o oră se trezi; amurgea, Agnès şedea încă în colţul opus, jignită. Conrad se ridică, încă moleşit de somn, se întinse spre ea, o înhăţă cu o grosolănie jovială, o trase lîngă el pe perne. Agnès nu schiţă nici un gest de împotrivire.

Se purtă cu ea după cum îi era cheful. O făcu să se gudure ca un ciine după ce l-ai dezmierdat. O alintă cu promisiuni, pe care le rosti rîzînd, ca de la sine înţelese. Să-l alunge? Nu putea. Ar fi izbucnit în rîs. Şi chiar că ar fi fost caraghios. Cine mai era aşa de slut? Aşa de neobrăzat? Cu gheare atît de tari? Un al doilea nici nu mai exista.

Se întinse sub dezmierdările lui grosolane, se uită la el pieziş. Îi vedea faţa sătulă, vicleană, fălcoasă, schimonosită de un rînjet. Pocit mai era! Cît de viguros şi de josnic! O făcuse curioasă. Nu s-ar putea ca mutra asta obraznică, sigură de sine, să devină umilă şi plină de spaimă?

Agnès începu să-l aţiţe pe margraf. Cu totul pe neobservate, cu vorbe glumeţe. Sămînţa ei găsi un teren prielnic, pregătit de multă vreme. Încolţi, dădu muguri, crescu. Cum spusese ducele Ştefan? Că nu-i uşor pe lîngă femeia asta să-l mai ai şi pe Frauenberg majordom al curţii. O să pună capăt acestei situaţii. E sătul pînă-n gît. Batjocura Europei. O să-i pună capăt. La München. Va şterge pata ce-l murdăreşte. Mai întîi va încheia cu porcăria habsburgică. Apoi, cu Frauenberg, insul ăsta infam, lepădătura.

— Uită-te bine la mine, se adresă Frauenberg Margaretei şi se proţăpi umflîndu-se grotesc în pene.

Uită-te bine la mine. Se pare că n-o să mai ai multă vreme prilejul. Cum Margareta ridică ochii la el mirată, orăcăi mai departe: Nu c-aș fi un bărbat frumos, asta o știu și eu, da' ca mine altul nu-i. Cine mă prețuiește n-ar strica să caște ochii la mutra mea, ca să-și amintească de mine. N-o să mă mai vadă multă vreme. Se coace ceva împotriva mea. Margraful mi-aruncă niște priviri ascuțite ca lăncile. Din păcate, dincolo de privirile astea se află prea destule lănci adevărate. Mi-a dat ordin să-l însoțesc la München. Acolo o să-i fie mai ușor. Gufidaun, băiatul ăsta bun și cinstit, și Kummersbrucker nu și-au putut ține gura. Uită-te bine la mine, Margareto. După ce-oi pleca, bea vîrtos, ca să dormi și să mă visezi! Slujbe n-ai nevoie să pui să mi se citească. Ești o muiere fainâ, ducesă Botoasa, rise el și-o bătu pe spate.

Începu să-și fluiere cîntecelul despre cele șapte bucurii și plecă cu picioarele lui crăcănate.

Margareta nu rostise nici un cuvînt. Acum ședea singură, în fața mesei masive, îmbrăcată somptuos în damasc verde pal, cu fața rigidă din pricina fardurilor. În fața ei se aflau mormane de acte și documente. Încăperea era apăsătoare și mohorîtă, în urechi îi stăruia cîntecul fluierat de Frauenberg. Da, avea dreptate. Ce mai exista oare pe lume în afara celor șapte plăceri?

Nu cedase. Fusese doborîtă și nimicită o dată, dar nu cedase. Din noroi și nimic ridica o construcție nouă, țara, orașele, orașele ei pestrițe, pline de larmă și de oameni, opera ei. Iar acum, sîngele pe care îi-l sporise cu trudă trebuia tras din ele, îndreptat aiurea, spre Bavaria, oriunde, prăpădit fără rost pentru tîrfa aceea. Margraful nu-i spusese nimic; dar o aflase din multe guri. Contractul de ipotecare cu Habsburgii avea să fie desfăcut. Orașele ei, Tirolul ei aveau să fie despuiate, golite, supte, azvîrlite deoparte.

Și atîta nu era de ajuns. Mai era și restul. Frauenberg. Slutul, singuraticul. Care-i aparținea el. Pe care-l adusèse ea. Poate că era rău, josnic, o haimana. Dar îi aparținea ei. Dintre toți oamenii, el. Iar Ludovic voia să i-l ia și pe acesta. Oh, nu uitase, cînd se certaseră, cum îi strigase: „Îl ucid! Nu îngădui să fiu făcut caraghios!“ Parcă-i auzea din nou glasul, răgușit de ură, parcă-i revedea ochii. Da, presimțirea lui Conrad era întemeiată, mirosea a crimă. Dacă se va duce la München, nu se va mai întoarce.

În sală intră bătrîna și ofilita domnișoară de Rottenburg care tuși ca să-și dreagă glasul. A venit neguțătorul velș, din Palermo, chemat de dînsa. Margaretei îi păru bine că e abătută de la gîndurile ce-o chinuiau, porunci să fie lăsat să intre. Omul se opri în fața ei, gras, cu obrazul măsliniu, cu ochi căprui, iuți. Avea fel de fel de mărfuri. Păsări pestrițe, năframe și țesături fine, lucioase, pietre prețioase, esențe rare, dulciuri exotice. Cu mișcări repezi și mlădioase, ajutat de însoțitori, își întinse lucrurile în fața ei. Margareta se uită la una, la alta. Ceru lămuriri, gîndul îi era aiurea, vorbea cu mai multă însuflețire ca de obicei. Dar asta ce-i? O gărăfioară, un mic vas din piatră semiprețioasă de o culoare ștearsă, de o formă frumoasă, bine închis și pecetluit. Ce e? O, doamna ducesă e o cunoscătoare, doamna ducesă are gustul cel mai sigur. E într-adevăr un lucru de mare preț. Dintr-o singură bucată, și cît de artistic lucrat, rotunjit! E opera unui mare meșter, da. Și să aibă dînsa bunăvoința să observe chipurile cioplite. Aici e împăratul de Hohenstaufen, al doilea Frederic, iar aici regele iudeu Solomon, iar aici regina din Saba, și pe a patra latură, sultanul Boabdil, un principe puternic, îngrozitor al barbarilor. Dar și conținutul gărăfioarei e o mare raritate: un suc delicat, fără miros, fără culoare, fără gust; cine bea măcar și numai o pică-

tură, într-un ceas s-a și stins, ca un opaiț fără ulei. Prețioasă și de soi gărăfioară.

Împotriva obiceiului, ducesa cumpără mult, fără alegere, fără tocmeală. Năframe, rădăcini aromatice, numeroase giuvaiere, două dintre păsările pestrițe, pe deasupra și gărăfioara.

Apoi se așează la masă. Mîncă. Mîncă singură de tot, gătită în veșminte superbe. Masa era de asemenea orînduită cu mare lux. În încăperea de alături cînta muzica. Slujitorii, camerierii, cei ce tăiau bucatele se mișcau cu toată graba. Mînca vîrtos. Frauenberg avea dreptate. Era una dintre cele șapte bucurii ale vieții. În jurul ei stăteau îngrămădite lucrurile pe care le cumpărase, podoabe, năframe și gărăfioara. Ducea mîncărurile la gură cu mîinile sulemenite: supă, pește, friptură, dulciuri din cele scumpe, exotice, pe care le cumpărase astăzi. Înfuleca, dădea de dușcă vinul. Se lăsă amurgul, fură aprinse lumînări grele, uriașe. Ea ședea singură, greoaie, țeapănă, făloasă. Mînca.

Deci așa stăteau lucrurile. Nu îndrăznise să i-o aducă el însuși. O trimisese printr-un aprod. Era o scrisoare scurtă, politicoasă, în care o ruga să-și depună semnătura.

Ducesa trimise numaidecît după Schenna. În fața lui nu se mai stăpîni, își dădu drumul. Într-adevăr, contractul cu Habsburgul a fost desfăcut. A fost tăiat și sfărîmat minunatul, strașnicul canal prin care trimitea sevă și belșug în orașele ei. Iar pe deasupra, mai trebuie să-și depună semnătura! Sub picioarele ei, pămîntul se fărîmițează, ca nisipul. Opera vieții ei se duce, lunecînd, curgînd ca apa, nu poate fi ținută pe loc. Se risipește totul, prostește, fără rost.

Schenna ascultă în liniște, cu chipul lui prelung, ofilit, mai încrețit de îngîndurare ca niciodată; dez-

nădejdea și prăbușirea ei îl atinseseră mai adînc decît voia s-o recunoască. Biată femeie! Biată ducesă Botoasa! Dacă gura ți-ar fi fost cu un deget mai mică, mușchii obrazului puțin mai tari, ai fi trăit mulțumită, fericită, iar Tirolul și Imperiul roman ar arăta altfel. Se dojeni singur. Sentimentalism nerod!

Cînd, în sfîrșit, îi răspunse, era din nou stăpîn pe el. Cu vocea lui ascuțită, obosită, întretăiată zise că n-ar fi nimic de cîștigat dacă n-ar semna; formal, semnătura ei nu era obligatorie, margraful i-o cerea numai din motive de prestigiu. Dacă semnează însă, va fi obligat cel puțin să-i ceară părerea la lichidarea contractului.

Cum însă ea tăcea, ghemuită acolo, groasă, greoaie, pierdută și prăbușită, Schenna fu din nou mișcat. Spuse că vrea s-o ajute atît cît îi stă în putere. E tirolez; îl doare ca Tirolul voios, ager la minte, cultivat să fie dat pe seama Bavariei somnolente, stupide, brutale. Împinse lucrurile mai departe zicînd că e o hotărîre gravă, că ar trebui într-adevăr să se procedeze cu energie. Ajungînd aici, se ridică și spuse, în timp ce în rostirea lui solemnă își și făcuse apariția un pic de ironie: așadar, dacă dînsa ar mai dori-o, el e gata, pentru a salva ce se mai poate, să preia căpitănia în munți, burgraviatul. Ducesa își așeză mîna groasă, fardată pe mîna lui cu degete lungi, uscată, osoasă dar fără vlagă.

Apoi veni la ea Frauenberg, să-și ia rămas-bun. Se opri cu un zornăit, în învelișul strălucitor de fier chipul lui botos, trandafiriu, neted, parcă jupuit, obraznic, rînjea. Nu-i rămîne altceva, spuse el, decît să se scufunde în întuneric, într-o slujbă mărunță, unde margraful n-ar mai putea da de el; căci să moară n-are nicidecum de gînd. Așadar, pe drum o să dispară îndată ce se va ivi un prilej nimerit. Cine-i bărbat nu se pierde cu firea, nici cînd scrînciobul îl aruncă-n slăvi, nici cînd îl coboară.

Cît o privește pe ea, e o muiere fainâ, i-a plăcut mai mult decît oricare botișor de păpușă. În orice caz, mai interesantă a fost. Și cu asta, facă-se voia Domnului.

Ducesa îi spuse că el i-a dat cîndva o amuletă, cu gînduri rele față de o anume ființă. Acum vrea să-și ia revanșa. Îi întinse gărăfioara de o culoare ștearsă. Sucul e fără miros, fără gust; cine ia o picătură din el, ajunge în același ceas în iad sau în rai. Mai înainte de a se scufunda din nou în întuneric, să se gîndească la asta.

Conrad apucă gărăfioara, rînji, zicînd că e o muiere a naibii. Sucul n-are miros, n-are gust; într-adevăr e ceva la care trebuie gîndit.

Ducesa, repede: ea n-a spus nimic. Așa a pus-o să jure sicilianul. Și fiindcă Frauenberg însuși crede că n-o să-l mai vadă, să-i făgăduiască asta. Să ia totul asupra lui, ea n-a spus nimic.

Frauenberg, uriaș, în armură, orăcăi din grămada de fiare că îi mulțumește din toată inima. Cum a mai spus-o, e o muiere a naibii. Ridică anevoie brațul de fier, o lovi pe spate, orăcăind:

— Botoasa noastră!

Se retrase, greoi, țeapăn, în armura de fier, zornăind, rînjind cu botu-i de broască. Își fluiera cîntecul.

De jos răsunară goarnele și trompetele alaiului care se urnea la drum. Margraful nu-și luase rămas-bun de la ea. Să se arate la fereastră? Picioarele nu-i dădură ascultare. Se sprijini de masă, palidă, cenușie, o moartă sulemenită.

Margraful și seniorii lui înaintau la trap prin ruginiul septembrie. O postață călărire de-a lungul întinsului lac Chiem, cu fața apei plumburie. Aerul era tare, munții rămîneau în urmă, într-un cenușiu-albastru intens.

Ludovic era cît se poate de bine dispus. Purta o platoşă uşoară, de culoare închisă, coiful îl dăduse unui băiat, vîntul adia plăcut mîngîindu-i creştetul cu păr tăiat scurt. Se simţea foarte tînăr, ochii duri, albaştri priveau cu mai multă vioiciune ca oricînd, strălucind pe chipu-i smead, bărbătesc. Fusese bună hotărîrea de a-i azvîrli afară pe austrieci. Acum călărea în ţara lui ca un stăpînitor adevărat. Afară cu nerușinatul leu roşu al Habsburgului din cîmpul albastru al Wittelsbachilor! Se bucura la gîndul că-şi va instala propriii slujbaşi, că va face curăţenie.

Da, va face curăţenie. A pus bine la cale şi treaba cu Frauenberg. Chiar în noaptea asta o să-l înhaţe, să termine cu el, cavalereşte, cu arma. În ceea ce priveşte sfîrşitul luptei, n-avea nici o îndoială. Pe urmă o să aibă aer, să poată respira. Margareta aproape că n-o să-l mai vadă. Nu are decît să şadă în castelul său Tirol; el îşi va lua reşedinţa la München, Innsbruck, Bozen, va guverna după cum va socoti că e nimerit. Dacă ducesa va fi de acord, bine; dacă nu, tot bine. Agnès nu va mai găsi nici un motiv să-i întoarcă spatele, în acel fel nerușinat, uşuratic, care-l tulbură atît.

Gîndul că lăsase în urmă atmosfera apăsătoare, că ştia exact ce-i stătea înainte îl ungea la inimă, îl făcea să se simtă mai liber şi mai vesel decît fusese de ani de zile. Glumea cu Berchthold de Gufidaun, cu devotatul său Kummersbrucker. Ba chiar se uită cu o anumită bunăvoinţă înverşunată la Frauenberg. Acesta călărea lăbărţat, clipea şmecher şi tihnit cu ochii lui roşii spre lumea însorită, plină de desfătare — şi totuşi era ca şi mort. Margraful îl chemă la el, călăriră alături. Frauenberg povestea glume deşucheate, făcea aluzii lipsite de ruşine. Ludovic rîdea în hohote, îşi însuşea tonul lui, dădură frîu liber unei discuţii soldăţeşti, ordinare, se întreţinură minunat.

Apoi se opriră, foarte devreme, să prînzească. Mîncară în aer liber, din belşug, băură, se întinseră niţel să se odihnească. Apoi mai băură o dată, se urcară în şa. Ludovic îşi pusese acum şi coiful, aşa voia să călărească pînă la München. Frauenberg se ţinu în apropierea margrafului, care tocmai se uita după el. Porniră la drum. Se aflau acum la şes, munţii piereau în ceaţă în spatele lor, cîmpia se deschidea largă, monotonă, cînd şi cînd strălucea în soare cîte o mică reşedinţă cavalerească modestă, o curte, un sat cam sărăcăcios. Caii goneau odihniţi, încă înainte de căderea serii vor fi la München.

Convorbirea dintre margraf şi Frauenberg deveni mai anevoioasă, lîncezea. Ludovic se simţea copleşit de o oboseală ciudată, respira greu, armura uşoară îl apăsa. Băuse prea mult?

În dreapta drumului se ivi un sat: casele erau curios de rotunde; mohorîte din pricina murdăriei, în ciuda soarelui luminos, se îngrămădeau caraghios una peste alta. Cineva spuse:

— Satului ăstuia îi zice Obidiţii.

Fusese vocea lui Gufidaun sau a lui Kummersbrucker?

Deodată smuci cureaua coifului, a armurii, apoi se prăbuşi înainte pe cal, alunecînd pe-o parte, coiful pe jumătate desfăcut îi dezgoli creştetul. Kummersbrucker îşi repezi calul spre el şi, împreună cu un băiat, îl prinseră. Coiful se rostogoli în pulbere, obrazul îi era palid, dar nu desfigurat altminteri, falca de jos îi atîrna. Grumazul masiv al mortului nu mai părea ameninţător, ci doar înţepenit şi grosolan. Îl fricţionară, rostiră rugăciuni. În zăpăceala care-i cuprinsese pe seniori, scînci deodată vocea limpede, tărăgănată, ordinară a lui Frauenberg:

— Ce-ntîmplare ciudată! În cîmp deschis, aproape de München. Întocmai ca tată-său.

Berchthold de Gufidaun îl privi de sus pînă jos, întunecat, amenințător. Frauenberg clipi cu obrăznicie, îi făcu față, orăcăi:

— Ce dorește domnul?

Gufidaun se întoarse încet, nu-i răspunse.

Cadavrul fu așezat în capela sfînta Margareta de la curtea din München. Ardeau multe luminări. Ulrich de Abensberg, Hippolt de Stein și cinci alți baroni ședeau de priveghi. Printre ei se afla și Frauenberg. Acesta însă începu curînd să caște, se retrase. Se întinse pe patul lui, își fluieră cîntecul, își trosni mădularele, rîgîi, pocni din limbă, adormi împăcat.

CARTEA A TREIA

La Landshut, la curtea lui, ducele Ştefan tocmai dăduse de veste că seniorii săi va trebui să-l însoţească la München. Voia să-şi salute fratele mai mare, pe margraf, care luase fericita hotărîre de a-i alunga din ţara lui pe Habsburgi. Ducele Ştefan se bucura cu mîndrie că de fapt el provocase această hotărîre. Îşi sălta capul cu mustaţă scurtă, groasă, de culoarea nucii; e neîndoielnic că vorbele lui aprige l-au făcut atunci pe Ludovic să-şi îndrepte spinarea. Iar acum se va duce la München, să vadă dacă nu cumva e cu putinţă să pună la cale o înţelegere mai strînsă între cei din casa de Wittelsbach. De ce — pe toţi dracii! — dacă Ludovic şi el ar vrea cu tot dinadinsul — n-ar izbuti să se aducă sub acelaşi acoperiş casa de Wittelsbach, aşa cum sînt strînşi laolaltă Habsburgii? Desigur, ăia se-ncaieră ca nişte cocoşi, atunci cînd stau la sfat fără martori; dar cînd se arată în faţa lumii, stau cot la cot ca un singur om, şi de la unul la altul curge miere. Era bine că Ludovic se hotărîse, în sfîrşit. El, Ştefan, nu se va lăsa acum pînă cînd nu va cîrpi la loc steagul casei de Wittelsbach sfîşiat în petice.

I se dădu armura, începu să se echipeze de drum. Atunci sosi un curier care-i aduse vestea morţii margrafului. Ducele Ştefan încremeni, cu gura pe jumătate căscată, cu degetele răşchirate într-un chip curios. Apoi, cu o comandă puternică, scrîşnită îşi concedie oamenii şi, pe jumătate îmbrăcat, se plimbă cu paşi repezi de colo-colo, făcînd gesturi bruşte şi poruncitoare. Faţa lui exprima zbuciumul

interior, se boțea amenințător, se netezea, mustața scurtă, groasă sălta o dată cu zvârcolirea buzelor.

Cele mai felurite posibilități îi fulgerau prin minte. Îi surideau de colo, de dincolo. Tînărul Meinhard era un băiețandru, slab, prostănac, indolent; de altfel, îl iubește cu o ardoare fanatică pe fiul lui, al lui Ștefan, Frederic.

Da, soarta casei de Wittelsbach se afla acum în mîinile lui Ștefan. Să unească amîndouă Bavariile. Să-i silească să se adune laolaltă pe frații lui despărțiți, pe cel din Olanda, pe cel din Brandenburg, pe cei din Palatinat. Trebuia să înțeleagă și ei că e nevoie să-și dea mîna. În definitiv ce erau acești Ludovic, Albrecht, Wilhelm, Ruprecht? Nu era nimic; dar casa de Wittelsbach însemna mult, era totul. Le va insufla simțămîntul puterii, credința lui, voința lui cinstită, cuvioasă, curată se va revărsa în sufletele lor, se vor lăsa convinși.

Ștefan se așeză greoi în jilț, chipul său își pierdu înfățișarea ostășească aspră, nefirească, umerii îi căzură. Ah, nimic din toate astea nu se va întîmpla. Se agățase de o speranță mincinoasă. Nu era el omul care să ducă la capăt așa ceva. Firește, împrejurarea era prielnică; dar povara apăsa prea greu pe umerii lui. Chiar și tatăl său, împăratul, bărbat mai vînjos, fusese un șovăielnic, trebuise să-și lase opera pe jumătate neterminată. Cum voia el, care era mai slab, să reunească ceea ce fusese fărîmițat, ciuntit?

Fratele său murise pe drum. Un semn rău. Nu ținuse cine știe ce la Ludovic, nu schimbaseră între ei nici o vorbă despre preocupările lor intime. Toți cei șase frați nu fuseseră niciodată legați mai strîns între ei, fiecare se uitase cu bănuială la degetele celuilalt, pentru ca nu cumva acela să pună gheara pe o halcă mai mare din moștenire. Dar Ludovic fusese un om de treabă, nu avusese o viață ușoară, se însurase cu Botoasa, făcuse un mare sacrificiu

în folosul casei de Wittelsbach. Acum era mort, murise în floarea vîrstei bărbăteşti. Casa de Wittelsbach pălea, îşi pierdea strălucirea.

Ştefan îşi reaminti cum ascultase bula papală care vestea excomunicarea tatălui său: „Pe fiii săi să-i ajungă blestemul acesta: izgoniţi din reşedinţele lor, să cadă pradă duşmanilor şi nimicirii." Pe-atunci era un băieţaş, nu înţelesese cine ştie ce din cuvintele mari, ameninţătoare, patetice, dar îl umpluseră de groază şi nu-i mai ieşiseră din minte. De-atunci nu le-a mers bine celor din familia Wittelsbach. Ţările lor se prăbuşeau. Fraţii îşi scoteau ghearele unul la altul. Maica lor, împărăteasa, a domnit în nord-vest, în provinciile flandre, împreună cu Wilhelm, cel mai dăruit dintre fraţi. Au ajuns la un conflict, Wilhelm şi-a învins mama în acea sălbatică şi sîngeroasă bătălie navală de la gura Maasului, ea fugise la cumnatul său, regele Angliei. Fusese o doamnă mîndră, copleşită de o tristeţe fără leac, străină de copiii ei; da, trebuia să cauţi să te stăpîneşti; întotdeauna, în prezenţa ei te simţeai deprimat. Acum era moartă, murise istovită de măreţie, suferinţă şi griji, iar Wilhelm, cel mai luminat, cel mai dăruit, cel mai prietenos dintre fraţi căzuse pradă delirului şi nebuniei, îmbolnăvit din pricina certei cu mama lui, îmbolnăvit de ţara cea străină. Nu, le mergea prost celor din familia Wittelsbach; blestemul îşi afla o amară împlinire, dacă nu în cuvintele, în înţelesul său. Ştefan privea în gol. Moartea lui Ludovic îi dădea putinţa şi îl obliga să înjghebe mai solid ţara din munţi, să menţină margrafiatul din miazăzi. Îşi privi mîinile: zăceau greoaie, moi, fără putere. Cu mîinile astea cum să...? Prostii. Băuse prea mult vin greu dres cu mirodenii la gustarea de dimineaţă, asta era tot. Asta îngroaşă sîngele, tulbură mintea cu gînduri triste. Oare perspectivele nu erau excelente? Băiatul Meinhard era moliu, lesne de condus. Pe puştiul ăsta — maica

ta, Cristoase! — o să-l poată face dependent de el. Își încordă pieptul; mustața scurtă, groasă, de culoarea nucii, care aproape că-i acoperea buza de sus, strînsă, i se zbîrli. Va reface unitatea casei de Wittelsbach și-i va da măreție în lume.

Porunci să i se termine echiparea. Acum avea două motive care-l determinau să se ducă la München. Vocea îi redeveni cea veche, soldățească, aspră. Îl chemă la dînsul pe fiul său, Frederic.

Prințul Frederic aflase de moartea margrafului. Aproape că-i plesnea capul de planuri, de energie. Meinhard nutrea față de el o admirație pătimașă. Acum, datorită lui Meinhard, era mai tare decît tatăl său. Tînărul principe, zvelt și cu înfățișare aleasă, cu părul negru lăsat în jos pe fruntea lată, colțuroasă, voluntară, obișnuia încă de mic să privească lumea din jur cu dispreț. El singur era un adevărat nepot de împărat. Scrișnind din dinți văzuse cum casa de Wittelsbach se fărîmițase în frînturi mereu mai mici. Cu mîndrie se răzvrătise împotriva spuselor și faptelor tatălui său, care nu avea nici pumnul, nici pulpele destul de tari ca să țină în frîu acest armăsar de Wittelsbach, nobil, sensibil și nesupus. O, el, prințul Frederic, avea și puterea, și simțirea pentru așa ceva, va ști să-și impună voința.

Așa apăru în fața tatălui său, zvelt, mîndru, ostil, plin de un dispreț tăinuit. Ducele Ștefan îl socotea pe acest principe al său mai cu har și mai înzestrat decît era el însuși, vedea în el împlinirea propriei lui personalități, îi plăceau chiar și pripeala lui, irascibilitatea și trufia. Nu se putea stăpîni însă cînd tînărul se semețea cu obrăznicie împotriva lui; mereu se ajungea la ciocniri între ei.

Ștefan îi aduse la cunoștință principelui, în cuvinte scurte, soldățești, răstite, că margraful Ludovic a murit pe neașteptate și că el va pleca acum la în-

mormîntare, la München, unde crede că va rămîne opt pînă la zece zile. În timpul acesta, Frederic să se îngrijească la Landshut de peceți și treburi, iar cînd va avea de rezolvat probleme mai importante să trimită olăcari la München. Frederic ședea pe gînduri. Niciodată nu-i încredințase tatăl său atîta răspundere; ce se ascundea înapoia acestui fapt? Îl măsură cu bănuială. Ah, ducele se temea de influența lui pe lîngă Meinhard, voia să plece singur la München, să-l îndepărteze pe Meinhard de el, să-l înlăture din calea lui. Azvîrli capul pe spate, ochii castanii alunecară iute pe fața tatălui, apoi spuse cu trufie că nici nu-i trece prin cap ca în ceasuri atît de grele să rămînă departe de prietenul său Meinhard și că va merge și el fără-ndoială la München. În încăpere se mai aflau doi sau trei seniori, precum și un băiat, un camerier. Ducele Ștefan, sufocat de mînie, îl întrebă cu vocea răgușită dacă nu cumva a înnebunit. Cei de față căscară ochii mari, într-o așteptare încordată. Frederic răspunse că e, desigur, în toate mințile; orice principe și senior cu scaun la cap ar trebui să-l înțeleagă, să fie de acord cu el. Ducele, zăngănindu-și armura, se repezi amenințător la fiul său. Tînărul stătu o clipă pe loc, apoi se întoarse și o șterse afară. Se azvîrli pe cal — nimeni nu cuteză să-i stea împotrivă — și porni în goană spre miazăzi, către München.

Ducele izbucni în rîs, mai întîi mînios, apoi cu plăcere. Seniorii săi, bucuroși că totul se sfîrșea astfel, rîseră cu el.

— E dat naibii flăcăul ăsta, Frederic! spuse ducele.

— E un flăcău dat naibii, prealuminatul prinț! repetară seniorii.

Apoi însă, treptat-treptat, Ștefan se întunecă din nou. Nu-l poate ține în frîu nici măcar pe propriu-i fiu. Cum să poată frînge cerbicea întregii familii răzvrătite a Wittelsbachilor?

Incălecă. Însoțit de mare alai se urni greoi pe drumul pe care principele Frederic i-o luase înainte în goana calului.

Tînărului Meinhard, vestea morții tatălui său i-o aduse marele maestru de vînătoare, domnul de Kummersbruck. Seniorul încercă să-l anunțe cu prudență, pe ocolite. Osteneală zadarnică. Tînărul de optsprezece ani nu pricepu nimic, așa că domnul de Kummersbruck trebui să-i spună simplu și de-a dreptul: margraful a murit.

Meinhard se uită la el năucit, cu ochii lui rotunzi, naivi, suci și răsuci vestea în capul lui mărginit și blajin, începu să năduşească. Nu-i trecu prin minte ce urmări putea să aibă această întîmplare, ce trebuia să facă el. Acum era duce. Asta era probabil ceva istovitor, aducea cu sine muncă, necazuri. Ca mic baron de țară s-ar fi simțit mult mai bine. De fapt, era foarte trist pentru țară și pentru toți că tatăl său murise. Fiindcă tatăl său fusese un om de ispravă și energic, în timp ce mamă-sa, după cum îl lămurise prietenul lui, prințul Frederic, era o desfrînată respingătoare. Doamne Dumnezeule! În fond, nici tată-său, nici mamă-sa habar n-au avut de el. Moartea asta îi era indiferentă, nu-i aducea decît necazuri, îi cerea osteneală și-l silea să gîndească.

Scoase din buzunar mica rozătoare pe care obișnuia s-o poarte întotdeauna asupră-i, micul hîrciog cu codiță scurtă, pe care-l dresase cu multă răbdare, astfel că-l obișnuise să răspundă la numele de Petre, iar la fluieratul lui venea să mănînce și să doarmă cu el. Privi animalul, cu ochii săi mari, mohoriți, nefericiți, îl mîngîie.

Încet de tot se lepădă de sfiala prostească și de stînjeneală, cînd băgă de seamă că cei din jurul său îi arătau mult mai mult respect decît înainte. De la generali și cei mai înalți dregători pînă jos de

tot, la lachei, feţele deveniseră mai supuse, mai atente, mai slugarnice. Cînd, anevoie, pricepu asta, îi făcu plăcere să verifice şi să accentueze atitudinea de supunere a oamenilor. Începu să dea ordine, fel de fel, alandala, contradictorii, privea amuzat cum erau îndeplinite cu tot zelul, îşi punea oamenii să alerge şi se desfăta văzînd cum mutrele lor rămîneau mereu pline de supunere şi gata de ascultare.

Numai unul singur, în chip făţiş, nu se arătă impresionat de noua lui demnitate — Frauenberg. Dintotdeauna, ori de cîte ori îl vedea pe bărbatul acesta care plesnea de grăsime, Meinhard era încercat de un simţămînt neplăcut; chipul gras, parcă jupuit, cu bot de broască, cu păr albicios, cu ochii roşii, i se părea primejdios şi chiar felul jovial de a fi al seniorului îl înfricoşa. Acum, Frauenberg veni la el, clipi, orăcăi cu un aer protector, părinteşte:

— Ei, tinere duce! Uşor nu e. Însă totul e să nu-ţi pierzi capul! O să ieşim noi la vopsea.

Luă cu mîna lui cărnoasă, primejdioasă, mîna dolofană şi blîndă a tînărului, îl privi clipind din ochi, fără pic de respect şi supunere, mai curînd cu o superioritate glumeaţă, batjocoritoare, se răsuci pe călcîie şi ieşi, fluierîndu-şi cîntecelul.

Chiar atunci sosi furtunos, asudat, plin de însufleţire prinţul Frederic. Năvăli îndată la tînărul duce. Verii se îmbrăţişară. În prezenţa prietenului său, Meinhard se simţi izbăvit. Frederic îi povesti istoria cu taică-său, Meinhard fu entuziasmat. Prinţul subţirel şi negricios, doldora de dorul faptelor, de mîndrie, de tinereţe se revărsa ca un fluviu, smulgîndu-l cu el la vale pe bălaiul, dolofanul, moliul Meinhard, care se uita la el fermecat cu ochii lui albaştri, modeşti, rotunzi şi se socotea fericit că are un prieten atît de minunat. Îşi deschise cu totul sufletul, îi povesti şi despre neplăcutul şi

ingimfatul fel de a fi al lui Frauenberg. Frederic fu cuprins de minie, bătu din picior. Declară că va pune lucrurile la punct pe loc. Trimise după Frauenberg. Îndată ce acesta se înfăţişă, îi spuse peste umăr, cu trufie, că ducele nu are nevoie de prezenţa lui la München şi că-l însărcinează s-o însoţească încoace pe ducesa văduvă, care fără-ndoială se şi afla pe drum spre Bavaria. Frauenberg se uită la cei doi tineri principi, alene, zimbind cu obrăznicie şi cu un aer nepăsător-ironic, apoi declară că ar fi dorit din toată inima să dea o mînă de ajutor la organizarea funeraliilor margrafului trecut în nemurire şi care i-a arătat atîta bunăvoinţă, dar că se simte foarte onorat să se alăture suitei principesei, tot atît de binevoitoare faţă de dînsul. Apoi, cu o îngrijorare părintească, adăugă că speră ca tinerii domni să se descurce cu bine aici la München, fără el. Îşi plimbă privirea, clipind, de la unul la altul şi ieşi. Frederic venise cu un program politic ferm şi se strădui să obţină asentimentul vărului său, mai înainte ca între ei să intervină ceilalţi, tatăl său, Botoasa, Habsburgul. În primul rînd, el nu era deloc de acord cu metodele de guvernămînt tradiţionale ale casei de Wittelsbach, care favorizau pe tîrgoveţi împotriva nobilimii, oraşele în paguba castelelor. Politica asta şovăielnică, prudentă, de neguţători şi coropcari, care-l socotea pe cel ce nu era cavaler drept un om deplin şi respectabil, îi umplea sufletul de silă. Lumea — asta era ceva de la sine înţeles — se sprijinea pe umerii cavalerului creştin, ai principelui, care nu cunoştea alte îngrădiri decît legile liber alese ale cavalerismului. Dar principii din vremea lor şi-au pierdut mîndria, făceau concesii aici, compromisuri dincolo, îşi împuţinau, în loc să-şi sporească puterea. A întări nobilimea, a-i încovoia pe cei de jos, în aşa fel încît să priceapă că nu sînt altceva decît un reazem al principilor — asta era totul. Ce bani! Ce negoţ! Ce oraşe! E ne-

voie să se curețe de rugină vechile, strălucitele legi ale cavalerismului și să se așeze țara și imperiul pe temelia lor.

Tînărul Meinhard asculta cu înflăcărare expunerea exaltată a celuilalt. Frederic veni acum cu propuneri practice. Meinhard trebuie să înfăptuiască aceste principii în țările lui. Mai sînt încă în Bavaria baroni de modă veche, care i-au privit o viață întreagă cu disprețul cuvenit pe lepădăturile astea de tîrgoveți. Cu el și cu acești aristocrați, Meinhard să întemeieze o ligă de vînătoare și turnire pe temeiul severelor statute ale vechilor grupări cavalerești, cum au fost cercul lui Artus și alte asemenea grupări ale marii nobilimi. Dar liga aceasta să nu slujească deloc numai jocurilor sportive, ci să ctitorească o înnoire a întregii națiuni. Înainte de toate, să preia conducerea propriu-zisă a statului, înlăturînd ocîrmuirea de popi și slujbași bătrîni și închistați.

Meinhard era din toată inima de acord. Îndatorirea de a guverna îl înspăimîntase; acum însă se simțea eliberat și fericit că lucrurile luau o întorsătură atît de plăcută, că putea să scape de această îndatorire în tovărășia unor cavaleri și prieteni de sport, sub conducerea genialului și prietenosului Frederic.

Se așezară alături și alcătuiră lista baronilor care urmau să fie primiți în ligă. Ulrich de Abensberg, Ulrich de Laber, Hippolt de Stein, mai întîi. Apoi Höhenrain, Freiberg, Pinzenau, omul de încredere de la Frauenhoffen, Hanns de Gumppenberg, Otto de Maxlrain. Cîte un nume li se părea îndoielnic, trebuia să-l cîntărească îndelung și pe îndelete. Tînărul duce își scoase din buzunar micuța rozătoare, care stătea pe masă mișcîndu-și codița încolo și-ncoace și căsca ochii, ițindu-și capul rotofei la cei ce scriau. Tinerii lucrară pînă cînd simțiră că le fierb creierii.

Pe seară, cînd sosi ducele Ştefan, guvernarea Bavariei era ca şi pierdută pentru el. Frederic îşi sfătuise stăruitor vărul să fie cît se poate de prevăzător faţă de unchiul său. Aşa că ducele Ştefan îşi găsi nepotul reţinut şi îndărătnic. Voi să obţină de la el semnături pentru unele probleme de principiu privind hotarele, vămile. Meinhard îl refuză, spunîndu-i, la sfatul lui Frederic, că vrea să mai aştepte pînă cînd trupul tatălui său va fi redat pămîntului. Ducele Ştefan pricepu firește că înapoia acestei rezistenţe se ascunde Frederic. Îl cuprinse furia, dar se şi bucură.

Apoi sosi Margareta şi, în aceeaşi zi, cu mare pompă, ducele Rudolf de Austria. Margraful fu înmormîntat cu un fast uriaş. Din nou putu Agnès de Flavon să vadă că negrul îi venea cel mai bine. În loc să privească la catafalcul mortului, la văduva margrafului, la conţii palatini ai Rinului, la ducii celor două Bavarii şi al Austriei, toţi ochii se îndreptau mereu spre ea.

În jurul lui Meinhard se îmbulziră, gata să se ia de păr, Margareta de Tirol, ducele Ştefan al Bavariei de Jos, ducele Rudolf al Austriei, cerîndu-i orînduieli, tratate, confirmări, semnături. Sub influenţa lui Frederic, blajinul tînăr, atît de lesne de condus, rămase tare pe poziţie. A treia zi după înhumarea margrafului, fu întemeiată liga Artus a cavalerilor bavarezi. Maeştri erau Meinhard şi Frederic, superiori, seniorii de Abensberg, de Laber, de Stein. Membri, cincizeci şi doi de baroni din Bavaria de Sus şi de Jos. Mamei sale, ducesei, care-i dădea ghes, Meinhard îi răspunse că este legat prin jurămîntul său de cavaler să nu spună şi să nu făptuiască nimic fără a-şi consulta prietenii şi confidenţii din liga Artus. Ştefan, Margareta, Rudolf rămaseră buimăciţi. Ce era această gaşcă de nobili care pusese mîna pe tînăr? Se adulmecau bănuitori unul pe altul. Numai ducele Ştefan înţelese de la început. „Al

naibii flăcău!" își zise el cu mînie, dar și cu satisfacție.

Ulrich de Abensberg era însurat cu sora mai mare a frumoasei Agnès de Flavon-Taufers. Prin mijlocirea lui, Frederic o cunoscu pe Agnès. Fu încîntat. La rîndu-i, lui Agnès îi plăcu prințul cel zvelt și nemanierat. Ea preluă patronatul ligii Artus. Fu de față cînd se sfinți steagul ligii, care-i purta culoarea. Îi spuse lui Frederic:

— Politica dumneavoastră, principe Frederic, o poți urma din toată inima.

Cînd steagul fu înclinat în fața ei, prințul rosti din adîncul sufletului formula:

— *Pour toi mon âme, pour toi ma vie.*

Agnès se plimbă de colo-colo printre seniorii în armuri zornăitoare, avînd cuvinte amabile, potrivite, pentru fiecare. Ochii ei albaștri, codați stăruiau adesea și cu complicitate asupra zveltului și oacheșului Frederic, buzele-i subțiri și îndrăznețe îi surîdeau lui Abensberg, cu mîinile albe, cu degete lungi mîngîia micuța rozătoare a ducelui Meinhard. Toți erau însuflețiți și fericiți.

— Vă pot înfățișa, Înălțimea voastră, i se adresă Frauenberg Margaretei, cum a murit margraful?

Margareta se îngrășase din cale-afară. De la botul umflat ca de maimuță, pielea îi atîrna moale, în cute încîlcite; partea de sus a obrazului îi era plină de zbîrcituri și negi pe care sulimanurile nu mai reușeau să-i acopere.

— Da, continuă Frauenberg și rise prostește, margraful era neobișnuit de bine dispus cînd am pornit la drum. Băusem, el și eu. Mă țineam mereu lîngă dînsul. A căzut de pe cal într-o rînă. Nu era prea desfigurat. Ciudat că atacul l-a lovit în apropiere de München. Ca și pe tătîcu' lui.

Margareta nu-i răspunse. Ochii ei, de obicei atît de grăitori, priveau țintă, fără nici o expresie.

— Da, da, ducesă Botoasa, orăcăi Conrad, o s-o scoatem destul de lesne la capăt cu Meinhard. E cam sfios, dar încolo băiat de treabă. Bavarezul îl tot ațiță, zic de Frederic, tuciuriu', prostovanu'. Nici o grabă! Și să nu ne pierdem cu firea. O sărutare mi se cuvine, rînji el.

Dar cînd răsuflarea gurii lui lăbărțate se apropie, ducesa se trase înapoi, înfiorată.

— Ei, atunci nu, spuse el fără supărare.

Cu ducele Rudolf al Austriei venise la München și foarte bătrînul abate Ioan de Viktring. Se clătina mereu, avea obrajii scofîlciți, tremura, ținea mai tot timpul ochii închiși, mormăia cînd și cînd ceva de neînțeles. O mîngîie pe Margareta, pielea lui era încă mai uscată decît a ei, îi spuse: „Buna mea fetiță".

Ceva mai tîrziu, ducesa trimise să-l roage să vină la dînsa. Îi povesti despre gărăfioară, despre discuția cu Frauenberg. Cuvînt cu cuvînt. Nu era o spovedanie și totuși mai mult decît o spovedanie. Bătrînul stătea ghemuit în fața ei, zbîrcit, stins, nici nu știa dacă înțelege ce-i spune. De altfel, asta n-avea nici o însemnătate, important era numai să vorbească unor urechi omenești. Totuși, cînd ajunse la sfîrșit, abatele cită un clasic din vechime: „Multe lucruri de spaimă sînt într-această lume, dar nimica mai de spaimă decît inima omenească."

Agnès încercă să-l ocolească pe Frauenberg, se arătă rece cu el, batjocoritoare. Acesta îi spuse fără supărare:

— Sînteți prost dispusă, contesă? Nu vă mai place mutra mea? Apoi o bătu pe umeri, rînji, orăcăi: Da' proastă gîsculiță mai ești, Agnès! Te-ai lipit de tinerelii ăia, niște bezmetici. Crezi că bătrîna corabie a luat apă. Ce proastă gîsculiță mai ești tu, Agnès!

O mîngîie, o pipăi. Cum însă ea se trase deoparte, Frauenberg rîse fără să se necăjească, se-ntinse pe perne, se întoarse cu spatele și căscă zgomotos.

Ducele Rudolf, Habsburgul, apucă avid documentele pe care i le întindea cu semnificativă solemnitate cancelarul său, vicleanul episcop de Gurk. Se adînci în lectura lor, le reciti de cîteva ori. Bărbatul altminteri liniștit, stăpînit, se aprinse ca în febră. Mîngîie pergamentele. Ascultă lămuririle pe care i le dădu cancelarul. Episcopul, priceput ca nimeni altul în treburi juridice, îi arătă ce uriașe consecințe are descoperirea acestor documente din punctul de vedere al dreptului statal. Rudolf le citi încă o dată. Sărută cu solemnitate și evlavie pergamentele, îngenunche, începu să se roage. Apoi mulțumi emoționat și strînse cu putere mîinile episcopului, care stătea recules și nu-și îngăduia nici cel mai mic zîmbet.

Rudolf moștenise de la tatăl său simțul solid al faptelor, privirea limpede asupra realităților și posibilităților. El știa că un Habsburg nu era încă destul de puternic ca să poarte pe umeri îndatoririle demnității de împărat, fără a se istovi sufletește. Apărarea prestigiului imperial obliga la un neîntrerupt zbucium interior, îți sugea măduva. Wittelsbach și Luxemburg trebuie să fi simțit asta. Nu avea de ales: va renunța deocamdată cu înțelepciune la această mare strălucire exterioară, dar se va întări în așa fel sufletește, încît coroana împărătească să-i revină pînă la urmă lui, Habsburgului, ca fiind cel mai puternic. Aceasta era politica pe care a făcut-o înaintea lui cu atîta succes Albrecht. Rudolf vedea limpede și cu chibzuială că altă cale pentru el nu exista. Își impuse cu o hotărîre de fier să procedeze în consecință. Numai că el nu era înzestrat cu calmul tatălui său, ologul, mulțumit să se păstreze între limitele puterii sale reale

de care era conștient. Pe el îl durea că deasupra lui se afla altul, care-i era suzeran și care, pe drept cuvînt, se numea împărat roman. Dar cine era Carol, mîța blîndă, însul deșirat, cu obrajii scobiți, cu barba lui creață, murdară? Și el, Rudolf, stăpînea o țară ca și acela, ctitorise ca și acela universități, catedrale, palate, Universitatea din Viena, domul cel mare. Acela folosise la timp o împrejurare fericită, ca să-și asigure coroana; acum ar fi o nebunie să-ți irosești forța și puterea de dragul unui astfel de semn exterior. Dar toate considerațiile înțelepte nu-l împiedicau pe Rudolf să sufere, să fie ros de ciudă, să se simtă ars și rănit, fiindcă îl știa pe altul mai presus de el.

Era prea mîndru ca să-i îngăduie cancelarului său să-și dea seama de gîndurile ce-l stăpîneau. Dar agerul episcop i le ghici, se frămîntă și cumpăni în sinea lui cum să găsească balsamul cu care să-și răcorească suveranul.

Deodată, într-o seară, în mintea lui se făcu lumină. Abatele Ioan de Viktring, cu care îi plăcea să stea de vorbă, tocmai îi urase noapte bună. Starețul se închisese iar în odaia lui, ca în fiecare seară, ca să lucreze la cronica lumii, la care scria de-o veșnicie. Bătrînul era nemaipomenit de minuțios, ținea manuscrisul sub cheie, în taină. În vremea din urmă, nemaiputînd să scrie, adusese un frate de la mănăstirea lui. Monahul trebuise să se lege printr-un jurămînt că nu va trăda nici măcar o buche. Ori de cîte ori se ivea vreo divergență de păreri, era întrebat abatele. Ceea ce fusese consemnat în cronica lui prețuia ca adevărul adevărat, trecea drept literă de evanghelie.

După ce abatele se retrăsese, cancelarul își spuse: „Ceea ce scrie starețul este socotit istorie, e chiar istorie. Și nu-i totuși decît hîrtie. Tot ceea ce s-a făptuit, drepturi, privilegii sînt hîrtie. Iar dacă au

fost recunoscute, se poate construi pe temelia lor. Dacă iei lucrurile îndeaproape, lumea e durată pe hîrtie. Carol de Boemia are teologi luminați la minte și învățați, care au ridicat în jurul coroanei lui un meterez de privilegii din hîrtie. Oare noi, cei din Viena, să fim mai puțin deștepți și învățați decît cei din Praga?"

Stătu de vorbă cu stareţul. Îi aminti de moartea ducelui Albrecht și cum, atunci, abatele dăduse de veste: *Defunctus est Albertus de Habsburg, imperator romanus*. Cuvîntul ăsta, spuse cancelarul, arde mai departe în ducele Rudolf; arde zi și noapte, ca veșnica lumină din biserici. Moșneagul ascultă cu ochii stinși. Cancelarul continuă să vorbească aluziv, în jumătăți de cuvinte, bătrînul mormăia.

Deodată apărură acele documente. Dăduse de ele învățatul abate în cursul cercetărilor sale în arhiva curții. Prețioasele documente zăcuseră acoperite de praf, uitate într-un colț. De neînțeles.

Totuși, așa cum îl lămurea acum cancelarul pe duce, erau mult mai mult decît niște fleacuri istorice. Aveau o însemnătate vie, uriașă, fiind în măsură să-l așeze pe Habsburg pe un nou soclu, înalt, magnific, în nemijlocita apropiere a împăratului roman.

Rudolf cercetă documentele tremurînd de emoție, cuprins parcă de friguri. Erau șase hrisoave. Fuseseră scrise din porunca împăraților romani, de Frederic I-ul, de Henric al IV-lea și mergeau înapoi pînă la Cezar și Nero. Stabileau că numita casă de Habsburg trebuie ridicată deasupra celorlalte familii princiare germane, o eliberau de îndatoriri împovărătoare, o dăruiau cu drepturi speciale, făceau din Habsburgi cei dintîi principi ai imperiului, cei mai de sus și cei mai devotați.

Rudolf se uita la ele dus pe gînduri, îl privea pe cancelar. Acesta, la rîndu-i, îl învăluia într-o

privire serioasă, de bună-credință. Atunci Rudolf ridică documentele de pe masă, le strînse la piept și declară cu tărie că e gata să ia asupră-și demnitățile și răspunderile pe care i le încredința Dumnezeu prin aceste pergamente.

În cuvinte pline de avînt, el vesti toată creștinătatea de aflarea privilegiilor ce-i conferau însușirea unei căpetenii. Solii mari fură trimise la papa, la împărat, la toate curțile. Se slujiră liturghii solemne în toate bisericile țării habsburgice. Rudolf, cuprins de o îngîmfare fără margini, porunci ca odaia unde se născuse el, șeful familiei Habsburg, pe care Dumnezeu îl hărăzise să readucă la lumină aceste hrisoave, să fie transformată într-o capelă.

In cancelariile principilor germani, demnitarii făcură mutre buimăcite. Juriștii lui Carol de Boemia, ai principelui de Brandenburg, ai celui din Palatinat își scriseră unul altuia, se adunară în persoană, se sfătuiră, adresîndu-și frînturi de fraze prudente, se priviră. Tuturor le stătea pe buze un cuvînt, dar nici unul nu cuteza să-l rostească. În cele din urmă, cuvîntul veni din Italia, rostit clar și precis de către cronicarul Villani, care îl pecetluise cu avizul cerut lui Petrarca: privilegiile casei austriece sînt niște cotcării, falsificări fără valoare. Cu toții se feriră însă să se folosească de avizul velșului.

Împăratul Carol privea cu nemulțumire strădaniile Habsburgului. Aproape că-i era ciudă pe relicvele lui la gîndul că rivalul avea și el asemenea documente. Se îndoia foarte de autenticitatea lor, mai ales hrisoavele lui Cezar și Nero îi apăreau îndoielnice, în ciuda limbii latine fără greșeală în care erau scrise. Dar, în aceeași măsură, chiar după avizul lui Petrarca, șovăia și nu îndrăznea, nici față de el însuși, să socotească pergamentele drept niște simple falsuri.

Ducele Rudolf ședea aplecat deasupra prețioaselor documente, le recitea mereu și mereu, se adîn-

cea în studiul lor, își întipărea în inimă fiecare înfloritură caligrafică, fiecare fibră a pergamentelor. Cancelarul, abatele Ioan își aținteau privirile asupra lui. Plini de înțelegere, satisfăcuți, vedeau cum ducele își înscrie mereu mai adînc privilegiile în crezul său.

Reîntoarsă la Tirol, Margareta rămase sub stăpînirea încremenirii ce-i golea sufletul și o înstrăina de lume. Treburile de guvernămînt o lăsau indiferentă. Decretele trebuia să fie trimise prin curieri tînărului duce la München, spre semnare; zăceau săptămîni și luni întregi, fără ca ea să se ocupe de ele. Sfetnicii guvernau pe seama lor, șovăielnici, cu jumătăți de măsură, deoarece nu se mai știa cine va smulge pentru sine domnia: Wittelsbach, Habsburg, Botoasa sau liga Artus? Cele mai importante lucruri erau amînate fără a se lua o hotărîre.

Margareta era stoarsă de ultima picătură de vlagă. Cu o nemaipomenită încredere se ridicase cîndva sus de tot, fusese apoi zvîrlită în noroi, se smulsese și se înălțase din nou. Totul se arătase a fi numai vorbe de clacă, totul era prostesc, înșelător, nerușinat; puritatea, virtutea, puterea, ordinea, sensul și scopul erau cuvinte tot atît de neroade ca și suveranitatea și cavalerismul. Frauenberg avea dreptate: pe lume existau numai cele șapte bucurii pe care le înșira rînjind cîntecul lui deșucheat, încolo nimic altceva. Cu o lăcomie aproape pedantă, femeia slută, care începuse să îmbătrînească, își orîndui viața după cuvintele cîntecului. Masa i se încovoia sub mulțimea bunătăților; ducesa își prelungea prînzurile ore întregi. În bucătăriile ei se luau la întrecere bucătari din Burgundia, din Sicilia, din Boemia. Bea din cupe mari vinuri grele, cu o mare cîtime de alcool. Ținea să aibă de toate, trebuia să guste din toate. Pești, păsări, vînat, scoici, toate de soiuri rare, pregătite mereu altfel, fierte, pră-

jite, rumenite la cuptor, cu sosuri din lapte de migdale și vin aromat. Cerea să i se aducă mereu altceva, nesătulă, pofticioasă, stăpînită de teama că s-ar putea să-i scape ceva din vedere, să piardă ceva. Se vîra în pat devreme, se scula tîrziu, dormea și multe ore în timpul zilei. Căci somnul era lucrul cel mai bun. Se deprinsese, după pilda lui Frauenberg, să se întindă, să caște cu zgomot, să-și trosnească încheieturile. Și astfel, femeia grasă, îmbătrînită, îngrozitor de slută, zăcea mult în patul ei, sforăind. Părul arămiu, aspru îi atîrna în șuvițe cîlțoase. Pe față purta o mască din aluat făcut cu lapte de măgăriță și făină din rădăcini de ciclame, fiindcă asta îi păstra pielea mai tînără.

Frauenberg era mulțumit de schimbarea sufletească a ducesei. Da, Botoasa era o femeie cu scaun la cap, se convinsese, recunoscuse că părerea lui despre viață era cea dreaptă. O bătea pe umăr aprobator. Preluă asupra lui organizarea plăcerilor ducesei.

În orașul Meran și prin valea Passeier se șopteau zvonuri ciudate. Anume se spunea că, pentru a se înlesni în timpul nopții intrarea în castelul Tirol, coșul de fier de la fereastra donjonului fusese în așa fel meșterit, încît să poată fi coborît în curte; vizitatorul se suia în el și era tras sus. Se mai spunea că în închisoarea din turnul castelului putrezeau de vii favoriții care deveniseră supărători pentru ducesă. Se strîmba din nas vorbindu-se despre privilegiile acordate văii Passeier, despre scutirea de biruri, despre îngăduința de a vîna și a lua lemne din pădure.

Ducesa coborî mai către sud. Micuțul ei pavilion era în întregime de un alb strălucitor; jos, lacul foarte întins, civit, scotea aburi sub soarele amiezii. Grămezi din piatră sfărîmată duceau la vale, printre tufe de rodie. Făloasă, într-o luntre mare,

zugrăvită în culori vii și împodobită, sluta aluneca pe fața albastră-negrie a apei, la proră săreau pești sclipitori, vislașii trăgeau ritmic la rame. În timp ce ea ședea tolănită pe punte, din pîntecele luntrei răsuna muzică.

Inima ducesei bătea pentru micul Aldrigeto de Caldonazzo. Tînărul furtunos, violent, cu fața fildeșie și pătimașă, cu nasul scurt sub ochii iuți, mari, întunecați, în vîrstă de șaptesprezece ani, o văzuse la Verona, apoi la Vicenza, unde Can Grande cel Tînăr, cel mai puternic senior al Lombardiei, îi făcuse o primire sărbătorească. După crîncenele și sîngeroasele lupte cu familia de Castelbarco, micul baron Aldrigeto rămăsese singurul purtător al mîndrului și bogatului său nume. El însuși se bătuse ca un nebun în numeroase încăierări. Acum, cele mai multe dintre fortărețele și bunurile sale se găseau în mîna dușmanului; se refugiase la curtea marelui veronez, cerînd aproape amenințător ajutoare și noi lupte. Era cel din urmă descendent al familiei sale străvechi. Îi stătea în sînge deprinderea de a duce orice patimă pînă la ultima limită. Femeilor le plăcea chipul lui de băiețandru, aspru și fildeșiu.

O văzu pe Margareta. O văzu alături de marele della Scala urcînd treptele palatului acestuia, între seniori împodobiți, plini de respect, între steaguri înclinate și bătăi de clopote, sulemenită ca o mască, îmbrăcată în veșminte magnifice, grele de nestemate și aur, nemaipomenit de slută. În acea împrejurare, tînărul simți privirea ei ciudat de lipsită de viață stăruind asupră-i. Ca toată lumea, auzise și el, firește, legendele deșucheate, rostite în șoaptă, țesute în jurul ei, auzise că femeia asta, nesătulă, își alungase întîiul bărbat, îl otrăvise pe al doilea, apoi, stăpînită de pofte fără margini, făcuse să dispară nenumărați ibovnici. În Italia i se

spunea Messalina nemțoaică. Dar se simțise măgulit că dînsa îi aruncase o privire. Îl vrăjea puterea ei, prin mijlocirea căreia va reuși, poate, să-și doboare dușmanii. Îl vrăjea primejdia despre care se șoptea că îi pîndește pe cei ce se apropiau de ea. Era tînăr, vlăstarul tîrziu al unui neam străvechi. Îl vrăjea slutenia ei.

Două luni de vară și le petrecu ducesa pe malul marelui lac, împreună cu băiețandrul Aldrigeto. Era cumplit de cald; cei doi rămîneau afară și nopțile. Margareta pusese să se ridice corturi pe o mică peninsulă de pe malul sud-estic, sub ruinele unor vile romane, între măslini bătrîni de cînd lumea. Ședeau tolăniți în hamace, sub plase împotriva țînțarilor. Lacul se întindea încremenit, albastru-negriu, ca de fier.

Se întîmplă în timpul acesta ceva ciudat, anume, băiețandrul cel sălbatic, cu obrazul fîndeșiu începu s-o iubească pe slută. El era frumos, tras ca prin inel, ivoriu ca statuile sfărîmate care zăceau ici și colo printre măslini. Ea era aidoma unui chip de idol mare, robust, țeapăn, plin de vrajă, slut. Ce mai însemnau pentru el copilele subțiri în boi, fierbinți, care răsuflau greu cînd se afla în preajma lor? Acelea erau niște gîsculițe, seci la minte și proaste și neroade, una la fel ca cealaltă. Ducesa era ceva cu totul deosebit, unic, doldora de știință străveche, stăpînitoare a țării din munți, ferecată în ciudățenia ei singuratică, tainică, puternică. Aldrigeto își anină de ființa ei toate visurile. Ceea ce îl lega de dînsa nu mai era de mult ambiția, interesul egoist, curiozitatea. În timp ce-i vorbea cu exaltare despre marele imperiu pe care voia să-l dureze între Pad și Dunăre, iar ea își întorcea încet spre el fața tristă, împietrită, nespus de slută, se întîmpla să se întrerupă la mijlocul unui cuvînt, să se simtă pierdut. Ceva în acest chip îl făcea să fie cuprins de panică, îl înlănțuia tainic, de nedes-

făcut. Așa se aflau ei împreună sub arșița amiezilor, un animal fabulos, mare, trist, bătrîn, din vremi apuse, acoperit de urmele rănilor a nenumărate bătălii, trîndav din pricina a cîte trăise, și el, băiețandrul subțire ca trestia și mlădiu, ultimul strănepot, venit tîrziu, al unor cuceritori neiopliți, cu ochii lui fierbinți și întunecați privind de pe chipul alb spre un viitor, care pentru ea era trecut.

Ducesa desfăcea o rodie. Sucul roșu ca sîngele îi picura printre degetele sulemenite. Viri în gura-i lăbărțată și urîtă miezul sticlos care împroșcă zeamă printre dinții ei piezișî, mari. „Ce curios! gîndi ea. Băiatul ăsta mă privește și nu-i e scîrbă. Aproape s-ar părea că ține la mine fără nici un interes. Sînt bătrînă, cu sufletul gol, uscat, și-acum vine unul și mă iubește." Cu gîndul la Chrétien de Laferte mîngîie cu mîna ei grosolană părul negru, lucios al lui Aldrigeto. Băiețandrul, smucindu-și capul cu o mișcare bruscă, o mușcă de mînă. Apoi rise, fără răutate. Măslinii încremeniți păreau de argint, malurile lacului, aburind sub soarele amiezii, scînteiau tăcute, trîndave, învăluite în pace.

În timp ce ducesa se afla în Italia, în Tirol bîrfeala pe seama ei sporea și se învenina mereu mai mult. E o vrăjitoare, se zicea, care suge noaptea sîngele bărbaților și poate fi în două locuri deodată: pe cînd se găsea cu trupul la Verona, cei din Tramin văzuseră o femeie călare pe un cal murg zburînd prin aer. Mereu mai des ocîrmuitorii se vedeau nevoiți să poruncească biciuirea unor oameni care o vorbiseră de rău pe ducesă.

Margareta tîndălea somnolentă pe malurile lacului. Pentru ea, ora, ziua, luna încremeniseră. Cînd luntrea aluneca pe sub copaci, lacul murea deodată, în amurgul cald se trezeau neliniștitoare umbre înghețate. Așadar, băiețandrul Aldrigeto o iubea. Era zvelt, frumos, privirile femeilor se umezeau de do-

rință cînd îl întîlneau; iar el o îndrăgise pe dînsa; dar ei prea îi era sufletul secătuit și gol ca să se bucure de asta. Se gîndea de departe la Frauenberg: a dormi e lucrul cel mai bun. O stăpînea o singură dorință surdă: să rămînă mereu așa, să plutească în amurgul acesta ciudat ce se isca în vara fierbinte, toropită, învăluită în aburii liniștii ca apa bătută de soare.

Între timp, gruparea nobilimii müncheneze, liga Artus din Bavaria, se constituise. Se desfășurară cu mare ceremonie festivitatea inaugurală, primirea și învestirea cavalerească a fiecărui membru în parte, sfințirea steagurilor, încoronarea frumoasei Agnès de Flavon ca regină a ligii. Urmară un mare turnir, ospețe festive, prelungite goane vînătorești.

Tinerilor și zvăpăiaților seniori le plăceau grozav principiile lui Frederic. Erau împreună, erau tineri, a lor era lumea. Erau plini de fumuri, stăpîniți de nevoia poruncitoare de a se bate, de a striga, de a zbiera, de a face la nesfîrșit o larmă veselă. Voiau să umple lumea cu tinerețea lor fără ideal, să făptuiască ceva, să dea un țel puterii lor, altminteri zadarnice și lipsite de țintă, setei lor de acțiune. Acum, prințul Frederic dăruise un nume frumos, răsunător acestui impuls violent, ceva ce aducea a sens, idee, ideal. Tinerii baroni zburdalnici și bătăioși se simțiră dintr-o dată învestiți cu o misiune, aveau de partea lor pe Dumnezeu, dreptatea, puterea, erau fericiți.

Unde se bea și se înfuleca mai vîrtos decît la curtea münchenează? Unde se puneau la cale vînători mai mari? Unde mai cădeau atîția morți la turnire, unde răsuna mai multă larmă sărbătorească? Firimiturile azvîrlite nebunilor și piticilor ce se fotau printre picioarele oaspeților erau mai îmbelșugate decît mesele unora dintre principii mărun-

ţei. Tinerii baroni erau atît de porniţi pe harţă, încît se repezeau la cîte un străin venit de cine ştie unde şi îl întrebau: „Se mai află pe lume vreo femeie mai nobilă decît Agnès de Flavon?“ iar dacă cel întrebat răspundea că n-o cunoaşte pe doamna, îl ucideau în duel. După vînători, dădeau foc la case ţărăneşti şi la păduri întregi, ca să-şi lumineze sărbătoreşte masurile de noapte sub cerul liber.

Dansurile de curte erau prea gingaşe şi plicticoase pentru ei. De aceea, le plăcea ca în locul flautului să orăcăie cimpoiul, în locul harpei, să mormăie muzicuţele. Dănţuiau hore ţărăneşti grosolane, bătute, ţopăieli şi alte jocuri necioplite, răcnind strigături în stihuri deşucheate, plesnindu-se peste şolduri. Umblau de colo-colo ca nişte urşi, săltau femeile în aer, încît fustele le zburau peste cap, le puneau jos cu neruşinare, hohotind cît îi ţinea gura. Jucau zaruri, prosteşte, înfierbîntaţi, citeodată îşi ucideau partenerii. Între timp, beau pînă cînd se clătinau pe picioare şi nu mai puteau ţine vinul în ei. Cîntau cîntece grosolane, murdare, umblau noaptea strîmbîndu-se de rîs pe uliţele Münchenului, răcnind în cor cîntecul lui Frauenberg despre cele şapte bucurii.

Tînărul duce Meinhard, gras, blajin, prostănac şi mulţumit, se lăsa prins în vîrtejiala zgomotoasă, simţindu-se mîndru că se află în centrul acestui tărăboi sărbătoresc şi vestit, ctitorit în numele său. Zîmbea fiecăruia cu bunăvoinţă şi spunea că şi în acea zi totul fusese dus la capăt deosebit de bine. Pe suplul şi oacheşul prinţ Frederic îl privea cu aceeaşi admiraţie pătimaşă. În clipele de răgaz îl mîngîia pe Petre, hîrciogul, povestea micului animal, care-l privea cu atenţie, că se simte grozav, că domnia e o treabă uşoară şi simplă, mult mai plăcută decît se aşteptase.

Agnès se lăsa cu plăcere în voia exaltării și adorației acestor tineri. Încet, încet, începu să bage de seamă că ici și colo pielea i s-a asprit, că, dimpotrivă, buzele au început să i se moaie, că i-a apărut cîte o cutișoară micuță, uscată la gură și la ochi, că i-a răsărit un fir de păr alb; simțea că mișcările i-au devenit nițeluș mai anevoioase, mai încete, mai greoaie. Avea nevoie de adorația tumultuoasă a acestor numeroși bărbați tineri, ca o confirmare a înfrîngerii pe care mai putea s-o aibă, avea nevoie de veneratia lor gălăgioasă, înota în ea, se lăsa copleșită de cultul pătimaș pe care i-l purta principele Frederic.

În toată învălmășeala, prințul de Bavaria-Landshut nu-și uita planurile politice. El nu vedea hărmălaie și grosolănie, el vedea putere; nu vedea necumpătare și chiolhanuri, ci noblețe și strălucire. Împreună cu șefii ligii Artus, Abensberg, Laber, Hippolt de Stein puse mîna pe conducerea tuturor treburilor. Tînărul duce le încredința orice voiau: ocîrmuirea, consiliile, slujbe, peceți. Treburile statului se hotărau în timpul mesei, la vînătoare. Cu trufie, între două cupe de vin, se anulau privilegiile unor orașe, se hotărau pentru țărani robote de o asprime absurdă. Vechea prescripție care nu îngăduia ca vînatul și peștele să apară pe masa țăranului, fiind rezervate numai seniorului, fu reînnoită cu strășnicie. Cheltuielile de întreținere a curții lui Meinhard, zaiafeturile mesei rotunde erau nemaipomenit de costisitoare. Se risipiră domeniile, vămile, veniturile, banii orașelor, totul fu smuls nevoilor publice și prăpădit pentru scopurile ligii Artus. Birurile fură mărite. Braconajul luă proporții nemăsurate, dar țăranul care încerca să iasă singur din impas era hăituit îngrozitor pînă cînd cădea mort. Unii dintre seniorii ce făceau parte din liga Artus mergeau pînă acolo, încît atacau caravanele negustătorilor, mai întîi în glumă, apoi ca să

pună mîna pe bogății. Din pricina nesiguranței drumurilor, negoțul și meșteșugurile lîncezeau.

Orașele murmurau, țăranii gemeau. Seniorii tirolezi pîndeau la hotare, ducele Rudolf Habsburgul, încă în așteptare, încrunta amenințător sprîncenele. Cînd și cînd, Frauenberg apărea și el printre cei din liga Artus, ca oaspete; ca membru nu fusese primit. Cu toate acestea nu se simțea deloc jignit, făcea glume, azvîrlea înțepături; nu se putea nega, știa să-i înveselească pe seniori. Ducele Ștefan trimise printr-o solie o înștiințare severă fiului său că, dacă nu se întoarce la Landshut, își va pierde dreptul de moștenire asupra Bavariei de Jos. Prințul Frederic nu răspunse și-i azvîrli pe emisari în lanțuri.

Deși sondă cu mai multă isteține și în taină, Habsburgul nu izbuti nici el mare lucru la München. Ducele Rudolf încheiase o alianță cu regele Ungariei împotriva împăratului Carol. Printr-o scrisoare confidențială îi ceru lui Meinhard să se alăture acestei alianțe, considerîndu-l pe împărat drept dușmanul firesc al casei de Wittelsbach. Numai că prințul Frederic, urmînd o nemăsurat de înfumurată politică de prestigiu, îi disprețuia pe toți principii imperiului și-l socotea numai pe împăratul roman tot atît de nobil, prin naștere, ca familia de Wittelsbach, așa că refuză să se alieze cu un oarecare senior de țară și chiar cu arogantul Habsburg. Chiar dacă pledau împotrivă temeiuri politice și economice, casa de Wittelsbach rămînea, din motive ideale, mîndră și nobilă, alături de singurul german egal cu ea prin naștere, împăratul roman.

La masă, un nebun de la curte, cocoșat, îmbrăcat în haine bălțate își înfipse măciuca în scrisoarea confidențială a Habsburgului, cel dintîi, cel mai de sus, cel mai devotat principe al imperiului. Piticul înveșmîntat în petice alergă de la un oaspete la altul, cu multe și adînci plecăciuni, arătînd

în vîrful măciucii lui epistola tainică a austriacului, răuvoitoare și defăimătoare pentru împărat. După aceea, Frederic, din însărcinarea lui Meinhard, trimise scrisoarea, găurită și mînjită, împăratului, la Praga, însoțind-o cu cîteva rînduri pompoase ca de la egal la egal.

Cu o barcă, foarte bătrînul Ioan de Viktring sosi pe peninsula din sud-estul lacului. Era însoțit de doi frați monahi și aducea cu sine, ferecată într-un sipet, cronica lui, *Cartea despre anume istorii*, pe care o încheiase deplin.

Moșneagul era acum uscat de tot și foarte înțelept. Văzuse atît de multe, potrivise tuturor oamenilor și evenimentelor stihuri frumoase, cîntărise toate lucrurile și le trecuse pe răboj în cartea lui. Ceea ce avea să se mai întîmple nu putea fi altceva decît niște variante la cele pe care le descrisese. Pe deasupra, mai aflase că un italian, un anume Giovanni Villani din Florența, lucra la o cronică proiectată tot atît de cuprinzător și temeinic ca și a lui. Oricît se afla el acum mai presus de zadarnicele clocote și zbuciumări sufletești, se simțise totuși mîhnit cînd oameni înțelepți și pricepuți lăudaseră opera italianului. Ambițiosul literat velș nu se înhămase la o treabă grea ca a lui: așternea descrieri împodobite cu amănunte senzaționale, ca să obțină efecte tari, în timp ce el, învățatul cu un viu sentiment al răspunderii, șlefuia, rotunjea, bizuindu-se temeinic pe date și fapte, avînd mereu în ochi întregul. Acum, așadar, se hotărîse să pună punct. Dictă fratelui secretar: „Eu însă las pe seama celor ce vor veni să povestească întîmplările viitoare mai bine decît mine și sfîrșesc aici însemnările mele pe carele, cum însumi cel puțin mi-e drag să cred, le-am scris cu peana într-un chip nimerit și vrednic de istorie." Mormăi ceva,

chicoti, puse mîna uscată pe umărul fratelui secretar şi-i dictă mai departe cea din urmă frază, plin de o falsă şi simulată smerenie: „Iară dacă vor fi mai puţin nimerite, să mi se ierte, ca unuia ce m-am trudit spre slava sfintei şi nedespărţitei treimi, care cinstită, lăudată, slăvită şi preamărită fie în veci. Amin."

Acum, deci, bătrînul împovărat de ani şedea sub măslini şi ruine milenare şi-i înmîna ducesei opera, nădăjduind să afle înţelegere la sirguincioasa lui şcolăriţă de altădată. Margareta stătea tolănită în hamac şi-şi clătea gura mare cu suc de năramze răcit la gheaţă; lenevos, zvelt, alb, băieţandrul Aldrigeto se întindea, privind cu un aer batjocoritor la moşneagul cel ştirb.

Cînd se lăsă înserarea şi se făcu mai răcoare, ducesa îi ceru fratelui secretar să-i citească din cronică. Vocea deprinsă cu aşa ceva, surdă, egală a monahului recită închinarea şi predoslovia stareţului. Sprijinindu-se pe multe citate, acesta spunea cum viaţa şi realitatea se preschimbă în istorie, cum din viaţa şi făptura omului nu mai rămîne altceva decît istorie, istoria fiind ţinta supremă a tuturor faptelor şi cea mai bună temelie a lor. Ce mai rămîne de pe urma marilor bărbaţi decît amintirea, aşa cum mireasma corăbiilor încărcate cu mere stăruie pe malul nostru, multă vreme încă după ce corăbiile au şi ajuns la celălalt ţărm? În acest înţeles începea el să desfăşoare tabloul ultimilor o sută douăzeci de ani, un tablou despre scurtimea vieţii omeneşti, despre grăbita trecere a tuturor celor din natură, despre nestatornicia norocului, despre repedea şi fugara schimbare a slavei omeneşti.

Margareta gîndea: „Toate astea le ştiu, şi nu mă mai ating. Programul meu a rămas undeva, departe, în urmă." Dar treptat, pe măsură ce vocea surdă, egală a monahului pătrundea mai departe

în hățișul evenimentelor, pe măsură ce istorisirile multicolore, naive, isteţe, nerușinate, blînde, mari și mici luau locul una alteia, toate eliberate de orice patimă, bine aduse din pană, fiecare scoasă la iveală și apoi părăsită ca și cea dinainte, ca și cea următoare, treptat se simți scufundată și smulsă de fluviul acesta al timpului zugrăvit. Meinhard, marele conte de Tirol, puternicul, vicleanul, hotăritul: era o parte din el. Aceste ținuturi, care fuseseră atîta vreme despărțite: ea făcuse totul, pentru a le reuni în chipul cel mai drept. Aceste orașe, care începuseră ca niște mici așezări vrednice de ris: ea făcuse totul, pentru ca să crească și să devină înfloritoare.

Iar acum era despărțită, desfăcută de fluviul ce curgea, se asemăna unui braț de apă sălcie, încremenită, moartă. Dintr-o dată viața pe care o ducea pe mica peninsulă îi apăru ca ceva prostesc. Măslinii, vechile ruine, livada de portocali, ce erau toate acestea altceva decît un decor meschin, stupid, fudul? Cum era cu putință să te ascunzi în vara aceasta moartă, fierbinte, însingurată, în timp ce afară, în țara ei, se petreceau lucruri furtunoase, năprasnice, nimicitoare, în timp ce principii germani se încăierau pentru bietul, caraghiosul, prostănacul ei fiu? Ce avea ea în locul tuturor acestora? Îl avea pe băiețandrul Aldrigeto, un tinerel drăguț.

Toată ziua următoare citi din *Cartea despre anumę istorii*. Moșneagul strălucea de bucurie, bău împotriva obiceiului vin, vărsînd mai mult de jumătate din pricina tremurului mîinii și clătinîndu-și fără întrerupere capul. Apoi ducesa trimise un olăcar la Vicenza, la Can Grande, ca să-i dea de veste că are a-i vorbi ceva grabnic.

Își luă rămas-bun, cu un surîs cald, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, de la Aldrigeto, îi netezi părul negru lucios, îi mîngîie chipul pătimaș,

ivoriu. Spuse că în trei zile va fi înapoi. Băieţandrul îi primi gingăşiile alintîndu-se, apoi, deodată, îi prinse în glumă încheietura, strîngînd-o dureros cu degete puternice şi, zîmbind, o lăsă să plece.

La Vicenza, ducesa avu o scurtă convorbire cu domnul della Scala. Înţeleptul şi energicul senior ţinea la ea, fiindcă era o femeie cu care se putea discuta pe şleau şi fără risipă de vorbe. Ducesa îi spuse că episodul cu micul Aldrigeto s-a încheiat; va păstra băiatului o bună şi prietenoasă amintire. Însă, pentru că vrea să-i păstreze o astfel de amintire, domnul della Scala să-i arate bunăvoinţa, îngrijindu-se ca acela să dispară. Can Grande o privi atent şi plin de înţelegere cu ochii săi holbaţi, căprui, pe faţa mare şi cărnoasă, apoi se înclină curtenitor.

Smulgîndu-se din arşiţa verii în care se scufundase, Margareta ieşi la iveală în aerul mai proaspăt din munţii natali. Fu întîmpinată fără entuziasm. Ţara pătimea. Domnia muncheneză a cavalerilor lui Artus, împinsă încolo şi-ncoace, într-un chip aventuros, de toanele frumoasei Agnès, îşi exercita, spre încercare, puterea opresoare ici şi colo în Tirol, îmbolnăvea ţara. Oraşele decădeau, ţăranul, adus la sapă de lemn, mîrîia. „Botoasa ne duce la nimicire, se spunea. Ne suge sîngele. Acum, cînd margraful a răposat, se vede limpede că tot binele de la el ne venea, de la ea tot răul.“ Margareta apucă hăţurile cu mînă viguroasă. Înlătură neajunsurile cele mai rele. Îndulci aplicarea hotărîrilor venite de la München. Poporul începu să răsufle: „Ah, în sfîrşit, s-a aşternut la treabă Agnès de Flavon! Frumoasa, binecuvîntata Agnès! Îngerul nostru, mîntuitoarea noastră.“

Margareta şedea în loggia castelului Schenna, împreună cu castelanul. Pe pereţi păşeau în veş-

minte pestrițe cavalerii, Garel din Valea înflorită, cavalerul cu leul.

— Ce bine că v-ați trezit la viață! spuse domnul de Schenna.

Munții se înălțau luminoși și prietenoși, proptindu-se unul în altul, ca niște valuri. Adia un vînt proaspăt. Poamele și ciorchinii de struguri dădeau în pîrg, bătute de soare.

— De ce nu m-ați trezit mai devreme? spuse Margareta.

— Trebuia să treceți prin vara asta singură, ducesă Margareta, răspunse Schenna.

Frauenberg orăcăi:

— Păcat c-ai pus capăt poveștii ăleia, ducesă Botoasa! Era un flăcău frumos cu pielea gălbuie, cum sînt ăștia de la miazăzi. Și ți se robise cu totul. Așa ceva nu se ivește în fiecare zi. Și-aici ce ai? Muncă, gunoi, rahat. Lasă-i pe golanii ăia de la München să-și petreacă pînă la sfîrșit carnavalul. O să crape singuri, de propria lor nebunie.

În ianuarie, ducesa întreprinse o călătorie, anevoioasă din pricina zăpezilor mari, pînă la München, ca să vadă la fața locului cum arată această zurlie ligă bavareză Artus. În Capitală fu primită cu bănuială, reținere și curtenie rece. Cînd îl strînse cu ușa, încercînd să afle de la el lucruri mai clare, Meinhard dădu din colț în colț, zîmbind prostește, îi spuse că el conduce țara împreună cu camarazii săi cavaleri, bîlbîi ceva despre guvernarea muierească, se bătu în cele din urmă în piept, declamînd cîteva cuvinte ale prințului Frederic despre principiile aristocratice, care trebuie impuse în locul politicii moderne ce se sprijinea pe gloată și boccegii. Ducesa avu o convorbire și cu prințul din Landshut. Acesta îi declară cu un suris subțire, politicos, însă trufaș că, după știința lui, ducele Meinhard e major. E treaba lui cui vrea să-și încredin-

ţezè sigiliul. Sfatul ei de mamă va fi întotdeauna ascultat. Mai departe, ducesa nu ajunse.

Pretutindeni dădu de Agnès. Culorile ei, deprinderile ei, toanele, modele, gusturile ei îşi puneau pecetea asupra curţii, hotărau cum să fie guvernată ţara.

Agnès făcu ducesei vizita cerută de etichetă. Mlădie, modestă, se află faţă-n faţă cu sluta, greoaia, sulemenita, făloasa Margareta. Ochii adînci, albaştri surideau curtenitor, pironiţi, cu sentimentul unui triumf de la sine înţeles, în ochii celeilalte, care răspundeau cu o privire ascuţită şi ameninţătoare. În cămin duduia un foc straşnic, mireasma lemnului de santal ars în căţuie umplea marea încăpere întunecată.

— Locuiţi acum tot timpul în Bavaria, contesă Agnès? întrebă Margareta.

— Nicidecum, doamnă ducesă, răspunse Agnès, iar vocea ei cam ascuţită sună strident în comparaţie cu glasul cald şi catifelat al Margaretei. Am de gînd ca săptămînile viitoare să mă duc la Taufers. Firește, prezenţa mea acolo nu e chiar necesară; am slujbaşi vrednici, pe deasupra, domnul de Frauenberg a avut bunăvoinţa să ia asupra sa administraţia averii mele.

Ducesa o contemplă pe Agnès cu calm şi atenţie. Găsi că se împlinise doar puţin; pielea îi era însă netedă de tot. Rămăsese subţire şi sprintenă; din rochia de culoare închisă gîtul i se arăta delicat şi fără nici o cută. Adoraţia tuturor acestor tineri era, pare-se, pentru dînsa un izvor de tinereţe, mai bun decît băile şi sulimanurile. Era atît de sigură de sine şi conştientă de victorie, încît din jurul buzelor îi pierise aproape orice urmă de ironie.

— Vă ocupaţi în ultima vreme foarte mult cu politica? întrebă Margareta.

— O, nu, milostivă doamnă, spuse Agnès, care devenise foarte atentă şi stătea la pîndă. Domnul duce

și prințul Frederic îmi cer cînd și cînd părerea. Nu-i pot refuza; și de ce aș face-o? Dar e părerea unei femei proaste și n-are rost să le-o mai spun.

Vorbea pe un ton neasemuit de îndatoritor.

— Părerea dumneavoastră nu mi se pare întotdeauna bună, contesă Agnès, spuse Margareta. Ba, cinstit vorbind, sînt chiar convinsă că uneori e de-a dreptul păgubitoare pentru țară. Aș vrea să vă propun ceva, adăugă ea pe un ton vesel, aproape glumeț. Ce-ar fi dacă v-ați mărgini părerile numai asupra Bavariei?

Agnès răspunse cu multă vioiciune și cu aceeași ușoară și prietenoasă voie bună ca și Margareta:

— Sînteți suverana mea, milostivă doamnă. Dar ducele Meinhard nu e și dînsul suveranul meu? Dacă vrea să-mi știe părerea asupra unor treburi privitoare la Tirol? Oricît de bucuroasă aș fi să îndeplinesc toate cerințele Alteței voastre, pot eu să-mi ferec gura, cînd principele mi-ar cere părerea, o părere fără îndoială neroadă? Iar dumneavoastră, dintr-o singură suflare, puteți spulbera cît colo neroada mea părere.

Cele două doamne se uitară una la alta, amîndouă zîmbiră. Poate că biruința se arată oleacă mai vădit în jurul buzelor și în ochii frumoasei. Apoi vorbiră despre altele. Despre transformările aduse clădirii castelului de reședință de la München, despre plasele de păr, care apăruseră din nou, aduse de la Praga. Peste părul aspru, uscat, vopsit în arămiu, Margareta purta o împletitură grea de aur. Agnès își aruncă ochii cu nepăsare la părul țepos și strălucitor; ducesa n-avea de ce să se bucure de moda cea nouă.

Împăratul Carol se stabilise cu mult fast la Nürnberg. Punea la cale ospețe de gală, turnire. Primea în audiență pe domnii din sfatul orașului, artiști și învățați străini. Avea cu ei lungi, plăcute și intere-

sante convorbiri. Se odihnea departe de capitala lui și de afacerile de stat. Luă parte la marile serbări ale carnavalului, organizate de bogatul oraș în cinstea Maiestății sale romane.

Barba împăratului, de forma unei pene boante de despicat lemne, începuse să încărunțească, pielea obrazului uscățiv îi devenise cenușie și se boțise. Dar ochii iuți priveau cu viclenie și foarte treji pe deasupra nasului cam turtit, trupul lung îi rămăsese viol și sigur în mișcări.

Împăratul era mulțumit. Așteptase pînă cînd se proptise vîrtos în șaua puterii. Abia atunci se hotărîse să aibă un copil. Dumnezeu îi binecuvîntase chibzuita prevedere: era un fiu, un băiat voinic, sănătos, care putea moșteni imperiul. Fericitul tată trimisese greutatea copilului în aur curat la Aachen, ca danie; apoi îngenunchease între relicvele sale și vestise sfintele mădulare: „Eu, Carol al IV-lea, împărat roman, am un fiu și moștenitor. Dragi și cinstiți sfinți, prealuminați martiri! Rugați-vă pentru Wenzel, fiul meu!"

Acum, voios, ședea la Nürnberg, se bucura împreună cu poeții și arhitecții săi, ocolea treburile politice, discuta liber și fără să-și bată capul cu cancelarul său, încercatul și umblatul teolog, despre fel de fel de lucruri lumești și bisericești, își mărea colecția de relicve și alte obiecte de preț, se veselea plimbindu-se cu sania, punînd la cale mascarade și turnire.

Cu totul pe neașteptate, în aceste zile de destindere, apăru ducesa Botoasa. Împăratul și seniorii fură foarte mirați. După ce Carol o asediase în castelul Tirol, Margareta întreținuse cu el relații reci, formale. Sosirea ei la Nürnberg, îi scrise cancelarul prietenului său, arhiepiscopul de Magdeburg, va fi fiind unul dintre cele cincisprezece semne uluitoare ce vestesc sfîrșitul lumii. Cancelarul glumea strașnic pe seama acestei Messaline

germane, a acestei Kriemhilde moderne, care a venit la curte, după ce o viață întreagă și-a scufundat țara și poporul în necazuri și mizerie din pricina egoismului și a urii sale. O descria cum stătea în lojă, la turnir, alături de frumoasa principesă Hohenlohe, femeia asta grosolană, umflată ca o broască rîioasă, groasă ca un berar.

Împăratul, bine dispus, o primi pe fosta lui cumnată cu bunăvoință și ironie. Ei da, fuseseră cîndva amîndoi tineri. Pe vremea aceea, cînd pusese capăt aventurii din Italia a tatălui său, avusese cu ea cîteva convorbiri pline de miez. Margareta era pe atunci o principesă deșteaptă, dar totuși nu prea cumpănită. Nesătulă, voise să aibă din toate, așa că pînă la urmă prăpădise totul. În ceea ce-l privește, își înfrînase cu înțelepciune poznirile, era împărat roman și avea un fiu, căruia putea să-i lase moștenire o domnie solid înjghebată. Ea rătăcea de colo-colo prin lume, iar ducele Meinhard, un tînăr slab la minte, nereușit, minge de joacă în mîna oricui știa cum să-l ia, îi prăpădea țările. Lui Ioan Margareta îi trîntise în chip batjocoritor și rușinos ușa în nas, izgonindu-l din Tirol, apoi fusese nevoită să sucească în așa fel lucrurile la curia papală, încît să reiasă că din căsătoria cu acest principe nu se putea naște un adevărat moștenitor. Împăratul nu rezistă ispitei de a-i prezenta pe fiul lui Ioan, un băiat chipeș și frumușel. Cine avea un moștenitor adevărat, ea sau Ioan?

Povești vechi. Povești vechi. Margareta primi ironia și umilința cu calm, cu liniștea omului de afaceri, pe care o deprinsese poate de la evreul Mendel Hirsch, cu o impasibilitate care o ajuta să suporte fără supărare formulele introductive, pentru a ajunge apoi la țel. După aceea începu să se plîngă. Se plînse de violențele nebunești ale cavalerilor din liga Artus, care ruinau țara. Împăratul

o ascultă; în sufletul lui se aprinse ca în tinerețe o bucurie răutăcioasă, pe limbă îi ședeau cuvinte pline de maliție. O asigură de interesul său personal, dar accentuă că, după atît de mulți ani de guvernare încordată, își îngăduia să se odihnească vreo cîteva săptămîni. La urma urmelor, cele despre care-i vorbea erau treburi ale casei de Wittelsbach. Cu toate acestea, după ce se va întoarce la Praga, le va lua în considerare cu toată bunăvoința. Nici la o a doua încercare stăruitoare, Margareta nu obținu nimic mai mult; se umilise fără folos. După cum se părea, Carol era hotărît să privească slăbiciunile casei de Wittelsbach de pe o poziție de neutralitate, zîmbind pe sub mustață.

În rest, împăratul, care începuse și el să îmbătrînească, se purtă față de ea cu o galanterie amuzată, aproape parodistică, atitudine care altădată ar fi scos-o din fire pe Margareta. Îi făcea plăcere că veselia dezlănțuită a acestor zile de vacanță și de carnaval, fericirea și succesele lui erau poleite prin prezența acestei ambițioase care, în fond, eșuase în viață. Cu cancelarul său glumea aproape cu bunăvoință pe seama Botoasei. Aceasta se arăta fără nici o sfială, în plină lumină, alături de împărat, încărcată de podoabe ca o statuie de idol. Poporul căsca la ea ochii mari. Ei nu-i păsa de nimic altceva decît de țelul pe care-l urmărea: Tirolul, orașele. S-o alunge pe Agnès, să smulgă țara din mîinile ei. Era atît de plină de aceste gînduri, încît nici nu băgă de seamă cît de cît ce reprezenta dînsa pentru curte și oraș: era încununarea grotească a acestui carnaval.

Agnès era foarte tulburată de convorbirea cu Margareta. Ducesa îi propusese un compromis, declarase că nu va înceta lupta. Pe ocolite, o înștiințase că o va nimici.

Agnès știa că liga Artus singură nu va putea stăpîni multă vreme țara. Orașele, toată nobilimea cită nu făcea parte din ligă se răzvrăteau. La hotare pîndea Habsburgul, amenința Wittelsbach. Dacă se mai adăuga acum și presiunea dinspre miazăzi a Botoasei, atunci ar fi fost într-adevăr o nebunie să mai vrei să ții țara fără a încheia alianțe.

Prințul Frederic nu împărtăși această părere. Zvelt, oacheș, încăpățînat, rămase pe poziția lui, declarînd cu convingere cuvinte trufașe despre spada și dreptul lui. Grozav îi mai plăcea frumoasei Agnès prințul. Dar îi venise în minte Frauenberg, care, fără o vorbă, numai cu surîsul lui jovial și prevestitor de primejdii, spulbera ca un nimic toată exaltarea aceasta băiețească. Scoase un suspin, un suspin ușor și alintat, îl mîngîie pe prinț pe părul negru și începu, cu toată grija, să-i sugereze o împăcare cu tatăl lui, ducele Ștefan, pentru ca familia de Wittelsbach să se afle unită în fața Habsburgului și a Botoasei. Ca înțepat cu un bold, prințul sări în sus, și, adînc jignit, îi adresă cuvinte de dojană că i-a trecut prin cap să-i ceară așa ceva. Agnès tăcu, surîse cu buzele ei îndrăznețe și continuă să-l mîngîie pe păr.

Peste numai cîteva săptămîni, Ștefan al Bavariei de Jos și conții palatini Ruprecht bătrînul și tînărul încheiară la Rin, cu sfatul și orășenii din München, cu alte unsprezece orașe bavareze, precum și cu douăzeci și doi de baroni bavarezi o alianță îndreptată împotriva acelora care se numeau cavaleri ai lui Artus și îl înstrăinau pe Meinhard de țările și poporenii lui. Revocară recunoașterea miniștrilor care îl lipsiseră pe Meinhard de autoritatea lui de suveran, de dreptul de a-și rosti cuvîntul în sfat și a-și ocîrmui țara, declarară sigiliul statal aflat în posesia ligii Artus ca nevalabil, iar legile și dispozițiile emise de ligă ca neavenite. Totodată, își asumară obligația de a-l smulge pe

tînărul duce din starea ruşinoasă în care îl aduseseră năbădăioşii cavaleri şi a face în aşa fel, încît Meinhard să dispună şi să se folosească mai bine de puterea lui princiară.

Cavalerii din liga Artus răspunseră cu vorbe mari şi zbierete, azvîrliră la gros cîţiva cetăţeni din München, luaţi ca ostatici, şi declarară că vor pune ca răzvrătiţii să fie spînzuraţi de picioare, ca nişte ciini rîioşi. În timpul acesta, în cîteva oraşe din ţara de sus trupe ale ligii Artus fură dezarmate şi luate prizoniere, iar slujbaşii veniţi să adune biruri, bătuţi măr. Cavalerii mesei rotunde se răzbunară pe ostatici, îi schingiuiră, le porunciră să spele podeaua cu limba, pe doi dintre ei îi batjocoriră spînzurîndu-i cu capul în jos. Asta nu împiedică însă ca trupele baronilor să scadă de la o zi la alta, în timp ce la miazănoapte ducele Ştefan aduna o oaste numeroasă. Senjorilor îndărătnici nici nu le trecea prin cap să-şi autodizolve de bunăvoie liga. Dimpotrivă, se adunară în marea sală a Curţii din München şi, încrucişîndu-şi spadele, jurară solemn să rămînă uniţi şi să lupte pînă la cea din urmă suflare. Ducele Meinhard luă parte la acest act, răpit cu totul, entuziasmat, nerod şi inutil; în taină îl mîngîia pe Petre, hîrciogul, apoi, în cor cu ceilalţi, răcni jurămîntul că nu se vor supune niciodată, niciodată, niciodată!

Începu acum pentru duce o sălbatică viaţă de pribegie, al cărei înţeles nu-l pricepea decît în foarte mică măsură. Fu cărat pe la castelele cavalerilor din liga Artus, mereu de la unul la altul. Trecu pe la castelul Laber, Pinzenau, Maxlrain, Abensberg. Pretutindeni se puseră la cale vînători, beţii. Ici şi colo se lua cu asalt castelul vreunui baron rebel. Cuceriră castelul Wörth, două citadele ale marelui maestru de vînătoare de Kummersbruck, omul de încredere al Margaretei. Măsurile pe care le semna ducele erau din ce în ce mai săl-

batice şi mai absurde. Un iarmaroc, a cărui dare pe venituri fusese mai mică decît aceea aşteptată, fu făcut una cu pămîntul, Kummersbruck, care se declarase neutru, fu decapitat fără judecată. Această execuţie împinse toată nobilimea neutră în tabăra duşmanului.

Meinhard, nu prea robust, abia putu face faţă aventuroasei pribegii fără odihnă. În timp ce seniorii ceilalţi beau vîrtos la zaiafeturi, el şedea trist şi apatic, cîteodată chiar adormea în jilţ. Călătoriile lui semănau din ce în ce mai mult cu o fugă. În tot sudul, cavalerii ligii Artus nu mai stăpîneau nici un oraş, nici un castel. Erau împinşi mereu mai mult spre Dunăre, acolo unde se aflau castelele lor cele mai puternice. Totuşi continuau să emită edicte trufaşe şi să-i ameninţe pe răzvrătiţi cu cele mai îngrozitoare pedepse. Fugiră la Neuburg, apoi în ţinutul episcopului de Eichstätt, care le era supus. Trupele ducelui Ştefan ocupară întreaga Bavarie de Sus, iar în cele din urmă îl asediară pe Meinhard şi pe ultimii săi partizani în castelul Feuchtwangen din Altmühltal. Episcopul de Eichstätt încercă să străbată cercul asediatorilor, împreună cu ducele Meinhard, travestiţi. Cu acest prilej, tînărul duce se arătă foarte încîntat; îi plăcea grozav să se costumeze şi habar n-avea despre ce era vorba. Dar chiar la marginea cetăţii fură recunoscuţi de nişte ţărani, prinşi şi trimişi ducelui Ştefan la Ingolstadt.

Feuchtwangen căzu în luptă. Prinţul Frederic şi cei din urmă cavaleri din liga Artus fură luaţi prizonieri.

În palatul princiar din Ingolstadt, ducele şi prinţul Frederic se aflau faţă în faţă. Era acolo şi Agnès de Flavon. Ducele, în armură, spumega de furie. Fuseseră nimicite oraşe şi sate, ucişi oameni, risipiţi bani. Totul din pricina acestui tînăr dobi-

toc. Pe sub mustața lui groasă și de sub obrăzarul de fier, Ștefan tuna și fulgera în graiul lui soldățesc. Tînărul stătea în picioare, zvelt, palid, cu ochii întunecați, sălbăticiți, rănit la un braț, pe care-l avea legat în eșarfă.

— Ai să-ți ceri iertare, în biserică, în fața întregului popor, ai să cazi în genunchi! porunci tatăl.

Tînărul nu făcu altceva decît să rîdă batjocoritor.

— Am să te las să putrezești în cea mai imputită dintre temnițele mele! tună ducele.

Agnès aluneca de la unul la altul.

— Trebuie schimbat pansamentul, spuse ea îngrijorată, apoi pipăi brațul în jurul rănii.

— Doctorii ăștia tîmpiți! înjură ducele. Niște cîrpaci sadea. Alergă el însuși după medic și pansamente, bombănind: Un tînăr dat naibii!

Încet, încet, tîrguindu-se cu violență, în care timp Agnès făcu pe mijlocitoarea, căzură la înțelegere. În jurul fiecărui cavaler din liga Artus, pentru grațierea lui sau pentru stabilirea pedepsei, se dădură bătălii aprinse, cu izbucniri și spumegări de mînie. De două ori porunci ducele Ștefan călăului să fie gata. În cele din urmă ajunseră de bine, de rău la pace. Meinhard își va avea reședința la München; prințul Frederic va rămîne mai departe purtător al sigiliului, totuși dispozițiile sale va trebui să aibă contrasemnătura unui consilier din Bavaria de Jos sau din Palatinat. Între München și Landshut-Ingolstadt, mijlocitoare rămase pînă la capăt Agnès de Flavon.

Ducele Meinhard zîmbi dulce și cu recunoștință. Era bucuros că, după atîtea săptămîni fără astîmpăr, putea să se odihnească. Își mîngîia micuța rozătoare.

Margareta ținea sfat cu miniștrii ei. Erau de față guvernatorul Ulrich de Matsch, parohul Henric de Tirol, contele Egon de Tübingen, mai-marele ordinului Cavalerilor teutoni în Boemia, Iacob de Schenna, Berchthold de Gufidaun, Conrad de Frauenberg.

Ce era de făcut, după ce ducele Ștefan pusese mîna pe putere și influență în Bavaria de Sus?

Se puteau duce tratative cu ducele de Wittelsbach. Se putea conveni cu el ca nu Bavaria să fie guvernată din Tirol, ci Tirolul din Bavaria. Se putea stabili ca adevăratul domnitor, ducele Ștefan, să stea nu la München, ci la Ingolstadt sau la Landshut, întrucît reședința lui nefiind atît de aproape de Tirol, iar centralizarea și unificarea administrativă fiind astfel îngreunată, țara din munți și-ar fi putut păstra o anumită autonomie.

Dar se putea face apel și la Habsburg împotriva ducelui Ștefan. Acela abia aștepta. Dependența într-o formă oarecare nu putea fi evitată, firește, nici în cazul acesta. Se obținea, însă, o protecție puternică și statornică.

Argumentele se bălăbăneau încolo și-ncoace, cu încăpățînare, dar fără a se ajunge la o hotărîre. Margareta asculta, pradă unei proaste dispoziții surde. Așadar nimănui nu-i trecea prin minte soluția cea mai la îndemînă. Se arătase ea oare atît de nepricepută? Își îndreptă privirile spre Schenna, spre Gufidaun. Cu fețele trudite și inexpresive, aceștia se uitau în gol.

Ciudat, cel care propuse planul așteptat de dînsa fu Frauenberg. Rînjind cu toată gura și voios, acesta începu să-l expună: dacă tînărul duce este într-adevăr atît de nesigur pe propriile lui picioare și are nevoie să fie condus, de ce să nu se încredințeze această conducere tutoarei firești, maică-sa, ducesa, care o scosese la capăt în împrejurări mult mai grele? De ce să se încheie mai întîi un acord

cu Wittelsbach? Meinhard să fie adus la Tirol. Dacă seniorii bavarezi l-au putut tîrî cu ei prin vizuinile lor pe unde și-a dus mutul iapa, e limpede că va putea fi adus, cu voia lui Dumnezeu sau a diavolului, și la Tirol, unde îi e de altminteri locul. După ce îl vor avea în țară, vor putea conduce de aici Bavaria. Ducele Ștefan va trebui să se gîndească bine, mai înainte de a cuteza să se aventureze, pornind de la Dunăre, într-un război împotriva țării din munți. Și chiar și atunci, Tirolul va avea un reazem în Habsburg, ca aliat firesc. În cel mai rău caz, se va renunța formal la Bavaria de Sus, în schimbul unor despăgubiri, limitîndu-se la un Tirol mare și autonom.

Da, un Tirol autonom. Acesta era și planul Margaretei. Bavaria să rămînă o simplă anexă, sau, la nevoie, să se renunțe la ea. Dar Tirolul să fie al tirolezilor.

Se încercă mai întîi ca Meinhard să fie scos de sub influența ducelui Ștefan, fiind adus de la München la Tirol. După înscăunare, tînărul duce nu mai fusese în țara din munți. Poporul avea dreptate să ceară să-l vadă, în sfîrșit.

Prin străduințele lui Schenna și Gufidaun se organizează la Bozen o mare adunare. Veniră bărbați blonzi, robuști, cu nasul mic și lățăreț, cu priviri leneșe și viclene, bărbați uscățivi, cu bărbi negre, oacheși, cu nasul coroiat, îndrăzneț, cu priviri iuți și pătrunzătoare. Veniră cei trei pîrcălabi, cel de la Tirol, cel de la Etsch și cel de la Inn, veniră majordomii Curții, guvernatorii și burgravii. Veniră baronii, cei mari și cei mici, reprezentanții orașelor, protectoratelor și jurisdicțiilor. Erau o sută cincizeci și trei de seniori și bărbați. Ținură adunare două zile, două zile albastre strălucitoare de vară tîrzie, în multicolora și vesela piață a tîrgului din Bozen. Chibzuiră, se sfătuiră pe îndelete, anevoie,

cu prevedere, în graiul lor aspru, gutural. Se priveau unul pe altul în ochi, cu sinceritate, dar cercetător; mișcările lor erau ceremonioase, colțuroase, naive, își ștergeau sudoarea de pe față cu pulpanele groase ale hainelor. Munții se înălțau roșii-cafenii și violeți, cu crestele albe.

Se luă hotărîrea să se trimită tînărului duce o scrisoare. În numele tuturor, scrisoarea fu semnată de șapte baroni, cei mai în vîrstă: Ulrich de Matsch, Schenna, Trostburger, Henric de Kalter-Rottenburg, Gufidaun, Frauenberg, Botsch de Bozen, iar patru orașe își puseră sigiliul: Bozen, Meran, Hall, Innsbruck.

Scrisoarea suna așa: „Scumpul și milostivul nostru stăpîn! Dăm de știre Domniei Voastre că ne-am adunat laolaltă la Bozen și ne-am învoit să Vă rugăm ca, spre cinstea și folosul Domniei Voastre și al țării, să veniți la noi, cării de multă vreme vroiam să Vă vedem, cum și drept este, Domnia Voastră fiind doară iubitul și legiuitul nostru Domn. Și aici la noi, Vă veți găsi locul ce vi se cuvine și Vă veți bucura de mai multă cinstire și veți fi mai bine apărat de primejdii decît s-a întîmplat, după cum ni se spune, în Bavaria, iară țara și oamenii ei se vor strădui să Vă mîntuie de strîmtorările în care Vă aflați acolo. La noi aici în munți, totul se află, din mila Domnului, întru dreptate și bună înțelegere, tot așa cum au fost în fericitele vremuri alè tatălui Vostru; și pacea domnește îr. țară și la hotare. Milostive stăpîne! Vă rugăm să ne dați toată crezarea, ca unora ce Vă vrem binele. Bizuiți-Vă pe noi, cării sîntem gata a ne jertfi bunurile și sîngele, și nu Vă mai încredeți în nimeni altcineva."

Frauenberg duse epistola la München. Sosi acolo cu o suită impunătoare și înmînă documentul într-o audiență solemnă. Nimeni nu se aștepta însă

nici la cea mai mică reușită, ci se știa că va trebui folosite alte mijloace.

La masă, prințul Frederic povesti că iubitul său duce și văr Meinhard a primit din provincia lui, Tirol, un document foarte curios, pe care nu vrea să-l tăinuiască nobililor domni. Atunci se dădu citire scrisorii. Mai întîi, cei de față zîmbiră pe sub mustață, apoi izbucniră. Cu toții începură să rîdă, în cascade, mereu mai furtunoase. Agnès surîdea, doamnele rîdeau, seniorii se tăvăleau hohotind, lacheii pufneau în rîs cu mîna la gură, hîrciogul Petre chițăia, camerierii guițau.

— Măi să fie, tirolezii ăștia! exclamau bavarezii, sufocați de cît se zbuciumaseră rîzînd.

— Da, tirolezii noștri! zise Frauenberg, tihnit, trandafiriu, gras, și clipi din ochii lui roșii.

— Și Domnia voastră, domnule duce, găsiți tot atît de caraghioasă scrisoarea țării voastre din munți? întrebă Frauenberg.

Deși îndatorirea de a înmîna scrisoarea se încheiase, rămăsese la München și se ținea mult în apropierea lui Meinhard.

Dintotdeauna, tînărul duce se simțise copleșit de un simțămînt neplăcut ori de cîte ori se afla în preajma lui bărbatul acesta cu bot de broască și obraz trandafiriu, parcă jupuit; felul jovial de a fi al lui Frauenberg îi inspira teamă. Dar nu putea pur și simplu să dispară, cînd venea el; omul masiv, pornit pe rîs și cu voce orăcăitoare îi impunea; vorbea cu totul altfel decît ceilalți, fără nici un respect, firesc, spunînd lucrurile pe șleau. În fața lui, se simțea, într-un chip supărător, neajutorat, dominat. Blîndul, dolofanul, prostănacul duce se tot învîrtea în jurul albinosului, plin de o curiozitate mereu nouă, amestecată cu înfiorare.

Lui Meinhard, scrisoarea tirolezilor săi nu i se păruse deloc caraghioasă, dimpotrivă, îi răsunase

plăcut și drag în auz. Se văzuse nevoit să rîdă și el, numai pentru că ceilalți hohotiseră atît de teribil și găsiseră că scrisoarea ar fi neroadă și arogantă. Faptul că Frauenberg, bărbatul acesta solid și deștept, părea să ia atît de mult în serios înștiințarea tirolezilor era ceva mîngîietor și plăcut pentru principele hăituit și ținut din scurt. Din scrisoarea prietenoasă ce i se adusese respira ceva simplu și liniștitor; pentru cîteva clipe, parcă nu mai existase pentru el nici un fel de München, nici un fel de ceremoniale cavalerești obositoare, nici un fel de ligă Artus și nici un fel de Wittelsbach. Trebuie să fie frumos să stai tolănit într-o poiană de munte, între vaci mari, să nu auzi altceva decît vîntul ușor, zgomotul blînd și răsuflarea vitelor care rod iarba.

Frauenberg stătea în fața lui, clipind. Meinhard trebui să se apropie de dînsul.

— Cît mă bucur, spuse el, privindu-l cu ochii lui limpezi, rotunzi, că nu găsiți prostească scrisoarea tirolezilor mei!

— Cum să fie prostească? orăcăi zelos Frauenberg. Fiecare cuvînt e la locul lui! Fiecare bucheă e bine nimerită! Proști sînt ăia care au rîs de ea! Că dacă ar fi fost altminteri, n-aș fi semnat-o și eu. Azi și oricînd sînt gata s-o semnez din nou, cu amîndouă mîinile!

Parcă pipăind podeaua, Meinhard se mai apropie cu un pas de bărbatul cel îndesat.

— Sînt așa de trudit și de hărțuit, se jelui el. Frederic nu mă mai privește cu atîta prietenie ca mai înainte. La început, m-am gîndit că e ușor să guvernezi. Acum trage unul hăis și altul cea, iar cu toții mă smucesc pe mine.

Albinosul îi puse pe umăr mîna cărnoasă, amenințătoare, orăcăind:

— Băiețaș! Nu mai îngădui ăstora să te umilească, băiețaș!

Meinhard tremura sub mîna rotofeiului bărbat, voi să se tragă deoparte, dar se plecă sub apăsarea ei.

— Aveţi prieteni adevăraţi, tinere duce, orăcăi Frauenberg clipind spre el cu sinceritate, rînjind ca un om vrednic de încredere.

A doua zi îi spuse:

— La urma urmelor, de ce să rămîneţi aici, tinere duce? Dacă aveţi încredere în scrisoarea tirolezilor dumneavoastră, de ce nu-i daţi urmare?

Ieşiseră să se plimbe călare, era în zori de zi, devale, Isarul curgea vijîind, verde şi proaspăt, printre numeroase insule de prundiş, o plută mare înainta cu băgare de seamă în strigătele şi larma plutaşilor. Pasul calului se încetini, Meinhard stătea ghemuit, moale, gras, pradă confuziei, pe şargul lui.

— Asta nu se poate, spuse el. Asta nu pot s-o fac.

— De ce nu puteţi? stărui Frauenberg. Îşi împinse calul foarte aproape de el, îi ridică bărbia, ca unui copil. Cine e aici stăpîn, adăugă el, ducele Ştefan sau Domnia voastră?

— Da, murmură Meinhard, cine e aici stăpîn?

Dar cuvintele lui nu răsunară deloc energic, ci melancolic şi visător. Încrederea în albinos îi pierise cu totul, era trist, întocmai ca Isarul ce-şi deschidea drum la vale, se sfia de Frauenberg şi mai că se gîndea ca după amiază să-l roage pe prinţul Frederic să-i facă vînt acestuia.

În dimineaţa următoare, albinosul nu mai suflă un cuvînt despre planul de a părăsi Bavaria. Şedea tolănit împreună cu Meinhard în iarbă, sub pomi încărcaţi cu fructe pîrguite. Îşi cîntă cîntecul despre cele şapte bucurii, îl comentă pe un ton părintesc binevoitor şi savuros. Tînărului principe, această concepţie asupra lumii îi fu foarte pe plac, îşi mîngîie hîrciogul, era mulţumit. Frauen-

berg se întinse, își trosni mădularele, se-ntoarse pe-o parte, căscă și adormi sforăind din fundul bojocilor. Da, a dormi era lucrul cel mai bun. Cu simpatie, dar încă întunecat și sfios, Meinhard îl contemplă pe nepăsătorul și trupeșul bărbat care sforăia.

Agnès i se adresă albinosului:

— Sînteți de mult în München, domnule Frauenberg. Doar aveți funcții importante, acolo, în Tirol. Nu vi se duce lipsa?

Frauenberg rînji, o pipăi cu privirea ochilor săi roșii, încît o făcu să respire greu, orăcăi:

— Am rămas aici, firește, numai de dragul mătăluță, contesă Agnès.

Se întîlniră, Frauenberg se tolăni pe pernele ei, era o vară apăsătoare, în încăpere aerul era înăbușitor și teribil de fierbinte. Agnès îi mîngîia pielea trandafirie, netedă din pricina grăsimii.

— Ei, zîmbi, am ales oare greșit? Mi se pare că m-am asigurat bine.

El rînji:

— O să vedem, puicuțo, o să vedem!

„Asta înseamnă pentru ea că s-a asigurat bine!" gîndi Frauenberg. Bine asigurat era el. Dacă va putea să-l ia acum pe băiețaș în Tirol, o va avea în buzunar pe mamă prin mijlocirea fiului, pe fiu prin mijlocirea mamei. Adevăratul domnitor al Tirolului era dînsul. Ei, da, chiar dacă cineva ar fi fost încă mai slut, tot ar scoate-o bine la capăt cu nițică înțelepciune, spirit realist și noroc.

În felul său voios, calm și dezlînat, Frauenberg continuă să-l atîțe pe tînăr. Îl momi, îl împunse, îi dădu ghes. Îl prindea virtos cu mîinile lui boante, roșii. Spre Tirol! Meinhard trebuia să meargă în Tirol, să se arate țării sale.

— Așadar, să fug? întrebă Meinhard, cu sfială.

Ei, asta-i! Dar cine se gîndea la fugă? Numai că nu era nevoie să se facă mare tămbălău în ju-

rul acestei călătorii. S-o pornească la drum doar Meinhard, el, doi-trei slujitori. Fără multe vorbe. S-au risipit prea multe vorbe în Bavaria și Tirol; asta complică pînă și lucrurile cele mai simple. La sfîrșitul săptămînii, prințul Frederic va pleca la Ingolstadt, la tatăl său. Atunci o vor lua și ei din loc. În sens opus, către sud, spre Tirol. Hîrciogul trebuie să-și revadă munții.

— Fiul meu vine, Schenna! spuse Margareta și ochii întunecați îi străluceau plini de viață. Printr-un curier, primise de la Frauenberg înștiințarea că îl va aduce pe Meinhard.

— Cum vă mai bucurați, doamnă ducesă! zise seniorul cel înalt, se înclină, o privi cu bunătate, cu ochii lui cenușii, foarte bătrîni. Nu mai nădăjduiam că v-ați putea încă bucura astfel.

Margareta nu-l auzi.

— Știu, spuse ea, că nu e un tînăr înzestrat. De-a lungul și de-a latul țării sînt mii mai înzestrați decît el. Dar e fiul meu. E născut din pămîntul țării ăsteia, din aerul, din munții ei. Credeți-mă, Schenna, el va vedea piticii.

Da, Margareta ridicase din nou, sus de tot, steagul ciuruit al speranțelor, pe care-l coborise de mult. Toată voința, toată viața i se concentra în așteptarea fiului. Cu mîinile-i groase, sulemenite mîngîia portretul tînărului blînd, gras, prostănac.

Cu un slujitor înainte și altul în urmă, Meinhard și Frauenberg călăreau în trap iute spre miazăzi. Ploua, drumul rău trecea adesea prin păduri dese, pierea cu totul de-a dreptul în noroi. Nu era ușor să ții calea bună, în noaptea întunecoasă și umedă; de facle nici nu putea fi vorba din pricina ploii.

Cei doi seniori nu purtau armuri. Asudau grozav în hainele ude, din pieptarele și glugile de piele se ridica un iz greu. Călăreau în tăcere; uneori, cînd treceau prin vreo așezare învăluită în întuneric, cîte un cîine hămăia după ei.

În satul Lenggries făcură popas. După cîteva ore, Frauenberg fu de părere să-și continue drumul. Dar Meinhard se simțea istovit și bolnav, mai mult din pricina emoției decît a lungului drum parcurs călare. Partea cea mai grea a călătoriei abia urma; era cuminte ca, ocolindu-se locurile populate, să se pătrundă în Tirol prin pustietățile sălbatice. După dorința lui Meinhard, grupul își căută adăpost la hanul din satul Lenggries.

Frauenberg și Meinhard se trîntiră pe sacii umpluți cu paie din încăperea întunecată. Odaia era joasă, focul scotea fum, dar nu dădea căldură, aerul era sufocant. Prin crăpăturile ferestrelor pătrundeau ploaia și vîntul. Frauenberg începu să sforăie zgomotos; într-un colț ronțăia un șoarece. Meinhard ședea întins pe spate, mădularele îl dureau din pricina oboselii, dar nu putea să doarmă, pielea îl mînca, ochii îl usturau. Se simțea strîmtorat, nefericit și dintr-o dată nu mai știu ce căuta în Tirol; i-ar fi plăcut mai mult să rămînă la München. Se temea de întîlnirea cu mama lui, care era atît de grasă, de slută și violentă. Trase cu ochiul spre albinos, care zăcea alături, masiv, liniștit, sforăia, dormea. Îi era teamă de el, dar Frauenberg era totuși singurul om care-l putea ajuta. Trase fără chef o înghițitură de bere searbădă din cana grosolană pe care o avea lîngă el, privi un muscoi care umbla pe obrazul lui Frauenberg; acesta nu părea să-l simtă. În cele din urmă spuse încet:

— Domnule de Frauenberg!

Majordomul se trezi pe loc și orăcăi cu vocea lui aspră:

— Ce s-a întîmplat?

— Nu s-a întîmplat nimic, zise cu un aer de căință tînărul. Numai că aici e așa de neplăcut. Nu pot să dorm.

— Atunci s-o pornim mai departe, hotărî Frauenberg și sări în picioare.

— Nu, nu, se rugă Meinhard. N-aș vrea decît să vorbesc niței cu Domnia ta. După aia sigur că o să mă liniștesc.

— Băiețaș prostuț, bombăni Frauenberg.

— Tata, îl întrebă Meinhard, a ținut mai mult la Tirol, sau la Bavaria?

Frauenberg clipi din ochi:

— Mai mult la Tirol, pe urmă la Bavaria.

— Și pe urmă a murit? întrebă tînărul duce.

— Da, răspunse Frauenberg, pe urmă a murit.

Cînd se trezi după cîteva ore de somn zbuciumat, Meinhard nu-l mai găsi pe Petre, hîrciogul Tînărul duce și slujitorii îl căutară, Frauenberg bombănea că întîrzie. În sfîrșit, micul animal fu găsit mort în paiele pe care dormise Frauenberg. Probabil că plecase de la stăpînul său, iar bărbatul cel gras îl strivise în timpul somnului. Meinhard rămase cu ochii pironiți în gol, aiurit. Îl copleșise o tristețe grea, care-l paraliza. Cu o înfiorare surdă și incapabil să se opună, văzu cum albinosul îi ia din mînă micuțul animal atît de caraghios, care-i fusese drag, și cum, cu o lovitură de picior, îl aruncă fluierînd într-un colț.

— Și acu' pe cai! orăcăi Frauneberg.

Călăriră mai departe, pe rîu în sus. Valea deveni mai strîmtă, cu multe cotituri; drumul îngust și mizerabil urma cu nesfîrșite întortocheri rîul grăbit, de un verde albicios. Pădure deasă, copaci din care picura apa de ploaie. Jos, spumegînd, verde ca sticla, despicată de numeroase insule de grohotiș, apa zgomotoasă și iute, printre vîrfurile brazilor, sus un cer trist, cenușiu-murdar. Pereții

de stincă se apropiau adesea atît de mult, încît caii erau cuprinşi de spaimă şi nu puteau fi minaţi mai departe decît anevoie.

Apoi drumul se desfăcu în mai multe ramuri; pătrunseră într-o pădure bătrînă, deasă, fără sfîrşit. Continuară să călărească de-a lungul riului zgomotos, tot mai îngust, care-şi făcea drum prin pădurea întunecoasă, limpede şi zglobiu. Împrejurimile erau pustii şi pustii de tot. Ploaia continua să cadă, un fum, exasperant, chiar şi fluieratul lui Frauenberg îşi pierdu vioiciunea, se stinse, în tristeţea înconjurătoare, cenuşie şi umedă.

În cele din urmă un masiv muntos închise valea riului de-a lungul căreia merseseră pînă acum. Ajunseseră într-un fel de arenă de circ semicirculară, formată din pereţi de stincă uriaşi, înspăimîntător de goi, albi-cafenii. Dincolo de masivul acesta se afla Tirolul. Făcură popas de noapte în valea aceasta aflată la mare înălţime. Frauenberg şi slujitorii se culcară în aer liber, cuibărindu-se cum putură mai bine. O colibă minusculă, părăginită, care se găsea acolo, fu lăsată ducelui, să-l adăpostească de ploaie.

În coliba aceasta, pe jumătate cinchit, pe jumătate culcat, se vîrî deci băieţandrul Meinhard, duce de Bavaria, margraf de Brandenburg, conte palatin de Rin, conte de Tirol. Trase cu urechea, îşi ascuţi privirea, ca să-şi dea seama dacă ceilalţi îl pot zări, dacă au şi adormit. Cînd se crezu singur, nu se mai putu stăpîni. Îi era teamă, se simţea prăpădit, nespus de nefericit. Lacrimi mari începură să-i curgă din ochii inocenţi şi rotunzi, alunecîndu-i încet pe obrajii graşi, nerozi. Plîngea pentru că Frauenberg i-l strivise pe Petre, hirciogul, plîngea pentru că pereţii de stîncă, pe care trebuia să-i urce a doua zi, erau atît de înalţi.

Agnès rămase uimită de felul atît de simplu, dar meşteşugit, în care Frauenberg îl luase cu sine, de-a dreptul îl răpise cu nerușinare pe duce. Fapta aceasta îi impunea, albinosul nu era un fitecine, asta nu se putea contesta. Fără chef, fără grabă şi fără vreo speranţă de succes, trecu la contramăsuri. I-ar fi plăcut mai mult să lase totul pe seama prinţului Frederic, dar acesta era la Ingolstadt. Aşadar trebui să organizeze singură urmărirea.

Trimise curieri la hotare, mici patrule de oameni înarmaţi. Trebuia ca totul să se desfăşoare în taină, nu era îngăduit să se facă vîlvă. Nu putea fi vorba ca prinţul să fie împiedicat făţiş cu forţa de a vizita comitatul său, Tirol.

După ce lăsă în urmă micuţa colibă de vînătoare din Karwendel, Frauenberg se şi crezu scăpat de primejdie. Dar numai cu cîteva ceasuri înainte de a atinge pasul uşor de la Achensee, se întîlniră cu chervanul unui negustător de lemne, care lucrase prin aceste meleaguri şi care, odată, mai demult, fusese biciuit din porunca albinosului, fiindcă refuzase să încheie cu sila anumite tranzacţii. Mai întîi Frauenberg se gîndi să-l atace pe negustător şi să-l azvîrle deoparte; îşi spuse însă că vreunul dintre cei şase slujitori ce însoţeau chervanul şi-ar putea totuşi deschide drum, şi-atunci ducele s-ar afla într-o primejdie şi mai mare. Aşadar, Frauenberg se hotărî să-l lase pe negustător să-şi vadă de drum şi, în ciuda îndoielii slujitorilor săi care cunoşteau bine locurile, să încerce trecerea nu prin pasul Plumser, mai lesnicios, ci pe drumul mai greu şi mai neobişnuit peste Lamsenjoch, către Schwaz sau Freundsberg.

Smuciră frîiele cailor şi cotiră scurt în faţa peretelui de stîncă spre o vale lăturalnică. Pîrîul care tăiase această vale urma un povîrniş dulce, adesea pierea cu totul, curgea pe sub pămînt. Slujitorul care cunoştea drumul călărea în frunte.

Dădură de cringuri de sălcii și de terenuri mlăștinoase. Ploaia tot nu contenise. Apoi, pe neașteptate, valea se lărgi. Spre mirarea lor, în cale îi întîmpină un arțar. Mai mulți. O întreagă pădurice. Copacii bătrîni ședeau nemișcați și vînjoși în ploaie. Prin perdelele de ploaie abia se întrezăreau, tulburi, pereții uriași, albicioși, de piatră, care închideaau complet, de jur-împrejur, valea pînă departe și erau așa de înalți, încît vîrfurile nici nu li se vedeau printre copaci. Nu adia pic de vînt, se auzea doar murmurul liniștit și uniform al ploii căzînd de pe frunzele copacilor bătrîni și îngălbeniți.

Meinhard nu mai putu să continue drumul. Se opriră sub ploaia care bura fără întrerupere, prinzîră din mîncarea luată cu ei. Lui Meinhard îi fu cu neputință să guste ceva. Îl înspăimînta faptul că vîrfurile pereților de stîncă nici nu se zăreau. Nu va ajunge niciodată acolo sus, și niciodată nu va răzbate dincolo; erau ferecați în valea aceasta, sub copacii străini, parcă morți, ca la capătul pămîntului.

Începură suișul. La început nu fu greu. Urcară domol, cu ocolișuri mici, de-a lungul unui torent. Slujitorii mergeau înainte, căutînd poteca cea mai lesnicioasă. Meinhard mai făcuse drumuri grele; dar acum parcă ologise. Picioarele îi erau ca niște bușteni, asuda sleit de puteri, răsufla anevoie. Aluneca pe stînca udă, Frauenberg îl sprijinea simțindu-l cum zvîcnește la fiecare atingere. Cu cît răzbăteau mai sus, cu atît peretele de stîncă i se părea mai înalt, mai batjocoritor, mai de neînvins. Rododendroni înfloriți, tufe tîritoare de jnepeni, zăpadă. Slujitorii tropăiau cu pași uniformi înainte. Alunecînd cu picioarele-i nesigure, gîfîind, ducele îi urma poticnindu-se. Deodată, unul dintre slujitori se opri, ascultînd și aruncînd o privire spre Frauenberg. Acesta auzise și el, dar își înfrînă orice

tre ţîrire a obrazului. Aşadar, negustorul de lemne dăduse totuşi alarma.

— Oameni, sau vite scoase la păscut, spuse albinosul cu nepăsare.

Porni mai departe. Slujitorii grăbiră şi ei pasul.

Meinhard nădăjduise că vor face popas. Îl exaspera că nimeni nu se gîndea la asta. Apoi căzu într-un fel de letargie tulbure, se lăsă tîrît mai departe, somnolent, de bărbatul cel gras. Cînd se opreau o clipă, îl pişca frigul aspru. Zăpada deveni mai groasă, tînărul duce se poticnea greoi la fiecare pas.

Frauenberg cîntări lucrurile cu capul limpede. Dacă n-ar fi fost zăpadă, ar fi reuşit să-l care dincolo. Aşa însă era cu neputinţă să ajungă de partea cealaltă a stîncilor cu zdreanţa asta jalnică. Pe deasupra, Meinhard devenise parcă îndărătnic. Se lăsa mereu mai greu, refuzînd să mai facă vreun efort.

Slujitorii o luaseră cu o postaţă bună înainte. Frauenberg se opri:

— Ei, tinere duce? orăcăi el. Obosit?

Meinhard se prăbuşi vlăguit în zăpadă, respirînd precipitat. Frauenberg începea să-şi fluiere cîntecelul. Îşi frămînta mintea. Vasăzică lucrurile ieşiseră prost. Se şi hotărîse. Cum să o scoată la capăt? Să-l lase pe Meinhard să cadă iar în mîinile prinţilor Wittelsbach? După această încercare nereuşită de fugă, ar fi pus şi mai virtos gheara pe el. Bine-ar fi fost dacă-i izbutea planul. Să-l fi putut folosi pe Meinhard împotriva Botoasei. Dar n-a mers. Atunci mai bine cu Botoasa singură şi înlăturînd o dată pentru totdeauna pretextul datorită căruia casa de Wittelsbach îşi exercita împovărătorul control.

Frauenberg continua să fluiere. Trase o duşcă de vin din ploscă şi-i întinse şi lui Meinhard să bea.

— Trebuie s-o pornim mai departe, tinere duce, zise el.

Îi dădu mîna ca să-l ajute să se ridice.

— Nu mai pot, se văită Meinhard, după ce se sculă anevoie în picioare. Şi nici nu mai vreau, adăugă el cu îndărătnicie.

— Aşa?! rînji Frauenberg. Bine, fie, băieţaş, spuse el.

Orăcăise fără supărare, ca-ntotdeauna, totuşi ceva din vocea lui îl sili pe Meinhard să-şi întoarcă privirea spre el. Albinosul nu mai clipea, căta dur, concentrat, se uită mai întîi după slujitorii care se aflau departe înainte, apoi la tînărul duce. Ochii inocenţi, rotunzi ai lui Meinhard se holbară de groază, din gîtlej nu-i ieşi decît un sunet scurt, răguşit. Se agăţă cu mîinile scurte, grăsuţe, copilăreşti, de ramurile unui rododendron, îşi înfipse picioarele în zăpadă. Frauenberg rînji calm, spuse:

— Ei hai, tinere duce!

Apoi, desfăcu încet, cu mîinile-i roşii şi cărnoase, degetele ţepene ale tînărului ce-ncerca să se agaţe de stîncă, îl săltă în aer, îl ţinu o clipă deasupra prăpastiei, orăcăi: „Adio, băieţaş!“ şi-i dădu drumul.

Trupul se izbi de cîteva ori de stîncă, nu căzu prea departe, rămase nemişcat.

Cu un fluierat puternic şi strident, Frauenberg îi chemă înapoi pe slujitori şi le arătă, fără o vorbă, în jos. Slujitorii coborîră, leşul era zdrobit rău, căpăţînă grasă, moale plesnise în două locuri. Aşteptară pe următori. Erau doi ofiţeri şi mai mulţi slujitori. Frauenberg spuse că ieşise cu tînărul duce să prindă hîrciogi, iar aici ducele alunecase în prăpastie. Trupeş, stătea acolo, în pieptarul lui de piele, ud leoarcă, urît mirositor, şi clipea din ochii roşii. Pe corpul neînsufleţit al lui Meinhard cădea, nepăsătoare şi rece, lapoviţa. Se pornise un vînt uşor, îngheţat. Îşi scoseseră cu toţii glugile şi şedeau tă-

cuți, cu picioarele scufundate în zăpadă, în jurul mortului cu trupul zdrobit.

Prin sălile și coridoarele castelului Tirol, rătăcea clătinîndu-se o femeie, lălăia, urla, se prăbușea, se ridica iar, pornea mai departe, bălăbănindu-se. Falca, nemăsurat de mare, diformă, îi atîrna, părul îi cădea în lațe, parte vopsit într-un arămiu fără luciu și urît, parte decolorat, alb-gălbui. Pe trupul bondoc, umflat, peste sînii mari și căzuți atîrna, tîrîndu-se în urmă pe podele, un halat, un fel de veșmînt de noapte. Mai întîi slugile o luară pe muierea asta care urla, se clătina și lălăia drept o beție, apoi însă o recunoscură pe ducesă.

Curierul ce adusese vestea morții lui Meinhard sosise în zorii zilei, Margareta primise înștiințarea în pat. Atunci se dăduse jos, nu prea repede, urlînd, trecuse pe lîngă cameristele și fetele în casă care o priveau încremenite și sfioase, țeapănă, oarbă, tîrîndu-și după ea halatul.

Schenna o aduse înapoi. Acum stătea ghemuită în iatac, privind în gol, în timp ce prin minte îi treceau crîmpeie de gînduri.

Calea ei era presărată cu morți. Capul lui Chrétien de Laferte, sucul fără gust, fără miros, care-i ucisese pe margraf, cele două fetițe ale ei, cu buboaiele mari de ciumă, negre, sparte, evreul Mendel Hirsch, cu veșmîntul de rugăciune, zîmbind, băiețandrul Aldrigeto, Meinhard. Toate acestea, pentru că ea era atît de slută; aici era pricina pentru care moartea îi dădea tîrcoale și din toate colțurile își holbau la ea găvanele hîrci goale, fildeșii.

Stătea ghemuită și nu se mai ridică. Veni amiaza. Veni seara. Domnișoara ei de onoare, veșteda de Rottenburg, o întrebă dacă nu vrea să mănînce, să se îmbrace. Nici nu se mișcă. Drumul ei, presărat cu morți. Fiindcă era așa de slută.

În timpul acesta, Frauenberg însoțea cadavrul lui Meinhard, prin Mittenwald, spre Tirol. Rînjea: lui îi revenea mereu îndatorirea să-și însoțească, unul după altul, suveranii morți.

Țara din munți își primi principele buimăcită. Îl rugase, într-o adunare solemnă, să vină. Iar acum venea, așa. La trecerea convoiului, oamenii stăteau la marginea drumului, în ploaie și zăpadă. Clopotele băteau, clericii în odăjdii, baronii feudali, judecătorii, protectorii, cu capul descoperit. Sicriul era purtat prin fața lor, pe muntele Zirler, în sus, în jos, prin Innsbruck, în sus prin pasul Brenner, în jos, prin Jaufen, Passeier. În timp ce-și făcea cruce, privind în urma convoiului, poporul începea să fie cuprins, încet, de gînduri grele, îngrijorătoare. Acesta era cel din urmă conte de Tirol. N-au mers bine lucrurile cu Botoasa. Pe cel dintîi bărbat îl alungase, al doilea murise într-un chip atît de ciudat, fiul ei se stinsese din viață mai înainte de a-și vedea țara. Pe deasupra, războaie, răzvrătiri, revărsări de ape, pîrjoluri, molime. Nu, Tirolul n-a trăit o epocă fericită sub domnia Botoasei.

Încremenită ca o stană de piatră, ducesa aștepta convoiul mortuar la poarta castelului. Sulimanul alb făcea un contrast izbitor cu veșmintele cernite. Prin curțile castelului pași alături de năsălie, singură. Ningea. În urma năsăliei venea cu pași grei, masiv, în armură, Frauenberg.

La München, știrea morții lui Meinhard iscă mare emoție. Nimeni nu credea aici într-un accident, cel mult se întrebau dacă Frauenberg acționase din proprie inițiativă, sau la dorința Botoasei. Totuși, nimeni nu cuteza să rostească față această convingere. Numai florentinul Giovanni Villani, cronicarul ahtiat după senzațional, care tocmai se găsea atunci la München, pentru unele cercetări de arhivă,

concurentul bravului Ioan de Viktring, susținea că înlăturarea prin violență a tînărului duce era o faptă mai presus de orice îndoială. Înșiră cu grijă și aprinzindu-se toate temeiurile ce putuseră și trebuiseră să ducă la această faptă. O relată și într-un capitol elegant și convingător din cronica lui, pe care-l citea oricui voia să-l asculte.

Ștefan, Frederic, Agnès erau copleșiți de consternare și furie. La un deznodămînt atît de barbar și cinic nu se gîndise nimeni. Pentru întîia oară de cînd se cunoșteau, Agnès și Frederic se repeziră cu reproșuri unul la altul. Prințul, zicea ea, trebuia să-l fi luat la goană pe Frauenberg și să nu fi plecat din München cîtă vreme acela se mai găsea aici. Agnès, spunea Frederic, trebuia să-l supravegheze mai bine pe Meinhard; cum lipsește el o zi, totul se dă peste cap; nu poate avea încredere în nimeni. Ducele Ștefan ședea destul de nefericit între cei doi. Știuse el că soarta nu-i e prielnică, nu vrea să redea casei de Wittelsbach măreția în lumea creștină. După ce se certară pînă obosiră, se înțeleseră ca, deocamdată, să-și îndrepte toată atenția în direcția păstrării Bavariei; ca să încalce hotarele și să atace Tirolul nu se simțeau destul de tari în oști. Dimpotrivă, Agnès fu de părere să se ducă la Tirol, să vadă cum stau lucrurile acolo.

Ajunse la castelul Tirol cu o foarte mică suită. Încă în aceeași zi fu primită de Margareta. Trandafirie, cu pielea netedă, tînără, blondă, într-o rochie foarte simplă neagră, o găsi pe ducesă sulemenită cu farduri de un alb bătător la ochi, cu mîinile și gîtul otova, grele de pietre sclipitoare, învești-mîntată pompos în atlaz și brocart. Cu voce afectată și ceremonioasă, ducesa îi spuse că e foarte drăguț din partea ei că nu s-a dat înapoi de la această călătorie grea în timp de iarnă și a venit să-l conducă pe fiul său pe cel din urmă drum. Netulburată și privind-o dulce, Agnès îi răspunse că aceasta era

o firească datorie față de casa de Tirol, de la care se alesese cu atîta bine. Pe de altă parte, se aflase deosebit de aproape de răposat. Nici nu-i poate descrie ducesei ce lovitură îngrozitoare a fost pentru dînsa teribila veste. Margareta ținea întoarsă spre ea, nemișcată, fața ei albă, lată, mare, sulemenită ca o mască; o întrebă dacă vrea să-l vadă pe duce. Agnès, șoviăind puțin, fiindcă nu-i plăcea să vadă morți, răspunse afirmativ. Cele două femei păşiră spre capelă; cea îmbrăcată în brocart, tîrîndu-se greoaie, cealaltă, călcînd ușor și zvelt. Tînărul duce zăcea pe un catafalc magnific, în juru-i pluteau nori groși de tămîie, nobili cu platoșe de argint țineau priveghiul. Ducesa făcu un semn, capacul greu al sicriului fu ridicat, și iată-l pe tînărul principe, zdrobit îngrozitor și fără suflare, arătîndu-și din armură chipul gras și prietenos. Leșul intrase în descompunere și, în ciuda balsamurilor și a aromelor, dinăuntrul armurii strălucitoare răzbătea un miros greu. Agnès se clătină, păli. Ducesa o conduse afară.

Cînd cele două doamne se așezară din nou în fața căminului, Margareta spuse într-o doară:

— Acuma, ultima noastră convorbire a rămas fără obiect, contesă Agnès. Fiul meu se află iarăși la mine, nu la München.

Agnès, neștiind încotro vrea s-ajungă, nesigură din pricina tonului ușor, nu răspunse, căscă ochii, rămase în așteptare.

Ducesa, mereu pe același ton înspăimîntător de simplu, ca într-o conversație convențională, continuă:

— V-ați căsătorit cu Chrétien de Laferte, iar el a murit. Mi-ați făcut iubitele mele orașe dependente de Bavaria, și-acum aproape că s-au ruinat de tot. Ați sucit capul soțului meu, iar el a murit. Ați devenit confidenta fiului meu, iar acum e mort și el. După toate, n-a fost o cutezanță cam mare să veniți la mine la Tirol?

Fiind toate acestea ca și cînd nu le-ar fi dat nici o însemnătate, surise cu gura ei urîtă, proeminentă, ca de maimuță, chipul sulemenit și cadaveric i se schimonosi ca să exprime o prefăcută amabilitate, ba chiar se înclină înainte și, ceea ce nu mai făcuse niciodată, își puse mîna, cu o familiaritate ce dădea fiori, pe brațul celeilalte. Aceasta rămase încremenită, palidă.

— Nu știu ce vreți, se bîlbîi ea.

— E drăguț din partea dumneavoastră, continuă Margareta, că ați venit de bunăvoie. Altminteri, ar fi trebuit să vă poftesc aici; credeți-mă, v-aș fi poftit în așa fel, încît ați fi venit.

— Dar nu înțeleg deloc, spuse, cu buzele albe, Agnès.

— Da, izbucni deodată Margareta și se ridică, rămîneți așadar oaspetele meu, pînă cînd ducele va fi înhumat. Va mai dura nițel, pregătirile sînt complicate.

— Mă gîndeam, de fapt, ca între timp să stau la Taufers, spuse Agnès.

Devenise mică, înspăimîntată, vocea îi era nesigură.

— Nu acolo, nu acolo! spuse repede ducesa. Rămîneți aici. N-ați fost dumneavoastră și ai dumneavoastră de-atîtea ori oaspeți la Tirol? Nici să nu vă treacă prin gînd să plecați, încheie dînsa în timp ce-o conducea pe Agnès spre ușă. Călătoria ar fi foarte neplăcută.

Un servitor o conduse pe Agnès, care se clătina, în odaia ei. În fața ușii se găseau ostași înarmați, care-i prezentară lăncile cînd trecu pragul.

Margareta, singură, se plimbă încolo și-ncoace. Mersul îi era parcă înaripat, un dans grotesc.

Ce păcat că aia i se dăduse în mînă atît de ușor. Ar fi fost mai bine și plin de farmec întîi s-o momească încoace anevoie, să frămînte aluatul, înainte

de-a minca plăcinta. Dar așa erau păpușile astea. Frumoase și proaste

Margareta ieși în aer liber, singură. Pe terasa acoperită cu viță de vie tropăi, se cățără pe troienele de nea. Se lăsă în zăpadă. Își vîrî mîna în puful moale, rece, făcu un bulgăre, îi dădu drumul, frămîntă altul.

S-o îngenuncheze, s-o distrugă, s-o facă pulbere, s-o nimicească, s-o strivească, încît să nu mai rămînă din ea decît un boț de carne putredă. Să-și răcorească sufletul cu spaima ei, cu zbuciumul ei fără scăpare, cu jalea ei, pînă cînd va vedea frumusețea asta zăcîndu-i la picioare, duhnind ca fiul său, colo în capelă.

Cînd, după un timp, uscata domnișoară de Rottenburg veni s-o caute, auzi ceea ce nu mai auzise de mulți ani. Ducesa cînta. Cînta cu vocea ei gravă, caldă, plină, cînta în gura mare, răsunător, lăsînd să-i vibreze coardele vocale cum n-o mai făcuse de-atîta vreme.

Mai întîi, îl chemă la dînsa pe Schenna. Îi spuse: de accidentul care dusese la moartea lui Meinhard era vinovată, fără îndoială, contesa de Flavon-Taufers. Ea, ducesa, n-avea de gînd să treacă această crimă cu vederea. Mai mult chiar, era hotărîtă să aplice o pedeapsă exemplară. Schenna, adînc neliniștit, îi răspunse îndată că el o sfătuiește să n-o facă. Poporul ține la Agnès, pe cît de mult, pe atît de fără temei. Ar fi primejdios să se ia vreo măsură împotriva ei. Mai bine ar fi să i se stîrbească ceva din avere, din putere și influență; rațiunea politică interzice să se meargă mai departe.

Margareta, aținată și nervoasă, răspunse că știe cît e de nepopulară ea însăși. Mai rău nici n-ar putea fi. Nu risca, așadar, nimic.

— Totuși! răspunse cu o neobișnuită asprime Schenna. Riscați totul.

Seniorul îi arătă că riscă să se iște o răscoală, bine venită pentru casa de Wittelsbach. Ducesa nu se mai putu stăpîni, izbucni. Orice s-ar întîmpla, nu mai poate tolera în continuare să-și împartă domnia cu ființa asta. Mai curînd abdică. Își pironea ochii în gol, înfierbîntată, ferecată față de orice sfat menit s-o liniștească. Schenna se agita de colo-colo, cu pașii lui mari, săltăreți. Dacă totuși stăruie în hotărîrea ei, spuse seniorul după o vreme, cu chipul întunecat și cu o grimasă ciudată, atunci, pentru numele lui Dumnezeu, să instituie o curte de judecată. Pentru nimic în lume să nu întreprindă ceva împotriva contesei fără o sentință și o condamnare judecătorească.

Ducesa îl convocă pe Frauenberg, apoi, cîte unul, pe seniorii feudali cei mai influenți. În cele din urmă își dădu seama cît se poate de limpede: toți erau împotriva ei, toți erau de partea celeilalte. Dar, cu puține excepții, se arătau gata să-și schimbe părerea, contra plată. Considerau pornirea Margaretei împotriva contesei Agnès drept o toană. Bine, erau gata să-i îngăduie toana asta, dar găseau că se cuvine ca ducesa să le cumpere scump bunăvoința.

Toți cereau, toți formulau pretenții. Margareta își simțea inima grea, scrîșnea din dinți. Seniorii ședeau în fața ei, supuși, loiali, plini de sentimente patriotice. Dincolo de toate acestea, rînjea batjocura: de nu ne dai, nu-ți dăm nimic.

Baronii se înțeleseră între ei, își puseră de acord pretențiile. Frauenberg îi prezentă ducesei cererile lor comune. Erau fățișe, nerușinate. Margareta trebuia să formeze un cabinet cu nouă miniștri. Erau propuși: Frauenberg, Schenna, Berchthold de Gufidaun, cei doi seniori de Matsch, pîrcălabul și guvernatorul, căpetenia cavalerilor teutoni Egon de Tübingen, Henric de Kaltern-Rottenburg, Diepold Häl, Hans de Freundsberg. Acești seniori, care ur-

mau să indeplinească şi funcţia de judecători în procesul contesei de Flavon, trebuia să constituie autoritatea judecătorească şi administrativă supremă a ţării. Margareta trebuia să se oblige ca, fără consimţămîntul lor, să nu întreprindă nici un act de guvernămînt, să nu încredinţeze şi să nu retragă nimănui vreo funcţie, să nu ducă tratative cu nici un principe străin, să nu încheie nici o alianţă, nici un tratat. De asemenea, nu-i era îngăduit să înlocuiască un ministru; dacă vreunul dintre ei îşi lăsa locul liber prin deces sau altcumva, nu principesa, ci cabinetul urma să-i hotărască urmaşul.

Margareta stătea aplecată deasupra documentului, singură. Îşi încreţise fruntea atît de tare, încît masca de suliman îi crăpase fărîme. A-şi pune semnătura pe acest document însemna: a ceda oraşele, a azvîrli ţara în ghearele neobrăzaţilor baroni, gata să-şi înfigă dinţii lacomi în ea, ca să rupă fiecare cîte o bucată. A-şi pune semnătura pe acest document insemna: a lăsa Tirolul să decadă fărîmiţîndu-se într-un şir de mici ţinuturi aflate sub suveranitatea cîte unui nobil, a nimici într-un chip ruşinos opera pentru care strămoşii ei şi ea îşi măcinaseră sute de ani avutul, nervii, viaţa.

În gîndurile ei apăru deodată fiinţa aceea bărboasă pe care o zărise cîndva între stîncile din preajma castelului „Botoasa". Piticul se ploconi de mai multe ori, o privi cu ochii lui gravi, străvechi, deschise gura.

Cu un gest violent îl izgoni. La naiba, ţara! La naiba, oraşele! Pleacă-te, grumaz! Supune-te în faţa trufiei vasalilor! Trebuie să se hotărască o dată, între ea şi aceea. Ar fi absurd să respingă acum cererile baronilor şi s-o cruţe pe contesă. Agnès ar sfredeli, ar submina mai departe opera Margaretei, ar nimici-o. Frumoasa era carul ţării, tot răul venea de la frumuseţea ei desfrînată, plină de volup-

tate. Trebuie să piară, să dispară, să fie ștearsă de sub soare și de pe fața pămîntului. Țara din munți nu va avea pace, cîtă vreme aceea va mai fi în viață.

Cînd se va afla în fața Domnului, va putea să spună: n-a fost oră, zi, săptămînă, în care s-o fi stăpînit vreun gînd, cît de fugar, plin de vanitate, ci numai voința curată și limpede de a se pleca, de a-și îndeplini îndatoririle ce i se hărăziseră. Și, necontenit, iar și iar, vanitoasa, seaca aceea, ca în joacă, sfărîmase tot ceea ce săvîrșise ea, cu trudă, umilință și jertfire de sine, fără să fie în stare, aceea, să înțeleagă o fărîmă din chinul și suferința ei. Drept era asta? Drept era ca acel cap sec, proasta, reaua aceea, ființa aceea ordinară, numai pentru că era o gînganie frumoasă, să o acopere pe ea, să nu mai lase loc celei ce-și făcea datoria și pătimea fiindcă era înzestrată cu înțelepciune? Nu, Dumnezeu nu putea voi așa ceva. Lupta trebuia dusă pînă la capăt. Margareta, sfîșiată de gheara durerii, simțea cît era de înlănțuită de femeia aceasta frumoasă, cît era de hotărîtă să termine odată. Nu mai era cu putință nici o aminare, nici un compromis, nu mai putea să se dea deoparte, să-și pună o mască, să șovăie în fața țelului înalt. Trebuia să ia în spate și povara asta.

Frauenberg veni să-i afle răspunsul. Mîna ducesei zăcea, grosolană, deasupra documentului cu cererile baronilor. Margareta își înălță ochii, îl privi pe Frauenberg, spuse liniștită, fără a ridica vocea:

— Golani! Tilhari!

Frauenberg îi replică, jovial și nepăsător:

— Da, doamnă ducesă, ieftini nu sîntem.

Margareta își puse semnătura.

Cînd rămase singură, Agnès se prăbuși, părăsită de puteri. Pentru numele lui Dumnezeu, ce fusese

în stare să facă? Se dăduse ea însăşi, zimbind prietenește, în mîna duşmancei. Unde-i fusese capul? Moartea lui Meinhard era desigur o pierdere şi o lovitură pentru Botoasa, dar era o lovitură şi mai grea pentru ea însăşi. Prin înlăturarea lui Meinhard şi prin renunţarea înţeleaptă şi neaşteptată la Bavaria, Botoasa ieşise victorioasă. În această situaţie, Agnès nu înţelegea cum de putuse veni în casa duşmancei, pentru a-i încununa triumful.

Se afla singură de tot şi pierdută. Odaia era rău încălzită, îngheţa. Asta însemna să îngheţi? Un simţămînt pe care nu-l cunoscuse în toată viaţa ei i se cuibărea în suflet, o dobora, o sugruma. Fusese întotdeauna plină de îndrăzneală, fusese mereu stăpînă pe situaţie, îi mînase pe bărbaţi încolo şi-ncoace după cum avusese chef. Acum era neputincioasă, duşmanca putea face cu ea orice ar fi vrut. O copleşeau teama şi frigul. Ochii adînci, albaştri nu mai erau deloc cutezători, ci goi şi stinşi, trupul sprinten i se încovoiase, mîinile-i albe se acoperiseră de încreţituri, obrazul neted îi era răvăşit de cute mici, aspre, uscate.

Stătu aşa pînă se lăsă amurgul. Atunci i se aduse lumină, se aţiţă focul, i se puse pe masă mîncare. Îşi adună puterile, mîncă, se simţi înviorată. Ei, ce! Asta şi era scopul celeilalte, s-o vadă umilită, scîncind, părăsită de curaj. Cu siguranţă că nu va îndrăzni să întreprindă împotriva ei nimic serios. Nu-i stă oare toată ţara alături? Fiindcă e slută, ducesa vrea s-o vadă pe ea, Agnès, dovedindu-se laşă. Nici nu-i trece prin gînd să-i facă voia. Îşi îndreptă spinarea, în ochi i se reaprinse privirea nepăsătoare, îndrăzneaţă, de totdeauna. Mîncă bine, cu poftă, mai ceru o porţie, glumi cu servitorii. Dormi zdravăn, liniştit, pînă tîrziu.

Cînd, a doua zi, Frauenberg veni s-o vadă, o găsi mulţumită sugînd bomboane şi zdrăngănind cu

lăuta un cuplet frivol. Își îngădui observații ironice cu privire la aranjamentul de modă veche al odăii. Frauenberg rinji și zise că, firește, casa Botoasei nu era pusă la punct atît de modern și confortabil ca a ei. O mîngîie cu mîna-i cărnoasă. Clipi la ea și-i spuse, pe un ton părintesc, că o prevenise la timp să nu se înhăiteze cu zăbăucii ăia, fiindcă o să iasă prost. Agnès îl întrebă într-o doară dacă se află acolo din însărcinarea Botoasei. N-are nici un rost s-o înspăiminte. Să-i spună ce au de gînd. Cît de mult o să lungească gluma asta. Albinosul orăcăi că va fi adusă în fața unei Curți supreme. Ea-i răspunse că asta ar trebui să se întîmple mai repede, fiindcă la castelul Tirol e foarte plictisitor. Adăugă că ar vrea să i se trimită camerista și croitoreasa, ca să poată apărea în fața judecății într-o rochie cuviincioasă. Frauenberg zise că n-are decît să poruncească și i se va împlini voia. Rămasă singură, continuă să sugă bomboane și să zdrăngăne din lăută.

Ducesa ceru ca înaltul tribunal ce avea s-o judece cu ușile închise pe Agnès să fie instituit cu mare pompă. Trei încăperi de jur-împrejur fură străjuite de oameni înarmați, pentru a se păstra secretul judecății. Cei nouă seniori se așezară tăcuți și întunecați în jilțuri; printre ei, trona greoaie Margareta însăși, cu însemnele domniei.

Agnès purta o rochie simplă, de-un roșu stins, potrivită pentru o recepție sau o mică festivitate. Ținuta ei vădea nepăsare, încredere. Era convinsă că Botoasa nu va îndrăzni să se atingă de ea, că pomposul și complicatul ceremonial al judecății era menit doar s-o bage în sperieți. Toate acestea se întîmplau numai pentru ca ea, frumoasa, să se umilească în fața slutei. Nu, nu era deloc dispusă să-i facă Botoasei cheful.

Parohul de Tirol, care îndeplinea funcția de grefier, dădu citire actului de acuzare. Contesa de Flavon-Taufers s-a străduit dintotdeauna să-și exercite influența nefastă asupra lui Meinhard și asupra țării Tirolului. Cînd tînărul principe era pe cale să se întoarcă în Tirol, pentru a se smulge de sub înrîurirea ei, și cînd înțelegerea principelui cu credincioșii și bine intenționații săi supuși amenința să-i strice planurile, ea a încercat să intervină cu forța; în urma acestei încercări, ducele și-a pierdut viața.

Agnès spuse că se miră cum niște domni atît de înțelepți și puternici pot răstălmăci așa de rău o stare de lucruri simplă și clară. Da, a fost în cele mai bune și prietenești relații cu tînărul principe, la fel cum și tatăl acestuia a onorat-o cu prietenia și încrederea sa. Cînd și cînd, după slaba ei minte de femeie, a dat un sfat sau altul, cu conștiința curată și ca bună supusă și creștină, spre folosul și ridicarea principelui și a țărilor lui. Atunci cînd prințul a plecat spre Tirol, ducele Ștefan tocmai și-a vestit neîntîrziata sosire la München, astfel că ea a trimis curieri călări după cel plecat, cu o scrisoare, prin care îi spunea că, în aceste împrejurări, întoarcerea sa la München ar fi neapărat de dorit. Din nefericire, curierii nu l-au putut găsi pe duce decît mort. Toate acestea sînt lucruri foarte limpezi și nu pot fi răstălmăcite. În încheiere, spuse zîmbind că e cu adevărat o mare păcătoasă, dar că, în relațiile sale cu ducele Meinhard, nu s-a rostit și nu s-a făptuit nimic care, după umila ei părere femeiască, să nu poată fi mărturisit fără sfială în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Toată această declarație o făcu șezînd, liniștită, cu vocea ei răspicată și clară. În fața judecătorilor solemni și sumbri, era tînără, frumoasă, senină și plină de încredere, în rochia ei modestă de un roșu șters.

Margareta declară că, la München, îi ceruse contesei de Flavon să nu se amestece în treburile Tirolului; contesa refuzase. Agnès răspunse că doamna ducesă o înțelesese greșit. Parohul de Tirol dădu citire unei declarații luate sub jurămînt, prin care călăreții contesei mărturiseau că ea însăși le dăduse însărcinarea de a-l aduce pe principe înapoi la München cu forța. Cu toții își întoarseră privirile spre Frauenberg, singurul căruia i se putea datora această mărturisire. El însă se uita, străin de toate, în gol. Agnès spuse că această declarație a călăreților, dacă nu cumva e un fals, este o pură defăimare. Frauenberg rînji.

Ducesa ședea în jilțul ei, țeapănă, revărsată, rochia neagră de brocart era înfoiată în juru-i, însemnele de aur ale puterii străluceau. Pe neașteptate, într-o clipă de tăcere, fără s-o privească pe Agnès sau pe altcineva, deschise gura, începu să vorbească. Cu o voce monotonă spuse totul, în cuvinte simple și fără emfază. Pretutindeni unde acționase ea în această țară din munți, la Etsch și la Inn, de la lacurile velșe pînă la Isar, pretutindeni această contesă de Flavon se arătase și pusese piedici și lucrase împotrivă. Ducesa vorbea încet și nu ridica vocea. Vorbi despre orașe și despre măsurile ei și cum această contesă de Flavon li se opusese. Vorbi despre orînduielile ei în ceea ce privește finanțele și cum această contesă de Flavon îl rechemase în munți pe bancherul velș, *messer* Artese, alungat de ea. Vorbi despre autonomia tiroleză și cum această contesă de Flavon dăduse mereu țara pradă Bavariei, lipitoare lacomă de sînge. Vorbi despre liga Artus, despre Ingolstadt și Landshut. Încet, din gura ei urîtă și mare, cuvintele ieșeau limpezi și precise. Cădeau ritmic, monoton; picurau ca niște grăunțe grele de nisip, fără oprire, îngropînd-o pe gingașa, strălucitoarea Agnès, încît aceasta deveni mereu mai palidă, mai jalnică

și mai incremenită. Cînd ducesa ajunse la sfîrșit, se lăsă o liniște apăsătoare, în cămin trosneau butucii, seniorii ședeau triști și cenușii și încovoiați.

Agnès spuse că n-a căutat niciodată să influențeze pe cineva. A vorbit numai cînd a fost întrebată, iar atunci numai cu ezitări, și n-a încercat să impună cuiva vreo părere de-a ei. Frumoasa femeie băgă de seamă că vorbele sale zburau în vînt, nu convingeau pe nimeni. Atunci se ridică, rămase în picioare, voioasă, netulburată, senină, mîndră, îi privi pe seniori, unul după altul, și spuse: Dacă a săvîrșit vreun păcat, acela se află doar în faptul că există pe lume. Așa a creat-o Dumnezeu. Cîtă vreme va fi în viață, nu va putea împiedica pe nimeni să întoarcă după ea capul, sau să o placă.

O privire cu toții, chiar și pana grăbită a parohului de Tirol încetă să mai scîrțîie. Schenna o măsură de sus pînă jos cu ochii lui obosiți și cenușii, uscățivul, cinstitul Egon de Tübingen o privi concentrat în ochii adînci, albaștri, integrul, blajinul Berchthold de Gufidaun gîfîia, suspina, Frauenberg clipea din ochii lui roșii. Agnès își dădu seama că vorbele ei din urmă nu mai pieriseră în vînt. Scosese la iveală o parte din ființa ei, o înălțase sus de tot cu amîndouă mîinile, o arătase bărbaților, mîndră, în fața dușmancei: Iată! Priviți! Aceasta sînt eu! Acum savură efectul acelor vorbe, respiră.

Deodată observă că și Botoasa o privea. Ochii albaștri ai frumoasei se scufundară adînc în cei căprui ai urîtei. Iar Agnès văzu că Margareta zîmbea. Da, un zîmbet slab tăia o cută pe masca de suliman izbitor de alb a ducesei, și nu era un zîmbet prefăcut, ci adevărat. Abia atunci înțelese Agnès că Margareta se îngrijise de toate dinainte, că ducesa se așteptase la acest triumf ce-o otrăvea și că era pierdută. Începu brusc să tremure, se ofili într-o clipă, picioarele i se muiară, trebui să se așeze.

În încăperea celor osîndiți, apăru neanunțată, surprinzător, ducesa. Agnès ascultase sentința cu sînge rece, senină, netulburată. Chiar și după ce rămăsese singură, își spusese că Botoasa nu va îndrăzni să meargă mai departe. Apoi, însă, se gîndise la zîmbetul grăitor al Margaretei și simțise din nou, răscolindu-i măruntaiele, acea senzație chinuitoare care o înghețа și pe care n-o mai cunoscuse niciodată. Acum, cînd ducesa veni la ea, se reculese numaidecît, se ridică în picioare, curtenitor, dar fără grabă, o rugă să șadă. Margareta spuse:

— Ați lăsat să se înțeleagă, contesă, că între mine și dumneavoastră ar fi și altceva decît asprimea principesei împotriva uneia dintre supusele sale care s-a răzvrătit și a păgubit țării. Înțelegeți, totuși, rogu-vă, că eu nu pot fi altceva decît principesă, fiindcă țara jignită se află în mine, impulsurile ce mă mișcă sînt ale țării.

Spuse acestea cu calm, ca un lucru de la sine înțeles, convingător, cu măreție. Agnès o ascultă atent, cu politețe. Nu înțelegea ce urmărea cealaltă. Înțelegea doar atît: „Ah, ducesa vrea ceva de la mine. Vrea să se explice cu mine. Vrea să se justifice. Cît de șubredă trebuie să-i fie poziția! Simte că ea e cea învinsă. Vrea să mă tragă pe sfoară. Să nu mă las păcălită. Să spun nu. Orice mi-ar făgădui, să spun nu."

Margareta vedea că cealaltă n-o înțelege. Făcu o nouă încercare. Pe un ton obosit, puțin nerăbdător, totuși împăciuitor, zise:

— Ați avut succese, contesă. Vă invidiez. Bucurați-vă mai departe de asta. Încercați să credeți că gîndurile și ambiția mea țintesc în cu totul altă parte. Vreau să am garanția că nu veți mai păgubi Tirolul. Nimic altceva. Recunoașteți față de martori și sub semnătură că activitatea dumneavoastră a fost funestă pentru țara mea. Jurați pe Evanghe-

lie să vă țineți de aci înainte departe de orice activitate politică. Dacă o veți face, voi casa condamnarea la moarte. Feudele dumneavoastră revin sub administrația mea. Sînteți liberă și părăsiți țara.

Iată, deci, cursa. Agnès gîndi cu dispreț: „Niciodată nu va îndrăzni să mă ucidă. Mă crede atît de proastă, încît vrea să-mi smulgă o plată pentru lașitatea ei." Spuse:

— Un asemenea document nu pot semna. Singura mea activitate politică a fost într-adevăr că m-am născut pe lumea asta, că am existat. Mă puteți pune să jur orice vreți. Dar nu puteți împiedica, și nici eu nu pot, ca un bărbat să acționeze după părerea mea, nu după a dumneavoastră.

O privi țintă pe Margareta de sus pînă jos; ochii ei albaștri alunecau peste întreaga-i ființă, cîntărind-o, sfidător. Își băteau joc de gura de maimuță, proeminentă, urîtă, de obrajii căzuți care atîrnau în multe cute, de bărbia enormă, de corpul grosolan, gras. O iscodeau, pătrundeau prin sulemeneli, îi pipăiau batjocoritor pielea aspră, plină de negi, crăpată.

Ducesa, mai adînc atinsă decît oricînd, își stăpîni cu greu exasperarea fără margini și încurcătura. Spuse, cu o ironie forțată:

— Lăsați în grija mea, contesă, să judec dacă e necesar să vă dau pe mîna călăilor sau nu. Mi se pare că vă supraestimați. Îmi e destul dacă semnați declarația cerută.

Ce lipsită de vlagă și de convingere fu această replică! Ea însăși își dădu seama. Iar Agnès îi simți cu satisfacție și mîndrie slăbiciunea. Acum era pe deplin convinsă că ducesa nu va cuteza niciodată să traducă în faptă sentința. Să-și recunoască vinovăția! Să-i dea în scris dovada! Doar nu e nebună!

— Îmi pare foarte rău că nu vă pot îndeplini dorința, spuse ea, savurînd tonul convențional, dulce, strengăresc cu care-și exprimase regretul.

Ducesa se ridică. Nu mai avea nici o îndoială: ființa aceasta trebuie nimicită! O cere țara. O vrea Dumnezeu. Trebuie să piară de sub lumina soarelui, să dispară de pe fața pămîntului. Cîtă vreme femeia aceasta mai respira, se mai mișca, aerul era otrăvit, pămîntul ardea. Margareta se tîrî spre ieșire, un animal bolnav, lovit, slut, trist. Agnès o conduse sprintenă, plină de curtenie.

Miniștrii o rugară stăruitor pe Margareta s-o grațieze pe contesă. După acest proces, spuneau ei, Agnès se va feri să mai țesă intrigi împotriva Tirolului. Sub nici un motiv, ducesa nu trebuie să întreprindă ceva împotriva ei acum, cîtă vreme situația în Tirol e atît de puțin consolidată. Miniștrii se îngrijiră ca în țară să nu pătrundă nici măcar un zvon cît de slab despre cele întîmplate, despre arestare, proces, condamnare.

Schenna îi atrase Margaretei atenția că norodul nu va crede niciodată ceva rău despre Agnès, că, de se va atinge de ea, va isca împotrivă-i o ură fanatică. Nici un verdict și nici un comunicat al miniștrilor nu-i va împiedica pe oameni să trăncănească despre omor și crimă. Orice nor, orice furtună, orice molimă între vite va fi tălmăcită ca un semn al cerului împotriva ducesei. Privind-o stăruitor cu ochii lui cenușii inteligenți, o rugă, o conjură să nu se pripească, să amîne totul măcar pînă după înmormîntarea lui Meinhard.

Ducesa răspunse liniștită:

— Nu se poate, Schenna. Lupta trebuie dusă pînă la capăt, Schenna.

Frauenberg ședea singur și bea. Era noapte. Ordonanța lui se întinsese într-un colț, sforăia. Îi dădu un picior și-i porunci să ațițe focul. Îi întinse

o cană de vin. Începu să fluiere, să cînte. Reflectă concentrat. Logic! Logic! Dacă Margareta nu-şi va schimba hotărîrea, iar Agnès va fi arsă cu fierul roşu sau chiar dusă la spînzurătoare, ca vinovată de înaltă trădare, atunci va izbucni revolta şi era îndoielnic ca, după cum stăteau lucrurile, domnia baronilor să mai rămînă în picioare. Dacă i se vor împotrivi, Botoasa, încăpăţînată cum era, are să le-o reproşeze mereu; niciodată nu se vor putea bucura în linişte de ceea ce obţinuseră. Aşadar, ce era de făcut? Logic! Logic! Îşi bătu un timp capul. Se lumină. Rînji. Îi dădu ordonanţei să bea. Orăcăi. Adormi.

A doua zi se duse la Agnès. O găsi foarte senină şi bucuroasă de venirea lui. Îi spuse că acum nu se mai poate plînge de plictiseală. Vizite, cel puţin, primea cu prisosinţă. Astăzi el, ieri ducesa. Da, minţi albinosul — ducesa nu-i spusese, firește, nimic —, a azutit că doamnele s-au înţeles foarte bine. Agnès îl privi cam cu îndoială. Frauenberg clipi şi începu să-şi bată joc de Margareta. Adusese cu el o băuturică dulce. Îi dădu să bea, ea bău. Şedea trîntită pe perne, grumazul alb, delicat îi vibra de rîs. Frauenberg îi făcu puţină curte. Agnès se simţea mulţumită, parcă prinsese aripi. Lichiorul adus de el era într-adevăr ceva de soi şi se suia repede la cap. Frauenberg ăsta o păcălise, ei, da, i-l suflase de sub nas pe Meinhard. Dar nu putea să-i poarte pică din pricina acestei înfrîngeri. Era singurul bărbat care-i impunea.

Şedea tolănită pe perne, cuprinsă de o plăcută moleşeală.

Ce scunde erau odăile în castelul Tirol. Tavanul începu să coboare. Mereu mai jos. Propteşte tavanul, Conrad! Te sufoci, tavanul ăsta te striveşte. Agnès rîse hohotind. Sau era un horcăit?

Frauenberg clipi spre ea, rămase în aşteptare. O observă cu ochi de cunoscător. O privi, clătinînd

din cap, cum se rostogolește pe-o parte, cum se întoarce din nou pe spate, cum ride, începe să gîfîie, să horcăie, apoi cum i se schimonosește chipul, cum bate aerul cu brațele, alunecă de pe perne într-o rînă.

Fără grabă Frauenberg chemă femeile. Îi vesti pe ceilalți membri ai cabinetului că disputa în legătură cu grațierea contesei de Flavon a rămas fără obiect, întrucît contesa, desigur din cauza emoțiilor, a murit în urma unui atac.

Cînd auzi despre moartea contesei, Margareta avu senzația surdă și paralizantă că sufletul i-a rămas gol. Fusese plină de un singur gînd: Agnès. Acum totul se dusese, era ca o păstaie seacă.

Încet, își adună din toate colțurile minții petice de gînduri. N-ar trebui, oare, să se simtă eliberată, ușoară, plutind în slavă, fericită, acum cînd aceea care semănase în juru-i pierzania murise, nu-i mai stătea în drum, nu mai era primejdioasă pentru țară? Nimic din toate acestea. O furie surdă, fără sens o năpădea mereu mai copleșitor. Voise să vadă prăbușirea dușmancei. Dusă cu solemnitate spre moarte, Agnès trebuia să recunoască: sînt învinsă, sînt o bucățică de om, ridicolă și nemernică, iar tu ești principesa, tu te afli undeva sus de tot, de neatins, ești aleasa lui Dumnezeu. Nu moartea trufașei Agnès avea însemnătate; însemnătate avea recunoașterea aceasta. Iar acum, într-un chip batjocoritor și nerușinat, femeia pe care o urîse îi fusese smulsă de sub nas și dusă departe pe un țărm la care nu mai putea s-ajungă niciodată. Ea rămăsese aici, jalnică, necioplită, greoaie, înșelată, în timp ce aceea zburase departe, ușoară, zimbind, neînvinsă.

Margareta era turbată de furie. Pentru ce-a făcut toate aceste jertfe? Și-a prăpădit țara, și-a prăpădit opera strămoșilor, s-a încovoiat în chip ru-

șinos în fața lăcomiei neobrăzate a baronilor cu pofte de lup. Iar cealaltă s-a dus, batjocorind-o, rizînd.

Îl potopi pe Frauenberg cu cele mai murdare ocări. Bărbatul cel gras stătea în fața ei, lăbărțat, nepăsător, neatins. Pe obrazul lui trandafiriu, ca jupuit, blestemele alunecau ca niște stropi de apă.

Ducesa convocă sfatul miniștrilor. Abia înfrînîndu-se, ea cea altminteri atît de stăpînă pe sine, ceru cu voce răgușită, inegală, întretăiată, să se dea veste în țară despre proces și sentință, iar moartei să i se facă o înmormîntare infamantă. Dacă nu s-ar proceda astfel, atunci moartea aceasta subită va fi pusă pe seama ei. Miniștrii se opuseră într-un glas, din toate puterile. Cei mai mulți credeau, ca și țara întreagă, că Margareta e într-adevăr vinovată de această moarte petrecută în condiții sumbre și ciudate. Erau sincer revoltați de pretenția ușuratică și fără Dumnezeu a ducesei de a înfățișa acum asasinarea concurentei ca o faptă dreaptă și patriotică. În această comportare a ducesei, seniorii găseau o justificare morală deplină a lăcomiei cu care îi storseseră profituri; se vădise limpede că împotriva acestei femei lipsite de măsură și gata de orice ticăloșie nici o garanție nu era îndestulătoare. În rest, își simțeau inima ușoară datorită neașteptatului deznodămînt al conflictului și nu voiau să îngăduie ca lucrurile să se încurce din nou. Orăcăind, Frauenberg rosti, fățiș și tăios, părerile tuturor. Ce mai dorește doamna ducesă? Dumnezeu luase în mîinile sale pedepsirea ticăloșiei. Acum, păcătoasa aceea era moartă, înlăturată din drum. Mai mult decît atîta nici principesa nu dorise, nu putuse să dorească. Ar fi necreștinește să se împingă ura și dincolo de moarte. Nu s-ar putea lua în nume de rău poporului, dacă s-ar răscula într-o asemenea împrejurare. Seniorul de Matsch spuse: Da, norodul își îngăduie vorbe necuviincioase pe seama ducesei.

După ştirile lui, ici şi colo, ca urmare a morţii contesei, s-au şi produs mişcări. Dar, întrucît ei, miniştrii, stau hotăriţi alături de principesă, o vor scoate lesne la capăt cu asemenea mici răzmeriţe. Au şi fost înşfăcaţi cîţiva răzvrătiţi; vor fi bătuţi cu vergile în public, ceea ce le va închide celorlalţi gura. Dacă, însă, s-ar face moartei o îngropăciune infamantă, rebeliunea va fi atît de generală, încît el nu ar mai putea garanta nimic. Cinstitul Gufidaun, care, după un lung zbucium, ajunsese la convingerea că ducesa nu e vinovată, îşi dădu pe faţă părerea, vorbind cu vădite sforţări: Ticăloasa a murit. Mai mult decît cu viaţa, nimeni nu-şi poate plăti păcatele în faţa judecătorilor pămînteşti. Să mînjească memoria morţilor nu e un gînd pe care să-l poată avea o femeie superioară şi atît de nobilă cum e ducesa. Zicînd acestea, Gufidaun se aşeză, stingherit; vorbea rar. Toţi ceilalţi îl aprobară.

Ducesa îl privi pe Schenna. Zgîria nervos, cu degetele lui uscate, tăblia mesei; rămase tăcut.

Margareta stărui. Declară în cuvinte aprinse, poticnite, fără nici o rînduială, iar şi iar, că nu renunţă, că trebuie să se-ngrijească de prestigiul ei, că le cere cu insistenţă să dea urmare voinţei sale.

Totuşi, miniştrii nu cedară. Se referiră la învoiala pe care ducesa o semnase, îşi arătară colţii, declarară că niciodată nu-şi vor da aprobarea necesară pentru măsuri împotriva moartei. Margareta făcu spume la gură de ciudă şi de furie. Miniştrii răspunseră că, fiind cu sufletul împăcat, primesc cu calm reproşurile ei. Conştiinţa le spune că opoziţia lor este în interesul ţării şi al ducesei însăşi; sînt convinşi, de asemenea, că respectul arătat memoriei celei moarte ar primi încuviinţarea întregii creştinătăţi.

Margareta trebui să se dea bătută.

Se zbuciumă plină de mînie, neputincioasă, învinsă. Miniştrii ăştia, nemernicii, laşii! Cît de bucu-

roşi fuseseră că pot să nu i se supună! Cu cită ne-ruşinare au tras-o pe sfoară! Au înşelat-o pe ea şi ţara, iar apoi s-au sustras cu sofisticării murdare obligaţiei de a respecta învoiala. Nemernici, pungaşi, şantajişti. Se gîndi să ceară ajutor de peste hotare. Dar casa de Wittelsbach ţinea foarte mult la Agnès, iar Habsburgul era prea isteţ ca să se facă de la început nepopular prin măsuri împotriva moartei.

Mai cutează o supremă încercare deznădăjduită de a o învinge pe moartă. În ultima clipă potrivi în aşa fel lucrurile, încît înhumarea lui Meinhard să aibă loc o dată cu aceea a contesei Agnès. Cine se ducea la Taufers, la îngropăciunea contesei, trebuia să lipsească de la funeraliile principelui ţării. Îndărătnică, desperată, ceru astfel ţării să aleagă între ea şi moartă.

Tăcută, sfruntînd lumea, sălbăticită, Margareta şedea la castelul Tirol şi aştepta să vadă cine va veni la ea, cine la Agnès. În adîncul sufletului, ducesa ştia tot atît de bine ca oricare că, murind, Agnès o învinsese, că lupta luase sfîrşit şi că pînă la morţi nu se mai poate ajunge nici prin putere, nici prin viclenie.

Seniorii din cabinet se înţeleseră între ei cine să ia parte la funeraliile tînărului duce, şi cine să se ducă la Taufers. Se învoiră ca fiecare să hotărască şi să-şi ia răspunderea pentru sine. Cei mai mulţi se deciseră să se ducă la contesa de Flavon. Nu erau mîinile lor nepătate de acest sînge? De ce să n-o arate? Frauenberg, Egon de Tübingen, maestrul cavalerilor teutoni, loialul şi greoiul Gufidaun se hotărîră să rămînă la Tirol.

Seara tîrziu, Iacob de Schenna şedea încă treaz. Dar nu citea din cartea pe care o desfăşurase înainte-i. Se plimba de colo, colo, cu paşii lui ţepeni şi inegali. Avusese de gînd la început să facă pe

bolnavul și să nu se ducă nici la Tirol, nici la Taufers. Politica îi era indiferentă. Nu-i păsa de părerile și fierberea plebei, avea, în ceea ce-l privește, prea puțină ambiție ca să mai țină socoteală de acest sentiment. Dar conflictul dintre cele două femei îl tulburase dintotdeauna; îl mișca încă și mai adînc, de cînd continua între cea moartă și cea vie. Margareta îi ceruse ajutorul; pentru întîia oară o refuzase. Nu voia să se lase atras în această luptă, nu voia să ia partea nici uneia. Nu mai voia nimic.

Poate că iar era aproape singurul care pătrundea pînă la tainica legătură dintre lucruri. Margareta, principesa, avea dreptate. Agnès fusese geniul răului, era o binecuvîntare pentru Tirol că pierise. Dar lovitura o dăduse oare Margareta principesa, ori Margareta femeia? Trebuise oare Agnès să moară fiindcă păgubea țării, sau pentru că era frumoasă? Nu cuteza să decidă. Un lucru era sigur: Agnès fusese cea mai frumoasă femeie de la Pad pînă la Dunăre. El, Schenna, era un senior care îmbătrînise. Numai de aceea, poate, nu cuteza să decidă? Nu voia să se dedea tihnei; nu voia să fie bătrîn. Ceea ce le ceruse Botoasa nu fusese drept. O acceptase așa cum era, cu gura ei urîtă, cu obrajii căzuți, cu toată jalnica ei slutenie. Dar ura împotriva moartei nu o accepta. Un simțămînt simplu, de dreptate, se punea împotrivă. Trebuia să depună mărturie pentru frumusețe. Se va duce la Taufers.

Dinspre Pustertal, peste Bruneck se revărsa noian în valea de la Taufers. Niciodată munții aceștia nu mai văzuseră atîta omenime. La început coborîșul fu anevoios prin zăpada înaltă, dar în curînd mulțimea bătători un adevărat drum. Oamenii maseră sub cerul spuzit de stele, în gerul limpede și tăios. Apăru un oraș de corturi, care creștea mereu. Se îngrămădeau mii și mereu alte mii de oameni. Femei, copii, neluînd în seamă oboseala și primej-

diile iernii. În aerul înghețat răsunau blesteme la adresa Margaretei, vrăjitoarei, celei însemnate de Dumnezeu. Talpa-iadului nu-și găsise liniștea pînă cînd n-o ucisese mișelește pe blînda și dulcea Agnès. Acuma, contesa zăcea pe catafalc, în capela de la Taufers, un înger al lui Dumnezeu, o sfîntă de ceară, trandafirie și frumoasă. Un convoi nesfîrșit se perinda prin fața ei, oameni de toate stările, vîrstele, înfățișările, baroni, țărani, tîrgoveți, dar cu toții reculeși, mișcați, plini de compătimire, cu sufletul greu de o mînie sălbatică împotriva ducesei.

În timpul acesta, cel din urmă conte de Tirol, răposatul Meinhard, zăcea părăsit în capela castelului. Rămăseseră pe loc numai slujbașii curții și ofițerii care n-ar fi putut în nici un caz să plece.

Zgircită la vorbă, închisă în ea, glacială, Margareta cerceta grupul celor ce se adunară, remarca absențele, lua, parcă străină de lume, cele din urmă dispoziții privitoare la funeralii. Domnul de Schenna nu era aici? Nu, pînă acum nu venise. După prînz: tot n-a venit? Nu, domnul de Schenna n-a venit. Trimise un olăcar la castelul Schenna. Domnul de Schenna plecase într-o călătorie. Spre Taufers.

Și Schenna . . .

Duhoarea grozavă pe care o răspîndea leșul lui Meinhard răzbătea prin toate parfumurile și mirodeniile. Celor din capelă li se tăia răsuflarea, ofițerii care ședeau de gardă trebuia să fie schimbați din oră în oră.

Pe la ceasul trei după amiază, Margareta intră în capelă. Mută, îngenunche lîngă fiul ei care putrezea, duhoarea descompunerii n-o alungă. Gărzile fură schimbate, o dată, a doua oară, a treia oară; ea continua să stea ghemuită lîngă mort, nu se mișca.

Și Schenna . . .

O chemă de față pe dușmancă, pe moartă, o chemă prin poruncă domnească. Agnès se înfățișă. Se răfui cu ea. Aceea zîmbea, nu voi să vorbească. Îi puse înainte tot ceea ce sfărîmase, fără rost, vanitoasă, neobrăzată, în joacă, bucurîndu-se într-un chip rușinos de frumusețea ei poleită și zadarnică. Aici, în capela unde se odihneau conții de Tirol, care ctitoriseră și strînseseră mănunchi această țară din munți puternică, îmbelșugată și vestită, îi puse înainte dușmancei moarte tot ceea ce nimicise, spulberase, stricase. Aceea aluneca încolo și-ncoace, de neatins, duhoarea putreziciunii se dădea deoparte din jurul ei, Agnès surîdea, aluneca, nu vorbea.

Și Schenna...

Aceea ieșise biruitoare. Margareta avea de partea ei dreptatea, dar aceea ieșise biruitoare. Margareta o nimicise, dar aceea ieșise biruitoare. Era nimicită, era moartă, dar ieșise biruitoare. Toți se duceau la ea. Și Schenna.

Apoi, a doua zi, norii de tămîie plutiră în aer, răsunară coruri funebre, sicriul fu coborît, lespedea alunecă, grea, în rosturile ei, închizînd mormîntul. Dar solemnitatea rămase fără nici un ecou în sufletele celor de față. Corurile nu mișcară inimile, ceremonia nu impresionă pe nimeni, asistența puțin numeroasă ședea țeapănă, parcă stînjenită, tremurînd de frig.

În orașul de corturi de lîngă Taufers luase ființă o mare tabără de priveghi. Oamenii se încălzeau la focuri uriașe, aprinse în aer liber, frigeau carne, beau virtos. Granițele rigide dintre stările sociale se șterseră. În loc de morcovi și varză acră, țăranul înfuleca vînat și pește, care altminteri îi erau oprite prin strășnicia legilor. Orășeanul își aducea și el partea: cîrnați și friptură de porc. În aerul rece și sărbătoresc se încinse un praznic uriaș, însuflețit, la care se mîncă și se bău fără măsură. Beți turtă, oamenii pomeniră în vorbiri nesfîrșite frumusețea

îngerească, blindețea, bunătatea răposatei contese de Flavon; blesteme fură rostite împotriva Botoasei, talpei-iadului, ucigașei. Agnès, moartă, rămase pentru norod transfigurată și învăluită într-un nor sărbătoresc, de neatins altădată, format din mireasmele cărnii fripte și aburii vinului.

Singură în castelul Tirol, Margareta se așează la praznicul plin de fală al mortului. Stătu țeapănă, sulemenită, singură, sub steaguri, drapele ostășești, stindarde, la masa încărcată cu veselă scumpă, aur și nestemate. Frauenberg, rînjind cu oarecare reținere, Gufidaun, maestrul cavalerilor teutoni, luară ei felurile de mîncare de la camerieri și slujitori și le purtară ceremonios la masă. Margareta ședea țeapănă, încremenită. Mîncărurile erau aduse în cantități uriașe, apoi luate de pe masă neatinse. Așa ținu Margareta praznicul mortului, trei ore întregi.

Secretarul lui Frauenberg, tăcutul, umilul cleric avu de lucru. Miniștrii se folosiră cu cea mai fățișă nerușinare de acordul pe care îl smulseseră contesei, își împărțiră țara între ei. Zburau hrisoave de danie, daruri, favoruri, privilegii, prescripții. În comparație cu jefuirea în stil mare a Tirolului pusă la cale de acest cabinet al Botoasei, domnia cavalerilor bavarezi din liga Artus fusese moderată.

Frauenberg vîrî în buzunarul lui, rînjind, moștenirea răposatei Agnès, pe deasupra cetatea și protectoratul Pergine și castelul Penede, de la răsărit de Riva; Henric de Kaltern-Rottenburg puse mîna pe citadela Cagno de pe Nonsberg, ca și pe satul cu același nume; Hans de Freundsberg luă citadela și protectoratul Strassberg de lîngă Sterzing. Seniorii de Matsch întrecură măsura. Cerură Naudersul, orașul și jurisdicția Glurn, stăreția Eyer, castelul Jufal de la gura văii Schnal.

Berchthold de Gufidaun și maestrul cavalerilor teutoni, Egon de Tübingen, priviră la toate acestea

cu dezaprobare și, luați în rîs de ceilalți pentru naivitatea lor, își păstrară mîinile curate.

Schenna își clătină capul, mîhnit, în fața lăcomiei colegilor săi. Sfîrși prin a-și spune: mai bine eu decît un altul. Trist și făcînd o alegere de cunoscător, își însuși protectoratul și jurisdicția Sarntheim, mai puse mîna pe castelul și protectoratul Reineck, apoi pe fortăreața și jurisdicția Eppan; în cele din urmă, copleșit de tristețe din pricina unei slăbiciuni atît de mari și a neputinței de a se stăpîni, înhăță și ținutul Lugano, mai sus de Cavalese.

Margareta, împietrită și tăcută, semnă tot ceea ce i se ceru. În decurs de treisprezece zile ipotecase și dăduse jumătate de țară.

Peste muntele Tauern, luptînd cu asprimea unui ianuarie sălbatic, își deschideau drum cu greutate cinci bărbați. Se scufundau în troiene, se chinuiau pînă să iasă, își zdrobeau mîinile și fețele lovindu-se de gheață și stînci. Moartea, cu sute de chipuri, tăcută, îi pîndea din rîpe, din mormanele înșelătoare de zăpadă. Doi urși le călcau pe urme, la distanță, se făceau nevăzuți, se apropiau iarăși, adulmecînd. Așa se trudiră timp de trei zile cei cinci bărbați, pînă cînd ajunseră iarăși la o așezare omenească, satul Prettau.

Erau Rudolf, duce de Austria, seniorul de Rappach, majordomul său, seniorul de Lansberg, camerierul, și doi slujitori.

Aflîndu-se în Stiria, la Judenburg, Habsburgul primise, trimisă printr-un curier grabnic, o depeșă a cancelarului său, care zăbovea în ținutul de margine al Suabiei, la hotarul tirolez. Episcopul Ioan de Gurk îl vestea de tulburările ce izbucniseră în Tirol la moartea lui Meinhard și-i cerea, pe cît de smerit, pe atît de stăruitor să vină cu toată graba în țara din munți.

Rudolf reflectă repede: desigur, cei din casa de Wittelsbach se ciondăneau acum în jurul moștenirii bavareze a lui Meinhard, nu aveau timp pentru Tirol. Da, cancelarul avea dreptate, era foarte important ca el să apară la curtea Margaretei, pe drumul cel mai scurt și pe neașteptate, evitînd Bavaria. Să se întoarcă mai intîi la Viena? Să adune oaste? Nu, de la Judenburg porni călare de-a dreptul spre Radstatt, în Pinzgau, nu dădu ascultare celor ce-l preveneau de marile greutăți care-i stăteau în cale, acum iarna, la trecerea muntelui Tauern, răzbătu anevoie, luptînd să nu piară, prin trecătoare, ajunse la Prettau, la Ahrental. Nimeri, necunoscut, la Taufers, în fluviul participanților la înmormîntare, care acum plecau. Auzi vorbindu-se despre noul minister, despre nemaipomenitele lui împuterniciri, despre jafurile lui. Ajunse la Bruneck. La douăzeci ianuarie, în cea de-a paisprezecea zi de cînd Margareta rămăsese singură în scaun, intră în Bozen.

Acolo făcu popas. Țara, țara lui, pentru stăpînirea căreia el și tatăl său se trudiseră zeci de ani, se afla în mîna brutalilor baroni feudali, era fărîmițată mereu mai jalnic de la o zi la alta. Se găsea acolo singur de tot; întreaga lui armată se compunea din doi ofițeri și doi slujitori. Desigur, lăsase ordine în Austria ca trupele să se îndrepte spre hotărul tirolez. Dar pînă cînd asemenea măsuri să-și dea roadele, țara din munți putea fi făcută bucăți. Și era cît se poate de limpede în ce situație plină de primejdii se afla. Era cu putință ca baronii scăpați din frîu, sălbăticiți să nu se sfiască înaintea sfințitei lui persoane și, oricît de repede ar fi pierdut apoi totul, să pună stăpînire pe el, să-l constrîngă să le dea consimțăminte și recunoașteri. Dar, ca întotdeauna, nu putea să aștepte. Sufletul îi era plin ochi de dorința de a-și îndeplini misiu-

nea, de încredere în sine. Totul depindea de intervenţia sa personală.

Frauenberg rugă să fie primit. Venea ca reprezentant al ministerului. Stătu, pînditor, în aşteptare în faţa ducelui. Acesta era rezervat şi rece. Frauenberg vru să vadă cum stau lucrurile. Clipi la Rudolf cu familiaritate, spuse jovial: cabinetul ar fi, la rigoare, gata să recunoască acel testament al Margaretei în favoarea casei de Habsburg, dacă Rudolf garantează că privilegiile şi decretele lor rămîn valabile cel puţin doisprezece ani.

Rudolf îl măsură cu privirea pe omul acesta masiv, gras şi dezgustător care se afla în faţa lui. Frauenberg clipea la el strengăreşte şi complice, aşa cum face un pungaş şi un negustător de mărunţişuri cînd încheie cu bine un tîrg murdar. Habsburgul spuse cu trufie: Se vede că în Tirol s-au înstăpînit obiceiuri ciudate şi concepţii neobişnuite. În ţara habsburgică nici un om care ar fi vrut să-şi păstreze capul pe umeri nu ar fi cutezat să facă suveranului său asemenea propuneri. După cîte ştia, el era un principe german răspunzător în faţa lui Dumnezeu şi, poate, înaintea împăratului, ba chiar, după privilegiile casei de Habsburg, nici chiar înaintea acestuia. Frauenberg rămase nepăsător şi aşteptă să vadă dacă, după această introducere generală, teoretică, va urma ceva deosebit, practic. Ducele încheie rece, spunînd că e gata să cerceteze în ce măsură ar putea fi îndreptăţite privilegiile baronilor. Albinosul căscă botul lui de broască, orăcăi cu nerusinare, liniştit şi mulţumit: Pe o asemenea temelie vor putea cădea desigur la înţelegere. Contează pe faptul că ducele va proceda cu generozitate. Cei din Tirol fuseseră întotdeauna destul de generoşi, ca să nu se îndoiască niciodată de privilegiile casei de Habsburg scoase la iveală atît de tîrziu şi în împrejurări atît de ciudate.

În clipa aceea se întîmplă ceva cu totul extra-

ordinar. Încet, calm, tînărul duce ridică mîna subțire, puternică, osoasă. Cu dosul negricios al palmei lovi mutra grasă, ca jupuită, trandafirie a celuilalt, de două ori, de la stînga și de la dreapta.

Frauenberg rămase nemișcat. Fața lui lovită nu exprima nici un fel de simțămînt de jignire, era doar nemaipomenit de buimăcită. Ochii roșii fără pleoape se ațintiră asupra principelui, privindu-i fruntea joasă, colțuroasă, hotărîtă, nasul coroiat, buza de jos lăsată deasupra bărbiei puternice. Albinosul clipi, clipi mai tare, își inclină capul, dădu din umeri ca și cînd și-ar fi cerut iertare, făcu o plecăciune, ieși.

Rudolf, rămas singur, respiră adînc, își desfăcu brațele, zîmbi, rîse.

Frauenberg își spuse: „L-aș putea de deoparte Dar n-ar merge tot așa de lesne cum a fost cu ceilalți. Cu siguranță că și-a și luat măsuri din vreme, iar în spatele lui se află mulți. E mai înțelept să nu te pui cu el. Păcat de frumusețea asta de domnie pe care o pusesem la cale. Dar cînd ai a face cu un ins cu asemenea grumaz și cu asemenea bărbie... Ei, am și înhățat destule. Cine mi-ar fi prevestit o astfel de carieră? Trebuie să mă-ngrijesc să păstrez cît mai mult cu putință. Și pentru ce lăcomia asta veșnică? Nu-s un dobitoc. Riscul fiind prea mare, mă resemnez. Cu toate astea, păcat. Dar cu asemenea nas coroiat...

Își fluieră cîinelecul, se întinse, căscă zgomotos, își trosni încheieturile, adormi.

Rudolf păși în fața ducesei, tînăr, viguros, semeț, dar cu respectul cuvenit. O salută pe femeia țeapănă, închisă în sine, își exprimă condoleanțele și prin cuvinte. Apoi, numaidecît, cu fraze amabile, însă hotărîte se-ndreptă spre țelul ce-l adusese. Toate curțile o cunosc ca pe o principesă înțeleaptă și puternică. E cu atît mai de mirare că, în numai

cîteva zile de cînd a rămas singură la domnie, țara a ajuns în asemenea impas. Cu siguranță că durerea încercată prin moartea fiului, petrecută la un răstimp așa de scurt după pierderea soțului, a tulburat-o nemăsurat de mult, făcînd-o incapabilă să-și mai pună în lucrare marile însușiri cu care e înzestrată. Acum, însă, țara din munți are nevoie mai mult decît oricînd de o mînă viguroasă. La hotare, amenință Bavaria, seniorii lombarzi n-ar rămîne nici ei inactivi dacă s-ar produce un atac din partea casei de Wittelsbach, înăuntru domnește nerușinata lăcomie a baronilor. De aceea o roagă să chibzuiască dacă nu cumva a sosit clipa în care să acorde casei de Austria încrederea arătată cîndva în testamentul ei, trecînd asupra lui guvernarea țării.

Bătrîna femeie greoaie rămase nemișcată în fața tînărului principe. Gura lată, urîtă nu se deschise, mîinile grosolane, sulemenite zăceau moarte pe damascul greu, negru al rochiei.

Rudolf își îndreptă spre ea ochii duri, limpezi, cenușii, așteptă, apoi reîncepu să vorbească: Nu vrea s-o momească cu făgăduințe vagi. Stăpînirea habsburgică s-a arătat pînă acum dreaptă, tare, puternică. Tirolul n-ar fi mai privilegiat decît celelalte posesiuni habsburgice. Dar el garantează, ca un principe în fața unei principese, că va fi guvernat la fel cu celelalte, energic, cu dreptate și iscusință. În ceea ce privește propria ei persoană, cu siguranță că se va purta de grijă nevoilor ei cu mai multă dărnicie și mai regește decît sub guvernarea baronilor...

Margareta continua să tacă, privind în gol cu ochii rătăciți. Rudolf încheie spunîndu-i că n-o grăbește. Să țină sfat cu sine însăși și cu Dumnezeu. O roagă să aibă încredere în el și să cugete la cuvintele lui fără idei preconcepute.

Margareta rosti cu vocea răgușită:

— Nu mai e nevoie de nici o cugetare. Am încredere în dumneavoastră. Recunosc întru totul că gîndurile vă sînt cît se poate de chibzuite.

Se ridică în picioare, își întoarse în afară mîinile sulemenite, cu o mișcare înceată, ciudat de lipsită de viață, le lăsă în jos. Lăsă să alunece, lăsă să cadă. Căzură de la ea Tirolul, orașele, opera ei, opera strămoșilor, a lui Albert, a lui Meinhard, cel Puternic, cel Aprig, a lui Henric, a ei. Acuma era săracă de tot și goală.

Rudolf nu era deloc înclinat spre gesturi sentimentale sau chiar patetice; dar se simți adînc și straniu mișcat de înfățișarea acestei femei slute, cum stătea înaintea lui, despuiată de toate, umilită, istovită de măreția și destinul ei. Se lăsă într-un genunchi și spuse că primește țara ca pe o feudă pe care i-o încredințează cu mîna sa; nu va uita niciodată că e doar guvernatorul Tirolului, învestit de ea.

Curierii goniră în toate direcțiile cu scrisori și decrete ale ducesei. În ele, Margareta declara că, date fiind împrejurările și ca urmare a slăbiciunii stirpei femeiești, ea nu mai e în putere să-și ocîrmuiască țara cum o cere binele acesteia și să stea tuturora și ei însăși întru apărare, după cuviință. De aceea, după sfatul miniștrilor săi și al reprezentanților poporului, trece în mîinile scumpului ei văr și ruda cea mai apropiată, ducele de Austria, vrednicele și nobilele sale comitate Tirol și Görz, regiunile și ținuturile de pe Etsch și valea Innului, cu castelul Tirol și cu toate celelalte cetăți, sihăstriile, orașele, văile, munții, tîrgurile, jurisdicțiile, satele, cătunele, gospodăriile, provinciile administrate de guvernatori, tarapanalele, vămile, zeciuielile, accizele, cîștigurile, dările, veniturile, cringurile, cîmpiile, pădurile, colinele, viile, ogoarele, lacurile, apele

curgătoare, iazurile cu pește, locurile de vinătoare, într-un cuvînt întreaga ei moștenire părintească. Și poruncește cu strășnicie și solemn ca toți prelații și abații ei și toată preoțimea, apoi conții, protectorii, guvernatorii și toate autoritățile din Tirol și din toate părțile și ținuturile, apoi întregul popor să se supună și să jure credință astăzi și pentru totdeauna ducelui de Austria, ca legiuitul lor principe și stăpîn.

Mai întîi, depuseră cu toții, fără rezistență, cerutul jurămînt de credință și supunere. În a treia zi din februarie jură orașul Bozen, în a cincea Meran în a noua Sterzing, în a zecea Innsbruck. Numai printre baroni, unii nu se resemnară cu atîta înțelepciune ca Frauenberg. Încercară să opună o rezistență fără speranță, uneltiră cu casa de Wittelsbach, se străduiră să răscoale ținuturile din nord împotriva Habsburgului. Cînd apăru la Hall să primească jurămîntul orașului, se ajunse la răzvrătiri fățișe, și ducele însuși își văzu viața în primejdie. Dar burghezii din Hall țineau piept lefegiilor baronilor, orașul Innsbruck trimise ducelui ajutoare, vădindu-se astfel că orașele erau hotărîte să se opună, în orice condiții, despotismului nobililor băștinași, sprijiniți de iscoade bavareze. Cîteva zile mai tîrziu, austriacul putea să-i dea de veste cu mîndrie prietenului său, dogele Veneției, Lorenzo Celsi: „Pe cale pașnică, fără multă împotrivire, am intrat în stăpînirea țării din munți, a căreia moștenire Ni se cuvine dinspre partea tatălui Nostru. Nobili și oameni din popor Ne-au jurat credință și Ne-au recunoscut ca stăpînul lor. Toate drumurile și trecătorile de către Germania spre Italia sînt, prin milostenia Celui Preaînalt, în mîna Noastră."

Margareta se îngriji cu o scrupulozitate deplină de treburile neplăcute, încîlcite ale predării puterii. Dar ea primi numai pe cei cu care trebuia să stea neapărat de vorbă și nu rosti nici un cuvînt mai

mult decît cele oficiale. Apoi, voi să părăsească țara fără știrea lumii, rămai cu uscățiva domnișoară von Rottenburg și doi slujitori. Rudolf nu primi însă s-o lase să plece așa, fără zgomot și fără nici o ceremonie. Porunci să se arate principesei care pleca toată cinstirea cu putință. La hotarele ținuturilor ei îi ieșiră în întîmpinare baronii feudali, la barierele orașelor, autoritățile bisericești și laice. Dar litiera ducesei rămase închisă. Putu fi abia zărită printre perdele, încremenită, nemișcată, clătinîndu-se în pasul cailor. Poporul iscodi cu sfială și curiozitate, nu văzu nimic. Pleoa, așadar, bolnavă, zdrobită, tăcăloasa, vrăjitoarea, tîrfa, nesătula, sluta, Botoasa. În urma ei se răspîndeau legende înfiorătoare și murdare. Nu zăngăneau și zdrăngăneau într-un chip înfiorător armele rămase în castelele ei? Nu hohoteau prin beciuri și temnițe scheletele celor uciși de ea? Oamenii se fereau de locurile pe unde îi plăcuse să facă popas, zicînd că pe-acolo umblă stafiile. Copiii erau speriați: „Dacă nu sînteți cuminți, vă ia Botoasa." Vitele nu erau lăsate să mănînce iarba frumoasă, grasă de pe pășunea din preajma castelului „Botoasa".

După ce trecu de orașul Innsbruck, ducesa auzi, în litieră, o voce micuță, subțire care rosti în fața ei:

— Rămîneți cu bine, doamnă ducesă.

Margareta se sperie, o întrebă pe uscățiva domnișoară de Rottenburg:

— Cine-i aici?

Domnișoara nu auzise nimic. Ducesa iscodi prin perdele. Atunci văzu două ființe de-o șchioapă, bărboase. Călcau cu pași mărunți pe marginea drumului, o priveau cu ochi serioși, bătrîni de cînd lumea, își scoaseră căciulile cafenii-murdare, așa cum se purtaseră cîndva, de demult, se ploconiră respectuoși de mai multe ori. Atunci încremenirea

Margaretei luă sfîrșit, umerii i se muiară, femeia cea slută, grasă se făcu ghem.

Ajunse la hotarul către Chiemgaul bavarez. Aici era aliniată o companie de onoare. Ostașii prezentară lăncile. Steaguri înclinate, muzică. Perdelele rămaseră lăsate, litiera trecu, legănîndu-se, peste hotar, în Bavaria. Îndată ce ieși din vederea lor, ostașii de la vamă dădură jos, după ordinele pe care le aveau, steagul frumos și greu al contesei de Tirol și, nepăsători, căscînd, fluierînd, ridicară în locul lui drapelul nou, sobru, curat, cu leul roșu al Habșburgului.

Slujnica voinică trăgea încet la rame, făcînd să alunece luntrea grosolană și greoaie de la mica insulă Frauen peste Chiemsee. Era în nămiez, arșiță, fața apei se-ntindea pînă departe, plumburie, liniștită. Cei doi prelați din luntre, cancelarul, episcopul Ioan de Gurk, și abatele Viktring, tare bătrîn, erau rău dispuși. Cronicarul florentin, Giovanni Villani, concurentul abatelui, răspîndise zvonul senzațional că Margareta, ducesă a Bavariei, margrafă de Brandenburg, contesă de Tirol trăiește, după abdicare, în cea mai neagră mizerie, Habsburgul lăsînd-o să sufere de foame. În sărăcie și lipsuri, ca o oarecine. Din însărcinarea ducelui Rudolf, cei doi prelați fuseseră la Frauenchemsee, unde trăia acum Margareta, ca s-o hotărască să se pună în mișcare, să țină curte, așa cum se cuvine, la Viena, sau în oricare alt oraș i-ar plăcea. Nu i-a trecut pe numele ei Habsburgul cele mai mari venituri, cele patru reședințe Gries din Bozen, Stein din Ritten, Amras, Sankt Martin din Zirl, veniturile citadelei Strassberg, ale văii Passeier, ale orașului Sterzing, pe deasupra o rentă anuală de șase mii de pfunzi veronezi? Curtea ducesei s-ar fi putut lua la întrecere cu a oricăreia dintre principesele germane. Dar nici argumentele curtenitoare și înțelepte ale episcopu-

lui, nici citatele pe latinie ale abatelui și pildele lui scoase din istorie nu putură s-o urnească.

— Inima i s-a făcut stană de piatră, se văită în latinește episcopul. Nu-i mai pasă nicidecum dacă în Tirol e pace sau război. I-am povestit despre năvălirea Wittelsbachului, despre sălbatica pîrjolire și jefuire a văii Innului. M-a ascultat, de parcă i-aș fi vorbit despre cum e vremea.

Lacul se întindea într-o nemișcare deplină, scînteind argintiu, vîslele se scufundau ritmic. Moșneagul tăcea.

— În timpul acesta, veniturile ei se îngrămădesc, începu din nou cancelarul. Îi sînt vărsate la zi, nu se atinge nimeni măcar de-o para. Aurul se adună în stive prin castelele ei. Trebuie să fie de o bogăție neînchipuită. Pe Hercule! încheie cu năduf, italianul ăla e un defăimător și un nemernic, un pamfletar ticălos.

La aceste ocări adresate concurentului său, inima moșneagului numai piele și os începu să bată mai tare.

— Drept grăiește Eminența voastră, rosti el anevoie, cu gura stîrbă. Cine s-ar fi putut îndoi vreodată că ăla-i un palavragiu josnic și vrednic de plîns?

Pe malul micii insule, neîngrijită, cu obrazul acoperit de un suliman izbitor de alb, ducesa ședea jos, sub iederă și flori țărănești viu colorate, uitîndu-se după barcă. Domnea o liniște deplină, zumzăiau gîze, o pasăre de apă strigă cu glas adormit. În aerul fierbinte și încremenit urca un miros tare de pește, de năvoade și ierburi de apă. Luntrea se îndepărta încet de tot, coti după vîrful insulei mai mari din față, pieri din vedere.

Uscățiva domnișoară de onoare ieși din însorita casă pescărească scundă, gălbui-cenușie și o pofti

pe ducesă la masă. Margareta se ridică, se îndreptă anevoie din șale și porni cu pașii ei grei, tîrșiiți spre căsuță. Gura îi era proeminentă ca de maimuță, obrajii îi atîrnau moi, enormi, diformi, sulimanurile nu-i puteau ascunde negii. Domnișoara, tăcută, umilă, îi deschise ușa negeluită. Mirosul peștelui prăjit răzbi în nori deși. Margareta îi adulmecă pofticioasă, intră în căsuță.

CÎTEVA CUVINTE DESPRE DUCESA SLUTĂ ȘI CONTEMPORANII EI

Apărut în 1926, romanul Ducesa slută *ilustrează profundele cunoștințe istorice, de specialist ale lui Feuchtwanger și se remarcă printr-o concizie puțin obișnuită în epica sa.*

Cum epoca și locurile în care se desfășoară acțiunea sînt mai puțin cunoscute, mi se pare util a spune cîteva cuvinte despre localități, eroi etc.

Acțiunea romanului se desfășoară în secolul al XIV-lea, cînd Tirolul își trăiește ultimele decenii de viață independentă și sfîrșește prin a trece sub stăpînirea austriacă.

Unele denumiri geografice apar în roman în vechea formă germană. Întrucît le-am păstrat în text, în majoritate, ca atare, iată mai jos corespondențele actuale, precum și alte lămuriri, pentru o sumară orientare geografică.

Bozen, Brixen, Meran, Trient sînt astăzi localități italiene, numindu-se respectiv: Bolzano, Bressanone, Merano, Trento. Friaul, în italiană Friuli, formează, împreună cu Venezia Giulia, o regiune din nordul Italiei. Görz, tot o provincie din nordul Italiei, se numește Gorizia. Văile Pustertal și Taufers (senioria frumoasei Agnès de Flavon-Taufers) poartă numele de Val Pusteria, respectiv Campo Tures. Tramin, pe Adige, este italianul Termano, locul de baștină al vinului „traminer". În roman, fluviul Adige e menționat cu denumirea germană de Etsch.

Brünn este numele german al orașului Brno, capitala Moraviei.

Chiemsee, cel mai mare lac din Bavaria, are trei insule, dintre care romanul amintește una, Frauenchiemsee, pe care se află o veche mănăstire de călugărițe benedictine.

Cuera, cu un episcopat înființat în 452, aparține astăzi Elveției și este capitala cantonului Graubünden.

La Hall, localitate din Tirolul austriac, la sud de capitala actuală a regiunii, Innsbruck, se extrage și acum sare.

Alte localități de oarecare însemnătate în roman: Ingolstadt, pe Dunăre, în Bavaria Superioară; Landshut, pe Isar, capitala Bavariei Inferioare, în secolele XIV—XVII reședință a arhiducilor de Bavaria-Landshut.

Maas este numele flamand al fluviului Meuse.

Dintre personaje, reținem pe cele mai importante care au o existență istorică reală.

Margareta, ultima suverană independentă a Tirolului, a purtat realmente porecla de Maultasch, pe care am tălmăcit-o prin Botoasa (în italiană: boccalarga, *în franceză:* à la grande bouche). *S-a născut în 1318 și a murit la 3 octombrie 1369, la Viena, ceea ce înseamnă că, după intervenția celor doi clerici, din finalul romanului, ea a dat totuși urmare îndemnului de a se stabili în capitala Austriei. Cu Ioan (Henric) de Luxemburg s-a cununat în 1330. Și-a izgonit soțul în 1341, iar după numai un an s-a căsătorit cu Ludovic de Brandenburg. Excomunicarea celor doi soți a fost ridicată abia după șaptesprezece ani de la nuntă, în 1359. Margraful Ludovic a murit în ziua de 17 septembrie 1361, iar Meinhard al III-lea, fiul lui și al Botoasei, la 13 ianuarie 1363. După nici două săptămîni, la 26 ianuarie, ducesa își ceda țara Austriei.*

Margareta aparținea familiei Meinhard (die Meinhardiner), *conți și duci, dintre care cel, dintîi este menționat în documente în 1130, cu titlul de*

conte de Görz. Tirolul l-au obținut în 1253, prin moștenire; atunci, al patrulea Meinhard a devenit Meinhard I-ul de Tirol. Carintia a intrat sub stăpînirea lor în vremea lui Meinhard al II-lea, tatăl lui Henric și bunicul ducesei slute. Henric a preluat conducerea țărilor în 1295. Fiind cumnat al regelui Venceslav al II-lea, la moartea acestuia, stingîndu-se dinastia Přemysl, a fost încoronat ca rege al Boemiei, în 1307. Peste numai trei ani, a fost alungat din Boemia de către aventurosul Ioan de Luxemburg. A murit la 2 aprilie 1335, cînd Margareta împlinise șaptesprezece ani.

Cel dintîi soț al Botoasei a rămas un personaj obscur, spre deosebire de tatăl său, amintitul Ioan de Luxemburg, rege al Boemiei, și de fratele său, Carol. Lupta cu englezii, descrisă în roman, a avut loc la Crécy, în 1346. Regele orb, a cărui vitejie a făcut mare impresie în Europa, abia intrase în al șaselea deceniu de viață. Fiul său, împăratul Carol al IV-lea, a domnit între 1347 și 1378. De numele lui se leagă în principal două evenimente: întemeierea, în 1348, a primei universități germane, la Praga, și emiterea „Bulei de aur" (1356), prin care se statorniceau modul de alegere a împăraților germani, drepturile principilor electori etc.

Tatăl celui de-al doilea soț al Margaretei, împăratul Ludovic al IV-lea, Bavarezul, născut la 1287, a ocupat tronul regal în 1314 și a murit subit, la o vînătoare lîngă München, în 1347. Conflictul său cu papa a fost de o violență extremă. Fiindcă sprijinise marile familii aristocratice din Italia (Visconti din Milano este amintit și în roman) și, mai ales, fiindcă ședea în scaun fără confirmarea lui, papa Ioan al XXII-lea (1316—1334) l-a excomunicat în 1324. Împăratul nu s-a lăsat impresionat, ci, acuzîndu-l pe papă de erezie, a cerut convocarea unui conciliu. În 1327, s-a dus în Italia (reședința papală era la Avignon) și la 17 ianuarie 1328 s-a

încoronat la Roma ca împărat „din voința poporului". Îndată după aceea l-a declarat demis pe Ioan al XXII-lea și a ridicat în locul lui pe un călugăr minorit, sub numele de papa Nicolae al V-lea, de asemenea ca un „ales al poporului". Firește, biserica nu l-a recunoscut pe acest papă. Ludovic și Ioan au rămas dușmani pînă la moarte, iar papii următori au menținut hotărîrea de excomunicare vreme de încă vreo trei sute de ani!

În lupta sa împotriva papalității, Ludovic s-a bucurat de sprijinul celor mai vestiți teologi ai vremii sale, dintre care pe Marsilius de Padova și Wilhelm de Okkam îi cunoaștem și din roman. Cel dintîi, al cărui nume era Marsiglio dei Mainardini, a trăit între 1290 și 1342 (sau 1343) și a scris, în colaborare, lucrarea Defensor pacis (Apărătorul păcii), *prin care apăra independența statului față de domnia lumească a bisericii. Scrierea lui Marsilius de Padova, cerută de împărat în legătură cu căsătoria fiului său, poartă titlul de* De iurisdictione imperatoris in causis matrimonialibus (Despre dreptul de judecată al împăratului privitor la cele ale căsătoriei). *Wilhelm de Okkam era englez. Călugăr franciscan (aprox. 1290 — aprox. 1349), a fost acuzat de erezie, ceea ce l-a determinat să se refugieze la curtea împăratului Ludovic, în sprijinirea căruia a scris și el cîteva tratate.*

*Albrecht al II-lea de Habsburg, supranumit Olog*ul (der Lahme) *și Înțeleptul* (der Weise), *a trăit între 1298 și 1358. Duce de Austria (asociat cu fratele său Otto), a favorizat cu mult succes dezvoltarea economică a țării sale, precum și a Carintiei și Crainei, pe care i le-a smuls Margaretei în 1335. Fiul său, ducele Rudolf al IV-lea, prezentat de istorici ca un om excesiv de orgolios, avea numai douăzeci și patru de ani atunci cînd a obținut din mîinile Margaretei Tirolul. Tînărul duce are meritul de a fi continuat construirea domului Sfîntul*

Ștefan și de a fi fundat, în 1365, Universitatea din Viena. A murit în același an, 1365, la Milano.

Dintre celelalte personaje, îl mai notăm pe cronicarul florentin Villani. Dar acesta nu poate fi Giovanni Villani, cel mai ilustru reprezentant al familiei, mort în 1348, cu prilejul teribilei epidemii de ciumă descrise și în roman, ci ori fratele său mai mic, Matteo, ori fiul acestuia, Filippo, care i-au continuat letopisețul pînă în 1363, respectiv 1364.

Lecturile propuse Margaretei de către seniorul Iacob de Schenna, ca și frescele cu care acesta își împodobise pereții castelelor ne duc spre poemele medievale brodate îndeosebi în jurul cavalerilor Mesei rotunde: Tristan, Lanzelot (Lancelot), Parzival (Parsifal), Erec, Cavalerul cu leul (Löwenritter, alt nume al lui Iwein, Yvain), regele Artus (Arthur) însuși. Ce ecou puteau să aibă aceste poeme, prelucrate de scriitori germani (Gottfried de Strassburg, Wolfram de Eschenbach etc.) după modelele franceze, reiese și din episodul întemeierii „ligii Artus" la München, din inițiativa prințului Frederic. Asemenea ligi, puse sub egida legendarului rege al Britaniei, au luat ființă în diverse centre pînă în secolul al XV-lea. După modelul lor, au apărut chiar și grupări în afara aristocrației, constituite de locuitori ai orașelor.

I.R.